

Pohádka o Šroubku a Matičce

Dalibor Mašek

Pohádka

Šroubku a Matičce

Dalibor Mašek

NEPRODEJNÉ!

Dalibor Mašek 2014

<http://creativecommons.org/licenses/>

*Vyprávění o tom,
jak můžeme náhle spatřit, a pak stále vidět,
jak je možné poznávat, a pak už vždy vědět a rozumět,
jak věci vypadaly původně a jak opravdu kdysi fungovaly,
než je někdo začal měnit, převracet a vylepšovat.
A když pak konečně poznáme a vidíme a chápeme,
tak o tom, že už nemůžeme jinak.*

Obsah

<i>Úvod</i>	... 9
<i>Šroubek se narodil</i>	... 11
<i>Mezi svými</i>	... 17
<i>Daniel Mann</i>	... 40
<i>Zpěvák a muzikant</i>	... 62
<i>Slova, která na počátku nebyla</i>	... 89
<i>Ten hlas není můj</i>	... 127
<i>Hudebník a pedagog</i>	... 183
<i>Filmová hvězda klame tělem</i>	... 215
<i>Jako cizinec</i>	... 238
<i>Naī & Ie</i>	... 286
<i>Z jiné planety</i>	... 331
<i>Světlo skutečností</i>	... 363
<i>Poznámky a odkazy</i>	... 371

Úvod

Milé děti,

dnes vám budu vyprávět pohádku o Šroubku a Matičce. Určitě jste už slyšely mnoho pohádkových příběhů a poznaly spousty pohádkových hrdinů, zlých i dobrých. Moje vyprávění nemá zlobivé a hodné postavy. Aspoň nechci, abyste si je takhle rozškatulkovaly. Není to sice příběh nijak zvlášť umělecky zpracovaný a kdovíjak zábavný, také nemá být jen a jen pro pobavení, ale vnímavějším z vás se může stát poučením a snad povzbuzením. A někomu může zahrát signál ne nepodobný tomu, co spustí budík, když jste ještě v hlubokém spánku. Ať tak či onak, doufám, že vám tahle pohádka – konečně už také – něco přinese.

Možná si někdy budete říkat, že jste to už někde slyšely, to už tady bylo, to už znáte, a někdy jste to dokonce už i zažily. Snad proto vám vyprávění nemusí být vždy zrovna příjemné. Někdy i dost protivné. To až se o sobě dozvíte, co jste dosud nevěděly, případně na svoji adresu zaslechnete slova, že se vám tomu ani nebude chtít věřit, či spíše to rovnou zavrhnete navyklým, *to je něco jinýho*.

No ano, vy v tom také hrajete! Neboť – ať je to jak chce, čas příběhu bez ohledu na cokoli poplyne dál. Ostatně kdo ví, jak nakonec dopadne. To vám, holentkové, spolehněte se, určitě dopředu neprozradím.

Nemusíte mít ale žádné přehnané obavy a určitě se nenechte zneklidnit. Nechci vás nijak odradit, to určitě ne, jen z toho vyplývá, že moje pohádka není určena nejmenším z vás; ti ji slyšet nepotřebují. Naštěstí, jak se tak kolem sebe rozhlížím, zase tak malé a nevinné ratolesti už nejste (aspoň na pohled), žádné zelené mládí – co

by je i jen nevýznamná špetka kacířské pravdy mohla poněkud předčasně přivést na lůžkové oddělení spádové psychiatrické léčebny – takže se do toho směle pusťme.

Může být, že se vám mé vyprávění dokonce nebude líbit, že vás nebude bavit, že třeba ztratíte trpělivost, nebo si prostě budete myslet, že je to celé hloupost, a vám to nemá co říct. Někteří zůstanete jenom ze slušnosti nebo ze zvědavosti. To nemusíte. Vždyť se klidně můžete sebrat a jít pryč. V jakoukoli chvíli můžete přestat poslouchat. Máte tuto volbu kdykoli po ruce. Jsou věci, před kterými neutečete, ale sledovat moje vyprávění určitě nemusíte. Nemůžete-li jinak, klidně jděte, je to na vás.

Jenom svým odmítnutím, rozladěním a odchodem nerušte ostatní posluchače, kteří v pohádce našli pro sebe něco užitečného, cosi, co je jim blízké a může jim pomoci nalézt odpovědi na otázky, které je stále trápí, posvítit jim na ztrácející se cestu, nebo znovu odkrýt souvislosti, které dosud neviděli, protože nemohli, anebo i nechtěli přijmout.

A možná, holky a kluci, že postupem času odejdete všichni. Neptej si to, to mi věřte, ale stát se to může. Každý z nás má právo se rozhodnout podle sebe a udělat to, o čem je přesvědčen, že právě to je pro něho to nejlepší. Tohle si dobře zapamatujte, je v tom naše svoboda. Rozhodněte se a udělejte nejlépe tak, jak myslíte.

Ale i kdybyste, miláčkové, nakonec všichni odešli, tak ano, bude mi smutno, ale nezlomí mě to. Budu svoji pohádku vyprávět dál, aby kdyby se náhodou stalo, a někdo zase přišel, tak aby tady nebylo úplné ticho. To je zase moje svoboda a moje přesvědčení, že tak je to správně. Protože ani já nemohu jinak.

Tak se děti pěkně uveleďte, udělejte si pohodlí, ať vás nic nevyrušuje, a můžete se v klidu soustředit.

Můžeme? Dobrá, jdeme na to.

Šroubek se narodil

Z hlubokého a poklidného ticha naplněného pokojem, smírem a milosrdným šerem, se čím dál silněji vynořují rytmické údery podložené konstantní hladinou zvláštního ruchu. Ozývají se ze všech stran, i shora, i zdola, a snaží se o uchopení prostoru sice zatím nesměle, ale není pochyb, že nakonec úplně. Zvuková kulisa neznámého zdroje, snad jakýchsi obrovských strojů, se pozvolna přibližuje a vypadá to, jakoby nesledovala nic jiného, než vše postupně zcela pohltil. Hluk zesiluje a údery odbíjejí stále naléhavěji. Blíží se.

Teď už lze rozeznat i další zvuky, sykot, skřípání, sem tam i některé jiné, a těžko říct, z čeho pocházejí, přibývá nepravidelností, ale ty údery jsou tam stále, i když teď už spíše rány, i ten původně snesitelný plynulý ruch se tříští do směsi jednotlivých neidentifikovatelných zvuků. Některé se cyklicky opakují, jiné si zahrají svou, a jsou pryč.

Zvuky sice narušily, nebo nyní spíše už docela zahnaly ten počáteční smír, pokoj a klid, ale jak zněly ze všech možných pozic trojrozměrného vnímání, vytvářely tak nový, dosud nepoznaný prostor. Jak zvláštní, není jenom uvnitř, je i venku, a toto neznámé venku není pouze tu, jinde, tam či zase vedle, ale je všude.

Jak atmosféra houstne, prostor přestává být nehybným, třese se, kmitá, kolíbá, a teď, teď se najednou úplně otáčí a dál se točí stále dokola. Rotuje stále rychleji, jakoby se chtěl rozběhnout, rozletět, hluk zesiluje, blíží se, tlačí, zrychluje, už je to kravál, prostor je čím dál víc naplněný, velkou rychlostí obíhající hlukové výrazy se slévají v jediný, teď už hřmot, jako hromobití, jako hrom, co následuje

po záblesku, co je to blesk?, co se děje, všechno je tak cizí, neznám to, nechte mě na pokoji, ta úzkost a strach...

Tmu náhle prořízl záblesk světla. Rachocením sevřený prostor se doširoka otevřel, uvolňuje napětí – propadnutí se a pád kamsi dolů... Zvuková kulisa přiměřeně ustupuje, ochabuje a stabilizuje se na snesitelné úrovni. Všude zprvu oslepující světlo, ale po krátké chvíli nejistoty a takové nějaké neurčenosti i ono zmírní, chvílemi je snesitelnější, pak zase ostřejší, a jsou tu i prostory ponořené do stínu. Nic víc než různě odstupňovaná síla světla, a ten hluk, který ale už tak bolestivě nevnímá.

Narodil se Šroubek.

Opatrně, zprvu trochu ostýchavě, se rozhlíží kolem sebe, aby zjistil, kam se to propadl. Co se vlastně přihodilo, co se mu to stalo. Zjišťuje, že není zdaleka sám, není tedy první, ani poslední, má kolem sebe spoustu dalších, vypadám snad jako oni? Začal jim pro sebe říkat tvary. A tvary jsou neméně tak vyjukané, jako on. Těkají drobet ustrašeně kolem sebe, *co je tohle za novoty?* Stále bedlivěji se rozhlíží kolem sebe, pak i do vzdálenějšího okolí, aby nasály ty převratně nové události. Aby postupně začaly nové informace zapisovat do připravených a čerstvě naformátovaných paměťových buněk, ze kterých, jak zjistí daleko později, lze číst, ale nelze je smazat.

Vnímání se částečně upřesňuje, už to zdaleka není jen počáteční světlo nebo tma, tlumenější světlo, případně stín. Už dokáže rozeznat i další vzdálenější tvary, a dokonce i některé z jejich zřetelnějších detailů. Vnímání, ať už je zastoupeno čímkoli, jako je zrak, sluch, čich nebo hmat, je ta brána, kterou do něj, nového stvoření, má začít vstupovat znalost a vědění a všechno pravé, hodnotné a trvalé.

Překvapením pro Šroubka bylo, že jej nová situace nijak nepřekvapila. Že všechno, co se kolem něho odehrává, nestihlo být pro něho sice běžné, ale má to za přirozené, adekvátní a jediné možné.

To ho málem dostalo, protože něco takového dosud nezažil, všechno, co vnímá a co dřív neměl možnost poznat, je úplně nové, a teď, když je to tady, ani nehne brvou. Tedy kdyby nějakou měl.

My si, děti, sice nemusíme nijak zvlášť vysvětlovat, že Šroubek se nenarodil, ale že byl stvořen, řekli bychom vlastně vyroben. Ovšem pro kolorit naší pohádky to tak můžeme nechat. Prostě se narodil. Malý, roztomilý, pohledný a hezky rovnoměrný Šroubek. Jak vysoustružený! No, zase tak malý nebyl, ale tři a půl kila a půl metru jako já, neměl.

Možná se ptáte, děti, proč mu nedáme nějaké jméno? Co takhle Robert, Michal, Petr, nebo třeba Kristýna, neznáme přece jeho pohlaví... Kdepak, kdepak! Nálepkováním bychom ničeho nedosáhli a ničemu nepomohli. A představě jeho dokonalého světa, kam se narodil, nejlépe poslouží, když mu ponecháme jméno nejlépe vystihující to, k čemu byl stvořen a co umí nejlépe: Šroubek.

„Pane,“ vztyčil se jeden klučina, „jak vám to máme říkat?“

„Dalibor, tak mi říkejte.“

„Tak pane Dalibor, i vy se titulujete nálepkou (jménem, že), a pro pohádkový šroub vám to přijde nepatřičné? Nicméně to ponechme stranou. Z vyprávění je ovšem zřejmé, že právě vyrobených šroubů bylo více, v příběhu to vypadá tak, že snad i velmi mnoho. Jak je pak mezi sebou rozlišíme, nebudete s tím mít problém?“

„Co ostatní, co vy na to?“ obracím oči k dalším tvářím.

Vypadali, že ve Vašíkově otázce není nic proti ničemu, a konec konců nějaké racionální jádro má, takže někteří i souhlasně přikyvovali.

Trochu jsem se zamyslel, abych zvolil vyváženou reakci. Vašík, jak ukázal, byl sice prudce inteligentní, a v konci otázky kmital malý ocásek arogance, ale ve mně přesto nebyl ani náznak pokusu se s ním přít. Znáám příběh, který chci vyprávět.

„Václave, Václave,“ roztahoval jsem trochu slova, „a ty dokážeš lidi rozlišit podle jejich nálepek? Chci říct, vážně rozeznáš, jaký kdo opravdu je, jen podle jeho jména?“

„Nicméně, pane, to ale není argument!“

„Václave..., je to po-hád-ka,“ nechtělo se mi se s ním zrovna teď přetahovat.

A ocenil jsem, že se tuto otázku rozhodl již dále nepítvat.

Na druhou stranu tu byl zase ten tak důvěrně známý osten. Přesná ukázka toho, jak někteří velmi obratně řečníci demagogové jsou schopni zblbnout a zatahnout na scestí značné množství lidí zdánlivou logikou své argumentace, postavenou sice na invalidní premise, ale využívající skutečnosti, že většina lidí tak rychlé situační analýzy není schopna. Takoví si od první chvíle postavili bariéru proti čemukoli abstraktnímu a proti nezaujatému a komplexnímu uvažování vůbec, a ve svém uzavřeném světě *jejich* argumentů jsou králové. Ale i takoví lidé mají právo na život a jak někdo řekl, i takové má bůh rád. Vtip – jsem přesvědčen, že nemá.

Teď teprve si všiml, že v jiné části scénérie jsou některé tvary v pohybu, jiné nahromaděné v čemsi, co nezná, a ještě další, které vypadají docela jinak. Ale vlastně nejsou zase tak docela jiné: třeba ta hlavice (by tomu řekl) má některé shodné rysy, i velikost zhruba sedí; přece jen je ale vždy trochu drobnější než ta moje. Ovšem, co jej nejvíce zaujalo, je otvor vedoucí jejím středem. Pokouší se ještě trochu zaostřit, v tom kruhovém otvoru je – ano, jsou to nějaké vrstvy, ne ne, spíš nerovnosti, vroubení, zásek, vrchol, zásek, vrchol, v takových řadách, hmm, zvláštní...

Ale ihned mu dochází, hrome, já mám přece na sobě něco podobného. Jenže já – mám ten otvor okolo sebe?! To je zmatek! Na chvíli strnul, aby si utřídil nové poznatky. Díra uvnitř nebo venku – to teď nechme stranou. Ale já mám také nějaké takové řádkování, avšak jakoby naruby, v opačném smyslu, zajímavá tohle věc, je to složité, hlavice mi to nebere.

Se zájmem se dál a dál rozhlíží po okolí a jeho kapacita pro ukládání poznatků se radostně plní. Jde to snadno, v paměti nic nepřekáží, není tam nic cizorodého, nic kontroverzního, nic nenarušuje plynulý přísun nových, prozatím základních a jednoduchých zkušeností (*jsou snad někdy nějaké zkušenosti pokročilé a složité?*). Jde to tak snadno...

Najednou však uvidí něco, co ho přece jen zaskočí. Jeden z tvarů z jeho nejbližšího okolí je jakoby neviditelnou rukou nadnesen, a ve stejnou chvíli v protisměru se k němu obdobným způsobem pohyboval ten tvar s otvorem uvnitř. Šroubkovo vnímání nebylo s to rozoznat, a proto ani uvidět, rozpoznat a pochopit objekty v jiné dimenzi, a rovněž ani ty části událostí přesahující do jiných dimenzí. Nebylo pro to určeno ani vybaveno. Proto se mu zdálo, že ty dva tvary se vznášely, a že k sobě jednoduše připlouvaly.

„Viděli jste to?“ rozhlíží se kolem sebe, co na to ostatní. Na odpověď ale nečekal a rychle se znovu vrátil k výjevu.

Nějaká neviditelná mocná síla se snaží dávat ty dva dohromady, asi je spojit, ale tak podivně, složitě, proč prostě nezasune...? Aáá, ono to nejde! Nyní jsou oba dva otáčení, každý na opačnou stranu, a – fúúúúh! Takhle to tedy funguje!

Další a další jsou touhle neznámou technikou spojování, a zase rozpojení, a jsou vraceni zpět na původní místo ke svým. Šroubek vnímá, že takhle to bude zřejmě v pořádku. Jen docela krátkou chvíli, a on to už ví! A zapamatuje si to.

Někdy se to ale nedaří, spojení nějak drhne, nejde to, tak další pokus s novým tvarem, a pak – když se to znovu a znovu nepodaří, je nešťastník – zmizel! Je pryč! A viděl dále, i to se stalo, že po krátkém zkoumání nebyl některý tvar ani spojován, nedostal příležitost, a ihned – pryč!

Tak ono to není tak, že se všem přirozeně podaří spojit se! Brrr, to je vyhlídka!

S těmi druhými tvary s otvory uvnitř se pak dělo totéž. Tak to je aspoň vyrovnané. A vnímání do jeho hlavice zapsalo termín: spravedlnost.

Nemohlo ho nenapadnout, kdo a co rozhoduje o tom, kdy nastane *spojení*, a kdy *pryč*. Naléhavější se mu však jevila otázka, a co já? Jak by to dopadlo se mnou, kdybych se vznes', a pak...? Aspoň trochu se nakonec nechal uklidnit faktem vytaženým ze své paměti, že ať už je to jak chce, tedy budiž, nechť je to spravedlivé!

Postupem času – to už byl spolu s dalšími přemístěn do takových docela útulných – jak to nazvat – schránek, mohl sledovat i mnoho dalších tvarů, které nějak k sobě smyslově patřily, což znamenalo, že byly předurčeny k nějakému typu spojení. Často si nebyly vůbec podobné, ale vždy je k sobě alespoň jeden prvek vázal, stejně jako v případě jeho samotného a jemu blízkých, a těch opačných hlavíc naproti (s tím velkým otvorem uprostřed).

Bylo to jasné od začátku, prostě není pochyb, k jakému účelu tady jsou. Spojovat se a spojit se! To se mu vrylo do závitů jako dost důležité. V ten okamžik ještě nedocenil, jak moc.

Tak si polehává ve společném úložišti s ostatními shodnými tvary, s výhledem nyní sice trochu více omezeným, ale přece dostatečným k tomu, aby mohl sledovat a *vnímat* cvrkot kolem sebe. Poznání ho přitahuje, protože poznávat, a pak vědět, to je jeho! Činí jej lepším, sebevědomějším, kvalitnějším, odolnějším, použitelnějším a perspektivnějším. Aspoň tak předpokládá. Neboť by se v budoucnu opravdu raději vyhnul tomu *pryč*. Nic necítí, nic ho nebolí, není smutný, ani se neraduje, jen pozoruje, zajímá se, vnímá a naplňuje své vědomí.

A stále narůstající várka informací, sotva pospojovaných již několika málo zkušenostmi do jeho mladého, stále komplexnějšího vědomí, začíná pokradmu, přesto však neodbytně volat po dalších a dalších souvislostech. Ale spojení proč? K čemu je to spojení dobré?

Mezi svými

„Kde to jsme?“ nemohl se Šroubek stále nějak srovnat s tím, že se samo od sebe náhle změnilo prostředí, které je tak úrodnou půdou pro jeho pozorování a poznávání. Nový výhled nebyl sice dvakrát pohodlný, sdílel jednu z nepřeberného množství malých schránek s více svými parťáky, ale naštěstí umožňoval prozkoumávat daleko více oblastí a zákoutí nových prostor, což by nakonec, jak hned vyhodnotil, mohlo být nesrovnale prospěšnější.

„Spojovací materiál,“ houkl na něho z police v regálu asi ve stejné úrovni naproti příbuzný tvar, ale daleko, daleko větší. Taký jakoby byl posypaný nějakými drobnými asi nečistotami, takže se zdaleka tak neleskl, jako Šroubek. Rozměrnější tvar ve svém zorném poli nenalezl. Heh, Velikáš!

Tomu určení místa moc, či spíše vůbec nerozuměl. Pokusil se novou informaci prohnat zářezy svého závitu, třeba – aby nevypadal hned zkraje jako totálně nepoužitelný kus – najde rozhršení sám. Po chvíli porovnávání a vyhodnocování toho, co vydala jeho paměť, se pokusil věc si vyjasnit.

„Spojovací materiál je příznakem pro místo?“

„Tady jo,“ posunul o značný kus vpřed dialog z jiného místa tvar s hlavicí, kterou nezdobí několik ploch a hran, ale je kolem dokola plynulá. Už už chtěl Šroubek navázat, když tu ho zaujalo, co zatím neviděl. Tenhle ten má z jedné strany té hlavice nějakou tmavou prohlubeň, nebo co, a těch několik ploch a hran je tam... uvnitř? No jo! To jsou věci! Ale oproti těm jemu už známým hlavicím s velkým centrálním rýhovaným průchozím otvorem (hodnotná definice, pochválil se), má tenhle tvar tu rýhovanou dlouhou část připojenou na druhé straně hlavice, podobně jako já.

„Jak tady? Jinde ne?“ blýskl se Šroubek třeskutou logikou.

„Spojovací materiál jsme tady my všichni,“ vzal znovu slovo Velikáš, „ale přesunuli nás do tohoto oddělení a nad vstupní bránu dali SPOJOVACÍ MATERIÁL.“

Šroubkovi se začaly motat závity, jak se v něm rodila jedna otázka za druhou.

„A jak to víš?“ prodrala se na povrch právě tahle.

Velikáš zřetelně vykázal znuděnost a pohodil před sebe marný štěk: „To zase tady máme chytráka...!“

Šroubek teď fakt netušil, jak s tím naložit. Snad jsem nic tak hrozného neřek'. No jo, tak jsi větší. Tedy – o dost větší. Ale myslíš si, že to je o tom...?

Velikáš rozpoznal tápající nejistotu jeho mnohem méně zkušeného kolegy a nasadil o poznání mírnější tón: „Špatná otázka, nedůležité. Odpověď ti nedá, co potřebuješ.“

Hm, to jsem se dozvěděl. Ale přece měl někde hluboko v sobě zaneseno a několikrát i potvrzeno, že cesta poctivým pátráním a zkoumáním ho nakonec přivede k cíli, i když to třeba nebude vždycky jen tak.

„Všiml jsem si, když nás přemísťovali,“ řekl už docela svolně Velikáš.

Obr měl pravdu, musel si přiznat Šroubek, tohle je mi k ničemu. Co se mu ale daleko urputněji prohánělo hlavicí, bylo to *přesunuli a přemísťovali*, ta okolnost, že se odehrál asi nějaký dost zásadní pohyb, pravděpodobně z nějakého výchozího umístění do jiného. A i Velikáš, ten obrovitánský tvar odnaproti, se – jak tomu porozuměl – té akce zúčastnil jenom jaksi trpně. To musí znamenat, že...

Kdo způsobil ten pohyb? Nezájímavé nebylo, že ho nenapadlo ptát se, *co* způsobil ten pohyb. Chvilí ještě třídil získaná fakta, než zformuloval zásadní otázku.

„Jaká síla způsobil tu akci: startovní místo – cílové místo?“

„Nevím.“ řekl prostě Velikáš, a v té odpovědi šlo nalézt stopu uznání hodnotnějšího dotazu. „Byli jsme někde, pak jsme se ocitli jinde. A po nějakém trvání podobně zase tady.“

Šroubka překvapilo, že se nepídí za poznáním kdo, jak a proč. Mimoto si všiml, jak některé tvary ze sousedství celou debatu sledují a nadto se tváří, jakoby s obrem souhlasily. Dokonce to skoro vypadalo, že Velikáš mluví i za ně.

„Vás to netrápí?“ zvolal po okolí, „Vás nezajímají okolnosti událostí, které se vás týkají, a tak ovlivňují i vaši existenci? Vám je jedno, že to nevíte? Proč s tím nic neděláte? Proč se nesnažíte to rozpoznat?“ rozhazoval otázky na všechny strany.

A jak se tak Šroubek uslyšel, vmžiku mu došlo, že takhle formulované dotazy, na tomhle místě a v téhle situaci, by mohly působit jako obžaloba a kritika. A to si určitě nepřál, to opravdu ne! To se to komplikuje! Že jsem nemlčel...

Ale šlo to vůbec? Mohl to zastavit? Nebo ty věci vůbec nevyslovit?

Jen okamžik zauvažoval – a hned už to má: nezastavil by to a ani nevzal zpátky, odehrálo by se to znovu úplně stejně. Ví to nezvykle bezpečně, *ale jak je to možné?* Že kdyby nastala totožná situace znovu, jednal by na chlup stejně. Protože je to tak správně! Prostě nemohl jinak.

Nechal si v sobě pro kontrolu přehrát převrácený obraz, totiž kdyby mlčel a věc nechal být. Kdyby nepostavil ostatní před fakt, že oni se nezabývají příčinami a důvody, byť by se jich bytostně dotýkaly.

Jenže to by se nic nedozvěděl. To by se nikdy nic nedozvěděl! To rozhodně není jeho cesta.

I tak mu však došlo, že rozhřešení této úvahy v obecné rovině není vůbec snadné. Jasně, on by bezpečně s takovým přístupem tváří v tvář svému založení neobstál. Na druhou stranu, co když

ostatní jsou stvořeni trochu jinak, rozdílně, a to je vede k takovému úsudku?

Tak jo, nebude druhým upírat právo na jejich cestu a nebude jim nikterak nutit svůj pohled na věc. Zároveň ovšem i on má rovnocenný nárok na vyjádření svého názoru. Tolerance.

Převrátil příběh zpět do původní polohy a učinil rekapitulaci. V mých otázkách *nebyl* stín obvinění ani kritiky a neobsahovaly žádnou negativní sílu. Způsob jejich vnímání a odpovědnost za přijetí je jen a jen na straně příjemce.

„Ale ano,“ zaslechl z poněkud vyššího místa bokem od něho, blíže k stabilnímu světlu, „přece všichni do jisté míry uvažujeme, zkoumáme a snažíme se pochopit cokoli, co se děje kolem nás, dokonce i to, co není vidět, co nám zůstává skryto a co je nám nesrozumitelné.“

Šroubek mimoděk svou pozornost nasměroval do míst, odkud zavála tato mírumilovná slova, aby rozpoznal rétora. Docela malý, rozhodně menší než on, kruhová hlavice se zužuje až k... hrome už konečně, ten protáhlý centrální rýhovaný – jak jsem to říkal – otvor...? Ale ne, tohle je obráceně... Musím si to nějak výstižně pojmenovat, snad později... Jenže ten jeho není rýhovaný! Je úplně hladký, ohó, ten se určitě spojí prostým zasunutím! A taky vypadá, že má jiný povrch, je světlejší a takový matný, no jo, zajímavé.

„Ale protože se to před námi neotvírá tak přirozeně, snadno a samozřejmě, jako jiná fakta, jiné události a jiné cokoli, co jindy poznáváme tak rychle a snadno a už jsme tomu porozuměli, vyplývá z toho – tedy aspoň pro mě – to, že věci jsou, jak mají být. Že zjevně mají svůj smysl, kterému nemusím hned rozumět, že jsou účelně a šikovně pospojovány tak, aby vše probíhalo ve správném pořádku. Že jsou udělány tak, aby tak byl naplněn jejich nejhlubší zámer, který je bezpochyby dobrý, krásný a prospěšný. Tak na to nijak netlačím, třeba ani všechny ty okolnosti znát nemáme, možná ne nyní,“ dokončil s lehkostí ten *milosrdný*.

Pozorně vyslechl projev, které v něm navodil atmosféru vyváženosti a vyvolal představu poklidné hladiny. A velmi to na něho zapůsobilo. Hle, jak původně protichůdný postoj může při pozornějším ohledání vypadat nakonec docela slučitelně. Jak jsem řekl, rozhodně to ani zdaleka není jednoduché, a ani nebude. Nicméně pomalu začal vnímat, jaká hodnota, kvalita a nádhera je uložena v harmonii, ve vyváženosti, ve vyrovnanosti, ve schopnosti stanovit a držet míru a ve schopnosti kolísání vybalancovat.

Tak se Šroubek seznámil se svým novým působišťem.

Pomalů si zvykal i na světlo a na tmu, které se v pravidelných intervalech střídaly. Nebyly to okamžité nebo náhlé změny světelnosti, ale stabilní, trvalejší stavy. A nahrazovaly se plynule.

Už ani nevnímál zvukovou hladinu ne nepodobnou té, již poznal na předchozím místě. Registroval i jiné zvuky, ty mu nepřipadaly zdaleka tak mechanické, a musely být tedy určitě jiné povahy, patrně i odlišného původu a z jiného zdroje. Některé nedokázal více než vnímat a neuměl je nijak zpracovat, jen zkrátka věděl, že jsou. Jiné naopak rozeznával, a nezněly mu ani nepříjemně; dokonce mu sem tam nějaký souzvuk zněl místy i libozvučně, avšak to byly opravdu jenom docela krátké momenty.

Na základě nesložitých fyzikálních zákonitostí, jež dosud vypořozoval, a porovnáním zvukových vln a křivek se naučil určovat, které zvuky podle barvy, výšky a síly se k sobě hodí, a které ne. Kolikrát ho napadlo: tyhle k sobě jednoznačně patří, výborně se pojí a tvoří smysluplný, příjemný a ladný celek!

Jakmile něco nového zjistil a objevil v tom zákonitost, a když pak přijal přesvědčení, že to skutečně platí, naplnila ho radost z poznání, které sice nebylo zadarmo, ale je tu. Nejde výhradně jen o zjištění samotného faktu, ale také o odůvodnění. On pak už ví nejen *co*, ale i *proč*! Ano, teprve to z toho dělá zákonitost.

Jak rád se s ostatními dělil o nové poznatky a naslouchal druhým (aby zjistil, že zkušenosti mají vlastně dost podobné), zajímal se o ně, dozvídal se fakta, která doposud znaly jenom tvary pobývající na tomto místě delší dobu. Radostně doplňoval kamínky do mozaiky obrazu, který si skládal, aby se v tomhle světě dobře zorientoval, a propojoval v sobě pavučinu souvislostí, což mu v budoucnosti dá schopnost – pokud možno adekvátně a pokud možno vřdy – vyhodnocovat jednotlivé poznatky a události.

Prostředí sdílených informací, vyměňování zkušeností a vzájemné součinnosti naplňovalo Šroubka silou, která jej dobýjela a umožňovala překonávat nástrahy poznávání, a vyrovnávat se s někdy velmi namáhavým a únavným procesem převtělování nabytých vědomostí ve vědomí.

Dávalo mu radost a vitalitu, uspokojení a zakotvení v blahodárném smíru. Přinášelo mu v nejširším slova smyslu zdraví, a vědomí, že je to přesně tak, jak má být. A že je to tak správně. Že i on je v jediný možný čas na jediném možném a správném místě. Všechno působilo tak přirozeně a samozřejmě, a nemohl proto nebyť přesvědčen, že ostatní to určitě vnímají zrovna tak. Ostatně jiné prostředí tak jako tak ani poznat nemohl. Jiné nebylo.

Velkým dobrodružstvím a zábavou pro Šroubka bylo zjištění, že tvary, jak jim doposud říkal, mají své názvy, svá jména, a všechny dohromady pak výstižně sjednocuje termín spojovací materiál. Olééé! Jakoby konečně našel druhý konec stejného provazu: SPOJOVACÍ MATERIÁL.

Aháá! Spojovací materiál... Spojovací, spojení, je ke spojování, vřdyť je to tak jasné! Jaké nadšení v něm vyvolal *tak převratný* objev! Musel se smát sám sobě, jak málo toho stále ví a jakou radost mu dělá objevovat i takové samozřejmosti. Jak ho těší pochopení druhých a jak jsou přitom k němu tak shovívaví!

Ještě vědět, co tak znamená ten *materiál*, napovíte mi někdo? Hádej malej, špičkovaly... Co takhle věc, nebo tvar – zpět, pitomost, tvar ne, už nikdy neřeknu tvar... Nebo surovina, látka, hmota? No vida, proč ne, klidně cokoli z toho, vnímal podporu, jen si k tomu zapiš: nepodstatné.

A tak si Šroubek – přestože mu to zprvu tak nepřišlo – zapsal *nepodstatné*. Nejen proto, že si to *měl* zapsat, ne proto, že to tvrdilo tolik jedinců, ale protože v takovém soudržností naplněném a pro spolupráci laděném společenství to mohl splavně přijmout za své.

Pravým seznamovacím koncertem bylo, když se dovídal a učil jména svých přátel (vnímal je tak). Zpočátku si myslel, že nikdy správně nepřihodí název k jedinci, jemuž patří. Jenom než se vůbec naučil správně vyslovovat vruty, hřebíky, hmoždinky, matice, šrouby, podložky, nýty, závlačky, kolíky, pera, závitové tyče a vložky, spony, kotvy, a od jednoho každého jména ještě mnoho různých typů (doufám, že budu žít dlouho), uúúúúf... Dá se to naučit?!

Teprve v tuto chvíli mu dochází, že takových osobností, jako je on, je tady nepřeberné množství, a jsou rozličných velikostí, délek, tloušťek, barev i povrchů, tvrdostí, úhlů, typů a – jmen! Nemohly by mít všechny jedno stejné jméno?

„Není to pravda myšlenka zrovna čerstvá, ale úplně k zahození také ne,“ padla hláška.

„Jenomže jednotlivé druhy je přece jen nutné rozlišit,“ ozvalo se z druhé strany.

Třebaže Šroubek si mohl ukroutit hlavici, nestačil ani registrovat, kdo právě mluví.

„Ale nejen proto, že jsou jiné designem a povahou, ale proto, prcku,“ dovolil si další dlouhán, jehož pojmenování se Šroubkovi hned nevybavilo, „že jména zároveň vyjadřují charakter a roli, a tak se jednoduše lišit musí.“

Šroubek šeptnul k sousedovi: „Nevíš, co on je zač?“

„Nejsem si jist, ale myslím, že závitová tyč.“

„Týý jo, to je klacek!“ ocenil dlouhána Šroubek.

„No ale v rámci druhu, případně kategorie, je po tvém už teď, šroubečku,“ přidala na miskou vah závlačka.

Jakmile to uslyšel, trochu se zarazil, když si uvědomil, že doposud vůbec o oslovení neuvažoval, a to se tak dostalo úplně mimo zorný úhel jeho zájmu. Ale s těmito jmény, to je jiná!

„Já jsem šroubeček?“ vypustil dotaz v roli překvapeného průzkumníka.

„Šroub,“ vrátilo se mu upřesnění, „ale závlačka tě chtěla potěšit, proto řekla šroubeček.“

„Ale jsem šroub?“

„Šroub, jako poleno.“

„A ty?“ obrátil se na kolegu hned vedle sebe.

„Šroub.“

„A ty?“ dloubl do dalšího.

„Šroub.“

„Hehééé...! Já šroub, ty šroub, on šroub. Proč šroub? Proto šroub? Jak šroub? Tak šroub. Kdy šroub? Co já vím šroub. Kde š...“

„Stačilo, prcku!“ zaduněl rýhovaný dlouhán, ale jeho bas měl velmi krátký dozvuk.

„Aáááá – my šroub, vy šroub...“

„Dost, prosím dost...“ pokoušela se zabrzdit nadšeně rozjetého Šroubka závlačka.

„My šrouby, vy šrouby, když už,“ reguloval mluvnickou etudu nýt, co si ho Šroubek nazval Milosrdným.

Šroubkovi nemalou chvíli trvalo, než přistál a dochechtal se, neboť mu ta záležitost připadala být nadmíru zábavnou. Ale řehtaly se i další, protože jeho bezprostřednost, a taková přirozeně živoucí z něho vyvěrající radost, byly nakažlivé, a nechaly se tím strhnout.

„A jak se pozná, kdo je já, kdo ty a kdo on, třeba mezi šrouby?“

„Nepozná. Není potřeba rozlišovat v rámci druhu spojovacího materiálu vzájemně mezi šrouby, matkami, péry, podložkami, nýty, hřeby a dalšími. Vždyť všechny vyšly a pocházejí z jednoho, a k jednomu účelu a shodnou vůlí byly stvořeny, a proto také tady jsou. Bylo by malicherné snažit se o další rozlišování. Stejně by to působilo jenom odstředivě a vedlo by to k rozdělování.“

„I když,“ pokračoval ještě Milosrdný, „pro úplnost existují ještě rozličné kategorie uvnitř jednotlivých druhů. Ve vašem případě jsou to třeba šrouby s šestihrannou hlavou (to jsi ty), s válcovou hlavou, zápustnou hlavou, šrouby napínací, závrtné, závitořezné, šrouby závěsné s okem a šrouby odtlačovací. Vezmeme-li podložky, ty jsou ploché, tvarové, pružné, vějířovité, talířové, ozubené a další. Co tě bude asi zajímat víc, jsou matice. Těch je taky habaděj, sleduj: šestihranné, šestihranné pojistné, šestihranné uzavřené, čtyřhranné, kulaté, navařovací, nýtovací, lisovací, natloukácí, klecové, závěsné s okem, závrtné... stačí? My nýty to máme jednoduché, je jenom jedna odlišná skupina, a tou jsou nýty trhací.“

„Tak ty jsi nýt...“ vyklouzlo ze Šroubka až trochu zklamaně. Taková úroveň vyjadřování, takové vzdělání, ta moudrost a – nýt, jak je to odbyté, skoro až nedůstojné!

„Ano, já jsem nýt. Víím, proč jsem nýt, k čemu sloužím, co umím a pro jaké spoje se hodím. Ano, já jsem nýt, a je to tak správně!“

I když to nebyl zatím schopen zcela pojímt, na Šroubka tohle velmi zapůsobilo.

„No, a abych dokončil, s těmi kategoriemi nakládáme podle shodného principu; prostě všichni stejní se jmenují stejně.“

MilosrdNýtu se Šroubek bude držet i nadále a pozorně zapisovat jeho slova. Tohle s těmi jmény zaznamenal a strávil bleskurychle. To další si v sobě později ještě probere.

Někdy se mu zdála informace tak průzračná, že jeho vnímací záznam ji zpracoval tak rychle, jako kdyby ji rovnou zkopíroval do paměti. A je tam! A možná je to i tak, že nějak přesně zapadla do

předem připraveného prostředí, které proto s jejím přijetím nemělo ani ten nejmenší problém.

Tato skutečnost přivedla Šroubka k dalšímu velmi podnětnému poznatku. Přijímáme z vnějšku nejrůznější informace, jež se zdánlivě jeví být novými. Ale v nás, kdesi uvnitř, jakoby měly své protikusy – ne, jinak... spíš kopie. A teď mu sepnuly všechny závitky. Ale je to možné? Jakoby v nás už předtím nějak latentně byly, avšak teprve spojení těch vnějších a adekvátních vnitřních údajů způsobuje, že jsou vnímány na úrovni vědomí a stávají se zkušenostmi. Teprve nyní zvoláme, já vím! Ale uvnitř, tam hluboko uvnitř, byly už dávno. To proto tak hladké přijetí!

Ve chvílích odpočinku, zejména když stabilní tma zase odsunula stabilní světlo, obracel své vnímací senzory do sebe. Znovu si přehrával, co za prošlého světla zažil, a tyto zážitky nechal svým nitrem samovolně plout, ať samy svobodně rozhodnou a zakotví právě tam, kde chtějí. Ať mají první volbu, třeba jemu napoví to správné místo, kde by měly být zapamatovány a jakou nit souvislosti navážou. A protože k tomu nepotřeboval žádnou sílu, odpočinek byl zdravý a účinný.

To bylo důležité proto, že někdy po *první volence* do toku myšlenek zasáhl a korigoval jejich provoz, neboť měl plán, jak se dobrat vysvětlení rychleji než samovolným pohybem. A to bylo dost náročné, k čemuž se mu uspořená síla náramně hodila.

Teprve v takovýchto chvílích začíná komplexněji rozeznávat a správně zasazovat do souvislostí. Vychází prozatím pochopitelně se svého nejbližšího okolí a spíše z událostí, které se ho přímo nebo aspoň trochu týkají. Avšak nejdůležitější poznatek, ve kterém se také více a více utvrzuje, vězí v tom, že vše nějak – tu samovolně, tu organizovaně – směřuje ke spojování a spojení. Už ten spojovací materiál...

A co víc. Dochází k poznání a následně k přesvědčení, že spojení tu není samo pro sebe. Nemůže být! Není samoučelné, a to musí znamenat, že jeho hlavním účelem není spojení samo o sobě, ale daleko spíše spojení v daleko širším významu. Spojení k podpoře stvoření něčeho velkého, důležitého, prospěšného, krásného... Něčeho, čemu zatím sám nerozumím a ani nevím, co by to vlastně mělo být, jenom vnímám, že jej to přesahuje. Všechny to přesahuje!

A jednotlivá spojení tomu napomáhají, stávají se vlastně stavebními kameny té obrovské, významné věci. Sice ji v celé její velikosti a smyslu nemohou uvidět, možná že pouze nyní, nemohou ji ani prozkoumat a pochopit veškeré její spojitosti, ale to teď ani jinak nejde, a proto to ani není nutné. Stačí vědomí, že uskutečněným spojením určité velké věci napomáháme a tím ji vlastně spoluutváříme. Realitu skutečnosti, která je jako životodárný pramen ve svém důsledku i nás nějak uchovávající a ochraňující v existenci. Realitu skutečnosti, která není výsledkem nahodilosti, ale která musela být navržena a načrtnuta dávno dřív, než veškerý spojovací materiál spatřil světlo světa.

Protože – blik! – na světelný paprsek přesné rozměry a geometrické formy spojovacích dílů prostě nemohou být součástí takového nějakého nejasného plánu. S nimi se v těch plánech smrtelně vážně počítá a ony musejí být schopné – pakliže jsou v pořádku a bez závady – do výsledného díla na chlup přesně zapadnout a plnit precizně svoji konkrétní roli. Ku prospěchu všech... A pro krásu života.

Nestojí tohle zjištění i za velkou námahu? Není bolestivé šrotování závitů snesitelnou cenou za takové nabyté vědomí? Vždyť jsem právě našel cestu, smysl, život! Ty, kdo jsi autorem těch velkých věcí, jsi fakt kanón! Měl bych ti být vděčný? Jsem. Ale nikomu to nepovídej, nechci, aby si mysleli, že se nafukuju.

Jsou přece tak fajn, každý má svoji konkrétní hodnotu, i když jí třeba do detailů nerozumím, ale konečně všechno přece směřuje... Už se opakuju, co...?

Šroubek byl mezi ostatními tak spokojený! Věděl, kam patří, ke komu patří, protože rozuměl smyslu jednání jednoho každého z nich, protože už poznal směr a smysl svého bytí... A protože je s mnohými taková legrace!

Byla i období stabilní tmy, kdy v sobě zakopával o informace docela jiného rázu. A znovu a znovu se přesvědčoval, že vymazat je nelze. Zapsat se, uložit, to jó...! Ale *delete* je zapovězeno.

A neslouží-li cokoli nebo kdokoli ke spojení, zůstává pouhou samotnou jednotkou. A co s takovou, když nespěje ke spojení. A jak to takový jedinec asi vnímá, být elementem takové marnosti... Díky, nechci.

Nebylo všechno jenom hladké a jednoznačné. Párkrát se stal svědkem situace, že některé materiály z nějakých důvodů nevyhovovaly (něco nepříjemného mu to připomenulo), nevěděl proč, i když vlastně ano... Mohlo to být tím, jak si také už všiml, že nebyly souměrné, přesné v rozměrech, nebo neměly rovnoměrný povrch, někdy i část jim chyběla, a pak – velmi rychle, až nepostřehnutelně – byly pryč.

Někdy se nechtěl zavrtávat příliš do hloubky svého vnímacího aparátu, a tak vybral téma spíše technické povahy, o kterém zpočátku předpokládal, že by nemuselo mít podstatnější vazbu na myšlenky, kterými se teď zabývat nehodlal.

Když mu MilosrdNýt (ačkoliv se to jméno Šroubkovi jevilo charakteristické a správně zvolené, nýt si tak oslovovat nedovolil) ukázal a vysvětlil spoustu názvů jednotlivých partií některých typů spojovacího materiálu, a zasvětil jej do podrobností jako jsou rozměry, průřezy, úhly, vnitřní a vnější světlosti, parametry stoupání

závitů, třecí síly, točivé momenty, došlo Šroubkovi, že je to na něj příliš mnoho údajů v příliš krátkém čase.

Tohle nezvládám, hezky popořadě. První krok, druhý krok, pak další a další... Hezky postupně. Uchopil proces poznávání a stanovil tempo, jež odpovídalo propustnosti jeho vnímání. (Později to ocenil, jako technologii hodnou uzákonění.)

Přijímal pro začátek jenom ty informace, jejichž absence by mu bránila v plynulém přemýšlení a vyjadřování. Uložil si do paměti termín hlava (vida, já měl hlavici, těsně vedle), hlava šroubu, hlava nýtu... Zajímavé zjištění – matice hlavu nemá. To je celá ona! Hlava šroubu může mít docela dost podob, ale to si teď zakázal řešit. Nechtal by se.

Konečně se taky dostal k tomu, co je dřík. Kóóónečně mám pro to název. Proč ale dřík? Že by to obvykle nějak dřelo...? Asi to bude mít něco s těmi třecími silami.

A to, čemu dosud celkem povedeně říkal rýhovaný, bude od teď závit. A zase raději vypnul vyhýbaje se podrobnostem o všemožných dimenzích závitů.

Zapamatoval si ještě několik málo výrazů, třeba namísto síla si vtiskl energie.

Ale už i jenom z toho, čemu umožnil do *hlavy* přístup, mu začala krystalizovat konstrukce možných vztahů jednotlivých spojovacích kusů. Jakmile měl dostatečně detailní představu o anatomii, byly závěry jeho analýz už na dosah ruky.

A našel rozluštění v pochopení protipólů možných spojení.

Není to tak jednoduché, ale drobné zobecnění neuškodí. Jsou druhy, které k sobě na první pohled a jednoznačně patří a jsou tedy předurčené ke spojení coby protikusy; k úspěšnému spojení dojde jenom v koordinované spolupráci obou stran. Pak máme typy, které jsou – jak to vyjádřit – samospojovací. Ty nicméně také ke spojení potřebují nějaký základní materiál, ten může být pasivní, do kterého pak spojení provedou (nýty, hřeby apod.) A pak máme

trochu zvláštní typy, které zprostředkovávají spojení pro další dva materiály.

Pomineme-li ještě další možné varianty, lze konstatovat, že spojovat by se měly pouze ty kusy a takovým způsobem, jak to mají stanovenou svojí přirozenou charakteristikou. To platí pro všechny skupiny.

Šroubek byl s tímto tématem hotov, neboť všechny otázky považoval za zodpovězené.

Že by někdy a za nějakých okolností mohlo dojít k pokusu spojovat díly, které k sobě nepatří nebo nejsou pro takové spojení určeny, mu ani na mysl nepřišlo, protože to nepovažoval v jeho světě vůbec za možné. Proto s uspokojeným vědomím tuto problematiku opustil jako vyřešenou.

Takto uplynulo mnoho fází. A zatímco světlo a tma se pravidelně a očekávatelně prostřídávaly, Šroubek se seznamoval, zkoumal, učil, analyzoval, vstřebával, slučoval slučitelné a odděloval to, co k sobě nepatří. Vnímal a dospíval.

Ale jednou... Do probíhající stabilní tmy pronikly neobvyklé zvuky. Takové temné dunění ze vzdálených míst, určitě z prostor mimo SPOJOVACÍ MATERIÁL. Schránky, fochy, police i celé regály se postupně začaly zprvu ostýchavě, ale pak stále více a hrozivěji otřásat. Dunění sílilo, a k němu se přidávala kulisa zvuků způsobených tím, jak se jednotlivé materiály o sebe třely a jak větší i malé kusy do sebe vzájemně narážely.

To už Šroubka probudilo z poklidu stabilní tmy.

Dunivý hluk ze všech stran sílí. Stává se sice méně dunivým, zní teď ale stále otevřeněji a silněji. Kmitočet akustického vlnění se zvyšuje. Safra, to znamená, že se přibližuje. Přibližuje se to! Zároveň sílí i odezva do sebe narážejících součástí budoucích spojení. Sílicí chvění se proměňuje v otřesy. Postupuje to rychle! Tohle neznám, to nevěští nic dobrého!

Stále se blíží! Roste!

Rachot, třeskot, skřípání a vibrace vrcholí.

Strach a hrůza.

Jak sem *tohle* patří? Co *tohle* tady dělá? Jak *tohle* souvisí s těmi nádhernými a nadějnými představami o realitě skutečnosti, jíž se někdy v budoucnu i on konečně stane viditelně nedílnou součástí? Jak to zapadá do...?

Řetězec otázek mu přerušila rychlá a děsivá sekvence událostí.

Třesení nenadále vystřídal jednosměrný pohyb.

Dolů!

Na samém vrcholu vystupňovaného šílenství se multispektrální zvuková vlna náhle zlomila. Nastalo relativní ticho, což působilo jako nádech před rozhodujícím úderem.

Napětí, děs!

Šroubek nepochybuje, že pohyb dolů rovná se padá.

Všichni padají! Všechno padá!

A než stačí pomyslet – kam, v jedinou chvíli, v jednom okamžiku ohlušujícího rachotu a řinčení, se pohyb padání zastaví úděsně silným nárazem.

Ve tmě stále nic nevidí.

Děj se pozastavil...

Jen podle zvuků vnímá, že stejný traumatický zážitek tady musely prodělat všechny materiály. Po chvíli došel k závěru, že se zřejmě rozkutálely a zůstaly poházené na dně tohoto společného, dosud pokojného a příjemného místa. Za doznívajícím narážením materiálů všech možných velikostí, typů a druhů, bylo možné vysledovat ochabující sílu té hrůzy.

Odchází?

Na okamžik strnul a zaposlouchal se pozorněji, aby se nemýlil.

Jo, jde pomalu pryč.

Jóó, pryč s tím!

Jak vítané může být někdy to hrozné pryč! Šroubka udivilo, jak relativně může význam slov a dopad událostí poznamenat běh života a světa. Daleko později se toto zjištění stane stavebním kamenem jeho zralosti a moudrosti.

Maně si vzpomněl na MilosrdNýt. Co s ním asi je? Je v pořádku? Neponičila ho ta strašná rána? Jak asi překonal ten pád?

Sám o sebe se nebál, když se ohledal, nezjistil nic o tom, že by jeho hlava, dřík a závit (jsem pašák!) byly nějak poškozeny. Spolehal na tvrdost a odolnost materiálu, ze kterého byl vyroben. Neměl důvod mu nevěřit. Ale nýt, s tím jeho odlišným, matným povrchem nebudícím příliš dojem tvrdosti, to byla jiná. Budu doufat, že se mu nic zlého nestalo. Nic jiného mi ostatně nezbývá.

Mezitím pomalu, ale zdálo se, že přece jen bezpečně, projevy předešlé hrůzy postupně doznívaly, až nakonec ustaly docela.

Do znovu obnoveného ticha se začalo pozvolna probouzet stabilní světlo. Hm, nevypadá, že by něco vědělo o tom, co se tady odehrálo. Ještě choulící se pod temnou dekou se váhavě poodkrylo, protáhlo a potom už definitivně zdvihalo oponu stabilní tmy.

V rostoucím kvantu stovek a tisíců luxů^[1] odhalilo scénu s nepřeborným počtem spojovacích dílků, kusů, materiálů... a přece svébytných to osobností. Nasvítilo jeviště, na němž zůstaly ležet všechny ty hřeby, kotvy, šrouby, matice, kolíky, závlačky, nýty, pera, hmoždinky, spony, vruty, závitové tyče... Takové *dívaldo* opravdu nemusím!

Mezi nimi pak schránky, části polic a – pohlédl nahoru nad sebe – dokonce i dva proti sobě stojící regály. Ty opustily svá původní stanoviště a v poloze nakloněné a s pokroucenými kostrami se vzájemně do sebe zaklesly. Poraněné se o sebe podpíraly, jeden silnější, vztyčený víc, pomáhal kolegovi. Ten dopadl daleko hůř a sotva se držel, nicméně i tak spolu vytvořily něco jako zastřešení nad tou dramatickou scénérií. Střechu, která se mohla v jakýkoli okamžik poroučet...

Hotová spoušť!

Právě z tohoto regálu vypadl Šroubek mezi tisíci dalšími. Kdo ví, kde zůstala jeho schránka...

V tomto působišti to bylo vůbec poprvé, kdy viděl svět z jiného místa. Navíc jeho rozhledu nyní nebránily sice trochu průsvitné, ale přece jen stěny schránky. Také už teď není na tom poměrně vysokém místě a zasunutý dále od kraje regálu, a tak má všechno jako na dlani.

To je podívaná!

Předchozí hrůzný zážitek pozvolna vytlačuje úrodná pastva pro nová poznání, další informace, další kamínky do mozaiky, a určitě i zase pokročí v pospojování sítě souvislostí. Vidí jednak spoustu úplně nových věcí, materiály, které neznal, neboť mu v jeho původním zorném úhlu zůstaly skryty, a jednak viděl i mnoho sice už známého, ale v naprosto odlišném světle.

To mu poskytlo nebyvalou hojnost nových podnětů. Hle, jak dramatická, až zlomová změna, a jak může být prospěšná! Jako čerstvě znovuzrozená úrodnost vydávající plody v nesrovnatelně hojnější míře.

Prožijeme sice něco otřesného, ale na druhou stranu nás ta drsná událost může posunout v našem poznání o hodný kus dopředu. Ta velká rána byla katalyzátorem poznávání a učení, což v posledu uvnitř nás vede pro širší a hlubší kontext a sumě informací k daleko efektivnějšímu vzdělávání a dozrávání. A tím je šroub lepší. A když je pak zralejší a pak dospělý, je připravený...

To přece bylo Šroubkovo téma! Víme, kam směřujeme a kam to všechno spěje...

Jak si mohl pozorně prohlížet poházené schránky, uviděl, že jsou na (asi) k tomu určených plochách nějaké geometrické znaky. Ihned ho to zaujalo a hledal po okolí další takové kresby, a skutečně našel více materiálů a ploch, kde se vyskytovaly. Znaky byly nasázeny v řadě za sebou, někdy ve dvou řadách, vzdáleně připomín-

naly řetězy, i když místy potřhané. Některé znaky se opakovaly častěji, jiné nacházel výjimečně. I nad ním na dosud stojících regálech byly, dokonce v každé úrovni a na každé polici. Takové množství! Nevšiml si hned, že jich je tolik.

Uvědomil si, že už dřív ze své schránky zahlédl na protějším regálu a na schránkách něco takového, ale jednak je skrze ne vždy dost průhlednou stěnu nedokázal identifikovat, a jednak jim z toho důvodu ani nevěnoval pozornost. Ale teď, to je jiná! Teď je vidí tak jasně!

Pozdější samostudium a pomoc vzdělanějších kolegů udělaly své a Šroubek si choval v paměti, že se jedná o znakovou podobu jmen, názvů, vlastností, prostě čehokoli.

Během trvání stabilního světla byl Šroubek svědkem toho, čeho se toužil dobrat, když se kdysi ptal Velikáše, *jaká síla způsobila tu akci: startovní místo – cílové místo?*

A teď tedy pochopil, proč se od něho nedočkal odpovědi, jakou potřeboval.

Všechno na tom místě se dávalo postupně do pohybu, v logických krocích, přesně, organizovaně a systematicky. První regály, pak fochy, police, schránky a pak i jednotlivé spojovací díly a dílky. Nebyl to pouhý okamžik, aby jej bylo možné nějak zmeškat nebo přehlédnout. Jakoby se všechny ty věci dávaly samy do pořádku.

Šroubkovi to ale nezapadalo do kontextu a do koncepce, kterou postupem času a zkušeností si už dovodil. Taková nejasnost ho neuspokojovala.

Něco tu chybí! To nedává rozum!

Kdo tím vším hýbe? Kdo stanovuje priority? Kdo synchronizuje cesty a trasy, takže se nic nesrazí ani nevznikne konflikt? Kdo naplánoval a kdo ví, kam umístit všechny ty dílky z tak příšerně rozmašírované skládačky? A podle jakého klíče? Kdo o tom všem rozhoduje?!

Ale Šroubek nikoho neviděl. Nikoho ani neslyšel, nikoho necítil (cítit nemohl, to nebylo v jeho výbavě), prostě nikoho žádným dostupným způsobem nezaregistroval.

Měl vědět, že objekty ani události přesahující do jiných dimenzí, nemůže ve formě, v jaké právě je, spatřit. Toto poznání na něho ještě teprve čeká.

Znovu ze svého nitra, kam ukládal všechny ty cenné vědomosti, vyvolal vzpomínku na MilosrdNýt. Co by asi udělal on, jak by se on zachoval, jistě by mu poradil. Ale svého učitele, kterého si pro sebe pojmenoval MilosrdNýt, už nikdy nepotkal, ani nespatriil, ani nezaslechl.

Když pak i on absolvoval ten pohyb, který nezpůsobil, a ke kterému nepřispěl, ani co by se za drážku závitů vešlo, a znovu se ocítl ve své schránce a na podobné pozici, než s tím randálem propadly dolů, nepřišel na nic moudřejšího než si říct, je to prostě tak, jak to je.

A je to tak nakonec správně.

Nabyl vědomí, že to je to, co by zvolil MilosrdNýt, a tak jej aspoň takto uchoval v sobě napořád.

Nic moudřejšího ostatně ani neexistuje.

Chaos a zmatek se opět vrátil ke svému původnímu pořádku.

V dobách té zlomové události obecně docházelo k těmto pohybům daleko častěji než dřív. Možná proto se také Šroubek několikrát ocítl vně místa, kde přebýval, a proto se mu také podařilo povšimnout si nad vstupní branou řetězce znaků SPOJOVACÍ MATERIÁL. Pousmál se při vzpomínce na Velikáše...

Byl přemístěn do prostředí nedozírných rozměrů, aspoň on hranic nedohlédl, ve kterých se teprve nestačil obdivovat, jak kamarádi plují – či spíše jsou pluti – prostorem. Opět ty poslušně

přesné organizované pohyby, logické trasy a přirozené zapadání do připravených lokalit.

A teď to taky konečně uviděl! Spojování!

Bez hnutí a bez jediného slova fascinovaně sledoval metu, k níž všekrenstvo spojovacího materiálu spěje. Zaměřil se také na její okolnosti a její aktéry. Teoreticky už o tom věděl prakticky všechno, ale teď se brachu pozorně koukej, kolem prochází život! Ne néé – životy: ten dosavadní, a ten nastávající.

Nikdo přece netvoří materiál ke spojení, aby ho v okamžiku ze všech nejvýznamnějších – pryč! Nikdo takový, kdo vládne takovou schopností přemísťování, plánování, logické úvahy, schopností měnit chaos v rozumné uspořádání a hlavně, hlavně tvoření souměrných, přesných a ke spojení nejen užitečných, ale i potřebných materiálů, žádné takové pryč nedopustí!

Najednou nabyl o této věci ocelově pevné přesvědčení. Fiaáá! Je to tak!

A tak sledoval, jak dochází ke vzájemnému propojování a spojení nejrozumnějších tvarů, těch – jak jinak – které k sobě patří, a uviděl tak naplňovat ten úžasný smysl. Nesmazatelně se to zapisuje do jeho nitra, spíše ale hluboko vrývá, a doufá, těší se, že až přijde jeho čas, že i on...

Šroubek byl šroub, který uznával poznání, vítal je, těšil se na ně a dělalo mu dobře se úvahami probírat. Ne pro ně samé, to by nikam nevedlo, ale protože poznání směřuje ke vzdělávání, k porozumění a k moudrosti. Tolik si přál být stále lepší! Pro sebe, pro ostatní, ale zejména pro věc samu. Toužil být kvalitním partákem do spojení.

Teď už si věřil. Strašidlo nevydařeného spojení, vady nebo neschopnosti se spojit, bylo to tam. Pryč! Heh!

Faktem je, že poslední dobou se informace na něho jenom hrnuly, takže začal uvažovat o zpomalení tempa. Všechno chce svůj

čas, takhle by se poznatky mohly zaznamenávat jen povrchně a nebyly by v případě potřeby dostatečnou oporou, kotvou a zárukou dlouhého trvání.

Tolik si potřeboval odpočinout, všechno zpracovat a strávit! Tak moc už očekával tmou *standard*! To pojmenování se mu líbilo víc a taky mu připadalo přesnější. A kromě toho někde pro to zahlédl i znaky.

Přicházela. Protáhla světlu stíny a naslibovala šroubům, matícím, podložkám, závlačkám, nýtům a dalším dobítí energií, uvolnění a regeneraci sil.

Šroubek si v partě s několika dalšími šrouby hová na kousku celkem pohodlné tkaniny, a snaží se aspoň chvíli nemyslet na nic. Je v nekonečně velikém místě, kde dohlédne jen dolů. Zvuky tady znějí trochu jinak a taky jsou většinou jiných barev. V této daleko otevřenější atmosféře je prostředí jako stvořené pro tisíce a tisíce svobod realizujících se současně, a žádná není v rozporu s jinou. Nepřekážejí si, ani si nekonkurují.

Po chvilce relaxu se kapku vzpamatoval a pozvolna, ale jen na kousek pootevřel dvířka svého nitra, aby tam pro teď nezůstal úplně sám. Nechal středem sebe defilovat všechny ty nádherně obrobene spojovací materiály, ušlechtilé *tvary* s rozličnými povrchy, ty poklady, známé i neznámé, mnohých druhů i kategorií.

Nerušily ho, byl mezi nimi spokojený, prohlížel si je, v duchu s nimi komunikoval, vybavoval si některé předešlé rozhovory, a sem tam se pro sebe pousmál. Nechal tu vidinu plynout jejím tempem.

Jedné myšlence však přece jen audienci povolil.

Zaujala ho pozoruhodná věc. Přestože viděl kolem sebe opravdu veliké množství jedinců nejrozličnějších typů, tvarů, úhlů, povrchových úprav, a samozřejmě také i zaměření, rolí a způsobů využití, zkrátka designu obecně, nestalo se mu, že by ho některý z nich svým vzezřením nějak mimořádně překvapil. Ani nemohl

říct, že by mu některé byly na pohled nesympatické či dokonce odporné, nebo jiné zase naopak svojí krásou přitahovaly.

Třebaže je nikdy před tím neviděl, nemusel si na ně nijak zvlášť zvykat. Někdy i opravdu kategorická rozdílnost tvarů a dimenzí mu nepůsobila nejmenší potíže. Vnímál, že byly stvořeny přesně tak, aby to vyhovovalo jejich účelu a byly určité vyrobeny správně. Nemohl se o tom nijak přesvědčit, ale prostě to věděl.

Uvědomoval si samozřejmost záležitosti v tom, že například velké, hmotné materiály budou vhodné pro spojení objemných veličin, mezi kterými by mohla působit i značná energie, drobné kousky se naopak vejdu do těsných prostor anebo tam, kde nebudou jinak překážet. Hřebíčky nemusely nést nic těžkého, naopak hřeby musely být bytelné. Z toho už snadno domyslel platnost zásady vhodnosti, která bezpochyby spočívá kromě dalšího i ve slučitelnosti a sourodosti.

Ve vztahu k ostatním zjistil, že je pro něho daleko důležitější, jak se k němu chovají, co říkají, co dělají, jak k němu a sobě navzájem přistupují, než jak vypadají. Ostatně dospěl k závěru, že jak vyhlíží a jak působí a čím vyzařují, je v naprostém souladu s tím, pro jaký účel tu jsou, jak se chovají a prezentují. To mu připadlo být velice hodnotným poznatkem s obecnou platností, nebo jak to formuloval on, to prostě nemůže být jinak.

V tmavnoucím šeru si Šroubek stačil ještě uvědomit, jak je svrchu pokrývá nějaká další tkanina. Tím vznikla tma nestandardní (nestabilní), ale to už nebylo podstatné, jelikož tma standardní už tak jako tak každou chvíli převezme vládu.

To byla poslední myšlenka, které byl Šroubek při vědomí účasten. Usnul spánkem spravedlivých. Ať to pro každého znamená, co chce, bude to spánek těch, kteří se nemusejí za nic stydět, jsou sebevědomí, otevření, mají čisté svědomí, nedrží v sobě nic zlého, nedluží druhým ani sobě, a mohou se bez obav těšit na nové standardní světlo.

A už mu na mysl nestihlo přijít, ba ani ve snu ho nenapadlo, že by se mu mohlo něco zdát.

Daniel Mann

Daniel Mann je padesátník středního věku, což v žádném případě nemá být pokus o vtipný protimluv, nýbrž vyjádření velmi dobrého stavu člověka toho věku, jemuž byste hádali příslušnost k dekádě spíše předchozí. Je střední postavy, pasoval by přibližně k Jacku Nicholsonovi, ovšem tak před třiceti lety, a těch několik málo centimetrů do jeho výšky by snadno nahrál na Al Pacinovi. Na první pohled nemá žádné zvláštní znamení a netrpí nadváhou. Jeho chůze je vzpřímená a působí vyrovnaným a klidným dojmem. Prostě takový středoevropský průměr.

Pozornější pohled a bližší kontakt ukazuje člověka, který přesně ví, co chce, a když toho dosáhne, je spokojený. Na rozdíl od osob, které nevědí, co vlastně chtějí, přesto nedají pokoj, ani když to dostanou, neboť neustále zkoumají, zda to, co získaly, vůbec opravdu chtěly.

Jeho řeč je jasná a zřetelná a jste-li zrovna adresátem jeho slova, dostanete je jak na podnosu, a nepotřebujete tlumočníka. Možná vás překvapí, s jakou neskryvaností je schopen uznat a přiznat chybu a omluvit se za ni. To je sebevědomí. Později vás nepřekvapí už vůbec nic.

Na zdraví si rozhodně stěžovat nemůže. K úplné spokojenosti po této stránce musí pouze eliminovat trvalé projevy některých fyzických stavů vyplývající zřejmě ze života ve velkoměstě a velmi daleko od blahodárných vlivů moře, a také asi z celkově nižšího prahu citlivosti jeho organismu. Těmi ale své okolí nezatěžuje, zvykl si na ně.

Naučil se také pravidelně posilovat, ne že by se producoval v nějakém fitku, jen věděl, že tělesné orgány mohou prosperovat

jenom tehdy, budou-li dělat to, k čemu jsou určeny. A potom dovolí i psychice volnější režim.

Navzdory tomu, že léta spíše přibývají, než by ubývala, je v o poznání lepší kondici, dokonce si ani nepamatuje, že by se fyzicky někdy cítil líp. Ani v osmnácti ne.

Přičítá to jednak skutečnosti, že jednak dnes už chodí po *správnějších* cestách, a jednak má už možnost se stravovat mnohem výživněji. I jeho jídelníček se v posledních letech značně změnil. Pravidelně střídá ovoce, zeleninu, mléčné výrobky, maso, a někdy trochu spíše tmavšího pečiva. Ne proto, že by si to snad vyhledal v nějaké brožuře, ani na doporučení lékaře; prostě to přišlo tak, samo. Jí, co mu dělá dobře.

Přebývá na jižním okraji jednoho velkého a starého města uprostřed kulturně bohatého vnitrozemí, v zemi Švejka, Masaryka a Címrmana, a také Gottwalda, Dubčka, Husáka, Klause, Havla a Gotta. V zemi, kde se lid klaní akademickým titulům (se kterými se tu nadmíru handluje), a kde sice tajně, nejlépe v románech a filmech, zbožňuje výrazné osobnosti paličatě čurající proti větru, ale na veřejnosti hraje hru, kdo vystrčí nos, dostane přes něj okamžitě. V zemi patologické byrokracie a neúnosně komplikovaných a zamotaných zákonných norem, jejichž hlavním cílem je vytvoření dojmu jednání podle pravidel, ale ve skutečnosti mají krýt lumpárny a nahrávat mistrům světa v jejich desinterpretaci a obcházení.

V zemi neomezených možností, kterýžto titul tato přebrala po zlomových událostech ve střední a východní Evropě na přelomu osmdesátých a devadesátých let dvacátého století po Spojených státech amerických. V případě USA se tím ovšem mínily neomezené možnosti bez pejorativního oděru, kdežto zde jsou tyto možnosti určeny toliko zvláštní menšině obyvatel společnosti, pro níž těžko hledat výraz obsahující *menší než malé* množství lidství.

V pronajatém pokojíku pod střechou menšího domku v přece jen o poznání čistší vilové čtvrti si Dan zbudoval příbytek a uspo-

řádal v něm věci podle možností tak, aby mu aspoň trochu mohl připomínat domov.

Domov, domů, doma... To je to, po čem tolik touží, asi nejvíc ze všeho, ať už by měl jakoukoli podobu nebo formu, jen kdyby jej za domov mohl považovat. Neklade nárok, jak by domov měl vypadat, avšak představu má a cítí ji silně a docela přesně. Ví, že v nábytku ani v adrese to není.

Mohl by si samozřejmě v kteroukoli chvíli najmout vlastní byt a je na to také připraven. To kdyby potkal spřízněnou duši z opačné strany genderového hřiště, se kterou by vzájemně společný domov korektní a kvalitní hrou vytvořili. To ovšem právě teď už pár let nebylo na pořadu dne. A i když nemá problém s penězi, podnájem byl přece jen levnější. A tak tento příbytek neztrácuje. Považuje ho za jakousi dočasnou perspektivu, což sice už protimluv je (jak poleno), ale přesto je to tak.

Kolikrát si pomyslel, že na tom bude asi nějak obdobně jako Rodolfo^[2], co se svým přítelem Marcelem měli na předměstí Paříže pronajatou místnost. Zde trávil své intelektuálně hladové básnické mládí, a odkud sem tam vyrážel za milostnými avantýrami, v jeho případě samozřejmě romantickými láskami.

To ale bylo v předminulém století. Dan není básník a také nehladoví, k tomu zbytku není vesměs co dodat. Ale ta představa je mu občas celkem blízká a sympatická. Má v sobě atmosféru vnitřní osobní svobody a do nemalé míry i odpoutanosti od systému.

Na zaměstnance veřejné správy byste jej neodhadovali; bylo-li mu kdy v zaměstnání něco cizí, pak nekvalitní práce, nekompetentnost a nevzdělanost, nekomplexní uvažování, nedostatek empatie a jakási nekázeň či rozmazlenost úředníků mající svůj původ pravděpodobně ve svém nadhodnocování a v mizivých zkušenostech s trhem práce. To jsou konečně věci, na které svorně žehrají milióny občanů této země.

Určitě zdaleka ne všichni jeho spolupracovníci jsou takoví, ale protože se s mnohými podobnými setkává denně, tak tím víc, jak se mu to protiví, jako oni být nehodlá, a je si jist, že se mu to také daří.

Po dvanácti letech, kdy nemohl zavadit o stabilně placenou práci, se na něho konečně usmálo štěstí v osobě jeho budoucího nadřízeného ve státním úřadu, který si Daniela v konkurzu vybral do nově vytvořeného oddělení v Odboru informačních technologií.

To on rozlomil prokletí, které v této zemi stále sveřepě dřepí nad všestranně nadanými, vzdělanými a šikovnými renesančními lidmi, a ocenil u něho právě tuto schopnost. Jak jeden člověk může změnit běh života!

I po jeho odchodu do zaslouženého důchodu Dana nadále živí práce, kterou elegantně zvládá, která ho baví, protože je pestrá a vyžaduje rozličné kompetence, čímž ve značně širí a hloubce využívá svých znalostí, zkušeností a schopností. Je totiž zván k součinnosti i v oblastech dost vzdálených IT jako poradce, znalec pravidel spisovného jazyka schopný vyjádření svých myšlenek, nebo technický zprostředkovatel.

I proto si této kotvy svého bytí nesmírně cení, a na těch zpropadených dvanáct let, kdy právě široké spektrum jeho schopností a přirozený rozum byly zřejmou příčinou, proč si jej ne právě sebevědomí manažeři nechtěli pustit blíž ke své židli, se snaží zapomenout. Nejspíš jim ve skutečnosti vůbec nešlo o prospěch organizace, firmy, podniku, ale o jejich vlastní osobu.

Dosebezahleděnci.

Je přirozené, že tak extrémně dlouhý čas *neúspěchu* na pracovním trhu vedl Dana k hlubokým úvahám na téma, jak se stane, že někdo je vyhraněným specialistou v jednom oboru, jiný zase třeba v jiném, ale pak jsou lidé, kteří se orientují ve více oborech současně. A jaký to paradox, že ti úzce zaměření nemají zdaleka tak

velký problém sehnat placenou práci, ale ti všestrannější jsou k nepotřebě! *Zase další rozpornost tohoto světa.*

K tomu je nutno dodat, že není ničím dáno, že specialista jedné disciplíny bude v této disciplíně také automaticky schopnější než vícebojař. Může to tak být, ale zdaleka to není pravidlem. To se Danovi osvětlilo několika náhodnými porovnáními, kdy se trochu překvapeně ukázalo, že by zvládl práci několika odlišných specialistů *jedněma rukama* a kvalitněji. Proto bylo pro něho až urážející, když na něho pohlíželi jako na toho, co umí od všeho trochu, ale není žádný odborník.

K tomuto dehonestujícímu hodnocení samozřejmě přidal i fakt, že *úzkoprofiláci* se až na výjimky honosí nějakým tím titulem, kterými Dan bez výjimky pohrdá.

A to všechno dohromady asi znamenalo, že po čtvrtstoletí jeho pracovní činnosti v pár zaměstnáních a bez nejmenšího problému, nastal půst, tedy hlavně potravinový, protože práce jinak měl stále tak říkajíc jak na kostele, leč nikdo ji finančně neoceníl.

Avšak porovnal si to v hlavě a udělal z toho pro sebe závěr, který mu dovoľoval ponechat si rozum v relativním zdraví. Není to moje nedostatečnost a invalidita, co zapříčiňuje nedostupnost zdrojů pro život, a také zaměstnavatelé mají své – nehodnotím jaké – důvody, proč tak jednají. A ještě jeden fakt k tomu musel spravedlivě přičíst. V průběhu let si uvědomil, že ve skutečnosti ani nechce být specialistou jediného úzce zaměřeného oboru vědění, a v ostatních oblastech života, jak tomu nezřídka bývá, se potácet téměř jako slepý. Chce mít provázaný rozhled a rozumět všemu, čemu rozumět lze.

Nepochybně existují pro tu kterou roli genetické předpoklady, ale je očividné, že z daleko větší části se jedná o volbu. Spoustu věcí se člověk může naučit, a když už je to možné, tak by se je *sakra* naučit měl. A dodával, když se to podařilo mně, tak to musí zvládnout každý.

A proč nepodnikáš, proč nejdeš na volnou nohu, když tě nikde nevezmou, ptali se někteří?

Podnikání vyžaduje trh. A na trhu, říkal, se musíš obracet, abys něco trhnul, urval. A to nelze jinak než na úkor druhého. To není volba pro mě.

I když to pro Dana byl princip nepřijatelný, přesto to zkusil. Aby neřekli, že to vzdává, že to ani nevyzkoušel. Velmi se snažil, aby tak přilepšil synovi a manželce. Zkusil poctivě na vlastní triko podnikat. Ale po několika letech to dopadlo, že tak tak uhasil požár dluhů na sociálce. Nepomohly schopnosti, nepomohla odbornost, nepomohly zkušenosti. A že nepomohla poctivost a serióznost, to ani nemohl očekávat.

Ostatně metodika současného trhu je založena na zvráceném základě: doktoři, aby se uživil, potřebují více nemocných, výrobci vyrábějí tak, aby produkt nejlépe hned po záruční době zkolaboval, opravářům svědčí více vad a poškozených výrobků, servisní služby nemají zájem provést službu úplně a dokonale – už byste je nepotřebovali... Darmo mluvit.

Stal se za tuto neutěšenou dvanáctiletku zčásti odpovědným, a tak i proto se s tou přetěžkou dobou vypořádal srdnatě. Sice to vzalo obrovský vnitřní dluh, ale dnes už je to naštěstí srovnáno. Ale ví, že to nebylo jen tak a samo sebou, a proto zná velmi dobře cenu placené práce.

Daniel obecně považoval způsob prostředku nasycení a uspokojování životních potřeb lidí za patologický, a to nejenom v posledních letech. Už jako klukovi povinnému školní docházkou neseďela nejedna ekonomická mantra, byť byla otitulovanými stále dokola omílána jako zaručená.

Byl to on, kdo už před více než třemi desítkami let nepokrytě prohlašoval, zrušme prachy, a je po problémech. Ostatní mu sice fukáním na čelo dávali čitelně najevo, co si o něm myslí, ale na to si

postupem doby nejen zvykl, ale začal to brát jako důkaz, že na jeho pohledu asi něco bude.

Na počátku devadesátých let pak rozpoznal – a nenechával si pro sebe – hrozící nárůst sociální nespravedlnosti a sílení dopadů deviantního chování bankovního sektoru, přirozeně za oficiální podpory politiků. V penězích problém není, vysvětloval, ale s ohledem na úroveň vzdělanosti obyvatel, chamtivost některých lidí a s tím související způsob, jak s penězi jako s faktorem nakládají, jsou prachy časovanou bombou. Nebo přesněji biologickou zbraní.

A protože obecně už od základní školy měl silný dojem, že tak nějak nezapadá do šablony běžného občana této země, zcivilizované až na sám kraj snesitelnosti, naučil se s touto odlišností žít. Také proto, že ho tolik přitahovalo společenství lidí, vědomí spolupráce a podpory, a že velmi toužil po kamarádství, přátelství a kvalitních vztazích vůbec. Člověk byl stvořen jako kolektivní orgán, je Danova hláška.

Jenže tato *přidaná hodnota* nějak nepřicházela. Ale jo, byli tací, co by se rádi vecpali do jeho přízně. Ale to byli ti, kteří ani zdaleka nenaplňovali Danovu představu, zkrátka neměli a neuměli to, co bývá pro kvalitní vztah nezbytné. Chovali se servilně, nezodpovědně, nebyli například dochvilní, nedokázali se vcítit do problémů druhého, jejich podpora nebyla postavena na zdravých základech, jejich ocenění zněla falešně, chybělo jim sebevědomí, odvaha, a vůbec brali nešvary společnosti pro jeho vkus příliš na milost. Nestavěli hráze nespravedlnosti a nepravosti, a příliš ochotně přebírali konvence a obvyklý způsob vyjadřování. Jak by tito mohli být na jeho straně!

Nebyla tu ta sounáležitost, partnerství, opora, láska. Nebyli kámoši, a rodiče jimi nebyli také. I když už čtvrtstoletí nežijí, Dan necítí, že by k nim měl jakékoli pohledávky a závazky, které by jeho

vztah k rodičům zatěžovaly. Ale domov, to skutečné a hřejivé doma, u nich neměl.

V tomto ohledu od lidí opravdu nic nedostal, a proto ani nebyl svázán a zavázán různými vztahy plnými očekávání ze závazků. Možná proto se vždycky tak svobodně a bez zábran vyjadřoval, možná proto se jeho jednání nezastavovalo před hranicemi toho, co se obecně považuje za normální.

V tom sice konvence ráda vidí bezohlednost, ale je jenom málo tak velkých omylů, jako tato čítanková ukázka povrchnosti. Nikdy by živému tvorů neublížil, naučil se chránit svobodu druhých, vždy toužil po objektivitě, ale protože jedinec se k ní může toliko přibližovat, nebo o ní akorát tak mluvit, pak tedy raději řekněme po spravedlnosti. Člověk ponořený do houfu lidstva a svých každodenních problémů není fyzicky nijak schopen objektivního náhledu. Leda že by přejal pohled někoho, který toho schopen je...

Jakkoli tedy Daniel působí na pohled jako slušný a ukázněný občan této správní jednotky, jež se hrdě nazývá stát, a k tomu ještě jako státní úředník, jinakosti se skrývají uvnitř. A to odjakživa.

Zapsala se v něm událost z druhé třídy, kdy jej učitel zavolal před tabuli a, jak to měl ve zvyku, silným stiskem svalů nad klíční kostí mu způsobil značnou bolest. To fakt bolí!

„Cos tam vzadu dělal?“ pravil klidně, když jej vyrušování z poslední lavice už nebavilo dál přehlížet.

„Bavil jsem se,“ vytlačil ze sebe Dan kroutící se jak žížalka napíchnutá na háček.

„Jak ses bavil?“ vyzvídal tyran.

Na to Dan neuměl odpovědět.

Kantor uvolnil stisk a odeslal ho zpátky do lavice. Silnější než bolest byl ten trapný pocit při zjištění, že nedokázal vyjádřit, že se bavil *mluvením*, a ničím jiným. Tu příhodu si pamatuje dodnes.

Základní škola byla prostředím, kam chodil rád, byli tam lidi, jeho vrstevníci, a nemusel být v nevelkém bytě přečpaném nábytkem, s despotickým otcem a konvenčně uvažující matkou, vykonávající úkoly příslušející k jejich roli sice poctivě, ale v jádru formálně. Cítil, že život je víc tam, než jinde.

Spolužáci ho běžně přezdívali Danyman, až na pár těch, kteří to zkoušeli s moderně znějící variantou Dany. Ale on chtěl být prostě Daniel, když i pro Dan musel vyvinout jistou míru tolerance.

Nesnášel rádoby módní pitvoření jmen jako Renat, Moni, Terez, brrr!, ani zdrobněliny. Takové jako Pepánek, Pavlík, Liborek, Boreček, Ládínek, nebo Danka, Klárka, Sárinka, Emička, hrůza. Za nějakých čtyřicet pět let uslyší svoji manželku volat na patnáctiletého syna: Davídku, dáš si k tomu čajíku piškůtky, nebo ti mám namazat rohlíček? I v tomto případě najde odpověď, proč to lidé dělají. – –

A právě tady se vyvalily mnohé zvláštnosti, které Daniel rozpoznal ne jako úmysl lišit se, ale coby přirozenost a nutnost jednak právě tak. Je nabíledni, že jeho chování nevyhnutelně získalo nálepku lotrovin.

Ještě na prvním stupni mu soudružka učitelka v hodině aritmetiky vyčetla, že se doma bifluje příklady s předstihem, a pak při hodině exceluje, čímž se vytahuje před ostatními. Pomineme-li absurditu takového obvinění, jedenáctiletý Daniel to lapidárně okomentoval, ta je ale hloupá, já se neučím ani dozadu, natož dopředu...

Na začátku druhého stupně nasadila škola na výuku ruského jazyka renomovanou, skoro metr devadesát vytáhlou Rusku Alžbětu Bělounovovou. Tahle figura měla věkem těsně pod padesátkou vlnité, černé vlasy až na ramena, v nichž co chvíli protékal vlas daleko světlejší, a chodila oblékaná nejčastěji v bílé puntíkované nad pasem sešňerované zástěře. No, nevkus... Ale její věc.

Nastoupila před třídu, a když ji zástupce ředitele školy *Kremľ*^[3] představil, pokusila se rádoby žoviálně vlichotit se Danovi, už

propálené to firmě, a usnadnit si zřejmě entré do třídy s nejhorší pověstí.

„Tak co, pane Danieli, budeme od teď tady společně válčit?“

„Vy si válčete, s kým chcete, já nemám zájem s nikým soupeřit.“

To bylo Danovo přesvědčení, to byla jeho touha a přirozenost, nechtěl spory, sváry, rád by součinnost a porozumění a toleranci. Jaká drzost!

Ačkoli nikdy neslyšel žádnou definici, která by naplňovala tento termín nějakým významem (Dan si pro sebe svůj výklad udělal), byl takto puncován více než často, a to většinou soudružek učitelek.

Od pololetí šesté třídy už nikdy neměl na vysvědčení z chování za jedna.

Vrcholem byla těžko uvěřitelná bota nejoblíbenější učitelky na škole (kde vyučovala Ma, Fy a Ch), nechte ho, vždyť je blázen. Z bludného snění ji nevyvedlo ani Danovo upozornění na výsledek psychotechnické zkoušky, na kterou ho škola na doporučení třídní a mnoha dalších poslala, vyplývající ze zprávy, s níž jako jedna z iniciátorek určitě musela být seznámena. Stálo tam kromě jiných hodnotících podrobností, že žákovy reakce jsou veskrze přiměřené a v normě. Dan kopii zprávy vypátral u rodičů mezi uchovávanými ležstvy.

Proč jsou tak zlí? Tak mstiví? To nic nechápou? Nemohou za to? Nevědí nic o toleranci a spektru názorů? Což musejí jednobarevně křsy zardousit skvrnitou?

A nebylo by možné na věc nahlížet i tak, že odlišní jsou de facto oni...?! Já jsem přece daleko blíže na straně věcí, jak byly na počátku, jak mají být. Já stojím na nohou, oni na hlavě. Mám se snad přizpůsobit *tomuhle*?

Takových situací byla dlouhá řada. Unavovalo to pedagogický sbor, unavovalo to spolužáky, unavovalo to i Dana. V rodině dusno, společnost se řítí slepou ulicí, kamarádi nic, žádná podpora, žádné povzbuzení, ani pohlázení. Není divu, že vnímal jejich

vstupy jako irelevantní a zlovolné napadání. Možná i jako mstu, nebo asi důsledek skutečnosti, že je jiný.

Ve čtrnácti někdy v osmé třídě své třídní při hodině jasně vyložil: „Nechte mě na pokoji, já vás taky nechám.“

Nenechala. Ani ona, ani některé další.

Hned s nástupem do deváté třídy měl s sebou na papíře velikosti malého sešitu téměř hotový text jeho čtvrté písničky *Snít, jen snít*, kdyby ho náhodou ještě něco napadlo, aby si udělal poznámku a nezapomněl. Byla hodina jazyka českého a třídní, soudružka Medalová, když ten neznámý lístek papíru na lavici zbystřila, vyskočila: „Manne, co to máš na té lavici? Co to je? Dej to sem!“ A přichvátla si k Danově lavici.

Podal jí ho beze slova.

Po vyučování ji pak hezky poprosil, aby mu text vrátila, že pro něho důležitý, ale už ho nikdy neviděl. Když si uvědomíme, jak těžce texty *rodil*, a jak velký význam pro jeho duši tyto první niterní výpovědi v jeho životě měly, a že toho byly tři verze a chorus, pochopíme, jak mu tato ztráta ublížila. Posbíral síly a vytáhl z hlavy, co dokázal a znovu celý text zřýmoval.

*Snít není snít o tom,
co bude a co bys chtěl.
Snít je těž vzpomínat
na to, cos nikdy neviděl...*

Krávo cynická!

Jeho férovou nabídku na pakt o neútočení ocenily trojkami z mravů. Horší stupeň již nebyl k dispozici. V osmé a deváté třídě, kdy se rozhodovalo o přijetí na střední školy a do učení! A přitom Dan měl od první třídy jedničky, sem tam dvojku, tedy stále na

vyznamenání. Pravda, od druhého stupně už vyznamenání mít nemohl pro trvale snížené stupně z chování.

Poslední vysvědčení na konci školního roku v deváté třídě bylo vizitkou *spravedlivé* vendety za útrapy, které Dan za celých devět let docházky škele způsobil. Dvě čtyřky a šest trojek jej zařadilo mezi největší invalidy třídy. A ovšem chování za tři. To jsme mu to spočítaly!

Ano, předvedly se (a to ani ne všechny), protože dva kantoři, kromě školníka jediní chlapi na škole, Kreml a Tesař, jednali spravedlivě, a tím byli fajn.

Dan byl dítě milující přívětivé prostředí, svobodný pohyb a volný, otevřený prostor. Zato přímo nesnášel limity, což je zcela v logice věci. Jakou úzkost a tíseň asi musel prožívat, a jak se asi musel cítit v domově svých rodičů, když i škola se všemi těmi nepříjemnými peripetiemi byla pro něho místem, kde byl raději, a považoval ji za životadárnější místo!

Základní škola byla laboratorním prostředím a ukázkou toho, jaký ráz držela jednání a jak to ovlivňovalo vzájemné vztahy, což mělo následně své praktické pokračování v dalším průběhu jeho života, ať už to bylo kdykoli a kdekoli.

Na vyšších stupních vzdělávacích a doškolovacích zařízení (tak je nazýval) už tak vyhrocené situace nebyly, což neznamená občasné zadrhávání komunikace zejména s učitelstvem, které ale bylo vyšší úrovně.

Vlastně jen jednou se Dan rozhořčil nad známkou z jazyka českého, neboť jako zřetelný premiant třídy v této oblasti inkasoval na konci druhého ročníku preferovaného učebního oboru chvalitebnou. Když si věc došel objasnit za třídní češtinářkou, takovou drobnou, hodnou paní středních let, laskavě mu přátelsky sdělila, že ano, vycházelo to na výbornou, ale dvojku mu dává proto, aby ho

to více povzbudilo do dalších let, až bude pravděpodobně pokračovat na vyšší škole.

„Myslel jsem, že známka je zhodnocením předvedeného výkonu, tedy znalostí, nikoli bičem pohánějícím valacha k rychlejšímu běhu,“ namítl Dan.

„Měl byste víc číst, zejména hodnotnou literaturu,“ přehodila na vedlejší kolej dáma.

A Dan hned za ní: „Madam, až já si budu chtít něco se zájmem přečíst, napíšu si knihu sám.“

Ale oproti nechutnostem ze školy základní to byl jenom folklór.

Časté a bolestivé třenice mezi ním a okolím jej vzhledem k jeho povaze nutily k přemýšlení, a zůstávat ve vytrvalé snaze přijít věci na kloub. To v něm rozvinulo nevšední analytickou kapacitu, čehož důsledkem v zatím nedohledném budoucnu bude mimo jiné schopnost vnímat disonance v kompatibilitě, kongenialitě, konzistenci, kontextu a konsekvenci.⁴¹

V praxi se to bude projevovat tak, že falešný tón, který se vyskytne v písničce, filmu, divadelní hře, zkrátka v nějakém uměleckém ztvárnění, ale nejen tam, ale i v běžném životě v jednání a chování lidí, okamžitě zaregistruje, a následně bude schopen identifikovat i příčinu toho, proč to neseďí. Následek je odhadnutelný. Ať už umělecký, nebo občanský, nebo i jakýkoli jiný projev, tím podrazil svoji věrohodnost. A nejen to, navíc vyzradil něco o svém autorovi.

A protože tato schopnost, kterou Dan bude považovat za přirozenou a samozřejmou, jiným lidem přirozená a samozřejmá není, bude to neustále činit problémy s porozuměním, a někdy i konflikty. A vždy se potom najdou lidé, co jej z nejasných důvodů budou osočovat z neustálého hnidopišského šfourání do čehokoli, a to zřejmě jen pro jeho potěchu, zatímco Dana ty nesrovnalosti budou většinou bolet a trápit, ostatně jako každá nepravost, která se vyvalí na povrch.

Avšak prozatím stále naráží na skutečnost, že ano, sice je si vědom svých talentů pohybujících se obyčejně nad průměrem, ale že toho tolik ještě neví a neumí a dělá na svůj vkus až příliš mnoho chyb. Uvědomoval si, kolikrát se zmýlil a jak moc věcí se mu nevedlo a nepovedlo. Tolik chyb! No jo no, chybama se člověk učí, tak aspoň se toho hodně naučím, zní jeho bonmot.

Ale *bon* je zřejmě pouze pro něho.

Takže neskončil na sebekritice, což by bylo snadné, ale zakousl se a rozhodl, že se naučí, co jenom bude možné. Bude eliminovat hloupé a zbytečné chyby, které jsou tak dobře vidět u druhých, ale rozpoznával je i na sobě. Navíc jej poznávání obdarovávalo pocitem smysluplnosti.

Neměl v plánu se s nikým srovnávat, nechtěl nikoho trumfovat, chtěl být dobrý a lepší. Protože jenom z lepších lidí můžeme očekávat hodnotnější společnost, a jen kvalitnější společenství lidí bude schopné vybrat efektivnější cestu životem pro všechny.

Pro své zaměření živené vědomím častého odmítnutí na mnoha úrovních, do čehož zahrnoval i odmítnutí *vy nucená*, jež musel učinit sám, mívá nezřídka problémy s porozuměním, když se někdo něco snaží říct, neboť vnímá slova v jejich původním pravém významu, a mluvčím poskládaná věta mu smysl nedává. Tyto nepřesnosti vedoucí až k úplnému zmaření vyjádření vyvolávají dodnes zbytečné spory, a Dan, v menšině, která se nadto liší, a kdoví zda je vůbec *normální*, je samozřejmě označován, když ne viníkem, tedy jistě příčinou.

Z tohoto zážitku krivdy a totálního nepochopení někdy ze svého vnitřního rozpoložení vypustí čirý proud své otevřenosti.

V kuchyňce nynějšího pracoviště, které při svém nástupu mimochodem vnímal jako kus kulturního západu v tratolišti aka socialismu, si nechal stydnout porci z KFC nakoupenou v poledne pro syna k večeři. Když si ji po dvou třech hodinách chtěl vyzvednout, našel jenom zbytky.

To je tak nízké! Bylo mu to až líto, ne kvůli sobě, dobře, stovka je pryč, ale obecně. Vždycky ho pokryje takový zvláštní smutek, kdy něco nebo někdo nefunguje, nebo se i něco nepodaří. Ale když je to úmysl... To je prostě podlost.

Nechal zbytek tak, a za něj na stěnu přilepil papír s textem: Proším toho, který si zde poskytl občerstvení z večere mého syna, aby mi příště dal vědět předem. Nakoupím toho víc. D.M.

Někdy ho popíchne to nekonečné pustošení jazyka až na samý práh únosnosti, když to vypadá, že lidé nechtějí vyjádření, ale jen svými mluvidly proženou nějaké zvuky prostě proto, že je to tak zvykem, že to tak dělají všichni, že se to má.

Přijde na řadu a paní u kasy v Bille: „Karta Billa by byla?“

Dan forčekuje přesně: „Za jakých okolností?“

Teta netuší, kolik uhodilo, a protože tam čekají další a schyluje se k tisíckrát prověřenému, co že je on za podivína, a ať nezdržuje, tak ji raději s úsměvem vyvede na břeh: „Máte Billa kartu?“

A bylo by to jasné.

To je jen pár, možná i trochu humorně vyhlížejících ukázek z dlouhé, nekončící řady.

Nechtěl rozumět? Nevěděl vážně, co chtěli říct? Ale ano, samozřejmě že věděl.

Určitě neměl v úmyslu vyvolávat sebemenší spory, tím méně, že nešlo o život. Ale v každodenní záplavě takového balastně nesrozumitelného vyjadřování, co kdysi jeden popsal jako *žvást na žvást, tlach na tlach*,⁵¹ a v neutuchající a stále neukojené touze ucítit konečně dopad *opravdového* slova, gesta, pohledu, které nezpochybnitelně a jednoznačně něco smysluplného vyjadřují, to nemohl jenom tak, kvůli svému a jejich klidu, nechat ležet.

Nekázal, nepoučoval, nekritizoval. Jen vnímal až trochu jako povinnost minimálně naznačit, jak to kdysi bylo a jak by to tedy mělo být i dnes. Nehodlal naskakovat na jejich způsob komunikace

stejně, jako nemínil začít krást jenom proto, aby srovnal krok se zlo-ději a zapadl tak do kolektivu. To radši ta jinakost.

Netušil, co způsobovalo, že si byl tak jist tím, *co by mělo být*, jen vždy bezpečně věděl, že cosi nebo kdosi v něm, snad nějaká ener-gie, mu zřetelně dává najevo, kudy jít. Dokonce se někdy chtěl ubrat vlastním směrem, blíže středu proudu – a mohl by, ale nad nebe jasněji a čím dále tím silněji cítil, že to není ono, že tato volba není ta pravá. Stačilo se vrátit na rozcestí, a poslechnout.

Ostatně v drtivé většině seriózních případů, kdy na věci záleželo i okolí, byla jeho schopnost věrného vyjadřování užitečná k neza-placení a k veřejnému prospěchu. I když to mnohým ani nedochá-zelo.

A Dan naopak nevěděl, že v různých situacích a na různých místech se vždy našli lidé, kteří ho obdivovali pro to, jak dokázal vyprávět, jak uměl vysvětlit i složitou věc tak, aby i méně vnímavý člověk si nemusel připadat jako úplný blb. Kteří ho vnitřně oceňo-vali a vysoce hodnotili za precizní práci, často i za pomoc s jejich úkoly, se kterými si nevěděli rady. Našli se tací, kteří ho tajně obdi-vovali za to, jak se dokáže postavit většině, zastat malého, zůstat co nejobjektivnější. Byli i ti, co mu z nějakých důvodů záviděli jeho schopnosti.

Ale on to nevěděl. Nikdo mu to neřekl, ani nenaznačil, ani nijak jinak nedal najevo. Tyto všechny tak důležité zprávy mu zůstaly skryty, a tak Daniel z nich nezískal povzbuzení, pocit sounáleži-tosti, oporu, nic. Nic z toho od lidí nedostal.

Danovo rozladění nad tímto stavem, kterým se necítil nijak vi-nen, vyústilo občas i v humorný osten, kterému se ti, na něž zamířil, ani trochu nezasmáli. Ale to měli! Humor je jenom jeden. Kolikrát se nasmál sám ze sebe, tedy já jsem ale trouba, jak jsem si moh' takhle naběhnout, a tak.

Hloubal, čím by tak mohlo být, že je schopen vnímat a porozumět záležitostem nějak, ale drtivá většina ostatních – vlastně ani neví, zda vůbec někdo z nich ne – to vidí jinak. Až dlouho poté, co otec zemřel, když se doslova ukouřil, mu došlo, že mu pravděpodobně nemůže tak docela upřít za tuto kvalitu odpovědnost, když si vzpomenu na jednu událost z let, kdy byl ještě malý a kdy otec byl ještě při mentální síle.

Kdyby nastala příležitost v nepočetné a dobře laděné společnosti, určitě by tu příhodu dal k lepšímu. Trochu si to připravil a předem naformuloval, aby vše vykreslil tak, jak to bylo, a aby to zaúčinkovalo.

Kdysi jsme s tátou nastupovali do autobusu. Tenkrát se tam lezlo předními dveřmi a u řidiče jste platili korunou, to bylo jízdné za 1 Kčs, kterou jste vhodili do takového turniketu asi metrové výšky. Vršek vypadal jako kasička, tam jo, ven ne, a řidič mohl uzavřít takový packy z obou stran, takže mince nepropadla až dolů, ale zůstala v poloze, kam jste viděli a mohli ověřit, co tam kdo hodil.

Vhrnul jsem se tam jako první, děti do deseti let neplatily, a šupem pokračoval do pohodlně naplněného vozu, abych si zajistil místo k sezení. Táta vystoupal po třech schůdcích nahoru – ale to byste ho museli znát a vidět.

Metr šedesát dva, pleš až do zadní třetiny hlavy, pravá, nefalšovaná pivní cejcha, a pod tím vysokananánský čelem jasně prokazujícím ještě vyšší íkové drobněj, přísně vyhlížeující obličej s větším rovným nosem a zkoumavej modrej pohled árijskýho původu. Takový malý, důležitý pivo.

Vhodil do kasy minci a bez dalšího se hotovil mě následovat.

Když řidič na uzavřeným propadu zachytil, co mu tam přistálo, vyskočil jak čertík Bertík z pohádkový krabičky a zvolal na otce, že to slyšel celej bus: „Pane, haló, vraťte se, ste se asi splet, to je málo!“ A ukazoval do kasy na corpus delicti.

Otec si už před tím připravil padesátník, minci poloviční hodnoty. Ta se koruně dost podobala, byla ale drobet menší a měla i poněkud měděnější zabarvení.

Asi tak na tři metry se k němu otočil, sáhl do náprsní kapsy, a stejně zřetelně, jako předtím řidič, mu s výrazem vítěze třímajícího medaili ohlásil: „Já mám legitimaci, prosím, toto je tuzér!“ –

Kdyby byli v autobusu lidi jako já, pokračoval Dan, nebo prostě jiní zdraví klouzkové, naházíme se všichni pod sedačky smíchy. Jenže tihle jenom cukali koutky od úst, asi aby si o nich nikdo nepomyslel nic nepatřičného.

Řidič se taky ani trochu nezasmál. A nevíte proč?

Ta věc byla objektivně sranda, to mělo hloubku! Nesčíslněkrát jsem byl v situaci toho řidiče, když se povedlo někomu obohatit tento svět o fór na můj účet. Vždycky jsem se řehtal s ostatními. Humor je jenom jeden.

Co si myslel, řidičskej? Že když se tomu zasměje, tak přijde o svoji důstojnost? Pcháá, je to obráceně, takhle veškerou ztratil. Kdyby uznal randu, vyrostl by coby fajn chlap se stále mladým duchem kluka.

Daniel je ale dnes už velký kluk. Podařilo se mu svůj život ucho-pit a aspoň trochu, jak je to člověku jen možné, jej mít pod kontrolou. Žije už téměř pět let sám. Vlastně takové určení vždycky kategoricky odmítal. Vždyť v domě, kde tráví poslední roky, je hned několik rodin a velkoměsto má přes milión obyvatel. Stát desetkrát tolik. Tak jakýpak sám!

Je v nepřelíš častém kontaktu se dvěma svými sestrami. Starší Ema žije na druhém, severním konci města, se svým manželem. Vychovali dva dnes už dospělé, taky už úspěšně zadané kluky. Toto mnohaleté spokojené partnerství oběma svědčí, tím víc, když si před časem pořídili malou chaloupku v lůně lesní přírody asi 100 km od svého bydliště.

Mladší Jindřiška^[6] žije vlastně v obdobné konfiguraci s manželem také už drahně let. Bydlí o něco blíže, tak možná z toho důvodu se vídají o chlup častěji.

Dan by si představoval rozhodně častější společně prožitý čas s oběma rodinami, jenže rozdíl v rodinném stavu položil mezi něho a obě sestry bariéru, za kterou nikdo z nich nemůže, ale která tam je, a neumožňuje posunout jejich vzájemné vztahy na kvalitativně vyšší, a hlavně otevřenější úroveň.

Abychom však nezapomněli na jeho dceru, což by se ovšem lehce stát mohlo. Snad proto, že se s ní setkává velmi, velmi sporadicky, většinou pohříchu když Sára potřebuje nějakou dotaci.

Holku si přál. Netušil sice, že až se narodí, bude ji muset prakticky odkojit se vším, co k tomu patří, a navíc v době, kdy právě v přelomových devadesátých letech i on sahal po kariéře manažera zhruba střední úrovně, a to bylo i časově opravdu náročné. Její matka byla totiž velmi schopný podnikatel – také se vším, co k tomu patří.

Jakkoli roli matky Dan nepovažoval za sobě vlastní tehdy ani později, se ctí (a později několika táhlými chorobami z přetížení organismu) se o malou postaral, a vytvořili spolu velmi blízký a krásný vztah. Do sedmého roku věku Sára považoval tyto roky s ní za nejkrásnější, a za ukázkou toho, jak má vztah otec dcera vypadat. Ale tak to přece chtěl. Byť byl svobodný otec – Sára je nemanželská.

Pak se ale oženil, a kontakt s dcerou se smrškl na soudem definovaný každý druhý víkend. A už nikdy pak spolu nebyli víc, naopak, kontaktů stále ubývalo. Z krásné zkušenosti dokonalého vztahu s milovanou dcerou, na kterou byl náležitě pyšný, tak nezůstalo prakticky nic.

Přesto ho hřeje, že roli otce zažil, dokonce si ji později ještě jednou zopakoval, naštěstí zase v jiném věku dítěte. A taky to byl kluk, jehož vyživil.

No a před těmi skoro pěti lety se Danova manželka rozhodla po dvanácti letech manželství, kdy společně vychovali tehdy patnáctiletého Davida, přepřáhnout, aby spojila svůj život s bohatým, o dost mladším chlapcem milionářem, kterého jen tak mimochodem znala už od svého dětství. Proto se Daniel rozhodl co nejrychleji opustit její byt, a od té doby je v podnájmu. Rozvod už byl jen nezbytnou, ale jinak nepodstatnou uzávěrkou.

Inu to víte, děti, láska! Co naděláte... V okamžiku, který tehdy představoval sotva několik málo týdnů, máte život vzhůru nohama. Je dobré si tohle zapamatovat!

I proto přebývá bez přítomnosti spřízněné duše, bez sdílení, povzbuzení, slova podpory a útěchy, bez společného humoru, bez vzájemných pohlazení, bez vracení se k někomu, bez... bez domova. Úděl je to těžký, tím spíš pro člověka milujícího domov a vše, co domov přináší a co k domovu patří. A nejde pouze o nějakých posledních pět let; v tomhle palčivě trpkém stavu je až dvě třetiny jemu odměřeného času.

Někteří lidé si v samotě hoví, vyhovuje jim.

Daniel je jiný. Copak samota, ta sama o sobě ho netrápí, ale opuštěnost je bolavá, a dlouhodobá opuštěnost je schopná přivést člověka až k traumatickým jizvám. Jeho *zatím* přiměla k velmi časovým úvahám typu kdo, jak, kdy, proč, co, odkud, kam, a podobným. Měl opravdu dost času přemýšlet.

Ještě že tu pro něho zbyly hudba, obrazy, fotky, a později i literatura. Také příroda, charakteristická pro vnitrozemí a dostatečný počet historických památek, zámků, hradů i zřícenin a ruin, které po nich zbyly.

To jsou oblasti, které Dana nejen zajímají, ale kterými se zabývá i aktivně podobně, jako když máte nějakého koníčka. Ale tady je to trochu jiné, spíše je to celé stádečko provázaných zájmů. Některé výstupy jeho činností se pak mohou směle rovnat úrovni výsledků

práce profesionálů v rámci obdobných odborných aktivit finančně odměňovaných.

Hudbu, tanec a grafická díla, chápe jako jiný, ušlechtlejší způsob vyjádření. Přenos informace a emocí nerespektující hranice správní ani jazykové. Vnímá, že jsou řádově kvalitnějšími vodiči emoční energie s nesmírně silným dopadem. Jaký ten dopad nakonec bude, závisí od jejich povahy a kvalitě zpracování.

Hudbou vytvořil díla, která mu to potvrdila. A uvnitř procesu jejich tvorby uviděl a poznal věci, které běžně jinak nespasil. Zažil, jak čisté a povznášející vědomí dokáže seriózně napsaná a vkusně provedená skladba navodit, a tak poukázat nevtravě, nenuceně, přesto však lehce naléhavě: Hle, je i jiný svět!

A Dan ho uviděl, a rozpoznal ho. A pokouší se jednat tak, jakoby jednal v něm. A snaží se i být takový, jako je v něm! A jde to. Trochu líp, než zpočátku. A taky vidí, že ta naše současná společenská civilizovaná parodie, je ve srovnání s ním tak akorát trapnou, jenom v nouzi přijatelnou náhražkou.

Země za to nemůže. Země je nádherné místo pro život. Svět by mohl být královstvím přízně a spravedlnosti. Není vinou Země, že historie lidstva je přehlídkou nevyužitých možností, promarněných příležitostí a ztracených talentů. A mnoha dalších a dalších opravdu nehezkých zážitků. Autor? Člověk.

Na Zemi by mohlo být tak dobře! A svět by mohl být tak krásné místo k bytí!

Zase jeden snílek? Jako ti pravdoláskari?

Dokážou pořád jen soudit a nálepkovat. *Zoufalci*.

Pendrek hoši, já to viděl! Já to viděl na vlastní... vní-má-ní.

Cítil jsem ten závan naděje, pokoje a smíru, zažil jsem to vědomí naplnění, zakusil jsem prožitek podpory, porozumění a sounáležitosti, a ta všude přítomná vyváženost, slučitelnost, sourodost, byl jsem u toho a podílel jsem se na tom, že slovo má svůj pravý význam a platí. A byl jsem přímo u toho, když vládla úcta, součinnost

a vědomí vzájemné potřeby obou pohlaví, a dotýkal jsem se dávání a přijímání, a radosti...

To vše, když se pokusíte porovnat s naší dočasnou, očividnou realitou... Porovnat to nejde!

Kolikrát za poslední roky se Dan jakoby zastavil, a v plném vědomí a zodpovědnosti vnímal na okamžik jenom jedině: Můžeme jít, jsem připravený...

A hudba, tanec (různých forem, jako balet, krasobruslení a dalších) a konečně i obraz, v jisté kvalitě, dokážou tyhle nádherné a důležité věci stálých trvalých hodnot přenášet. Ty věci, které tu byly od počátku, a dokonce dávno, dávno před tím, než lidská noha začala podupávat po trávniku matičky Země.

Hudbou a tancem to jde ovšem líp, protože jejich podstata vychází z abstrakce celá, kdežto na obraz nebo fotku aspoň zprvu něco umístit musíte. V tom našel smysl pro současnou dobu a ukotvil nemalou část svého zájmu, a takhle také hudbu a obrázky vnímá a tvoří. Aby tomu přenosu pomohl, aby uviděli i druzí...

Daniel jako aktivní sportovec a hudebník tanec vždy raději pouze obdivoval. Snad možná proto, je-li vůbec možné přece jen učinit volbu, čím ve svém životě byl, a jsme-li přitom omezeni všeobecně známou klasifikací lidských činností, potom tedy ze všeho nejvíc asi hudebním pedagogem a muzikantem.

Zpěvák a muzikant

Pět mi bylo let, byl jsem pouhé děcko, jsou slova písničky Můj strýček, která stála na úplném začátku Danovy hudební a muzikantské kariéry na úsvitu šedesátých let minulého století. I když to byl start, do něhož byl nastrčen zcela bez jakékoli účasti jeho vůle, na každý pád se v jeho případě jednalo spíše o misi. Tak to také vnímá dodnes a hřeje ho, že kariéra se všemi jejími negativními konotacemi není nic, s čím by měl cokoli do činění. Přestože to možná vážně hrozilo.

Ale hezky zpátky na začátek.

Danovi skutečně bylo pět, když ho jeho babička, otcova matka, učitelka v mateřské školce, vodila po školkách v blízkém okolí a prezentovala Danouška (grrr!) jako cvičenou opičku v cirkusu, neboť i ona seznala, že jeho pěvecký výkon je na jeho věk nevšedně precizní. Přítomné učitelky byly z něho pať, protože malý, roztočilý klouček s vnímavou tváří, a ještě takhle zpívá, to bylo pro ně, jako pro ženy a matky, něco. Navíc to sedlo, protože písnička byla tematicky příhodná.

Byl to vlastně otcův nápad. On to byl, kterému se zdálo, že jeho dítě nějak *podezřele* přesně intonuje, a to i v těch pasážích písně, které nejsou harmonicky ani formálně právě banální, tím méně pro sotva pětileté dítě. A usmyslel si, že společně s jeho celkovým projevem by se mohlo urodit něco, čím by aspoň částečně přisýtil své neukojené ambice dozajista neprávem nedoceněného génia. Proto intervenoval u své matky, a ta už zařídila několik přehlídek tohoto malého a milého zvířátka. Jakkoli byla první, na dlouhou dobu to byla i jeho poslední veřejná pěvecká vystoupení.

Manažersky měl otec tohle *zmáknuté*. A později, o necelých pět dalších let, přivede Dana na Viktorku Žižkov, aby – nevyjde-li kariéra zpěváka – z něho měl fotbalistu. Otec byl veliký fanda fotbalu.

Někdy ve stejné době se na téma hudby v Danovi odehrálo něco dalšího, poněkud jiného. Trochu hodně jiného. Zaposlouchal se do písničky, kterou zdařile interpretoval tehdy začínající Karel Gott. Maria.⁶¹ Dnes už si sám nepamatuje, jak se to vlastně odehrálo, snad že měl chvilku klidu se zaposlouchat, vypnout okolí a vnímat. Snad ho to zaujalo také proto, že mu skladba v prostředí mnohých jednoduchých, nezřídka často i plytkých popěveků a textů, připadala nějak závažnější a emočně nabitá.

Vůbec nešlo o Gotta, ten byl pro něho instrumentem stejným, jako mnoho jiných. Ale ta harmonie, aranžmá instrumentace, rozložení kinetického napětí tvořícího klenbu hudebního příběhu, to byl zážitek! Vnímal prostředí skladby jako malý výsek ze života, který ovšem zároveň v sobě zahrnuje vzorek života v jeho celistvosti. Tehdy však ničemu z toho nerozuměl, a pociťoval to jenom jako vánek naděje, rozechvění, vzrušení, vzednutí, zklidnění a naplnění.

Ta atmosféra jej prostě zaujala. Nebo mu spíš uhranula.

Bude trvat ještě mnoho let, než si to, co se v některých hudebních dílech děje, Dan plně uvědomí a přesně pojmenuje a začne o tom přednášet i svým žákům. Zatím je ale prcek, co sotva pootevřel očka a ucítil paprsek světla. Zatím ví jen to, že je to světlo, a že v tom světle je něco, co ho velmi, velmi přitahuje.

A tak poslouchal, vnímal, nechal působit, a zase poslouchal.

Asi by bylo dobré připomenout drobnou epizodu z věku před pubertou, kdy s Emou nad tlustým zpěvníkem plným textů a akordů občas uspořádali seanci, při níž o čtyři roky starší sestra vybírala jednotlivé tehdy populární pecky a jako sólistka je prováděla, zatímco Dan jí přizvukoval.

Dodnes si pamatuje, jak otec, který bez výstrahy vstoupil do *malého* pokoje, tak mu říkali, popatřil na produkci, trochu nechápavě pohodil nosem k Danovi, a houknul vespolek:

„A tohle je co?“ Typický slovosled jeho otázek.

„To je doprovod,“ přehrála zpátky Ema.

„??“

„Or-ches-tr!“ zasměčovala ještě a navázala dalším veršem písničky.

Dan s ní nezpíval text společně, ani ve druhém hlase, on si tak nějak notoval v intencích tempa a harmonie nasazeného partu, a měnil sílu a barvu hlasu tak, aby navodil dojem doprovodných nástrojů. Že to Ema nepovažovala nevhodné, či dokonce za úplnou hloupost, dokazovalo, že takhle *hudnout* vydrželi několikrát i hodiny.

Dokud otec despota zakrátko z domu Emu definitivně nevystřádal, protože neměl pochopení pro manýry, jako jsou návštěva kina, taneční, nějaký ten kluk a podobné přirozenosti skoro patnáctileté holky. Ema se odstěhovala na druhý konec města k babičce, tentokrát z matčiny strany.

Dan se s Emou pak už nevidali. Zůstal v malém pokoji s daleko mladší Jindřiškou, kterou otec nazýval z jenom jemu známých důvodů Kačkou. Jindřiška–Kačka byla tátovým mazlíkem, když on už tehdy začal nějak tušit, že jeho syn mu pro svou, na otcův vkus příliš svobodomyslnou náturou, asi jeho ambice nevyplní.

A ovzduší v malém pokoji, i v ostatních prostorách těsného bytu, začalo houstnout.

Věk puberty byl pro Dana příznačný dusnem doma, konflikty ve škole a pocity uvolnění každé léto na letním dětském táboře, kam pravidelně už od svých sedmi let jezdil, někdy i na dva turnusy. Byly to jediné týdny v roce, kdy mohl být sám sebou a zažívat svobodnější prostor a trochu radosti i navenek.

Během roku měl jen své *jiné*, skryté radosti; to když třeba vnímal hudbu, která mu zrovna byla schopna vytvořit zážitek a dodat příslušnou emoci. To se ale odehrávalo někde hluboko uvnitř, a nemohl, anebo nechťel to navenek projevovat. Kde taky...

Ale na letních táborech, kde se mohl rozběhnout do přírody, byli noví lidé, které si nijak nemusel spojovat s bydlíštěm, školou a tím začouzeným hlučným městem. Považoval je za *jiné* lidi, lepší, prostě takové, před kterými může projevovat i to, co cítí.

A tak to také dělal! Nevyslovené myšlenky, nahromaděné emoce a zadržené radosti konečně vytryskly obrovským gejzírem ne nepodobným barevnému ohňostroji, kdy vzduchem poletovaly slova a věty, smích, nápady, tvořivost, bezbřehá aktivita, ale i dojetí a slzy zvláštního smutku a stesku, jejichž původ nedokázal definovat. Nevěděl z čeho a odkud pocházejí.

Přestože tušil, že ti lidé na táborech nejsou bezchybní a tak báječní, jak je pociťoval a vnímal, určitě si je idealizoval. Ostatně tato jeho pochopitelná reakce, kdy vždy po jedenácti měsících přiškrceného a přidušeného živení, ze kterého nebylo úniku než do svého nitra, náhle mohl nabrat dech a z plných plic se rozdýchat, nebyla mnohdy jeho okolí nějak zvlášť příjemná, protože na takový proud čirého života prostě nikdo nebyl zvyklý a tím ani připravený.

Tady byl asi základ jeho nevybalancovanosti, kdy po výkřiku přímé a ryzí radosti bez limitů a čehokoli, co by vnímal rušivě, náhle propadl do nálady naplněné steskem, a kdy po tomto okamžiku propadu byl na moment už dospělý, vyzrálý a vyrovnaný.

Tomu Dan nemohl rozumět. Prozatím posedával u táboráku, zahleděný tu do ohně, tu na nebe plné hvězd, a cestoval zrakem po ostatních okolo. A poslouchal písničky za doprovodu trochu rozladěné kytary, a některé z nich v něm vyvolaly hřejivý pocit domova, po kterém tolik toužil, a který ale ve skutečnosti nepoznal.

Tyto chvíle s doširoka otevřeným vnímáním mu hluboko uvnitř, v křivdami nedotčeném koutku jeho vnitřního přibytku,

umožňovaly zahlédnout záblesky sdílené radosti, pokoje domova, pocitu vzájemného přijímání a jistoty dalších dní, ke kterým mohl směle vzhlížet bez obav a stresu. Naučil se tyto věci sledovat, držet se jich a nepouštět je.

Písničky s kytarou u táboráku nepovažoval za hudbu v té podobě, která by mu přinášela emoce a navozovala vědomí, což obojí už trochu znal, a hodně cítil. Měl je spíš za příznak té atmosféry, za kulisu, která k takovým táborům patří. A byla mu příjemná, a docela dost, jako *dost* by mu bylo příjemné pohlázení od mámy, která ho má ráda proto, jaký on opravdu je, a ne proto, že ho má napsaného v občance, a stojí nad ní Zákon o rodině.

Jak zrale, vyváženě, ale zároveň zamlkle vyhlížel, když je autobus v poslední den tábora odvážel domů a k rodičům, na což se obvykle všichni těšili, ale on měl stále v hlavě ty písničky ze stanu a od ohně, ten šum větru v travinách a korunách stromů, tu vůni lesa, ten třpyt rosy, tu představu lepšího světa..., neboť jeho vezli – do pekla. Tak to aspoň cítil.

To v Danielovi posilovalo a zbytnovalo obrannou hráz, aby uchránil alespoň malý koutek své jinak už notně kontaminované osobnosti, to nejniternější zákoutí, kde by se mohl setkávat s tím, co přece už viděl a rozpoznal, se vším tím, co je tak krásné, vyvážené, harmonické, nezkažené, uklidňující, co má svoji hodnotu a co zůstává. A není to sen, co se mu jen zdá! Není to jeho výmysl! On není toho autorem! On si to nevymyslel! A na rozdíl od mnohého dalšího, tohle ví docela jistě.

A nastoupila puberta. Období, v němž, anebo těsně po němž, dítě bere rozum a odpovědnost do svých rukou. Nebylo zapotřebí žádného *budiž!*, prostě se tak stalo.

Jestliže jsem druh, který se podle Darwina evolučně vyvinul až do své úrovně a podoby právě takové, jaká je nutná pro úspěšné přežití v aktuálních podmínkách, musí to znamenat, že je ve mně

právě a jen taková kapacita potřebná k životu v tomto světě a dnes. A musí to rovněž znamenat, že neumím nic nad rámec nutnosti této evoluční úrovně. Protože to není potřeba. To je tvrdá logika evolutionistů. Ok, to беру.

Když tedy hypoteticky bude přežití nějakých bytostí závislé od toho, zdali překonají překážku ve výšce dejme tomu tři metry, proces evoluce je postupně vybičuje ke schopnosti tuto překážku překonat, aby tak mohly vesele užívat života. Co však s tím, když ty bytosti jsou schopné překonat překážku ve výšce třeba i dvacet, třicet, nebo padesát metrů? Představme si to. Jestliže motorem vývoje pro přežití bylo a stačilo překonání výšky pouze třímetrové, tak potom proč?

Dar Danielovy schopnosti analýza › rozvaha › důsledek byl nezastavitelně odbrzděn.

Znamená to, že vývoj to poplet a přeplatil nás? Nebo měla evoluce značnou setrvačnost, než ustala, a vybavila nás snad proto nad plán? A tedy proč se potom vůbec zastavila? Nebo nezastavila?

Nemůže být! Ani vývoj, ani evoluce, nebo jak už to pojmenujeme, není osoba s možností volby, aby takhle vědomě mohla postupovat.

Tak potom proč? Proč prokazatelně umíme daleko víc, než je potřeba k prostému přežití tady a teď? Proč disponujeme nesrovnatelně větším potenciálem, než je podle logiky evoluce zapotřebí? A proč jsem schopen vidět jiný svět? Proč jsem poznal to, co kolem mě fyzicky není, aspoň já to tady neviděl? Proč navzdory nepřízní prostředí cítím, co je důvěra, opora, povzbuzení, sdílení, pomoc, radost, láska...? Proč tak jasně vím, že je i jiný svět, který tak přirozeně zná spravedlnost, soulad, zdravý rozum a slova, jejichž význam není překrucován?

Tuhle nadstavbu že by nám dala evoluce? Prdlajs, to není a nebyla nikdy její role, měla nás jen vyzbrojit pro přežití. Odkud se tedy vzaly ty věci, pro které já chci žít, jinak to fakt nemá žádnou

cenu?! Kdo nám je dal? Kde se tam vzaly? A pozor – proč o nich víme?! No my jsme si je nevymysleli, to bychom je používali a podle nich jednali, a to, jak je vidět, se neděje. Kdo? Jak? Proč?

Nevím.

Ale určitě to nebude tak, jak vykládají ve škole a v televizi.

Dnes bychom o tom řekli, že to bylo něco jako osobní brainstorming,^[8] i když tak nějak sólo, jak si ostatně už Daniel zvykl. A v budoucnu tomu nebude jinak. Pravda je, že poznání v něm dozrávající se nespokojí s tím být uzavřené v *koutku jeho nitra*, ale bude chtít ven.

Ve čtrnácti letech dostal pod stromek kytaru, tu nejlevnější, která se dala koupit. Vlastně ne, byla ještě jedna menší za 160 Kčs, tahle pro Dana stála dvě stě deset (rodiče zapomněli odstranit cenovku). Jako každého náctiletého pubertáka chytla kytara coby relativně dostupný hudební nástroj, kterým bylo možné doprovázet písničky mimo hlavní proud pop music, kde už začaly převládat jiné instrumentální tendence.

Velmi rychle se naučil hrát. Nezdálo se mu to být rychle, jiné tempo neznal. Velmi ho ta hra zaujala. Trénovat několik hodin denně bylo sice dost bolestivé, tedy aspoň do doby, než mu bříška prstů ztvrdla, ale pronikat do harmonických zákonitostí hudby a formální logiky skladeb mu nebylo o nic méně přitažlivým, než zaujetí vědce ženoucího se za životním objevem v oblasti, která ho navíc kromobyčejně uchvátila.

Sám si dovedil logiku základních harmonických funkcí. Jednodušší sekvence se poměrně rychle naučil transponovat, motiv v jiné tónině viděl jako barevně odlišné zobrazení téhož. Problematiku tempa a rozdělení toku skladby na takty identifikoval jako krajně logické a srozumitelné. Takt považoval za tikání času hudebního díla. Třebaže noty – ne že by o nich nevěděl – neznal, technologické prvky tvořící konečnou podobu hudebního kusu mu připadaly

přirozené a vhodné. Jakoby platily odjakživa, ani se je nemusel učit, stačilo je poznat. Několika minutová forma písničky, jejíž účinek podtrhuje text a dotváří výkon zpěváka, se mu zdála právě tak vhodná pro srozumitelné sdělení a přenos energie k vytvoření žádoucího dojmu na přijímači, sluchu a srdci posluchače.

To byla nová zkušenost, když prakticky všechno, na co doposud na světě pohleděl, mu připadalo převrácené, sotva pochopitelné a obtížně přijatelné.

Hudba a její realizace se v rukách Danielových stala hlinou, ze které mělo smysl sochat, a vůbec takovým způsobem se vyjadřovat. Jak se časem ukáže, některá z jeho budoucích děl nabydou mistrovských parametrů.

Nechtěl už dále pouze přihlížet tomu, jak rádia, televize, desky a pásy, chrlí plytké komerční tralalajky s texty, kde jde méně než o nic, totiž zřejmě jen o tantiémy. Avšak daleko vehementnější a průbojnější pohnutkou byla nezkrotná síla, která tlačila na povrch roky ukryvanou touhu, tolikrát pošlapávanou a devastovanou radost, a do značné míry utlačovanou i brzděnou přirozenost. To vše se teď dralo na povrch.

Osmnáctého května 1971 napsal Daniel Mann ve svých čtrnácti letech svoji první písničku, hned po měsíci druhou, a ještě než odjel na prázdninové tábory, ten rok byl dvakrát, ještě třetí. Do konce roku pak další tři. Šest písniček za sedm a půl měsíce! A to včetně textů, které hudební tvorbu značně zpomalovaly.

Dan si nikdy neříkal textař, přesto se snažil poctivě dělat texty hodnotnější, než slýchal z médií. Technicky a čistě formálně byly už tehdy vyvedeny korektně. Rýmy, akcenty a rozprostření významových oblastí do hudebního backgroundu,⁹¹ to společně s výraznými melodickými nápady nad přirozenou harmonizací bylo pevnou konstrukcí, která mohla písničku posílit a zarámovat do jasných kontur sdělení.

Pravda ovšem taky je, že po obsahové stránce byly tyto technicky skoro precizní texty příliš naivní, neúnosně přímočaré, myšlenky nešikovně formulované a neinformovanému posluchači proto někdy i nesrozumitelné. Nemohlo se v nich neprojevit Danovo vnitřní rozpoložení, nevyrovnanost, značný rozpal nálad, nedostatek nadhledu, velkorysosti, tolerance, a s tím související soudnosti. Ty texty zpočátku nebyly seriózně publikovatelné, a i když bylo možné v textech z médií uslyšet obdobnou nevyváženost a nezralost, on chtěl být lepší.

Ale to se mělo srovnat a časem to uzraje. Důležité pro toto období je ale nalezená cesta, jíž na povrch vyvěrá láva jeho praktikovaného světonázoru tolik se lišícího od okolí, a která tak uvolňuje přetlak uvnitř, čehož následkem je blahodárný účinek vyrovnávání vnitřního pnutí, a tedy zrání směrem k dospělosti. Dospělosti ne toliko biologické, ale také duševní a duchovní. Vytrysklo to ven, a nikdy už to nebude jinak.

Během roku až roku a půl hrál na kytaru obratněji než většina dlouholetých populárních kytaristů ve státě, což mu usnadňovalo skládání. V následujících pěti letech složil celkem jednačtyřicet písní včetně textů. Kdyby jej však texty *nezdržovaly*, měl by nejméně pětkrát více kvalitních a nosných hudebních motivů. Snaha o kvalitní texty, z nichž časem jako struska při tavení kovu mizela roztěkanost a nadevše zřetelný pohled do jeho nitra, značně redukovala počet vytvořených titulů.

Na druhou stranu sveřepá přísnost a hlídání kvality způsobily, že poslední tituly před nástupem na dvouletou základní vojenskou službu, už mohl bez uzardění prezentovat veřejně. A taky se tak dělo. Třeba *Věci, Doufej, že se tvá máma vrátí*, nebo *Zní loučení*, si nezadaly s texty mediálně propálených textařských jmen. Ale Dan se titulem textař honosit nehodlal. O to tady přece vůbec nešlo.

Jakkoli vojna měla být ztraceným časem a Dan ji při svém odjezdu také za takovou považoval, paradoxně mu přinesla víc svobody, než měl doma. Poté, co zůstal jen s matkou a Jindřiškou, neboť otec se docela zbořil a nebylo možné s ním nadále v jednom bytě vydržet, se klima trochu uvolnilo a Dan se aspoň zpočátku přichytil matky jako záchranného kruhu. Ten se sice zanedlouho ukáže jako nedostatečný, ba nadbytečný, ale v prvním okamžiku po traumatických scénách spojených s rozvodem rodičů pomohl.

Vojenské prostředí do jisté míry rovných podmínek tak představovalo posun k jisté formě spravedlnosti a větší volnosti. Nikoli fyzické, ale vnitřní, protože zde nemusel zdaleka tak úzkostlivě sledovat své pocity a nemusel tolik krotit své názorové projevy. Tento paradox jenom dokazoval bídu let předchozích.

Vojna sice opravdu nebyla *kojná*, nebylo tolik času na kytaru ani na skládání, přesto za ty dva roky napsal sedm písní. S některými z nich, *A jsi kluk jako já*, *Věci*, *Rozhovor beze slov*, *I já tvým snem chci být*, a také *Svět se točí dál* (prvně, kdy napsal jenom text), objížděl Armádní soutěže uměleckých talentů. Konaly se od úrovně útvarů a armád, až po celostátní finále. Všechny ve své kategorii vyhrál, tedy až na tu poslední, kdy se porotě pod vedením Zdeňka Marata zdál Danův repertoár až příliš civilní, takže to spravila cena za interpretaci.

Tyto akce nepovažoval za nic extra, ale třeba na celostátním festivalu ASUT Ostrava '77 se potkal s Jarkem Nohavicou vystupujícím v čele nějaké rádoby rockové kapely, který neskrýval nadšení z věrné kytarové podoby Boxera,^[10] a taky se skupinou Elán, v níž ho zaujal ostríhaný zrzek za klávesami Vašo Patejdl. Tak si prostě řekl, že tohle pro něho nemusí být jen a jen ztráta, zejména když tak uteklo pár dní, které by jinak musel trávit na útvaru.

Dozvukem doby dospívání byly tituly *Tatam jsou má krásná přání* a *Ted' naposled*, což stran muziky byly běžné přemýšlivě melodické kousky, ale text se stále ještě vyrovnával s tmavými časy rdouše-

něho dětství a puberty. *Ted' naposled* nadto viděla až nebezpečně daleko do nejistého a mlhavého budoucna.

Vojna skončila. Dan se vrací do původního prostředí, ale pocit prostoru a svobody, který se ke konci základní služby dále rozšiřoval, si svými lokty uchránil. Nikdy už zpátky! Jen se trochu oklepal, napsal *Zpívám zpívej!, Jen láska zůstává a Zamáváme si*, kde texty i celková nálada písniček se už nadobro odvrátily od traumatizující minulosti a otevřeně hleděly do budoucna, ven, a hlavně *vůš*.

Na vojně Danovi začalo být jasné, že chce-li v hudbě něco dokázat také na veřejnosti, a jenom pro sebe to dál dělat nechtěl, musí se o tom něco naučit, víc se vzdělat. Přesněji řečeno, vlastně si nebyl zase tak jist, jestli to, co o hudebních zákonitostech vlastní cestou našel, je správně. Cítil, že je, ale přece. Ve skutečnosti se chtěl jenom zbavit chyb, případně korigovat nějaký zásadnější omyl a potvrdit si, že to, jak to dělá, je zdravé a má obecnou a dlouhodobou platnost. A trocha té teorie konečně také nemohla uškodit.

Na Státní konzervatoř samozřejmě neměl nárok pro ty trojky z chování a zdevastované vysvědčení v deváté třídě, ale na Lido-vou konzervatoř, kde vyučovali odborníci bez rudé legitimace KSČ,^[11] se dostal bez obtíží. Tam si ho vzal do parády Jan Soumar,^[12] baryton, a dodal mu chybějící pěvecké základy, fyzickou kondici a dokonalou techniku zpěvu.

To Danovi přišlo velmi k duhu, protože kondice hlasivek, nejnamáhanějšího orgánu v těle, nebyla po cigaretových bezohlednostech kouřících rodičů kdovíjaká, proto jej správná technika osvobodila od násilného zesilování hlasu krkem. A to byl vynikající základ pro další desetiletí zpěvu.

Mezitím se stále současně snaží navázat hudební spolupráci s jinými zpěváky a muzikanty. To z přesvědčení, že více schopných hudebníků může kvalitu tvorby a produkce znásobit, že se může něco přiučit, a taky proto, že to zase nechce dělat sám. Ted', když

mu škola jako prostředník dohodila nějaké kontakty, by to mělo jít snáz.

Ale nenacházel ty správné lidi. Odpověděl i na pár inzerátů, ale způsob, jakým opakovaně narážel, ho znechutil, a od další snahy dělat hudbu ve více lidech upustil.

Jednou se dostavil na inzerát hledající zpěváka a kytaristu do kapely. Když se představil, nadšenecky na něho spustil o půldruhé hlavy vyšší a jistě taky starší výrostek s basovou kytarou: „Znáš nějaký párpky?“

„?!?“

Párpl Dana nepotřeboval. Spíš komparz. A Dan zase neměl ani nejmenší zájem poslouchat, jak si dokola jako nejdůležitější figura města přehrává kousky Hlubokého Purpuru, proti němuž jinak zhola nic neměl.

Jindy se přihlásil jako zpěvák do jakési folkové skupiny s vlastním repertoárem, což ho zaujalo. Tam narazil na zjevně vůdčí osobu u kláves fyzicky ne nepodobnou Zuzaně Navarové, která na něho, sotva dosedl a odpověděl na dotaz, jaké má pěvecké zkušenosti a co vystudoval, vyrazila:

„No tak nebudeme tady před sebou haurovat, že...“

Dal jí šanci ještě čtvrt hodinu, ale pak se kvapil k odchodu. Něco tak nadutého, egoistického a vůbec odporného, nemohl déle snést. Bylo mu až líto těch kašpárků, kteří tam s ní zůstali a zřejmě ji z neznámých příčin nějak obdivovali. Jinak si to neuměl vysvětlit.

To byly jen nejkřiklavější případy, ale výsledek byl nakonec vždy týž.

Co ho ale popuzovalo a dohánělo až na pokraj lehké příhody srdeční, byly ty nejapné otázky ostatních hudebníků, kteří se zajímali, když viděli Dana naživo: „Co hraješ, s kým hraješ, kde hraješ?“

V koupelně, po chodbách a někdy taky v lese...! Dělámu muziku, a sám. Copak o tohle jde? Snad aspoň, co tím chci říct, ne? Hhuuuff...!

Tolik toužil hrát, zpívat a tvořit mezi lidmi a s lidmi, věděl, že invence narůstá s každým dalším schopným muzikantem, ať už je to instrumentalista, zpěvák, nebo i textař. Každý, kdo by obohatil zážitek na živém hudebním vystoupení, by byl prospěšný. A hlavně, jak je to úrodné a naplňující! V kapele, s orchestrem, ve vícehlasech... Rozhodně si nepřál se svými nápady, texty a s celou tou nádherou hudby zůstat sám. Přišlo by mu hrozně líto nevyužité šance tyto hodnoty sdílet, a tak je rozhojnit. Jaký smysl by měla hudba pro jednoho...!?

Nebyl zase tak naivní, aby si neuvědomoval, že to chce toleranci, a musel by strpět i kritiku, ale to je přece to, co vede ke kvalitě a růstu. Nechápal, proč se kapely kolem něho rozpadají, když jsou schopny vytvořit zábavnou, příjemnou a třeba i hodnotnou muziku. Co mohlo být důvodem rozbít tak hezké věci? Důvody, které k tomu vedly, Dan nemohl chápat. Na to zase jeho naivita tak bezvýznamná nebyla. Něco jako ostré lokty, snaha o sebeprosažení, být frontmanem kapely, nebo za každou cenu vyniknout a uspět, neuznával, a praktiky, které k tomu obvykle vedly, nesmlouvavě odmítal. Nebyly by totiž možné jinak než na úkor druhých.

Přestože tyto věci věděl, věřil a taky o to velmi usiloval, že takový soubor, co by mu přinesl naplnění, může bez vážnějších konfliktů úspěšně fungovat. Přinesl by do něho vlastní repertoár (a to je devíza!), byl by platným instrumentalistou (kytara, basová kytara, klávesy) a zpěvákem. Byl by i erudovanou náповědou teorie, pokud by bylo potřeba.

To bylo jeho snem, pro který byl ochoten udělat, a také udělal, co bylo v jeho silách. Ne nepodobným jeho situaci a snaze mimo hudební svět. V obou to ale dopadalo tak nějak stejně.

Ihned po absolvování prvního ročníku zpěvu jej Soumar doporučil k Harrymu Macourkovi^[13] na kompozici. A Dan učinil další obrovský skok vpřed, neboť tohle bylo to, co hledal, a co od tohoto *vzdělávacího ústavu* očekával.

Profesoři Neumann a Páleník spolu s dalšími během – historicky vnímáno – krátkého okamžiku Danovi ukázali a dokázali, že ano – tudy cesta vede! Škola mu de facto jednoduše oznámila, jak se jemu tak důvěrně známé hudební prvky, jako harmonické funkce, obraty akordů, intervaly, základní průběh harmonie a mnoho dalšího, nazývají, a tím zpřehlednila souhrn jeho znalostí a potvrdila zkušenosti, pro které teď už měl i terminologii. A pravda, naučil se znát a zapisovat noty, což zkrátka v jeho podání znamenalo vytváření profesionálních notových partitur. Musel samozřejmě nejdříve porozumět různým nástrojovým skupinám, aby pro ně mohl party správně zapisovat.

Avšak nejdůležitější rolí, kterou škola sehrála, bylo, že Dana přivedla ke hře na klávesové nástroje. Obligátní klavír byl povinností každého studenta bez ohledu na obor jako prazáklad hudebního vzdělání. Dan do nástupu na školu prakticky nestiskl ani klávesu.

Zvlášť nadaní kytaristé dostávali na výběr, jak se instrumentálně rozvíjet, zda piano nebo na kytaru. Dan, který po osmi letech hraní na kytaru už nabyl značné virtuozity, a nehodlal o ní polemizovat s profesorem Bierhanzlem, se rozhodl začít od nuly s klávesami.

Toto intuitivní a strategické rozhodnutí bylo hitem v pravém slova smyslu. Jednak se naučí další instrument, jednak se vyhne zbytečným diskuzím na poli kytarovém, a jednak, což je vůbec to nejdůležitější, získá schopnost hry na piano toho nejlepšího pomocníka při kompozici hudebních skladeb. Kytara totiž, jakkoli hráč může být brilantní, není vůbec pro skládání vhodná pro své omezení technicko-harmonického charakteru.

O ještě jednom důležitém bodu svého svatého rozhodnutí neměl v tu chvíli Dan potuchy: naučí se mistrně upravenými doprovody podkládat zpěv svůj i jiných zpěváků. Z toho se za čas vyklube jeho parádní disciplína.

A je-li řeč o pianu, nelze – to i z jiného důvodu – nezmínit první ryze filmově muzikálovou skladbu, kterou Dan napsal v roce 1980,

a doprovázel se sám – na klavír. Rok poté celou zaranžoval, napsal partituru pro větší orchestr a připravoval se, že s ní pojede na Bratislavskou lyru. A když to porovnal s tím, co se tehdy hrálo, tam by jel jenom vyhrát.

Byla schválena pro natočení Tanečním orchestrem Československého rozhlasu pod vedením Felixe Slováčka. Nešlo samozřejmě jenom o tu Lyru, ale také o hudební základ. K hudbě na počítači zbývalo ještě více než deset let. Ladka Kozderková naříkala, proč pro ni někdo nenapíše takovou nádhernou věc, a kontaktovala by kvůli tomu Karla Vlacha. Jen se čekalo, co TOČR.

Avšak to, co mělo následovat, se nikdy nestalo. Po několika týdnech beze zpráv při jedné hodině kompozice Vít Clar, který záležitost vyřizoval, vypustil informaci, a jeho sdělení bylo výmluvné: „Ono je to těžké, Danieli, když vy jste si to složil, máte v tom text, celé jste to zaranžoval a sám to chcete zpívat. On by si na tom nikdo nevymýšlel...”

Tak o tomhle to je! Hm, myslel jsem, že jde hlavně o kumšt.

A tak *Jen láska zůstává* se k srdcím posluchačů dostala pouze jedinkrát, když ji Dan zpíval pěti stovkám žen v Ústředním kulturním domě železničářů v Praze, s vlastním doprovodem na obrovském klavírním křídle. Ačkoli nejedna z nich zaslzela, rozhodl se nikomu a za nic písničku neprodat, i kdyby on už veřejně nevystupoval, a mělo to být naposled, co zazněla.

Konzervatoř absolvuje s vyznamenáním během pouhých tří let v roce 1982, když zvládne látku dvou čtyřletých oborů: zpěv za rok a kompozici a aranžmá za dva roky. Partituru pěveckého sboru a smyčcového orchestru zvládá už na začátku druhého ročníku skladby, a tímto nejobtížnějším svatým grálem aranžování, který nalezne jenom nemnoho opravdu schopných muzikantů, byla materie vyučování naplněna.

Nemalý význam studia spočívá také v tom, že si Dan obrovsky rozšířil hudební rozhled, seznámil se s mnoha hudebními tituly,

autory, zpěváky, což nebylo pouze zásluhou učebních osnov, ale i důsledkem pravidelného a častého styku se spolužáky a také s herci a dalšími zpěváky při občasném hostování v jejich vystoupeních. A jak přibývaly znalosti, Dan sám se stále více zajímal o veškeré dění hudebního světa, a také šoubyznysu.

A to byla druhá strana mince: jeho umělečtí kolegové. Od každého se chtěl naučit cokoli, co mu chybělo do stavebnice pro vytváření dokonalých písniček a cizelování jeho hudebního vnímání. Některé obdivoval, jiné jenom pozoroval, ale obecně většina z nich mu připadala být poněkud trhlou kastou obyvatelstva, o které byste sotva řekli, že je normální. Měl z nich pocit, že jsou velmi sebestřední, samolibí, namyšlení, ale zároveň slabí, nesebevědomí a pokrytečtí. To nebyli lidé, se kterými by mohl táhnout. No snad i solidní a obyčejný člověk může úspěšně provozovat hudbu *závodně*.

Dokořán otevřený zrak mladého hudebníka si musel spravedlivě také přiznat, že přece jen existují i hudební kusy, které jsou opravdu kvalitní, mají co říci a dokážou svojí energií vyvolat emoce. Umějí přivést člověka k úvahám co, proč a jak. Je jich jako šafránu, ale jsou! A byl rád, že tu jsou, a zařadil je do svého těžebního plánu, jak z nich pro sebe vyzískat co nejvíce poznatků, jak se to v té hudbě má správně odehrávat. A že jsou i umělci, kteří minimálně zpočátku začali poctivě a se snahou o skutečnou múzu, než se to později nějak zvrtilo. Dan na tom poznal, že svět hudby a šoubyznysu je daleko složitější, stejně jako život sám. A nespravedlivý k těmto titulům a lidem rozhodně být nechtěl.

Už na počátku průběhu studia hudební školy nastala ještě jiná důležitá událost, která měla zasáhnout do Danova bohatého nitra. O dva roky starší Honza, se kterým na vojně také s kytarou vystupovali, jej přivedl do mládeže Církve adventistů sedmého dne.

Přirozeně se to nestalo samo sebou, ale mělo to své logické konsekvence.

Dan sice odmítal cokoli, co mu jenom na dálku připomínalo tmářství, a nesmlouvavě kritizoval jakékoli projevy a znaky náboženství, jako jsou kostely, oltáře, klekátka, modlářské sošky, kaddlo, představitele církve, bohoslužby, a i bibli. Ale na druhou stranu mějme na paměti, že vyšel z prostředí naprosté citové pouště, a byl to člověk toužící po společenství lidí, lásce a porozumění.

A to mu konstelace té doby ve skupině asi třiceti mladých lidí nabídla. Pravda, ve snaze ulovit další dušičku pro *církev ze všech nejpravější*, ale to si Dan zpočátku dobře hlídal. Ale abychom těm dětem mezi patnáctým a pětadvacátým rokem věku nekřivdili, zdaleka to tak jednoznačné a jednoduché nebylo, protože přece jen časem skoro každodenní setkávání a rozvíjející se vztahy ten první plán především dospělých a kazatelů do značné míry odsouvaly nebo překrývaly. Avšak co naplat, ten kardinální rozpor, on – ateista jak poleno (tvrdil), oni – od malička vychovávaní v náboženských poměrech, tady prokazatelně byl.

Co se však na první pohled jeví jako neslučitelné, celkem spolehlivě u citových stále ještě dětí může překonat hudba. Mladí, nejen v této církvi, často a pravidelně zpívají, a někteří z nich ovládají nějaký ten hudební nástroj, většinou piano. K tomu všemu si nemožnou dovolit otevřeně holdovat aktuálním komerčním výstřelkům, ale jsou velmi zakomponováni do sborových zvyklostí, jejichž hlavní kulturou jsou seriózní sborové zpěvy, a když písničky, tedy z jejich zpěvníků. Největším odvazem byly cover verze některých titulů renomované americké skupiny The Heritage Singers, která se k odkazu Církve ASD hrdě hlásí dodnes.

Pro Dana bylo zasednutí do lavice modlitebny protiváhou k nádenickému a fyzicky náročnému zaměstnání v PNS,^[14] k hektickému večernímu studiu hudby a snaze o komerční úspěch. Byla to

i pauza od matky, se kterou po svatbě Jindřišky zůstal sám, a poté, co se vrátil z vojny, už spolu nikdy nenašli společnou řeč. To uctivé ticho rušené jen pravidelným sobotním kázáním mu poskytlo zastavení, zklidnění a prostor pro narovnání rozkolísaných emocí. Sbor se stal místem, kam chodil načerpat energii, pokoj a klid. A proto tam chodil rád.

Na oplátku mu věnoval svou hudební erudici, schopnosti mimořádného kytaristy, a dokonce už i pianisty, když zpočátku doprovázel aspoň jednodušší skladby. Hudba Dana včlenila do *adventní* mládeže na několik let naplněných nejenom hudbou, ale i častými debatami, společnými výlety, trochu hrami, sportem a legrací. A jako děti společně zpytovali texty bible a rozjímali nad nimi. Společně. A možná o Dana měla nějaká z dívek zájem, ale on tam neviděl žádnou, která by se k němu hodila, tak se touto věcí mezi nimi jednoduše nezabýval.

Mezitím spolu zpívali, vytvářeli komponované programy a Dan kromě toho, že upravoval jejich písničky, napsal také většinu titulů a doprovodného textu do vrcholného pořadu toho období *Poselství radosti*. A protože napsal i texty, nebylo by to možné bez toho, že by nad jejich tvorbou neuvažoval, a že by se otázel, odkud jdeme a kam směřujeme, vůbec nedotkl.

Vždyť Dan je člověk s bohatým vnitřním světem inklinujícím k poznávání, dovozování závěrů, ke spravedlnosti, a směřujícím k prozatím nedostižitelné objektivitě! To už mu na stole déle než rok ležel ekumenický překlad bible s věnováním:

„Každý, kdo prosí, dostává, a kdo hledá, nalézá, a kdo tlučé, tomu bude otevřeno.

Mat. 7,8

Praha 18. 9. 1982

Renata“

Snad to byla právě ona, dcera prezidenta Církve ASD a předsedy Euroafrické divize, která si pomyslela, že by mohl být pro ni. Měl ji za fajn společníka a spolupracovníka.

Ale on se až do dne svých sedmadvacetin, ještě patnáct měsíců, bible ani nedotkl. Příliš mu jí coby argumentem tloukli do hlavy, příliš tlačili, a násilí a vynucování je, jak už Dana známe, pro svobodomyslného člověka nepřijatelné a kontraproduktivní. Ostatně – Renata nemohla být pro něho.

V tomto období zrály Danovy hudební plody jak v zlatavém létě, když měly k dispozici veškeré pro svůj život potřebné živiny: výrazné hudební motivy, logicky, ale neotřeले vedené harmonické cesty, sourodé, technicky bravurní texty, pasující doprovody a provedení, o které se podělil s mnohými v mládeži.

Vrcholem jeho hudebního angažmá v tomto společenství byla návštěva předsedy Generální konference Američana Teda Wilsona v kostele U Salvátora v Praze, při jejíž příležitosti Dan dirigoval šedesátihlavý sbor při své, jako novější klasiku napsané, písni *Můj Pán když zavolá*.

Jak si tak s hudební tvorbou do své blízkosti pouštěl křesťanské texty, přestal s nimi bojovat a řešit problém vznikající konfrontací s nějakou skutečnou platností, nebo prostě jeho poznáním. Třebaže by se o meritu jejich věci dalo dalekosáhle diskutovat, říkal si, že jsou to vlastně spirituály, duchovní písně, či prostě písně moderních křesťanů dvacátého století, podobně jako své texty mají trampové, nebo příznivci *modré trávy*. Je to jejich kultura a mají na ni svaté právo. A v rámci této kultury napsal několik výborných písní, jako třeba *Vím, že za tím vším, je můj pán, Jak to vidím já, Za to Pánu dík, Toužím být Ti blíž, Dík za ten den, Chtít jen chtít, Vyznání, Zpívám jen jako ten...*, nebo slovenskou *Kým naplní sa tá nádej*. Pohádková titulní píseň *Co končí, a co zůstává*, připravená do druhého pokračování Poselství radosti, se už své slávy nedočkala pro události, které zanedlouho nastaly.

Mládež se po nich mohla utlouct, nikdy nezažili autorský repertoár (a jaký!), a Danovi to bylo oceněním a zároveň testem korektnosti jeho skladatelských výtvorů v praxi.

*Když jsi chlap, tak sílu měj,
snaž se nebýt na prodej
K ženě patří je-li vlídná, laskavá.
To, že zpěvák zazpívá,
a že člověk lásku zná,
to všechno bůh je
– a tak to vidím já!*

*I když mnozí častokrát
v modrých výškách lásku boží hledat chtějí.
Přece – mezi nás ji dal,
tady také já ji nacházím.
Třeba mé sny nevyjdou,
možná vrátí se pár vzpomínek, co bolí...^[15]*

Už z toho bylo možné dovodit, že odpoutá-li se někdy od světa toliko viditelného, rozhodně to nebude znamenat, že se vrhne do lůna církevně ortodoxních nauk.

Přesto se opravdu vážně začal zabývat otázkou přítomnosti náboženských tendencí a doktrínami jejich oficiálních společenství. Jak to tedy je? Proč to říkají? Co vlastně přesně kážou? Co jim to přináší? Co to znamená obecně? Je to všechno jen a jen špatně? Co to znamená *pro mě*?

A otevřel bibli.

A nastaly problémy.

Protože vlastně jenom přespával v bytě u matky, nechodil na diskotéky ani do hospody, s kariérou fotbalisty se rozloučil už na vojně – v nějaké čtvrté dé třídě patnáctého okresu nemínil nikomu

dělat kuželku a riskovat zpřerážení holenních kostí, protože jeho kamarád Milan^[6], co bydlel o dvě patra níž, a se kterým se smáli podobným věcem a sem tam zašli do kina, a Louis de Funèsovy dialogy uměli přeríkat nazpaměť, také nějak po vojně zmizel, protože už taky dokončil studia, a protože přesto, že Dan byl velmi pohledný kluk, co válel na kytaru, uměl na klávesy a výborně zpíval, sportovec, měl smysl pro povinnost, spravedlnost a vše krásné, oplýval smyslem pro humor a drobet i pepným vtípem, a navzdory tomu, že by dokázal vkusně a s potěšením ženě říct, co ona tak ráda slyší, žádný odpovídající zájem ze strany druhého pohlaví nebyl, zbývalo opravdu dost času přemýšlet a zkoumat, jak se věci opravdu mají.

Proto zase tak dlouho netrvalo, než se s texty bible seznámil natolik, aby si udělal poměrně ucelený obrázek o tom, jaká je podstata její zvěsti, které věci mají toliko historicko-evidenční charakter, a u kterých naopak historická preciznost ustupuje duchovnímu a celospolečenskému významu, který přesahuje jakékoli období a jakýkoli věk. Jednak ji přečetl celou, a pak se stále sekvenčně vracel k různým souvisejícím textům, až bible od Renaty byla zhusta zaplněna různými poznámkami, odkazy, odvolávkami, barevnými čarami a šipkami.

A když si v hlavě porovnal, co slyšel v kázáních, jaké je prezentované učení *té denominace*, a jakým směrem jdou hlediska jejích členů, což se nemohlo neodrazit i v názorech mládeže, a čemu naproti tomu tak jasně porozuměl z bible, zastavila ho náhle obrovská značka **STOP**.

„Já jsem asi na hlavu padlej! Všechno je vzhůru nohama!“ drobátko zalitoval, že bibli tak dlouho ignoroval. A za stopkou hned křížovatka.

Rozpor mezi tím, co zažívá několikrát týdně v církvi a co ostatně znělo i z jiných křesťanských společenství, a zprávou, která mu vycházela ze Starého a Nového zákona^[7], mu připadal překvapivý,

protože přece jen diametrální. Jestliže je církev se vším tím svým příslušenstvím pro mě stále nepřijatelná, a tohle mluví úplně opačně, dokonce i proti ní, neznamena to snad, že pisatelé, ale spíše ještě autoři či autor těch slov, jsou na mé straně...? Je to správná analýza? Chápu to správně? Neexistuje nějaká třetí, středová, neutrální možnost?

Po všechny následující roky svého života bude Dan vědět, že žádná třetí cesta, nebo jak to někdy označoval, šedá úniková zóna, neexistuje.

Takže buď jsem vedle já, nebo oni! Ale co je ve mně, znám docela důvěrně.

Tedy zbytečně jsem si uchoval ryzí srdce a dlaně omýval nevinností?^[18]

A proč se oni modlí, *probud' nás spící, naplň nás duchem svatým, odpusť nám malověrným, dej, ať hlásáme tvoji pravdu...*

Aháá, tak oni spí, oni nejsou naplnění duchem svatým, a připouštějí malou víru, za kterou se omlouvají. A nehlásají pravdu! Jak můžou?! Vždyť jsou ta nejlepší církev, která nejlíp zná slovo boží, a dělají si čáku na to, že přivedou k pravdě a ke spasení neznající svět...!

To oni jsou totálně mimo, sami to říkají v modlitbě, kdy se neodvažují lhát. Ó Bože...!

Dokud by o tom mlčel, byl by klid. Měl by svatý pokoj. Stále by těžil ze společnosti mladých lidí, kde už navázal mnohé hezké vztahy, těšili by se společně z muziky, jezdili dál na výlety, něco by se nasmáli...

Daniel byl ale už přesvědčen, že objevil něco, co neznají, na co ještě nepřišli. Houby svatý pokoj! Tak jako tak je pryč! Protože teď ho trápí, že jdou jak dobytek na porážku, jak hluší a slepí vstříc rušné magistrále mimo přechod. Jó, mají plnou pusku spasení a plnou hlavu pobožností a těch jejich náboženských tanečků, a možná neříkají zase tak nesmyslná slova, ale co žijí, to je teda průšvih...

Nemlčel.

Ale oni mu nerozuměli. Oni ho neposlouchali. Oni ho neslyšeli. Oni to nepřijali. Oni nepřijali jeho, ani Jeho. Během několika málo měsíců nad ním ve sborech Církve ASD vyhlásili klatbu a než ho stačili vyhnat, šel sám. A v tom momentě ztratil vrstevníky kolem sebe, hity, které jim napsal a společně je zpívali, společná nacvičování dlouho do noci, společné výlety, společný smích, ztratil všechno to několik let trvající příjemné sdílení...

Proč? Ve jménu čeho jsou schopni v okamžiku rozdrtit tak hezké a hodnotné věci, jako radost, pokoj, trpělivost, laskavost, dobrota, věrnost a konečně i lásku?^[19] Aby se nedozvěděli, že jdou celý život nesprávným směrem, aby nemuseli nastoupit novou cestu, aby se nemuseli přestat nafukovat z vlastní exkluzivity, aby nemuseli uvažovat o tom, *jak* vlastně žijí, aby neztratili... co vlastně, vždyť kromě toho společenství nic nemají. A to je ke spáse nepřivede. Ale ano, bolí to, bolí. Všechno něco stojí. Kdo to ví líp! Ale poctivá cesta za poznáním a pravdou a spravedlností nesnese klam. Ani sebe sama. To už vůbec ne.

Bilance posledních čtyř let ve společenství *pravdy, lásky a spasení*. Celkem asi deset hitovek, včetně plně křesťanských textů, upravených pro čtyř až šestihlasou vokální skupinu, nepočítaně úprav zpěvníkových titulů, ověření praktické proveditelnosti autorských počínů, pobývání ve věkem blízké společnosti, což je pro Dana tolik důležité a – nalezení jiné pravdy, než je ta církevní. A protože navštívil i sbory jiných církví a církev obecná je známa veřejně, nabytí přesvědčení, že to všude bude podobné.

A bilance Církve ASD? Zpochybnění některých článků učení, a ztráta pěti oveček, které po Danově odchodu deklarovaly jeho projevům podporu, a byly promptně vyloučeny s pláčem tetiček hořekujících nad tím, že se nechaly svést ďáblem. Těchto pět odešlo s úsměvem a radostí, že stačilo.

A nastalo více než desetileté období, na jehož počátku se Dan definitivně rozhodl přestat koketovat s myšlenkou na své působení v šoubyznysu. Teď už toho nelitoval a taky ho to nebolelo, ale byly doby, a ne zase tak dávno minulé, kdy velmi toužil být obdivovaný, slavný, mít za to peníze, podobně jako spousty jiných honících se po kariéře zpěváka nebo muzikanta.

Jak se nechal strhnout! Jak byl naivní! Jak podivně a chorobně smýšlel! Jako ti zpíváčkové, kumštýřící, jsou to cirkusáci a kašpaři... Udělají cokoli, co-ko-li, aby to mohli dělat, zapřou i sami sebe, o věc jim nejde. Bože, jak jsem byl povrchní, jakej jsem to byl vůl, promiň!

Už nebudu.

Nyní už ví, že to s jeho přirozeností a jeho cestou naprosto nejde dohromady.

Nejsem a nebudu jako oni! Práci na uživení mám a v noci můžu aspoň klidně spát. Žádné termíny, žádné závazky, žádné povinné návštěvy, žádné noční sedánky a chlastánky k získání kontaktů lidí, co tomu zase tak nerozumějí, ale jsou přece vlivní a mají známosti a – prachy. Nic! Konec! Takhle se to poctivě dělat nedá! A když jsem to zkusil, být normální kluk, co hraje, zpívá, skládá muziku a píše texty, chce opravdu lidem něco říct, něco jim přinést, dát, a na nic zvláštního si při tom si nehraje, vyštípou vás, protože vy jim připadáte nenormální. Jste totiž chodící obžalobou jejich zvrácenosti! A kromě toho si už vychovali ovečky, které ty jejich extravagance na jevišti vyžadují. A ti, co mají rádi muziku pro muziku, musejí zůstat doma. Pak ale já tam nemám co dělat!

Cenu, kterou by musel uhradit, a tak se zpronevěřit hodnotám, jejichž autorem je ta jiná pravda než ta církevní, zaplatit v žádném případě nehodlal.

Složil ještě několik instrumentálních kousků, z nichž asi nejvýraznější byly *Jarní suita*, ale pak hlavně klavírní romance *Dětské snění*, která mu kompletně promlouvala z duše. Byla to čirá a čisto-

tou prosvícená představa dětské fantazie, jak si myslel, že by měla vypadat, a jak byl přesvědčen, že jsou jí vybaveny zdravé děti v láskyplném prostředí rodiny. Tyto čerstvé skladby již v sobě neměly ani stín temné minulosti.

Do poloviny osmdesátých let napsal pak ještě půvabný duet právě oddaných novomanželů, kteří si v intimním rozhovoru, sotva co ostatní svatebčané opustí oddací sál, vzájemně sdělují, co bude, *Až lidé odejdou*.^[20]

Danovi zůstala jenom každodenní tvrdá dřina v PNS, kterou vnitřně přijal jako kříž, za který se určitě nemusí stydět, a jež mu ponechávala dostatečný prostor pro přemýšlení.

A měl o čem. Pokusil se ohlédnout za první třetinou svého života a prověřit vše, co všechno mu v jeho nitru zůstalo vyryto, nebo zapsáno, nebo se i jen drápkem zachytilo. Pokusil se také všechny ty poznatky nahlédnout z více úhlů a trochu z výšky, nikoli očima svýma, ale jakoby zrakem objektivnějším. A dobral se mnoha zajímavých zjištění a souvislostí.

Třeba, že ta *jiná pravda, než ta církevní*, bude nejspíš tatáž pravda, která ho po celé dětství a dospívání držela a ochraňovala v jeho přesvědčení. Že asi půjde o tentýž zdroj, kterému na okamžik pootevřel dvířka, když za použití z gruntu ateistické a materialistické logiky a dedukce došel ke zpochybnění Darwinovy evoluční teorie O původu druhů až do podoby věčného nesmyslu. Že to, co se jakkoli protivilo okolí, to, co pokládal za hodnotné a správné, to, co mu dávalo vnitřní energii a smysl života, a že to, za čím se mu až k slzám stýskalo, zkrátka to, s čím byl tak neodvolatelně sám, musí mít, a má svého původce.

Dan už ho zná. A těch deset let, anebo možná i dalších padesát, si dá na to, aby se dozvěděl víc, aby si na ten fakt zvykl, a aby se s touto skutečností naučil žít.

Ale to už půjde daleko snadněji než doposud. Doroste v nádherný urostlý a zdravý strom. V následujícím období se zdánlivě

nebude dít vůbec nic, protože na něm navenek nebude nic moc vidět, ale své kořeny bude do země té jiné pravdy zapouštět stále hlouběji, a bude tak nabývat pevného přesvědčení a jistoty vedoucí až k vědomí, které mu nakonec nahradí i otce a matku. A dodá mu i sílu bez zbytečné a sentimentální lítosti zavrhnout i všechn ten pomíjivý balast, co ho jen za více než čtvrtstoletí už zažil, a který ho chvílemi i přitahoval.

Ale to už je našťestí pryč.

Co s ním tedy...?

Pryč!

Okno odnaproti ještě svítí,
ani já nemůžu spát.
Třeba přemýšlí o našem bytí,
kdo ví.

Je to rozmluva
o mnoha neznámých,
kdy jde o všechno, a o nic,
co víc šlo by chtít?

Kdo je asi tam na druhé straně,
o co víc než já ví?
Snad jen noci trochu rozhárané
boří stín.
Kolik jiných básní
popsalo tu chvíli,
kdy se ptám, nebo si můžu říct:
snad sním?

Snáší se k zemi spousty
bílých hvězd
a kráslí i panoráma nočních měst,
je to sníh, hebký sníh, bílý sníh.
Dívej se okno odnaproti, svítíš,
dívej a řekni,
co si o tom myslíš ty,
budem žít, jak se budem mít?

Pak mě napadá,
že teď jsou věci krásnější,
možná smutnější, a co víc
– nejsem už sám...
Sníh už nepadá, vzduch je čistší,
světla jasnější, to je vedlejší...
Jisté je, všichni poznáme svět líp,
všechno časem, jistě líp,
všechno časem.

Tak se dívej, ty,
okno odnaproti,
svítíš,
dívej a řekni,
co si o tom myslíš ty,
budem žít, jak se budem mít?

Okno odnaproti už nesvítí,
jenže já nemůžu spát.
Si tak přemýšlím o našem bytí,
rozjímám.

Kolik oken, kolik očí, se teď dívá?
Trochu se bojím, jsou tak jiná,
tak prázdná...
Jak to znám...!^[21]

Slova, která na počátku nebyla

Εν αρχή ἦν ὁ λόγος.^[22] Kdo by neznal. Na počátku bylo slovo...

„Jasně, známe známe,“ ozval se z auditoria Vašík a pokračoval.

„Slyším v té větě, Dalibore, jakmile jsi ji vyslovil – můžu ti tykat? – jako bys řekl malé es – slovo. Nepíše se obvykle, tedy nemělo by být velké?“

„Tykat si, Václave, můžeme. Ostatně vykání je pouhou výstředností jazyka některých národů. Co myslíš, kamaráde, – můžu ti tak říkat? – označuje snad *ty* nějakou jinou osobu, než *vy*? Nikdy. Jenom vyjadřuje vztah, či rozpoložení mluvčího. Mimochodem ten prostor mezi *ty* a *vy* je v komunikaci často zneužíván manipulativními praktikami.

A dobrý postřeh, Vašku. Náboženská literatura a lidé k náboženství inklinující používají v termínech mající přímý vztah, anebo jsou rovnou pojmenováním vyššího principu, první písmeno jako verzálku. To je ale jen drobná ukázka pokrytectví schovávajícího se za formu vyjádření *jejich* úcty a *jejich* pokory. Kdyby opravdu byli pokorní a ctili pravdu, spravedlnost, lásku, férovost a – prostě boha, jejich životy by vypadaly docela jinak.

Je to věc lidí, kteří to tak dělají. Ti, kteří nesdílejí názory ani projevy těchto modlářsky smýšlejících osob, se tomuto společenskému klamu vyhnou. Já osobně si nemyslím, že by bůh snesl jakékoli pojmenování, jakoukoli nálepku, že by to vůbec měl zapotřebí, nebo že by zkrátka bylo možné jej nějak adekvátně pojmenovat.

Určitě sám dobře víš, Václave, co bůh odpověděl Mojžíšovi, když ten se ho zeptal, co mám říci Izraelcům, jak se jmenuje ten, kdo tě posílá? *Jsem, který jsem*,^[23] zněla odpověď. Proč to komplikuje? K čemu *zase* ty záhady? Mohl mu přece nabídnout dejme

tomu Josef Hospodinů, nebo Karel Jehova, jó, a řekni jim, že tě posílá Pepan, oni už budou vědět. Žádný Pepan, žádný Kája, ale *ten, který prostě je*. Bůh nepoužívá bezvýznamné nálepky.

A to je i pro vás ostatní, děti. Bůh není takový nebo makový, bůh jednoduše *je*. Není jménem přídavným, nýbrž podstatným. Pod-stat-ným! Neřekl, jsem ten, který je takový, nebo jiný, ale jsem (ten), který jsem. Neboli který jest.“

Pochválil jsem se za elegantní výklad, ale Vašík ještě něco měl.

„Ale není to od tebe, propagátora Dana, tak vnímavé, citlivé a přívětivou stranou k lidem nastavené duše – to bez ironie – poněkud tvrdý odsudek, těch poctivých a skromných lidiček, co se třeba i občas modlí, nikomu neublíží, chodí do kostela nebo modlitebny, pořádají charitativní akce, a lze je takhle šmahem hodit do jednoho pytle?“

„Tohle je skutečně umně vykreslený obraz, kterým se církev a lidé kolem ní snaží na své okolí zapůsobit dojmem, že přesně takoví skutečně jsou. Popsals to přesně! Asi, děti, budete věc vidět nějak podobně. Ale proč ne, vždyť všichni sledujeme a vidíme tytéž živé obrazy náboženského prostředí.“

Václave, kamaráde, a vy ostatní, pokusím se vám to ukázat, navštívit, ale budete k tomu potřebovat také pozorně sledovat a vnímat i druhou, důležitější půlku této pohádky. Ne očima, ne ušima, ale srdcem a dechem. Prozatím si jako základ uchovejte, že právě náboženský tyátr všude kolem nás je tím nejvýraznějším popřením pravdy o vesmíru, o světě, o nás samotných a, chcete-li, o bohu. O všem! To by se ale nedělo, kdyby to hlásali otevřeně. To by prostě neprošlo! Proto – nasadíme masky, boží bojovníci! (Tedy vlastně, Boží bojovníci.)

Je to vlastně dost podobné praktikám používaným v politice. Až se vám někdy bude zdát, že s čím jste se právě setkali, to by přece nemohla být taková lež a takový podvod, prostě nebudete chtít nebo moct tomu uvěřit, vzpomeňte si na větu jedné nechvalně

proslulé figury země našich západních sousedů – musí to být taková lež, aby nikoho ani nenapadlo, že to není pravda!^[24]

A bohužel, ke všemu v tom nejedou jenom představitelé církví, politici a ovečky, jež jim naslouchají, ale tu falešnou vlnu nevědomky udržují při životě, a tak ji posilují, miliony lidí, kteří na *duchovní záležitosti nemají čas*, nebo jenom o *tom nic nechtějí slyšet* a vědět. Jakoby tomu mohli utéct! No, a i proto je lidstvo tam, kde je.“

Takže vnímejte pozorně, neboť se právě dostáváme k tématu, jež nám může usnadnit tuto nehezku skutečnost pochopit a víc se v ní orientovat.

Uvažujte se mnou.

Nějaké slovo bylo na samém počátku. Jenže nám nyní nejde o toto konkrétní slovo. Až tak daleko se my zase vracet nebudeme. Přesto se alespoň kousek vrátit musíme. Žádné obavy, ne moc, jenom na skok. Rozhodně ale dost před naše narození. Nějakých pár tisíc let.

Nejde nám teď momentálně do všech důsledků o to, co bylo ještě před tím, než první lidské oči pohlédly na tuto skoro kulatou, modrou a zelenou nádheru kolem sebe. Nepůjdeme před Adama, člověka z prachu půdy (nikoli z prostoru pod střechou) a dechu božího. Zemáka. No a jasně, holky, také Evy. Samozřejmě! Necháme podrobnosti stranou, prostě je tu člověk, flora a fauna, tedy stromečky, kyticíky a zvířátka, slunce, den a noc, pak i časy a roky, nebe a země, voda a všechny ty drobnosti okolo.

A teď ta otázka. Co uviděl člověk dřív: tyhle všechny propriety okolo sebe, nebo *to* slovo? Že je to nezvyklý úhel pohledu, a je to prvně, co takovou otázku slyšíte? No jo, milánkové, zvykejte si. Tak co ti lidé vnímali nejdříve? Slovo, myslíte?

Houby! Všechny ty zánovní věci kolem sebe, co tam byly dřív než člověk, viděli jako první! Bůh daroval Adamovi Zemi se vším

tím bohatstvím, a ještě v rámci hledání rovnocenné partnerky pro prvního člověka mu uložil pojmenovat vše živé okolo. Adam tak učinil. Musel mít dnes pro mnohé nepředstavitelně schopný mozek, ale to nechme stranou, prostě to splnil, a tak od tohoto okamžiku slovně označil názvem jednoho každého živého tvora. Není důvod se domnívat, a také to není v přísné stvořitelské logice věci, že encyklopedii rostlin a nerostů, a já nevím čeho ještě, si nechal v kompetenci stvořitel, neboť Adam by na to nestačil.

To je ten moment, kdy Adam začal pracovat se slovem. A pozor, Eva tady ještě nebyla. Ta přišla na řadu teprve když chlapi zjistili, že žádné zvíře nemůže být Adamovi rovnocennou partnerkou. A když tu také byla, potom mu s pojmenováním flóry a minerálů, a zbytku jejich dědictví, už pomohla.

Tuším, že by vás teď velice zajímaly i podrobnosti, ale nás vede důležitější myšlenka, a tu bychom neměli upustit.

Ve světě fyzického člověka jde věc před slovem, v duchovním obráceně. Zatímco duchovní podstatou je tvorba slovem, v našich podmínkách dáváme jméno teprve až tehdy, když je máme k čemu přiřadit. Ještě srozumitelněji. V naší dimenzi je první něco, a až poté termín, kterým to něco klasifikujeme. Pojmenujeme. Přiřadíme k tomu výraz.

A sledujte dál, jak se naše úvahy valí.

Adam přesně pojmenoval vše, co kolem sebe uviděl. A další lidé to dělali a dělají dosud úplně stejně po něm. Jinak to ani neumějí a jinak to ani nejde. Dnes se již zřídka kdy vyskytne něco, na co bychom vymýšleli pojmenování, prakticky všechno už svoje jméno má. Ale kdyby přece jen, dopadlo by to stejně. Zvažovali bychom, jaké to je, co to dělá, jak to vypadá, případně čemu to slouží, a podle toho bychom to nazvali. Není to tak? Kdo by to také dělal jinak...

A tak tu máme početnou množinu osob, zvířat, věcí, rostlin, dějů, pocitů, nálad, vlastností, událostí, zkrátka všechno, na co si právě vzpomeneme, a každá z těchto položek má své konkrétní

jméno. Svůj přesný a *nezaměnitelný* název! I když se vám bude zdát, že by zaměnitelný snad být mohl, nemylte se. Není! Někteří se o to pokoušejí, ale vážně to nejde. Můžete opici nazývat například želvou, anebo tulipánem, ale s opicí to ani nehne. Bude stále opice. A vy si povídejte, co chcete. Jasně?

Ateisté se nebudou zneklidňovat, jejich výklad událostí na podstatě věci nemění nic, jenom by to všechno asi trvalo kapánek déle, o tento spor tu teď nekráčí. Stále totiž platí, že člověk přiřazoval názvy k tomu, co poznal a co dokázal identifikovat.

Dobrá. Takže každická entita má svůj jedinečný identifikátor, a jeho hodnota – to vám potvrdí kdejaký programátor začátečník – smí být v systému pouze jednou.

Mějme půvabného tvora, který vypadá jako motýl, má křídla jako motýl, dvě tykadla jako motýl, létá jako motýl, pohybuje se jako motýl, chová se jako motýl, a před časem si ho lidé proto nazvali slovem, které zní – motýl.

Můžeme si představit jiného tvorečka, třeba toho, kterému říkáme ještěrka, a nazvat ho také motýl. Prostě násilím mu narazit na hlavu cedulku motýl. No udělat to můžeme. Můžeme tomu dokonce i věřit (že je to motýl). Původní motýl zůstane i nadále motýlem, ale ten druhý motýl, co byl ještě před chvílí ještěrkou (ale i kdyby nebyl ničím, kdyby ještě neměl stanovené jméno), se v každém případě od originálu liší. To nevyhnutelně vyvolá potřebu po odlišení i v názvosloví, a tak, když budeme velmi paličatí a budeme si trvat na zachování kmenového názvu motýl, druhého tvora nazveme například motýl roztomile plazivý.

Ať to převracíme, jak chceme, ať tento problém uchopíme jakkoli, už to není totožné ídé. Je to jiný identifikátor, jiné jméno. Sice jsme ho zvolili nešťastně (Dan by řekl úplně blbě), ale je konečně naší věcí, jak se v tom pak vyznáme.

Ale veledůležitý fakt, že nás situace přinutila název doplnit o příslovce a přídavné jméno, je jasným důkazem, že člověk

pojmenovává entity uvědoměle a přesně. Jinak by se v jejich rozpoznávání totálně ztratil. A to se – vzdor všem lidským neduhům – zaplaťpánbůh neděje.

Samozřejmě můžeme si představit různá plemena například koní, podle původu, podle typu, stupně prošlechtění, podle zastoupení teritoriálního nebo geografického, stále je to kůň, ale abychom se v nich vyznali, budou jednotlivé druhy pojmenovány různě, třebaže termín kůň bude asi u každého z nich. To je přirozené, jsou to různé identifikátory v rámci množiny koňů. To je v pořádku. Psů je taky jako – psů...

A různé jazyky? Původně sice lidé mluvili jediným jazykem, ale jejich nadutost, dovedně schovanou v ušlechtilém stavitelském počínu, bůh nestrpěl, a rozehnal je po celé planetě,^[25] takže po delším odloučení původní společný jazyk vyvíjeli a dotvářeli svojí vlastní, osobitou metodou. A přestali si rozumět.

Velmi odlišné jazyky velmi vzdálených si národů věc paradoxně vůbec nekomplikují.

Vezměme takovou vodu. Je tady něco, co zřejmě už Zemák musel považovat za vodu. Já vím, ono je to německy jinak, anglicky jinak, francouzsky jinak, italsky, maďarsky, rusky, hebrejsky, řecky, polsky, španělsky, teď ještě španělština je katalánská, portugalská, jinak pak zní na Kubě, v Brazílii... Japonsky jsem zapomněl.

Ale pořád je to *voda*. Řeknete voda a všichni vědí, o co jde, a není o tom sporu. Takže problém v různých jazycích určitě není, a ani ho tam nehledejme.

Voda není soda, ani to není strom, který zase není hrom. Hrom není blesk, jenž není plesk, a plesk není totéž, co plác, a už vůbec ne tác... Bác! Rozumíte tomu? Nemůže být omyl! Záměna je vyloučena! Velmi přesně víme, o co kdy jde. A víme to i přes oprávněnou námitku, že přece tohle jsou jednoduché a pochopitelné příklady, ale jsou situace, kdy to s tou jednoznačností výrazů není tak jasné. Možná.

Možná to někomu není tak jasné, protože vnímá povrchněji, ale ve skutečnosti je názvosloví úplně stejně jednoduché nebo složité, jedná-li se o předměty, o události, vlastnosti, nebo když máme identifikovat pocity a vyjádřit myšlenky. Princip je stále týž.

Závěr naší úvahy je zřejmý. Vše, cokoli vidíme, slyšíme, cítíme, prostě vnímáme a zažíváme kolem sebe, má své velmi přesné a nezaměnitelné jméno. Lze společně dospět k názoru, a nabídnou příklad ze života, že už nadále nebudeme používat termín *konferenciér*, a dohodneme se na *moderátor*, ale to na věci nezmění zhora nic. Protože od tohoto okamžiku to bude opět jednoznačný a všem srozumitelný *moderátor*.

Možná si pomyslíte, že to zase tak složité není. A já si opravdu myslím, že není. Mně se to zdá až triviální, protože to navíc vychází z ověřených informací a logiky věci. Tak potom proč se tím tak zabýváme? V čem je problém?

V tomhle. Jednáme vždy s vědomím, že tomu tak je? Skutečně nazýváme věci jejich správnými, pravými jmény? Není to tak, že si velmi často nerozumíme? A není to také proto, že není vyjasněna terminologie?

Vraťme se k Danovi. Možná vám časem nepřipadne, že on je tak pouze citový a vnímavý člověk s otevřeným srdcem, bezelstně a bezbranně a s vírou v lepší obracející tvář k lidem. A možná vás to i překvapí.

Už asi nikdo nezjistí, jak se stalo, že vždycky tak exaktně vnímal význam slov. A ovšem frází a vět. Kde se v něm vzala ta schopnost, kterou nikdy nepovažoval za něco, co by sahalo nad rámec běžných lidských dovedností, ba dokonce ji měl za základní prvek odlišující člověka, myslícího tvora, od ostatní pouze intuicí vybavené zvěře.

Vlastně ani neví, kdy si ji poprvé uvědomil. Snad tehdy, když nedokázal zareagovat na otázku, jak ses bavil, tenkrát ve druhé

třídě. Nebo když ho jeho spolužák Mirek, chytrý kluk, zřejmě nadosmrti poučil, že o pochvalu...

Třetí třída, hodina kreslení. Úkolem bylo namalovat na celou čtvrtku nějaké oblíbené téma z právě uplynulých prázdnin, nepodstatné co. Ale oblíbené, aby se to žákovi dobře malovalo, a aby nebyl omezen vnuceným tématem. Když dokončili svoji práci, jak si tak Dan prohlížel svůj výtvar, obrátil se po chvíli na Mirka, se kterým tenkrát sdíleli lavici, aby se vyjádřil k tomu, co v barvách vyvedl.

„Blbý, co?“ šeptnul, jak už to děti dělávaly žadoníce aspoň o kousek shovívavé pochvaly.

„Máš recht, je to fakt blbý,“ vrátilo se mu docela nahlas. To byl Mirek Plíšek. Fajn, Míro!

Dan už nikdy ve svém životě právě takovou chybu neudělal, aby silou, byť skrytou, si vynucoval hodnocení své práce. Nikdy! A Mirkovi je vděčný dodnes, že tak záhy mu nastavil zrcadlo. A zároveň přestal dělat něco, co nemělo podle něho (a Mirka Plíška) hodnotu. Malování opravdu nebylo Danovou disciplínou, dokonce ani do víceboje. A protože to prohlédl, bez milosti a stesku se s kreslením a malováním rozloučil.

Určitě to ale bylo už na základní škole, protože spory o porozumění a o termíny zažil už tam. Na konci páté třídy zapsala jeho třídní do posudku při přechodu na druhý stupeň, že v českém jazyce je výborný, gramatiku ovládá, nedá se učitelkou při diktátech nachytat, zvládá sloh a má mimořádně velkou slovní zásobu. Údaj o slovní zásobě, ke kterému se nějakým nedopatřením dostal skrze matku, bral Dan zcela samozřejmě jako běžnou informaci, nad níž nestojí za to se nijak pozastavovat.

Ale jasně. To je přece standard, kterým musí disponovat každý *homo sapiens*, a to by podle Dana nemusel být ani moudrý. Ti, co to neovládají, jsou v lepším případě vyšší savci.

Postavil hráz vlastní potenciální nespravedlnosti akceptováním poznání, že *tak* bohatou slovní zásobu skutečně nemusí mít každý člověk. Ostatně ono je to také závislé na typu jazyka, práci, kterou vykonáváte, na prostředí, v jakém se dlouhodobě pohybujete a dalších okolnostech. Ale že homo myslící, uvažující a plánující, *musí* být schopen vyjádřit své myšlenky, a *musí* být schopen říct, o co mu jde a co chce, případně nechce, z toho nikdy nemínil ustoupit. Zkrátka se nehodlal smířit s tím, že když už do svého života potřebuje zahrnout benefity lidského společenství, že bude narážet toliko na člověka *erectus*. I když takhle prostě a jednoduše mnozí opravdu jednali.

Jak se pak v deváté třídě mohlo stát, že takto jazykově vybavený kluk nemá na vysvědčení výbornou, nebo aspoň kompromisní chvalitebnou, ale za tři, už Dan posuzoval z trochu vyššího podlaží, kam ovšem jeho lektorky z důvodu jejich lidských limitů přístup neměly.

Nicméně po základní škole měl jasno. Řeč a jazyk, kterým mluví a píše, a který poslouchá a čte, zpracovává odlišně od veškerého jeho okolí, rodinné příslušníky nevyjímaje. Přirozeně v jeho věku nebylo zřídkavým jevem, když tento alternativní styl byl sem tam obalen v poněkud obtížně skousnutelném a syrovém projevu puberťáka.

Neuměl ještě vážit slova, tvořit vybalancované věty a správně akcentovat významy. Zatím ještě nedokázal přesně vtisknout sdělení tu správnou dikci. Byl prostě hlavně velmi zapálený uvádět věci na správnou míru, ale rychle, protože čas hovoru kvapil, a on, aby tomu mohl rozumět, si musel za pochodu překládat, co tím asi tak chtěli říct, a pak na to ještě nějak reagovat. No, a ostatní nemohli pochopit tu překotnou snahu o sjednocení smyslu výrazů a ujasnění toku sdělení, protože oni ten *problém* neměli.

Dan tehdy zhola nic netušil o nějakém zmatení jazyků, a i kdyby, tuto verzi by tak jako tak v patnácti nepřijal. Tohle tedy neřešil, třebaže se obdivoval některým jemu známým druhům zvířat, že si, ač z různých koutů planety, tak náramně rozumějí. Proti člověku tak primitivní stvoření, a hle, jejich systém dorozumívání vykazuje daleko lepší výsledky. Do hloubky se tímhle ale nezabýval.

Stále ovšem hloubal nad těmi nedorozuměními, za kterými už očekávatelně přicházely rozpory vedoucí až ke konfliktům. A nakonec ho označují nálepkou člověka poněkud zvláštního, ale spíš nenormálního. To by ještě bylo snesitelné, kdyby tu nebyli i ti, kteří ho považovali rovnou za rýpala, šfourala, prostě někoho, kdo nic nenechá na pokoji, vše přirozeně ve zlém úmyslu. A ovšem – všechno ví nejlíp!

Jak strašně ho mrzelo a bolelo, jak o něm smýšlí a co si o tom myslí, a dokonce i ti, se kterými by měl zájem o častější a užší kontakt! Vždyť on se jenom snaží porozumět! Chce shodu, ne rozpory, chce spolupráci, ne opozici, touží po souladu, ne po falešnosti, tolik potřebuje přijetí, a dostává odmítnutí.

Ano, ale ta shoda nemůže být nad čímkoli, nemůže vzniknout za jakýchkoli okolností. Proto aby mohla vzniknout, upřesňoval pro sebe sdělení a nechával upravené schválit tomu, kdo je vydal. Vracel diskuzi zpět z hlavy na nohy, aby vůbec bylo možné v kooperativní debatě pokračovat. Překládal si vyřčené termíny do jejich původních významů, aby slova znamenala opravdu to, co znamenat mají, a ne zase něco nejasného, co by následně mohlo vést – a taky, když to tak nechal, často vedlo – k nevypočitatelným závěrům a prapodivným smyslům.

Nechtěl se nikdy hádat, vyvolávat spory, nevyhledával je. Ale byly tu, a s neodvratnou tvrdostí zasahovaly Danova citlivá místa, protože jemu šlo o přízeň, lásku a domov, a všechno to, co k tomu patří. A zatím...

Proto ve snaze o objektivitu tak usilovně přemýšlel, jak nejlépe dovedl, a rozvažoval a hodnotil, v čem by mohl být problém. Nechal by to tak, ale když on se tolik snažil dostat k lidem blíž, mluvit s nimi, bavit se mezi nimi, povídat si, společně si hrát, prostě být a dýchat, jako každý druhý. Aspoň tak to viděl.

Věc by se nezaujatému pozorovateli zdála možná celkem jasná, ale pokud jste uvnitř problému... Tak Danovi trvalo roky, než byl schopen definovat příčiny tohoto neuspokojivého stavu, a než si uvědomil, o co tady jde.

Každý jazyk byl postupně pomaloučku tvořen a dotvářen tak, aby na příslušném místě a v konkrétní době byl schopen vyjádřit právě to, co je pro tu kterou skupinu obyvatelstva nezbytné. Není proto žádný div, že jazyky časem nabyly velmi odlišných podob a úrovní.

Nadto ale všechny tyto jazyky tvoří druhá, neméně rozsáhlá, a rozhodně velmi důležitá část, která pokrývá potřebu vyjádřit nemateriální oblasti lidského života. Vždy v daném místě a v jistém čase a pro tamní obyvatele. Ovšem na rozdíl od té materiální části jazyka, tato je pro všechny lokality, doby a lidi, totožná. Ne podobná, totožná!

Proč? Ještě moment.

Ano, máme zážitky, poznatky a zkušenosti, a ty jsou v závislosti na kraji, podnebí a střední povaze obyvatelstva, rozdílné. Někde trochu, jinde výrazněji. Ty však stále patří do materiální části slovníku. Ale i když tyto procesy následně ovlivňují cítění, vnímání a chování člověka, podstata duchovního základu jazyka je všem národům a skupinám obyvatel shodná.

A teď to proč. No protože je to báze, která není založena na naší dimenzi, nepochází z fyzického světa tak, jak ho my vidíme. Už jsme si řekli, že člověk se při tvorbě jazyka autorsky podílí na slovní zásobě stylem, tady to máš (Adame), a připevni k tomu jmenovky.

Ale samotné entity té druhé, duchovní části slovníků, nejsou od-sud. A protože zároveň pocházejí z jediného zdroje, byť tímto zdro-jem není náš fyzický svět, musí být totožné.

A všichni by to viděli a slyšeli na vlastní oči a uši, kdyby tyto výrazy reprodukovaly subjekty zcela nestranné a bez emocí. Pak by si všichni konečně mohli uvědomit totožnost všech duchovních oblastí jazyků ve významu slov skrz věky, civilizace a celou pla-netu. Jasně, v odlišných jazycích a nářečích, avšak ve smyslu a vý-znamu slov je shoda totální.

Neuspokojení, frustrace, odmítnutí, ponížení, opuštěnost, ztra-cenost, zatracení, prázdnota, ale také touha, naděje, doufání, po-vznesení, sdílení, sounáležitost, pohoda, klid, pokoj, trpělivost, spolehnutí, důvěra, smíření, vznešenost, slast, jistota, naplnění...

Doplňte si, děti, samy.

Možná se vám to celé zdá trochu nesrozumitelné a zamotané. Ale vydržte. Každé slovo má své místo, svoji úlohu a svůj smysl. Postupně se to vyjasní. Lidé příliš často jenom driftují po povrchu a řeční, jakoby žvýkali tabákový list. Nejde jim a priori o sdílení a o porozumění. Bohužel tak strašně často platí, že slova jsou tu od toho, aby bylo čím lhát.^[26]

Dan také vypožadoval, že si lidé časem některá slova a sousloví upravili, čímž se posunul jejich původní význam. Copak kdyby-chom se na tom všichni shodli, nebylo by to proti ničemu. Ale takhle samovolně a svévolně překrucovat řeč! To sice bral už za fakt, ten ale nešťastně a nevhodně zasahuje do zvyklostí jazyka a ovlivňuje jeho vypovídací hodnotu a srozumitelnost.

Bylo by to jako byste bramborám začali říkat třeba *bry*. Prostě *bry*. A protože je to kratší, pohodlnější, a vypadá to tak nějak mo-derně, chytla by se tohoto nového výrazu časem většina lidí. Až ta-ková většina, že když se v prodejně dožadujete brambor, jste pro

ně rázem něco jako exot a hnidopich lpící na slovíčkách, a zbytečně prudí. Tak jo. Poté u pokladny namísto požadovaných třiceti korun nabídnete bez hnutí brvou třináct. Když se pokladní nějak nechytá, a vy prohodíte něco v tom smyslu (nebo spíš úplně přesně), že není třeba přece bazírovat na slovíčkách, to už je fakt přesvědčena, že patříte do polepšovny pro dospělé.

Dan to párkrát takhle nahrál, jelikož už nevěděl, jak zviditelnit a ozřejmit tu příšernou krátkozrakost a totální absenci principu a dovoditelnosti v jejich jednání. Proč některým vadí, když po nich – a to prosím jenom z důvodu porozumění – vyžadujete odpovídající způsob vyjadřování, mají to za slovíčkaření a význam slov bagatelizují, ale jakmile použijete stejný způsob uvažování, je oheň na střeše. A náhle přes to vlak nepřeje. Ukázalo se tak, jak zaujaté a vlastně i nespravedlivě jednají.

Často, přechasto, se tak ocital mezi dvěma kameny. Jednal-li jako on, Dan, měli ho za podivína, v lepším případě za vtipálka, co si z lidí utahuje na nesprávném místě a v nesprávném čase. Když naopak zvolil opačný přístup a šel na jejich hru a způsob vyjadřování, dopadalo to ještě hůř. Tyto situace, kdy je uvržen mezi dvě spíše obrovité skály, musí dodnes polykat do sytosti. I když v tomto případě by daleko raději volil půst a hladovění.

Copak jednotlivé výrazy nebo krátké fráze. To jsou pak více technické, někdy trochu i jako rarita vypadající nepřesnosti. Ale v případě vět a souvětí jsou pootočení, posunutí, nebo překroucení smyslu, už nepřijatelná. A co teprve delší projevy! Někdy to může mít nepředvídatelné, a někdy i tragické následky. Je to důležité? No jak by ne! Vždyť řeč je tu proto, abychom se dorozumívali.

Jsou to jenom slova, slyšel bezpočtukrát Dan. Chytáš za slova. Nic nenecháš na pokoji. Jen si hraješ se slovíčky. V nejlepším případě, nehroť to kámo!

Ale přitom je to tak důležité... Jenom slova! Bože!

Co jsme to zjistili o slovech? Všechno jsou to přesně zvolené a člověkem přiřazené názvy k existujícím – chtělo by se říct živým – entitám. To není o slovech! Zatřeste sebou, pohněte sebou! To je o těch entitách! O lidech, o událostech, o pocitech, o zážitcích, zkušenostech, o všech těch věcech, které tvoří běh a charakter života. Jestliže jen tak nazdařbůh pohazujeme slovy, děláme to ve skutečnosti s kousky svých životů. A kdyby jen svých, ale i životů druhých. A ani to ještě není celé. Kontaminujeme a boříme tím klima, ve kterém přece má docházet k tvoření, ke spojování. Spojení nás, i spojení na jiné, významnější úrovni.

Je to tak důležité! Že jsou to jenom slova? Ta slova zastupují něco, co je za nimi. Nejsou to jenom samostatně stojící jmenovky.

Při dopravní nehodě se srazí dva automobily. Jeden vůz neochránil mladého řidiče, a ten zahynul. Říkejme mu Tomáš. Druhé vozidlo, BMW, sice také na odpis, ale cestující vyvázli jen se zraněními, snad bez následků. Ukonejšíte rodiče a dívku zabitého mladíka, když jim oznámíte, že Tomáš zemřel? Je to jenom slovo, ne? Pouze nálepka, což? Hrajeme si se slovíčky, že ano. Chytáme za slova...!? Zase slovíčkaříme... Hovno!! Umřel ten kluk! Ten konkrétní syn, už už manžel a budoucí otec, pak děda, člověk, který mohl přinést a nasdílet tolik krásných a hodnotných věcí.

A vlastníka druhého vozu jistě docela uklidní sdělení, že béémvéčko totálně zrušil. Vo co de, kámo? Jenom slovíčka, nebo ne!? Anebo mu spíš zatrne, protože si bude jist tak, jako ničím jiným, že ne nějaká zpropadená jmenovka, ale auták za milion je v trapu...?

Jenom slova...

Až se vám někdy bude zdát, že vás někdo chytá za slova, dopřejte aspoň chvílku variantě, že to nemusí být slova, která se snaží uchopit, ale všechno to, co je za nimi.

Ó, jak těžko Dan nesl, když viděl, kterak lidé nedoceňují smysl a význam slov! Protože tím nedoceňují přesně to, co ta slova reprezentují, a co ve skutečnosti zastupují.

Uplynula léta, a Dan zrál jako víno.

Vlastně ani nevím, jak zraje víno, nikdy jsem u toho nebyl, a tak to ani nezažil, ale také jsem se tím nikdy ani nezabýval. No ale slýchávám to tak říkat, tak snad tomu budeme všichni rozumět shodně.

Od poloviny osmdesátých let dvacátého stolení celých patnáct let žil pouze ve svém opuštěném okolí veřejné samoty, neboť to obecně a veřejně viditelné pociťoval nejbližší jako přežívání. To, že dospíval a dozrával jako hrozny kuliček na slunných svazích Česka, si neuvědomoval, neboť to jeho očima tak vůbec nevypadalo, a protože to také tak necítil. A kdyby si to plně uvědomoval, dozajista by to měl za přirozenou samozřejmost nehodnou zvláštní pozornosti.

Přesto vnímal, co se kolem něho děje. Začal také víc číst, ač se k tomu doposud neměl. Stále poslouchal hudbu, texty, představoval si za těmi hudebními kousky jednotlivé lidi, jací asi jsou, co dělají, jak žijí, koukal po dívkách a ženách, tříbil si vkus, a jen tak pro sebe si říkal, jestli by s takovými třeba mohl dlouhodobě žít. A poslouchal hudbu, sledoval texty, vnímal hudební nápady, motivy, myšlenky... A stále viděl v hudbě smysl a život, a co víc, jak jí pořád víc rozuměl, zdálo se mu, že ona tím životem je, že ho představuje, že je jeho vyobrazením. Tedy pokud je dobře napsaná a poctivě nahraná, a také aspoň trochu čitelně reprodukováná.

Viděl i spoustu filmů. A jako v případě kteréhokoli jiného zboží – množství braku. Ale v několika málo případech přece jen spatřil záblesk hlubšího zážitku, to když krátká obrazová sekvence, úryvek textu, zkrátka scéna nebo její část, vystoupily z plátna nebo

obrazovky jako závan ryzí pravdy. Jako zvěst, která prolétá kolem, chyť ji, kdo můžeš.

Danovy vnímavé radary neselhávaly. Nebyly tolik rušeny běžnými starostmi všedních dnů, chodil jen do práce, tvrdá fyzická dřina nebyla vnitřnímu světu na škodu, a pak – vlastně už nic, co by stálo za zmínku.

S Emou a Jindřiškou, ani s jejich rodinami, se v té době vůbec nestýkal. Že by zazvonil u jejich dveří, to nešlo, měl by pocit, že jim nezván vtrhl do života. V jeho povaze není vnucovat se, někam se cpát, nabízet se. To ne. Asi to tak mělo být.

Rodiče odešli v tichosti a těsně po sobě, když jejich tělesné schránky už neunesly nápor cigaret Partizánka, Start, Lipa, Máj, Clea, Petra a dalších, ale aspoň tak třicetiletému Danielovi konečně odkázali svobodu, soukromí a klid. Cigarety jsou sajrajt. Možná to ale nebylo jenom tím kouřením.

Kamarádi, přítel, partnerka do společného života, všichni ti, se kterými by mohl zažít to teplé lidské sdílení, což je člověku ve společnosti lidí přece tak přirozené, jaksi také nebyli. Pravda, kohokoli by si do těchto rolí také neobsadil. Tento stav Dana sžíral ne proto, že by snad někdy nebyl sám rád, nebo že by se na někoho hodlal všet, to ani náhodou, ale že tohle opuštění a intimní odloučení od *člověka* trvalo příliš dlouho, tak strašně dlouho. Vlastně kam jeho paměť sahá. A nikde ani sebemenší náznak, že by se to mělo změnit. Bariéra.

Nemohlo to na něm nebýt vidět. Sem tam se stalo, že se ho někdo – i s drobkem příchuti nepochopení – snažil povzbudit, že co co, já jsem rád sám (ráda sama), aspoň se nemusím s nikým dohadovat a rozčilovat. Nemusím se přizpůsobovat, dělám si, co chci, jím co chci, jedu kam chci, čtu si když chci, do kina zajdu, jak se mi zlíbí, a když potřebuju, tak si někoho na noc seženu. Co mi chybí...

Tak tomuhle Dan nerozuměl. Jak vůbec takhle někdo může uvažovat! Ani chápat, ani přijmout to nemohl. Protože své myšlení a uvažování neodvozoval od konvence, od společenské dohody, od morálky, od módy, od počasí, od momentální nálady, od ničeno, co nemá trvání, ale od toho, co bylo na počátku. Anebo chvilku potom.

Jako tolikrát si představil, jak by tvor s takovým přístupem dopadl ve světě zvířat.

Zvířata nekalkulují, neintrikují, nepodvádějí, nelžou, nepomlouvají, zkrátka vše dělají tak, jak mají. A je to tak správně. Založil si před svůj vnitřní zrak například lvici, jak se v té své emancipované póze prochází smečkou a upustí poznámku, no já jsem ráda sama. Nikdo mě neotravuje, nemusím se nikomu přizpůsobovat ani zpovídat, zalehnu, kde chci a kdy chci (zařvu na koho chci, pozn. aut.), já prostě umím žít sama se sebou. A každý z vás by se to měl naučit, přidala dost zkoprnělým přítomným doporučení v ceně.

Můžete to pochopit?! Já ne. Ti lvi taky ne.

Ale mnozí lidé takhle jednají.

Jakou roli zastává lvice ve smečce lvů? Co se od ní očekává? Jak se má podílet na prosperitě lvího společenství? Proč vůbec existuje, jaký má význam (pro svět vyšších savců) obecně, a jaký pro své nejbližší, pro samce, ostatní samice, pro mláďata?

I kdyby si ji žádný samec nevybral jako budoucí matku (a to by byl asi trubka, kdyby takovou jo), je její povinností společná starost o mláďata, podíl na bezpečnosti smečky (svojí přítomností) proti územním nárokům jiných smeček, ale hlavně, hlavně zajištění proviantu. Ano lov!

To jsou její charakteristiky, a to také od ní ostatní oprávněně očekávají! Kdyby ona své roli nedostála, hádejte, jak by asi dopadla... Zvířátka se s tím nemazlí.

Jenže tohle nikdy žádnou lvici nenapadne. Vůbec ne proto, že by ji to fakticky zlikvidovalo, ale protože ona ví, že to je blbě. Bude

tedy dělat přesně to, k čemu byla stvořena (pro *materiály* k čemu se vývojem dopracovala), a bude tak konat z *přesvědčení*.

To my ne! Člověk, jako nejdokonalejší tvor, si to bude dělat po svém. Bravo! To se samozřejmě týká i mužů, takže chlapci také, nos dolů.

Uvědomoval si a silně cítil, že už od narození mu svět nijak zvlášť na ruku nešel. Nic moc z něho neměl, prakticky nic od něho nedostal. Ale to je právě ten nepochopitelný nonsens, když on pro něj tolik pracoval, dával mu ze sebe to nejlepší, věnoval mu tolik času a sil, pomáhal, kde bylo potřeba, a všemožně se vzdělával a *vylepšoval*, aby mu byl nějak platný a nevezl se jenom v závěsu.

Jestliže tedy tento svět, tahle společnost a tento lidský řád, se k němu chová tak odtaziťe, jak to stále zažívá, proč by on ho měl brát?!

Proto daleko bližší Danovi bylo to, co poznal v sobě a co objevil tam. Zákon kdysi dávno uložený, zákon pro něho, pro lidi, pravidla pro to, aby věci fungovaly, princip soužití, návod a náповěda, aby nám bylo fajn...

A podle toho se rozhodl jednat. Vlastně musel. Dávalo mu to větší smysl než bezmyšlenkovitě papouškovat něco, což sice dělá také dav (protože pak to nic jiného není), ale třeba to ve skutečnosti ani pořádně nemá hlavu ani patu, nebo to – obráceně – na hlavě stojí.

Avšak kdyby to zkusil, kdyby přece jen mohl jinak... Aspoň by byl klid! A byl by mezi lidmi oblíbený. A populární. S jeho schopnostmi určitě. A měl by kámoše. A babu. A rodinu. Děti. A byl by spokojený. – –

Nebyl. Protože tohle je popis docela někoho jiného a z docela jiného příběhu.

Takové a podobné úvahy se mu vtíraly do jeho mysli stále dokola, a Daniel je jen těžko potlačoval. Začalo být jasné, že dokud

nebude zodpovězena klíčová otázka, proč se to tak děje, pokoj od nich mít nebude.

Přece však čas nepozorovaně zakalil Danovy komunikační schopnosti. Dodal mu trpělivost a kapacitu udržet současně víc verzí sdělení, když si musel za běhu hovoru překládat, co asi myslí tím, když říkají to a to, do podoby, o co jim ve skutečnosti asi jde, a jak to poté zformulovat tak, aby se nikoho nedotkl, ale současně aby se ani nezpronevěřil svému vnitřnímu přesvědčení, o němž mimochodem věděl, že není ani autorem a ani původcem jeho jádra.

Daniel byl daleko obezřetnější, taktičtější, šikovnější, a taky velkorysejší. Často blížícím se rozporům čelil úsměvem a takovým podáním, aby předcházel vyvolání dojmu kritika a mentora. I tak se tomu někdy nevyhnul, ale to už on pro splavnost debaty udělal, co mohl.

V té době nenapsal žádnou písničku ani instrumentální skladbu. Cizeloval v sobě poznatky z neustále nabíraných informací a drobných epizodních prožitků, nic hlubokého ani velkého se kolem něho nedělo. Vlastně závažnější zážitky by si musel vymyslet nebo vykonstruovat sám.

Dnes už se nedozvíme, co by následovalo, jaké postoje by Daniel asi zaujal a jak by se choval, kdyby prodal *Jen láska zůstává*, *Až lidé odejdou*, *Zamáváme si*, *Dětské snění* nebo *Jarní suitu*, kdyby si ho všimli ti, co mají prachy a známosti, a mohl tak pracovat v nahrávacím studiu, k čemuž byl ze školy a z praxe vybaven excelentně. Nebo kdyby se stal ligovým a možná reprezentačním fotbalistou a broušily by za ním modelky. Jak by jeho pouť pokračovala, kdyby souružky učitelky ze ZDŠ Novovysočanská 500 nebyly tak slabé a zbabělé a zarytě mstivé, a nechaly jeho známky kopírovat úroveň jeho znalostí a vědomostí, tedy na rozhraní vyznamenání. Mohl by tak vystudovat střední a pak vysokou školu nějakého humanitního

směru. Neboť černého řemesla, i když byl zručný, měl po krk. Matematiku uznával coby praktického pomocníka do života, ale ne už jako nadbytečnou masturbaci a bizarní hratky s čísly, a do chemie ani při nejlepší vůli nepronikl. Mohl se stát váženým a uznávaným občanem na středně vyšší úrovni, a kdo ví, čím vším ještě.

Ale žádné kdyby neplatí. Náhody nejsou, tvrdil vždy Dan. Jen my neznáme souvislosti, a proto se domníváme, že to, co se stalo, nebo co se děje, stojí samo o sobě. Náhodně. Nic není samo sebou! Snad proto je úvaha, co by bylo kdyby, nesmyslná.

Je tu prostě Dan, jak ho od malička známe, s nekonvenčním uvažováním, které čerpá z nějakého jemu důvěrně známého zdroje, k němuž má přístup skrze své nitro. A jeho slovník a způsob vyjadřování to jenom zrcadlí na viditelném povrchu. Pro vědomí kvality vnitřní volby oproti volbě vnější, musí být Daniel takový, jaký je. Není pro něho jiné cesty. Hledá důvod, smysl. Začíná se smiřovat s myšlenkou, že se neocitl v této situaci pouze nějak trpně, ale že tu jeho vůle hraje stále důležitější roli.

To zjištění na něho působí jako stabilizátor, vyrovnává svůj let, nekymácí se tolik a kniplem tolik nevergluje. Vybalancování.

Přestává si stěžovat na trpký úděl. Naopak, uvědomuje si, že se v něm rodí hrdost k takovému postoji. Tedy že člověka, jako je on, by měl vlastně rád. A v mraveništi lidské společnosti tu a tam objevuje střípky solidnosti, pravosti, spravedlnosti, věrnosti a dobroty. Je to sakra málo, ale pár okamžiků u hrstky lidí to za ty roky přece jen bylo.

Trochu si oddechl. Jeden případ – žádný případ, ale dva (a více), to už je pravidlo. Jistěže si nepomyslel, že je takový jediný na světě, ale zkušenosti se jej o tom snažily přesvědčovat celá léta. Tak fajn, on to není výplod mé choré mysli! Nebo jsou ti další taky nemocní?

A to ho mílovými kroky napumpovalo tolik chybějící jistotou, že cesta, po které jde, bude ta, o které už někde slyšel, nebo čet', nebo ji zahlédl. Ostatně to je fuk, jak k ní přišel. Hlavně že po ní jde.

Nadále se už nenechává rozladit tím, když lidé používají jazyk nějak po svém, a má už dost zkušeností, aby si většinou celkem bezpečně uvědomil, co tím asi tak básník chtěl říct. Spíše se na věc dívá s moudrou shovívavostí, a aspoň navenek s nefalšovaným zaujetím, a také s úsměvem. Uvnitř je ale stále všechno beze změny, jasné a ryzí. Proto žádný kompromis, kterým by připustil, že kočka je pes, moudrost je slabost, pravda je relativní, nebo brambory třeba bry, nedopustí.

Naučil se za roky vnímání mluveného a psaného projevu uznávat, když se někteří řečníci vyjadřovali skutečně věcně, srozumitelně a výstižně. A pak tu jsou i opravdové rétorické perly. Třeba takové Klausovo, nad tím opravdu musím povytáhnout obočí, nebo nad tím se musím jenom pousmát, které ovšem v podání bývalého prognostika a prezidenta k jejich škodě nachytaly mohutný nános sebestřednosti a arogance, čehož se pak pro svázanost s autorem už nějak nemohly zbavit. Takových příkladů i jiných řečníků by bylo víc, ale nedělejme těm lidem reklamu.

Tak tedy Daniel opravdu, ale opravdu musí často povytahovat obočí nad tím, jak jeho rodný jazyk v ústech mnoha lidí mění časem, geopolitickou situací, typem lidí, módou, a asi i počasím svoji úroveň a kvalitu, jak je smysl slov a vět převrácen a otáčen, že je skoro s podivem, když se dva či tři na něčem shodnou. V tak bohatém a popisném jazyce, jakým čeština je, a na rtech osob, nadto s takovou národní povahou, je to skoro zázrak.

Nelze vzpomenout na všechny příklady, i když legrace není nikdy dost. Tak si dopřejme aspoň trochu toho trpkého pobavení odměnou za vaši pozornost a trpělivost. Určeno bez rozdílu všem, i těm mladším. A Václave, pro tebe to bude obzvlášť zajímavé.

Nejdříve vzpomínka na Danova spoluhráče v dorosteneckém týmu, brankaře Tonda Herzoga, Tonda dovolí. Brankaři a koncoví

útočníci mívají v týmu k sobě blízko. Dan s Tondou často debatovali o nejrůznějších lingvistických tématech. A tehdy to byl Toník, který Dana přivedl k úvaze, jak podivně lidé uvažují.

Jednalo se o názvy sportovních klubů a týmů. Severoamerických a sovětských, případně československých. Pozastavovali se nad tím, jak Češi přímo nyní po jménech jako Calgary Flames, Edmonton Oilers, Detroit Red Wings, Winnipeg Jets, New York Rangers, a vyvolávají je nadšeně po ulicích, jakoby jedině ten, kdo je schvaluje, byl vyvolen k životu věčnému. Třeba tomu hokejovému.

A zároveň se křenili a ohrnovali nosy nad českými, moravskými a slovenskými Rudá hvězda Praha, Dukla Trenčín, ZKL Brno, Slovan Bratislava a třeba VSS a VSŽ Košice. Ještě tak snesli Sparta Praha. Ovšem Spartak Praha Vršovice už ne. Dodnes se Dan musí až nahlas smát, když vzpomene, jak Toník při cestě na mistrovský zápas ranní Prahou hlasitě skandoval Aftomobil Sverdlovsk do-to-ho! Traktor Čeljabinsk do-to-ho! Závodů kuličkových ložisek Brno jedéééém! Východoslovenské strojírny a slévárny, národní podnik Košice, nositel řádu práce, bo-jo-vat!

A rozuměl úplně stejně krátkozrakosti jednodušších fanoušků, kteří Detroit Red Wings mohli, ale Rudá křídla Sovětů nebo Rudá hvězda Praha, ani za nic! Dukla Praha ještě, ale CSKA Moskva nikdy. Edmonton Oilers nebo Winipeg Jets brali, ale například VCHZ (Východočeské chemické závody) Pardubice ani náhodou.

Tohle není o slově, o jazyce. To je o patologickém uvažování.

A díky, Tondo, rád si vždycky vzpomenu, mu v duchu posílá pozdrav a pochvalu.

Zaslechli jste někdy taková sousloví, jako dejme tomu být opravdu rád, hluboce věřící, dokonalá spravedlnost, nadsamec, více optimální, Rudé právo, Lidová demokracie, a podobná? Co Dana vždycky nadzvedávalo byla devalvace významu slov pokusem je zesilovat.

To všechno je ve skutečnosti řečnický klam, rozjel se a nebyl k zastavení. Je to lhaní mluveným projevem ve snaze oklamat, vyvolat dojem, že *opravdu* rád je určitě víc, než (pouze) rád, *hluboce* věřící zajisté strčí do kapsy (běžně) věřícího, a třeba *dokonalá* spravedlnost je samozřejmě víc, než spravedlnost sama o sobě.

Tohle používají lidé, kteří už slovům nevěří, nevěří na sílu jejich obsahu, čímž je v jejich podání degradován i obsah sám, a když jsme tak u toho, tak pořádně neznají ani jejich význam. Protože spravedlnost je stoprocentní, a stodvacetipětiprocentní být nemůže. Ani stojednaprocentní. Proto ji nelze obohacovat žádnými přívlastky.

Podobně hluboce věřící je také pitomina. Ukažte mi člověka, který o sobě vážně prohlásí, že je mělce věřící!

A když vás, madam, manžel ubezpečuje, že vás má *opravdu* rád, byla byste buď zaslepená, anebo na něm totálně závislá, kdybyste v tom nezaregistrovala nějaký jeho průšvih. Třeba slušnou prohru v hazardu, nebo milenku.

Když jsme u toho rád, ráda. Je galaktický rozdíl mezi *mít Markétu rád* a *být rád, že mám Markétu*. Rozlišovat. Jinak – tragédie.

Půvabné jsou rovněž projevy sebestředných a do sebe zahleděných lidí, většinou mediálně propálených tváří (není podmínkou), kteří se neustále a urputně snaží na sebe strhávat pozornost výroky o sobě, jako o třetí osobě.

A rozběhnutý Dan pokračoval ukázkou.

Daniel Mann může za všechno / Ale ano, Daniel Mann je za vše odpovědný / Ovšem, jistě se neudálo nic, co by Mann negativně neovlivnil / Ani změna počasí na druhé polokouli se nestane bez Daniela Manna / Jen to na Dana naložte, jen si přisadte – a konečně si nechal pauzu na dech.

A mnoho podobných.

Téhle diagnóze by bylo možné se jen pousmát, kdyby ovšem tito lidé neřídili státy a neměli v rukou minimálně materiální moc nad obyvatelstvem.

Méně zábavné jsou takzvané plevelné výrazy. Spíš vedou k uzoufání, pokud na tento jev narazíte. A vy na něj narazíte! Protože jimi svoji řeč zanáší drtivá většina lidí. Znáte takovéto v podstatě, ve své podstatě, jaksí, prostě, nějakým způsobem (příšerné!), vlastně, ve skutečnosti, jako, jakože. Tato slova nejsou plevelnými sama o sobě, ale bývají *nějakým způsobem* (heh, hrůza!), k tomuto účelu hojně zneužívána. Ale nač? K čemu?

Taky diagnóza. Slabí mluvčí buď nestačí doplňovat mluvidla ideovým materiálem a přerušování toku řeči by vnitřně neunesli, anebo vůbec nemají co říct, ale domnívají se, že něco říct nebo napsat musí, že se to od nich očekává. A někteří jednoduše sami pro sebe vytvářejí dojem, že mluví plynuleji. Ale je to s nimi neštěstí...

V devadesátých letech, po výměně systému bohatých a chudých, za systém zcela nový, neokoukaný, systém těch, co peníze mají, a co je nemají, jste všude najednou mohli slýchat floskuli *napříč politickým spektrem*. A všichni, co si mysleli, že se musí zviditelnit, nebo už vidět jsou, a musí to přiživit, ale hlavně aby nebyli *out*, to po sobě navzájem papouškovali. Politici, komentátoři, politologové (čím ti se jenom živí?), diskutující v debatách, ale i lidé z docela vzdálených oborů, měli najednou plná mluvidla *napříč nějakým spektrem*. To i ten papoušek dost možná ví líp, co opravdu říká!

Dan to nějaký čas nechal plavat s tím, že jak se to vynořilo, zase to zmizí. Ale ne! My, nejvyspělejší stvoření na planetě, čím větší blbina, tím se jí pevněji držíme.

Dan si zkusil..., anebo ne. Jinak. Zkuste si to vy.

Představte si spektrum. Je nepodstatné, z čeho je vytvořeno, jaké položky je tvoří, spektrum barev, spektrum hlasů, spektrum druhů

hmyzu, no a u nás se ujalo spektrum politických názorů nebo stran. Spektrum je řada, škála, paleta, stupnice položek, lhostejno jakých. Důležitý je ten princip charakteru geometrického tvaru. Ať je to řada, nebo škála, nebo i paleta, což je řada buď v kruhu, či několika záhybech připomínajících harmoniku, anebo se jedná o stupnici, jenom si to dejte před oči, nebo na papír, vždy se jedná o položky v řadě za sebou, v řadě kruhové, elipsovité, nebo obdélníkové, to je jedno, ale protože je to uspořádaná sada položek, musí být v řadě jakéhokoli tvaru. Jako v zástupu.

A teď vytvořte pohyb, nebo znázorněte směr jiným geometrickým tvarem, stačí prostou linkou, který bude naplňovat smysl termínu *napříč*.

Už to vidíte? Napříč vozovkou, napříč chodbou, napříč kolejemi (česky přes koleje), napříč řekou, já myslím, že to musí stačit.

V žádném případě pohyb napříč totiž nemohl nikdy vyjádřit to, co asi chtěli říct. Že se dohodli napříč politickým spektrem asi mysleli to, že dohoda uspěla ve všech stranách, že prošla všemi stranami, položkami, že...

Jóóó! Už to máte! Šla *skrze* tyto strany. Ano, to je ono, ona šla *skrze*, nikoli *napříč*. Geometricky vyjádřeno přesně o devadesát stupňů jinak, tedy kolmo k *napříč*. Žádnou paletu, škálu ani řadu, nemůžete projít celou tím, že ji přeškrtnete *napříč*. Musíte to vzít *skrze*.

Troubové. Ale je to k smíchu? Za každým slovem je jeho obsah.

Víte, jak tomu Dan porozuměl, když to slyšel poprvé? Že se vlastně vůbec nemohli dohodnout. Čemuž mimochodem odpovídal i stav politické scény, takže tento výklad paradoxně působil i věrohodně.

Hezounké jsou také docela roztomilé neobratnosti dokonce i televizních komentátorů, kterými svůj projev komplikují, protahují, a pro posluchače znepřehledňují.

Oni neznají to hezké české složitější, ale mají *více složitě*, na druhém pólu logicky asi nikdy neslyšeli jednodušší, ne ne, oni jsou světoví – *méně složitě*. Podobně *více zelené* (zelenější), *více a méně mokré* (mokřejší a sušší), *více a méně pečlivé* (pečlivější a zanedbanější), *více a méně radostné* (radostnější a smutnější), a příkladů by byly stovky, kdyby to stálo za tu námahu.

Z podobného pytlíku je nepochopitelné skládání přídavných jmen a příslovčí za pomoci podstatného jména *způsob*. Titiž profesionálové slova s určitě nadprůměrným platem hlásají, jako kdyby se drbali nohou za uchem, sousloví typu *takovým způsobem*, *jednostranným způsobem*, *jistým způsobem*, *bezpečným způsobem*, *přesným způsobem*, *obdobným způsobem*, *hloupým způsobem*, *hezkým způsobem*, *závažným způsobem*, *nezdravým způsobem*, *složitým a jednoduchým způsobem*, *správným způsobem*, *nesnesitelným způsobem*, *neuvěřitelným způsobem*, *chladnokrevným způsobem*, *určitým způsobem*, *bezprecedentním způsobem*, *ale také odvážným*, *pronikavým*, *vyzývavým*, *opačným*, *samozřejmým*, *lidovým*, *okamžitým*, *dovoleným a nedovoleným*, *úplným*, *zvláštním*, *speciálním způsobem*... hufffffff!

To je koncert, že? Proč nepoužít jednoduše správné *tak*, *jednostranně*, *jistě*, *bezpečně*, *přesně*, *obdobně*, *hloupě*, *hezky*, *závažně*, *nezdravě*, *složitě a jednoduše*... A ještě perličky, které jsem zaslechl, *obrázek vypadá takovýmhle způsobem*, nebo *někdy v podstatě jakoby prostě nějakým způsobem*. Tohle vážně řekl homo sapiens! A co že to vlastně řekl? Nikdo neví. Ani on sám. To je fakt dílo!

A stačí.

Proč to dělají? Proč rozměňují sdělení, čímž je činí nesrozumitelnějším, a utrácejí tak drahocenný čas? Že by české jednoslovné tvary neznali? Přátelé, haló, probud'te se, jsme v Česku. Takhle to možná někdy tvoří v angličtině.

Dan je až začal podezírat, že je v tom nějaký úmysl. To je také způsob zaplevelování mluveného i písemného projevu. Docela to informaci rozpustí v nadbytečných obrazech a opisech, a vy, abyste

si pak vzali cedník a prosypáváje mraky balastu z toho vybrali to podstatné. Dan tomu říkal, to jsou informace, jako když hodíte psovi ohlodanou kost, ale ještě mu ji před tím umatláte v písku.

K uzoufání je, bere zase odjinud, když osoby vlastníci občanský průkaz už drahně let, se vám před očima roztékají. To pak musíte snést hodně. Vážně. Všichni ti *báječní lidičkové*, ta *vyskakující srdíčka*, anebo *tetelící se dušičky*. Ovšem když národu skrze obrazovku blizna, co si zčistajasna začala říkat modelka, o poctivých sto osmdesáti pěti centimetrech, a přičtete ještě podpatky, zaševelí, jak si poctivě udržuje svoje *bříško* a bedlivě hlídá svůj *zadeček*, což je ve dvaceti fakt kumšt, nezbyvá, než kabel od televize vytrhnout ze zdi. Hlavně ne-pře-kou-sá-vat! A takhle to dámy o sobě říkají i ve věku bezmála dvojnásobném.

Pak už opravdu není jasné, kdo tady vlastně má zadek a břicho. Já se k tomu hrdě hlásím. A dodávám, že bych nikdy ženu s něčím, jako je bříško nebo zadeček, nechtěl. Nejsem pedofil.

Odjinud, také roztomilé.

Až se někdy dozvíte, že *vozovka se zatím neopravila, obchodní domy se o svátcích neotevřely, bouřkou poškozené stromy se pokácely*, nebo komentátor fotbalového zápasu zahlásí, že *nastavovat se budou tři minuty*, tak se nelekejte. Ani vozovka, ani obchoďáky, ani stromy, dokonce ani minuty neobživly natolik, aby byly schopny takových činností. To si jenom zase někteří mudrlanti nevidí do pusy. Nedejte se vyvést z míry ani oblíbeným *mělo by se udělat*, nebo sofistikovaněji *bylo by dobré udělat*. Opravdu brilantního příkladu jsem byl svědkem, když známí sondovali u svého staršího kolegy, zda by nemohli na zahradě jeho chalupy zorganizovat společnou večeři u ohně s nakládanou masovou pochoutkou, a jestlipak je tedy milostpaní doma nebo ne. S ní by to nešlo, nebyla u manžela a jeho kámošů moc oblíbena. A jak ta otázka zněla? Nebudete tomu věřit. *Je se doma?*

Dane, ty si vymýšlíš, vážně?

Fakt!

Co jej rozčilovalo vždy a stále, je přehánění a dorážení smyslu prohlášení až na sám kraj. Takový ten typický *odzdikezdizmus*. S takovými lidmi se bohužel nedá domluvit. Následující příklad se vážně stal, to když se o Dana pokoušela celkem pohledná dvacetiletá blondýna, jemu bylo šestadvacet, poznali se v pokročilých tanečních, a říkal si, proč to nezkusit. Vídali se asi tak ještě půl roku, když jemu už docházela trpělivost nad jejím, jak to říct, deficitem emotivního projevu.

„Nemohla bys třeba někdy říct, co se ti líbí, nebo aspoň jinak vyjádřit, když je ti něco příjemný, když jsi ráda?“ zkusil to trochu zšíroka, a dočkal se neobvykle stylově čisté přeháněcí laskominy.

„Nemusíš hned všechno slyšet na plnou hubu!“ Ta je fakt dokonalá!

Dan už to jenom vrátil do správné polohy: „*Nemusím*, ale mohl bych, taky ne *hned*, ale po šesti měsících. Ani ne *všechno*, ale proboha aspoň sebemenší slůvko, a už vůbec ne *na plnou hubu*, stačilo by i zašeptat.“ A tím s ní skončil, protože něčeho hřejivě lidského by se od ní stejně nikdy nedočkal.

Lidé tohle dělají, i když to nebývá tak zřetelné, jako zde. Kdyby se totiž vyjádřili po pravdě a přesně, nějak by cítili, že jejich argumenty nejsou silné nebo platné. Proto význam věty musí přestřelit. Dál si to vysvětlovat nemusíme.

Jindy zase vidí na dodávce velký nápis SPORTOVNÍ POTRAVINY. Ehh! Copak existují nějaké *nesportovní* potraviny? Když už to musí být, tak snad POTRAVINY PRO SPORTOVCE, nebo podobně.

A ještě opravdový lingvistický bonbónek přímo z Danovy pokladnice.

Není tak zřídka, ale já vám ho ukážu na části prohlášení Miloše Zemana pro hlavní zpravodajskou relaci z doby opoziční smlouvy.

„Chtěl bych věřit, že pan předseda (Klaus)...“ Zbytek není pro tuto chvíli podstatný.

Chtěl bych věřit, pane bože! To je fakt nesmysl kosmických rozměrů.

To je jako kdybych já řekl, chtěl bych si myslet, že jsem opravdu Daniel Mann, fajn chlap. To už rovnou preludujme, chtěl bych chtít! Na tomhle snad už vidíte jasně tu brutální pitominu.

Co tím Zeman vlastně míní? No, to vážně vědět nemůžeme. Zato ale úplně přesně víme, co řekl. Nevěřím panu předsedovi (Klausovi), ani co by se za nehet vešlo. On prostě – nevěří. Protože kdyby vážně chtěl, věřil by. Je to jeho rozhodnutí.

A to se ještě vůbec nezabýváme detailem, že on ani nechce (aktivně) věřit, neřekl *chci*, ale *chtěl bych*, tedy až po splnění nějaké podmínky.

La-hůd-ka!

Máme tu i výraz, o kterém je dlouhá desetiletí dobře a přehledně známo, co znamená, má to i ve svém kořeni, a přesto jej celebrity a jejich papouškové používají nesprávně. Oni jsou si ovšem naopak jisti svou vzdělaností a světovostí. Jo, a že jsou *in*.

Když vám sportovní komentátor vypustí do éteru a na mikrofon, a navíc v exponovaném okamžiku, kdy se na hrací ploše prakticky nic neděje, že hosté měli v minulém zápase modré, *respektive* červené dresy, tak to už se i Daniel neudržel, a vyštěkl, že je to neuvěřitelné! (Kterýžto výraz je ovšem také krajně problematický.)

A někdy už, jakkoli milosrdně, pozbýval sil ve vysvětlování, že profesionál sportovního slova vypustí takovou koninu.

Kdyby se zmýlil, což se stane, kdyby se překl, a hned to opravil, taky se stane, ale on, a zástupy dalších, pravděpodobně vůbec netuší, co slovo *respektive* znamená.

Do vás, děti, ale zkusím vložit kousek naděje, takže si to vyhledejte samy. I mě to nějak rozdýchalo!

A pak jsou ještě situace, když vám někdo procedí mezi zuby *zdravím*, nebo *omlouvám se*, z jejichž odtažitosti se mu dělá až nevolno. Je jen málo užití slov, které tak moc zívají prázdnotou. No jen si to představte, že by vám maminka před spaním líbezně (sic) oznámila *líbám tě* na dobrou noc, ale pusa by nepřišla. Podobně by naprázdno polkl tatínek, jemuž by bez dalšího sdělila *podávám ti večeři*. Ale nic! Máš půst, otče! A nemenším výstřelkem cynismu by bylo, kdyby muž houkl směrem k roztoužené ženě *právě tě pomilovávám*, a zatím si pokojně z druhého rohu pokoje pročítal ekonomickou rubriku denního tisku. Prozaičtěji vypadá případ dělníka, jenž opíraje se spokojeně o lopatu hlásí svému zkoprnělému parťákovi, *kopu výkop*. Krumpáč samozřejmě netknutý leží opodál a po jámě taky ani památky.

Už jen tvar některých prohlášení vypadá nezdravě. Čeština přirozeně s takovou dávkou hulvátství nikdy nemohla počítat. Avšak bohužel, díky její květnatosti jsou případy, kdy vás to na první poslech neupozorní. Tak prosím vás, takhle ne!

A takové a podobné násilí a prznění jazyka českého se odehrává přímo před zrakem instituce, která by ze své povahy měla úroveň a kulturu jazyka sledovat, korigovat a pomáhat udržovat v aspoň trochu lidské podobě, nenechával si pro sebe Dan. Ovšem Ústav pro jazyk český Akademie věd ČR, v. v. i., slovy Markéty Pravdové (PhDr, Ph.D, abych se jí nedotkl) od toho dává ruce pryč. Ne ne, my to jenom pozorujeme, my tady nejsme od toho, abychom stanovovali pravidla a někomu určovali, jak má jazyk používat. My to jenom registrujeme a odpovídáme občanům na jejich dotazy, poradíme, doporučíme a tak. Ale upozorňuji, že my tady nejsme poradnou, ani interpretem Českého jazyka, tak se na nás v tomto ohledu neobracejte... To jenom když už někdo napíše, tak odpovíme. Hmm.

K čemu taková instituce! K čemu její titulované celebrity!

To já to taky jenom tak pozoruju, registruju změny, sem tam poradím, když někdo potřebuje – kdykoli potřebuje! – ne že tu od toho nejsem, horlil rozhořčeně Daniel. A dělám to po práci, ve svém volném čase a nepotřebuju na to žádný titul! A nikdo mi za to nic nedá! K čertu s takovými ústavami a jejich chovanci, splavně přecházel z hovorové do spisovné podoby jazyka, a zase zpět.

Na Danův žaludek a ty nezbytné náležitosti pod ním mají neblahý až destruktivní vliv taková módní úsloví, jako *to dáš, odstříhnout se, vychytaný, o tom žádná*, a další. Jistě je znáte. Nezaměřovat, prosím, s výrazy přejatými s jiných jazyků. Bylo by zdlouhavé, a ne zrovna jednoduché, vysvětlovat, proč tomu tak je. Jedním aspektem by snad mohla být jistá averze vůči výrazu *móda*, respektive (tady je to správně) tím, co má reprezentovat.

Aby bylo jasno, opakoval donekonečna Dan, slovo móda nepředstavuje nic hezkého nebo ošklivého, nic dobrého nebo špatného, a už vůbec ne cokoli luxusního, nebo krátce *wow* (takhle přesně to vyslovoval: vof). Móda znamená změnu, proměnu. Takže to, co je módní, je to, co má povahu změny, nebo změně podléhá. Pro mě je módní totéž, co změnové.

To je Daniel Mann. Respektuje pohyb, posun, proměnu, vývoj, vždyť i poznávání, dospívání, zrání a zlepšování se, a konečně i proces učení, který mu vždy byl krví v žilách, mají charakter něčeho stále nového. O tom není sporu. Ale on měl stále před očima to, co a jak bylo původně, na začátku. Dokud se to *nezvoralo*. Protože tehdy *bylo všechno dobré*.

Ale zase bude...!

Kromě toho, že Daniela tyhle *zážitky* občas znovu a znovu dráždí a nezřídka i fyzicky zabolí, musí z opatrnosti a s ohledem na přítomnost dalších osob, opakovaně vysvětlovat proč.

Vždyť ano, já vím, jsme chybující lidé. Já taky, co já se nadělal chyb! Pleteme se, protože jsme unavení, protože se nedokážeme

soustředit, protože jsme naštvaní, umřel nám milovaný pejsek, nejsme v kondici, opustil/a nás manžel/ka, a ulomil se nám kousek zubu. Jasně, každý tomu rozumí.

Ale i když jste v pohodě, může se to stát. Člověk se splete, na jednu vám to tam v běhu řeči skočí, to je prostě lidský chybový faktor, a ten k člověku patří. Nejedná se o úmysl ani nevzdělanost. Ale vědomě a opakovaně by se to dít nemělo... Nikomu, a už vůbec ne osobám, které jsou dotovány z daní i daleko méně placených, zato možná vzdělanějších občanů.

Cokoli nám někdo sdělí, přečteme si, cokoli zaslechneme nebo zahlédneme, musíme dostat do svého života a do sebe skrze vlastní prožitek. Pak je to naše zkušenost. Zkušenost druhých pro nás nemá žádnou cenu. Stále ještě si myslím, že schopnost mluvit máme spíše proto, abychom se dorozuměli. Jsem o tom přesvědčen, Vlastíku.^[27]

Ale abychom se domluvili, musíme používat vhodná slova, na správných místech a ve správných souvislostech. Tyto přesné představitele skutečných věcí, lidí, zvířat, událostí, okolností, vlastností, pocitů. A vy už teď víte, že je ustanovili sami lidé. Je nutné tvořit věty tak, aby vydaly ten správný smysl, totiž to, co se chtělo a mělo říct. Není to povinné, ale je to nanejvýš žádoucí.

Dan si vždycky vzpomenu na Olina Hasmandu z *Holomocka*, který na konci sedmdesátých let emigroval do USA, a od něho má ten půvabný bonmot – můžeš vstoupit do svatého města i bez kalhot, ale není to velmi moudré.

To slyšel tenkrát. Dnes si už nemyslí, že by to s tím vstupem do jiné dimenze, jak je – tak je, bylo tak jednoznačné. Ony ty kalhoty jsou totiž s tím, co máte pod nimi, nebezpečně provázané.

Nelze opomenout téma, kterým se tak často Daniel zabýval, více než v jinými, přímo z osobních důvodů. Setkával se se situacemi, kdy lidé na jeho jasné a srozumitelné vyjádření zareagovali

neočekávaně a nepředvídatelně. Sporné zážitky na téma nonverbální komunikace zaznamenává ještě i dnes, a bude tomu tak asi napořád.

To by mě snad současná společnost už docela zklamala, lajsnul si ironii, kdyby se nenašla skupina nových mudrlantů, která si na tématu mimoslovního projevu postavila svůj podnik.

Ovšemže, společnost nezklamala!

Je obecně známá věc, že pokud hovoříme, nevyjadřujeme se jenom slovy, ale náš projev dotváří více faktorů. Za některé můžeme, za některé ne. Sotva asi ovlivníme okolní hluk, který nás přinutí zesílit hlas. Celé sdělení pak dostane jiné zabarvení. Tentýž efekt vznikne, když je posluchač nedoslýchavý. Řeč ovlivní i nedostatek času, pak je to uchvátané, a možná to působí i nervně. Mohli bychom takhle projít škálou okolností, které se tak či onak na našem mluveném projevu podepíší.

Proto taky dávám přednost textům v písemné podobě, dodává vysvětlení, jsou spolehlivější.

Dan měl vždycky moc rád dopisy a uměl je také psát. Psával krásné dopisy! Adresát musel mít i pocit, že s ním Daniel přímo v tu chvíli tváří v tvář rozmlouvá. Představoval si, jak toho někoho na druhé straně potěší, jak ho jeho slova povznesou, jak mu bude fajn, a bude prostě rád. A doufal, že také někdy on dostane tak autentický a hřejivý dopis. Ale on takový dopis nikdy nedostal.

Od malého zadumání se Dan zase rozeběhne.

Ale tihle humanitní podnikatelé mají na mysli spíš to, jak se tváříte, jakými gesty svoji řeč doprovázíte, zkrátka všechno, co vědomě nebo nevědomky ke svým slovům přibalíte. To vše se pak smíchá do jednoho proudu toku informace, a takto to ten, jenž vás poslouchá, vyinkasuje. Problém je v tom, že si právě některé prvky svého počínání při hovoru neuvědomujete. Může být, že se pak nestačíte divit reakci z druhé strany.

No a tito z gruntu moderní a chytrí lidé, co modernu popírají a holedbají se, že to mají od moudrých minulosti, a co jsou na každý pád *in*, spočítali, že té mimoslovní komunikace je až devadesát procent. Heh, co mi to jen připomíná. Jó, odstraní až devadesát devět procent lupů...

Jednoduše devět z deseti dílů není o tom, co říkáte, ale jak. Ououou! Takže si můžete říkat, co chcete, argumentovat, vysvětlovat, povzbuzovat, chválit, vyslovovat celkem jakákoli slova vkomponovaná třeba i do sebesmyslnějších vět, těch devět proti jedné to vždycky přetluče. Nebo ne? Proč potom raději nemlčíme? Deset procent to už nevytrhne...

Ale to je to! Oni potřebovali vytvořit produkt, tak z toho, co si ani nemusíte uvědomovat, udělali devět jedna, bum bum, klíčový faktor. Bác! A živnost jede.

Kolikrát už podobní dobráci vydělali na neinformovanosti a pasivitě, anebo na bolesti a neštěstí druhých! Na kolika nedorozuměních a chybných závěrech se už provinila – povrchnost! Rychlý plány, rychlé myšlenky, rychlé výsledky, rychlé prachy, rychle, rychle, rychle...

Eh, takhle to nefunguje. A argumentem nemůže být ani to, když vám za to vaši obdivovatelé zaplatí.

No to jsme fakt netušili! Jasně, že verbální komunikace nejsou jen a jen slova a věty. Máme i barvu hlasu, schopnost správně akcentovat, dýchat ve správných pauzách, cit pro vhodné oddělování větných celků, no je toho habaděj. A může se někdy stát – může se opravdu stát, že i nosné slovní sdělení je poškozeno těmihle drobkami okolo. Může se to stát.

Ale to jsou pouze doprovodné jevy. Stojí-li opravdu posluchač o naše sdělení, a stojí-li i jako člověk za to, nikdy ho nějaké mimovolné pomrknutí oka nesvede z cesty správného smyslu poskytované informace. A jestli ano, pak je zádrhel jinde!

Při hodnocení síly nežádoucích vlivů musíme vzít do úvahy, že nežijeme v laboratorním prostředí, kde se všichni rodí precizně, na milimetr souměrně, ve správný čas, zdravě, přijímají dlouhodobě jenom výživnou, vyváženou, a hlavně neškodnou stravu, a okolní prostředí na ně má pouze a jen kladný vliv a povzbuzující účinek.

Dávno už lidé nepřebývají ve zdravém životním prostředí, ne zdravě jíme, honíme se, aby vůbec jíst bylo co, pak špatně spíme, na děti nemáme kdy, na odpočinek taky nemáme čas, zapomněli jsme, co znamená být mužem a ženou, následuje kolaps původního partnerského záměru, přičtete stres, pak nemoci, a to mluvíme o lidech z takzvaných civilizovaných zemí. Dnešní člověk prostě už ani zdaleka nepřipomíná toho, který před nějakou dobou pojmenovával jedno zvířátko za druhým.

Patologie vztahů, kam se obrátíte, mnohé je když ne přímo zvrácené, tedy jistě pootočené, pokroucené, pokřivené.

Co chcete vyčítat ženě, která vám s přemáháním procedí, že vás miluje, protože je na vás takový spoleh', ale vyzní to tak nějak divně, jelikož ona má tvář napuchlou od hnisavého váčku pod šestkou vlevo nahoře?

Za co budeme kritizovat chlapa, kterému proto, že dlouhodobě nemá práci, a tedy přístup ke zdrojům pro svoji rodinu, není zrovna do zpěvu, a přesto je i v okamžiku dalšího odmítnutí zaměstnání schopen vyrovnaně říkat věty typu, musím si to rozmyslet, udělám, co bude v mých silách, jo, dojdu pro to, pomůžu ti, jak jen to půjde, ale ano, mám tě rád, nepodryvej vzájemnou důvěru, nejsem ty, mám svoji cestu... No? Za co jej zepsujeme? Už jenom takto neutrálně podané věty ho vyšťavily, protože by nejraději mlčel, případně něco rozmlátil. A to byste pak uviděli nonverbální komunikaci!

Co jsme vlastně na základě našeho pocitu o mimoslovních sděleních zjistili o těchto lidech? To ona říká jen tak, a kdoví, jestli mě

jen tak nehoupá. Protože ji trýzní zub? A co ten chlap. Nabručený a cynický morous, že?

Nepoznali jsme o nich vůbec nic. Jen skutečně to, že ona je oukej, až teď na ten zub, a on bude v kondici, jen co mu bude umožněno vrátit do své role zabezpečovatele rodiny, již má taky nade všechno rád, včetně psa, kterého musí venčit častěji než ostatní členové rodiny, protože on právě nemá práci.

Chytráci, co řečníte o nonverbální komunikaci, jděte dělat něco užitečného!

Vědom si reality i jiných než slovních signálů, nepřičítal Daniel ke sdělením partnerů v komunikaci případné doprovodné negativní vlivy a nenechával se oklamávat ani těmi, jež by se daly považovat za pozitivní, ba dokonce příjemné. Rád měl informaci čistou a co nejpřesnější, aby ji mohl, pokud to jenom trochu šlo, brát za věrohodnou.

Možná to vypadá, že celý jeho život je jen dlouhá a nepřetržitá řada sporů o slovo. Ale tak tomu vůbec není. Danova schopnost formulovat myšlenky a dovednost při volbě slov vedoucí k srozumitelnému popisu, obratnost při tvorbě strukturovaného projevu, ať už šlo o mluvený, nebo písemný, následně pak neomylná orientace v něm, to vše bylo mnohokrát k užitku jeho pracovním partnerům při plnění nejrůznějších typů úkolů, někdy i při řešení jejich soukromého problému, a přirozeně také Danovi samotnému. Pro tyto schopnosti byl také vyhledáván k činnostem, do kterých se v jeho přítomnosti nikdo neodvážil pustit, a pro ně byl také ceněn, a někdy i odměněn.

I jeho vlastnímu myšlenkovému aparátu to přišlo k duhu. Rozpory vznikaly jenom ve vztazích, kdy bylo potřeba verbálně komunikovat.

A ještě Daniel na slovo.

Nesprávné užívání řeči a psaní textu není jenom na první pohled (přečtení) neestetické a snižující práh porozumění. To by se ještě dalo skousnout, i když proč. Ale je znamením, že v člověku, který přinese takový projev, není něco v pořádku. Jedná se o jasný symptom nějaké vnitřní disharmonie, nesourodosti. Takový člověk to samozřejmě nevidí a nechápe. Co furt máš? bude se až do krve bránit.

Ale je to bída!

Problém je ovšem závažnější a má daleko hlubší kořen. Ve skutečnosti nejde totiž vůbec pouze o řeč samotnou, jejíž slyšitelná, nebo viditelná (psaný text) forma je fyzickým projevem nitra člověka. Jde hlavně o jeho uvažování a smýšlení. Je ovšem velmi užitečné vědět, že to, co slyšíme a co si přečteme, je docela přesnou anamnézou, včetně zprávy o současném stavu pacienta – vlastně – člověka, který nám sdělení podává.

Je velmi, velmi důležité, co říkáme, co píšeme, jaké projevy vystavujeme. A samozřejmě i *jak* je prezentujeme. Protože jsme ale lidé v tělech vývojem, časem a životním prostředím už dost opotřebovaných, a ne vždy se nám projev na první pokus podaří tak, jak jsme jej zamýšleli, dávejme si vzájemně aspoň druhou, nebo i třetí šanci. Ptejme se, jak jsi to myslel? Jak si to mám správně vyložit? Rozumím tomu takhle dobře? Mohla bys mi ještě objasnit...

Já to tak dělám stále.

Dávejme si šanci...

O Danově vztahu k reklamám a reklamnímu průmyslu obecně je možná lépe se vůbec nezmiňovat, protože se jedná o oblast, kde slovo a řeč jsou mimořádně odporně zneužívány. Nechci proto, abychom tuto stať uzavřely takovou špínou, jejímž jediným cílem je finanční zisk. A způsoby, jakými toho reklamní manažeři (to zní, co?) dosahují, jsou – nehezké.

No vida, jak jsem to podal mile, jen jestli jsem to nějak až moc neoslabil. No, i to se ve věku slov, která tady na počátku nebyla, běžně stává.

Ten hlas není můj

Doposud jste, děti, mohly vyprávění sledovat jako nezúčastnění diváci, a klidně tomu tak může být i nadále. Sice by to byla škoda, ale je to na vás. Avšak pokud se chcete nadále chytat a vzít si také něco pro sebe, zapněte naplno soustředění a vnímání a zapojte své mozkové serpentýny. Neboť je mnoho takového, co se zdaleka netýká jenom naší pohádkové postavy, ale i vás. Nás všech.

Skutečností je, že Dan nikdy neholdoval těm neuchopitelným věcem, jež rozhlašují zejména takoví ti *esoterizující* jedinci. Cítil, že jim kráčí daleko spíš o jejich vlastní důležitost, než o sdělení, jakými by bože nedopusť byli prospěšní svému okolí. A ti, kteří jim naslouchají, netuší, že těmto ducháčkům (Ducháčkové prominou) jsou pouhou kulisou a jen smutnou legitimací jejich domnělé nepostradatelnosti. Po pravdě, na osoby o sobě prohlašující, že jsou *duchovní*, byl z toho důvodu, ať už právem či neprávem, až přecitlivělý.

Daniel potřeboval, aby jakákoli informace a každý údaj měly reálný základ a byly věrohodně vyargumentovány. Tím vůbec není dán jeho ryzí materialismus, spíše to svědčí o jeho potřebě i nehmotné a neviditelné entity mít podepřeny rozumnou úvahou. Prostě chtěl mít fakta podložená, a ne tak říkajíc vycucaná z prstu. Aby je opravdu mohl považovat za fakta.

Jestliže tedy někdy o sobě řekl, že je materialista, bylo v tom spíše odmítnutí protipólu, jaký představovaly oficiální náboženské instituce a jim podobné zájmové skupiny, včetně jedinců, kteří sice religiozitu také odmítali, ale svými postoji *de facto* nebyli odlišní. Ostatně různých náboženství je velmi mnoho. Považte třeba takový komunismus, nebo kapitalismus, říkával.

Sice nějak tušil, že život a svět nebudou než a jen hmatatelnou podstatou, ale cítil, a vlastně s jistotou věděl, že někde uvnitř něho, v nejzazším koutku jeho nitra jsou i věci, na které si nemůže sáhnout, třebaže je měl za bezpečně prokázané. A ty mají svůj smysl, svoji hodnotu, svoji krásu, svůj význam a své trvání. Na rozdíl od těch viditelných, v jejichž případech by se o těchto attributech dalo předlouze diskutovat.

Avšak v pubertě, a ještě dlouho po ní nebyl schopen rozpoznat tuto hloubku a duchovní podstatu života. Proto ten jeho vnitřní koutek, kam se už od útlého dětství schovával před nepřízní okolí a prakticky stálým stresem, byl konečnou, za níž už nebylo nic, protože byl obklopen zdmi jeho srdce. Dál neviděl. Zatím.

Tak trochu s tím souvisí i Danův postoj ke slovu *věřit*, nebo aspoň k tomu, co by podle obecného mínění mělo reprezentovat. Setkával se s ním poměrně často v nejrůznějších situacích a v rozličných souvislostech. Byly to hlasy křesťanských uskupení (tomu se ani ve střední Evropě nevyhnete), vyučujících na školách, později jemu bližších spolupracovníků, a konečně i známých. A ovšem i matky. Lidé tím *věřit* strašně žonglují.

Dan byl ochoten přistoupit ještě tak na termín *důvěřovat*, ve smyslu spolehnout na někoho, předpokládat, že někdo splní, co má, například že přijde včas na domluvenou hodinu, udělá, co slíbil, nezapomene, co zapomenout nemá, pomůže, je-li požádán, nerozkecá, o čem slíbil pomlčet, jako kamarád a přítel nezklame, a podobně.

Pokud se tohoto týká, pak výraz *věřit* se u něho po četných zkušenostech ocitl v permanentním postavení mimo hru, neboť jej odpovědně nebyl schopen použít ve spojitosti s žádným člověkem ze svého okolí. Ostatně, a to jsou také Danova slova, k provozování plnohodnotné důvěry – a o jiné mi ani nemluvte – potřebujete dospělé lidi. Tedy vyztřelé.

Ale aby bez dalšího naskočil na věřit – ve smyslu vírou něco vytvořit, uskutečnit, přemoci, nebo zlomit, to jsou věci, jimž podle něho chybí argumentace, racionální, případně logický základ, a vážně je s čistým svědomím lze ocenit úslovím přání otcem myšlenky.

Daniel vždycky velmi aktivně vnímal, poslouchal, zvažoval a dovozoval. Hledal tak rozhršení pro svět, a pro sebe. Toužil, spíš cítil, že potřebuje vědět odkud, kam, co, proč, jak, kdy. Potřeboval vědět, jak věci jsou. A pak, když začal poctivě pročítat stovky stránek bible, k čemuž jej adventisté vybavili několika jejími výtisky, ale on vybral tu od Renaty, protože byla největší a měla nejčitelnější tisk, když vlastně poprvé v životě vzal do ruky jakoukoli knihu dobrovolně, teprve tehdy dostalo jeho hledání impulz činnosti, nabralo směr a organizovanější charakter. Až ve svých sedmadvaceti letech si uvědomil, že fakt hledá. A také co hledá.

Teprve tehdy mu statě, jež četl v bibli – a nemuselo to být jenom v bibli, mohly to být jiné hodnotné texty i nenáboženské povahy, k čemuž došel později – začaly pojmenovávat a třídit poznatky, které tak nějak *laicky* už v sobě měl, a obtahovat kontury zatím nejasných obrysů jeho poznání.

Vlastně se nic úplně nového nedozvídal, ale to, co v něm nasbíráno čekalo na aktivaci, se právě teď začalo probouzet. Heh, je to jako na konzervatoři. Co skutečně nového jsem se tam vlastně dozvěděl...

A Dan nestačil valit oči.

Proč jsem to nečetl dřív? Proč jsem se tomu vyhýbal? Chodilo to kolem mě, všechno tady dávno bylo po ruce, a já to neviděl. Nebo jsem to nechtěl vidět? To je nesmysl, proč bych já nechtěl? Jenže jsem nevěděl, že je to to, co vlastně chci a potřebuju vidět. A pak, když mi to třeba vnucovali ti – ti jiní, co jsou tak úplně někde jinde, jinde než já, jak to od nich přijmout?! Ale když oni vidí, a já ne, jak to, že jsou tak jiní, honily se mu hlavou otázky.

Což o to, informací poletuje všude kolem habaděj. Všechny jsou k dispozici, a není to vůbec jenom proto, že žijeme v době poměrně rozvinutých informačních technologií. Proč tedy člověk spoustu důležitých věcí neví? Nevidí je, nebo je nechce vidět?

No protože fakt, že tu jsou, a jsou tak relativně snadno dostupné, je bezvýznamný proti tomu je pochytat, přijmout, zpracovat, zasadit do správného kontextu, a začít na jejich základě také konečně jednat.

Což vám jako poučku sice odrecituje kdejaký proškolený manažer pro osobnostní rozvoj, ale jak můžeme vyzorovat, až na výjimky se tím neřídí. Nebo nechce řídit? Ne, neumí to. Případně se mu to nehodí. Nač potom takoví manažeři, kteří nerozvíjejí ani sami sebe?

Ale k mechanismu tohoto obecně platného řádu Daniel dospěje daleko později, pro tento okamžik to není významné.

Avšak jen co se v textech této knihovny^[28] zorientuje, bude se v ní pohybovat nejméně tak obratně, jako lidé křesťanstvím odchovaní. Bude to trvat jenom několik málo dalších měsíců. Potom zákonitě vyvstanou problémy, a dojde na spory s výkladem a aplikací biblických textů. Jenže to je ta méně důležitá, a hlavně velmi dočasná strana mince.

Ta podstatná spočívá někde uvnitř Dana.

Aby si za svým novým úhlem pohledu mohl stát s jistotou a svůj postoj držet pevně, trvale a na nezpochybnitelných základech, potřeboval vyjasnit několik otázek veskrze spolu souvisejících: stvoření, celoplanetární katastrofa, bible, problém kříže, církevní instituce a eventualita jakékoli podoby života po fyzickém konci těla.

Těmito otázkami se ovšem bude zabývat delší čas. Nikdy nedostanete odpověď hned, jakmile si dupnete – a teď! Takhle to nefunguje. Hlavně je to úplně obráceně. Odpověď je už hotova, připravena a přítomna, jen vy k ní musíte dojít. A to může trvat, ale i bolet.

Stvoření je kruciální otázkou, kterou se zabývají i lidé daleko od břehů náboženských přístavů. Odkud pocházíme, jak se to stalo, že jsme tady, a nejen my, ale i všechno okolo, zkrátka jaký je původ věcí, to zajímá snad každého jen trochu vnímavého člověka. Ne tak každého živého tvora. Jenom člověka. A to už je první indicie.

Pomiňme nepřekročitelný fakt, že to, *jak* se to tenkrát stalo, ať už náraz, anebo postupně, nelze na žádný pád doložit tak, aby to člověk mohl považovat za důkaz v kraji obvyklý, neboli obvyklý a běžný pro tuto dimenzi. Smiřme se s tím.

Co ale pominout by bylo hříchem, i když nikoli v náboženském slova smyslu, že totiž selektivní metodou jsme schopni vyřadit ze hry pravděpodobnost, nebo spíš vůbec možnost varianty evoluce, jakéhosi pozvolného samo tvoření od nuly. Zato naopak nelze nijak korektně zamítnout stvoření vyšší inteligencí, ať už by ta kreativita i ten inteligentní zdroj měly jakoukoli formu a podobu.

Dedukce Dana zavedla k tomuto po čertech významnému závěru zcela bezbolestně. Přijal ho věcně a neměl s ním žádný problém. Argument, fakt, hotovo. Vysvětlení je nasnadě.

Protože stvoření pomocí existence mimo naši dimenzi nelze rozporovat žádným argumentem pocházejícím z naší dimenze. To prostě fyzicky nejde. Nemůžete v rámci devadesátiminutového fotbalového zápasu Sparty s Bohemkou ve Vršovickém d'olíčku v Praze vstřelit gól Baníku Ostrava. Dokonce ne ani v sousedním Edenu Slávii. Můžete o tom kázat cokoli, můžete věřit, čemu chcete, můžete poctivě navštěvovat sobotní nebo nedělní pobožnosti, můžete se za to i modlit, můžete dělat třeba kotrmelce, ale tohle prostě nejde!

Tato metoda selekce faktorů vyřazením neplatných je nesmírně výkonná. Dan ji sice nevymyslel, ale má ji za nosnou, fungující, a proto se jí drží. Když nejsem schopen spočítat nepřehlédnutelné množství položek, ale znám jejich celkový počet, možná se dostanu

k cíli spočítáním chybějících. Nemohu-li se zabývat stromy, jejich větvemi, kořeny, ani plody, uchopím les jako celek. Teprve jakmile je mi globálně jasno o lese (sadu, aleji), mohu se s tímto základem směle pustit i do zajímavých detailů.

Opravdu mnoho i velmi inteligentních lidí to dělá úplně obráceně, a nedostanou se nikam. Drží v ruce smrkovou šišku, obdivují se jejím *šupinám*, pravidelnému tvaru, a možná se domnívají, že mohla být vyrobena v nějaké fabrice, nebo že je snad výtrusem divokého kance, abychom si nevymýšleli příliš absurdní možnosti. To ovšem byla jenom ilustrace pro pochopení, tak omezení zase nejsou.

Co tedy diskvalifikuje automatický a povlovný vznik života na Zemi, takže jej, chceme-li zůstat nestranní, můžeme rovnou odepsat? K čemu to Dan došel?

Tak předně je to člověk sám! Ale k němu se dostaneme až za chvíli. Nejdříve pohledme na evoluci, vývoj obecně. Podrobnosti můžeme s klidem nechat stranou, v ničem by nám nepomohly, ostatně znáte to přísloví, ďábel je skrytý v detailu. Tož od ďábla dále.

Tak jo, máme tady nějaké živočišné druhy, nevíme, jak se sem dostaly a jak dlouho tady jsou. Živí tvorové různých rozměrů, designů a charakteristik, možná už známe jejich chování a zvyklosti. A na základě toho, co si myslíme, že o nich víme, se budeme domnívat, jakže to s nimi bylo odedávna až po dnešek. Nic proti tomu. Každý z nich se vyvinul tak, aby mohl přežít a prosperovat. Každý jedinec se naučil žít tak, aby prospíval. Lapidárně řečeno, zvířátka se učila a učila, až se postupně naučila přežít i v měnících se podmínkách, protože jinak by jim třeba neodolala. No a ta, která to přeskolení nezvládla, jako druh vymřela. Hmm...

A teď pomalu a čitelně. Narodí se dejme tomu jezevec. Jeho rodiče ho zhruba po roce dovedou k dospělosti. A milý jezevec se učí a vyvíjí, učí se a vyvíjí, je stále dokonalejší, neboli evolučně vyzrá-

lejší, a v období, kdy je schopen počít nebo zplodit mladé – neřešíme teď, je-li to samec či samice – předá svým dětem své geny a – to je vše. Jezevcův plodný život trvá asi tak patnáct let. Jeho děti dospějí, zplodí své děti, a tak stále dokola.

Rychle přehodíme výhybku k člověku, a já se vás zeptám. Váš otec je horník a matka švadlena, když je tatík hráč na kontrabas v symfonickém orchestru a matinka úřednice, platí automaticky a vždy, že jejich děti budou umět totéž? A líp a víc – vývoj, ne?

Nebudu vás dále urážet takovými řečnickými dotazy. Sem tam se synek potatí, to ano, takže jablko skutečně nepadne moc daleko od stromu. Ale nejsou to spíš výjimky?

Neboť to zajisté není tak, že syn šachového mistra, jehož děd byl hráčem první třídy, se stane z důvodu evoluce mezinárodním mistrem, a vnuk potom mezinárodním velmistrem, protože se dovyvinuli až do takových kvalit, jelikož stále nabírali naučené mistrovství v šachu od otců a dědů a pradědů, a tak dále.

Za pár generací potomek slavného rodu těchto stolních sportovců mozku na šachovou figuru možná ani nesáhne, ba ani nepomyslí, protože ho zajímají auťáky, hřmící motory a technika vůbec. Celý vývoj, i kdyby trval několik generací, celá ta evoluce, je fuč! Zpátky na start! A takhle to bude probíhat klidně i ty milióny let, k nimž Darwinisté musí svoji představu evoluce natahovat.

Slyšel jsem jeden půvabný příklad. Zase Olin.

Očistěte prase od bahna, vykouvejte ho, navoňte a kolem krku mu uvažte růžovou mašli. Přestane být prasetem? Ne, jistě, to všichni přijmeme. Tak to tedy dělejme každý den po dobu jednoho roku. Přivede to prase k lepší hygieně? A kdybychom to praktikovali dennodenně dvacet miliónů let, co bude? Nic. S prasetem to nepohne ani o milimetr. Jakmile ho přestanete obtěžovat těmi stupidními sprchovými triádami a zahodíte mašli, skočí do močůvky, zaryje do ní svůj rypák, a – bude mu fajn.

Proč si prase nezvyklo? Proč se to nenaučilo? Proč nepochopilo, že je to vývoj k něčemu lepšímu, k něčemu vyššímu? Proč to nezabralo, ani když jsme mu vyhrožovali redukcí proviantu? Poněvadž prase nenastudovalo Darwina a odmítlo se podle toho chovat! – Vtip.

Princip je v tom, že si předáváme geny, a ne šachová zahájení, prstoklady kontrabasisty, schopnost malovat, zpívat, hygienické návyky, ani jiné dovednosti, které nemají s genovou výbavou pranic společného. Vývoj, evoluce, pokud bychom vůbec na toto téma chtěli ztrácet čas, končí smrtí jedince, a jeho potomci, sice mohou přijít do odlišných podmínek vyžadujících nějakou změnu přístupu, ti vždy začínají od nuly s totožnou genovou kvalifikací v rámci druhu, podobně jako jejich rodiče a jejich prarodiče a všichni jejich předci.

Jó, kdyby jedinec nějakého druhu žil například patnáct miliónů let, to už by se snad dalo mluvit o nějakém vývoji, protože za tak dlouhé období už by se *zvířátko* něčemu naučilo, něčemu navyklo, společně se svými potomky a jejich potomky. I pak by ale zkušenostní reset provedl své, a další generace by startovala tak, jako ta předchozí. Jen za krapet delší dobu.

Variantu věčného života zvířete, která by pravda tento spor snad mohla zkomplikovat, neprobírám pro všeobecně přijatý úzus, že je to možnost absurdní. Tedy nemožnost.

Dobrá, vraťme se nyní k člověku.

Všeobecně prezentovaná teze evolucionistů je, že člověk je potomkem společného předka, kterého sdílel s opicí. Čili byl společný předek, nepodstatné kdo, a z něho vznikly dvě odnože: člověk a opice. No ale vznikly – žádné vznikly! Nevznikly, to by se muselo jednat o stvoření, což je na půdě evoluce nepřípustné – musely se nějak... *rozvyvinout*. Promiňte mi ten výraz, právě mě napadl, ale nedokážu to teď líp vyjádřit. Ptejte se Darwina, on to musel mít nějak vymyšlené. Ale poskytněme té možnosti ještě minutku.

Ta otázka. Proč se člověk vyvinul až k dnešní podobě, zatímco opice za přesně stejné časové období zůstala tak, jak byla tehdy? Vykašlaly se na to opice snad? Řekly si, počkáme, až jak jeho (člověka) vývoj dopadne, a pak se rozhodneme?

Jdeme dál. Proč zvířata stejného druhu spolu komunikují jednou řečí? Já vím, není to řeč v nám známém slova smyslu, přece však je to totožný a jim srozumitelný komunikační prostředek. Psi, delfíni, kosatky, sloni, orangutani, na cokoli si jen vzpomenete, i hmyz, budou *mluvit* stejně, ať budou pocházet z jakéhokoli místa na naší planetě.

Nesetkáte se s tím, že by Jelen lesní, žijící hlavně v Evropských lesích a hájích, měl nějaký komunikační problém se svým kolegou v Malé, západní a střední Asii, a ti zase s jeleny z území mezi Marokem a Tuniskem. Dozajista nenastane ani nedorozumění mezi jeleny z Nového Zélandu a Argentiny. Těžko si rovněž představit, že by dejme tomu slon přebývajících tou dobou v Africe nenašel společnou řeč se slonem v Indii.

Proč by takhle nemohl fungovat člověk? Vrchol evoluce by k tomu přece měl mít lepší předpoklady a daleko příznivější podmínky. Ale my ne! My žvatláme desítkami jazyků a stovkami dialektů. A proč? Snad abychom si lépe rozuměli?

Řekli byste, je pochopitelné, že obyvatelé různých koutů planety, jak budovali své společnosti a jak se vyvíjeli, zároveň tvořili svůj jazyk, a ten je přirozeně u různých společenství rozdílný.

Proč ne jeleni? Proč ne delfíni? Kočky? Brabci?

Mrkněme na druhou stranu.

Protože evoluce jako představa je neudržitelná, nezbyvá než se otočit a položit si otázku. Byl-li člověk stvořen, mluvil hned poté více jazyky? A tak to je jasná pitomina. Sotva by se bůh mohl nad svým dílem holedbat, *vše bylo dobré*.

Takže tu byl člověk a zvíř, a všechno toto tvorstvo mělo v rámci svého druhu svůj jediný jazyk. To totiž také dává smysl, a smysl věcí bychom neměli opomíjet.

No a my už víme, jak se stalo, že si lidé přestali rozumět. Je to ta historická událost, kdy je bůh pro jejich nebezpečné plány rozehnal po celé planetě, a teprve od této chvíle platí, že sami takto oddělení rozvíjeli svá společenství, každé svoji kulturu, a ovšem také svůj vlastní jazyk. Doufám, že mi tu zkratku odpustíte, ale drobnostmi nechci zaplevelovat podstatné.

Přes pokusy sjednotit jazyk, kterým by se lidé dorozumívali, stále potřebujeme tlumočníky. Včely ne.

Na celoplanetární katastrofě, nebo na potopě světa a Noemově arše, jak zjednodušeně to ve zkratce prezentuje bible, Dan neměl za nejzajímavější ani tak to, že se stala, případně zda vůbec, a jak nacpal Noe náklad do archy, jako spíš fakt, že nějací lidé vůbec přežili. A pak také okolnosti, které s sebou tato hrůza jako důsledek přinesla.

První, co ho napadlo, bylo, jak vysoce nepravděpodobné je, aby takovou událost přežilo osm lidí, nota bene z jedné adresy, a dokonce jedna kompletní rodina. To zní jako dost divoká báchorka.

No jen si to zkusme představit.

Z dnešních zkušeností víme, že i lokální katastrofy, jako jsou záplavy, zemětřesení a velmi radikální výměny teplého a chladnějšího vzduchu, tedy vichry, vichřice a orkány, jsou člověku značně nebezpečné a přinášejí i oběti na životech. A to jsme technicky i technologicky daleko dál, než byli obyvatelé Země před nějakými jedenačtyřiceti staletími. Takže to vypadá, že člověk nepatří k nejodolnějším živočichům s nějakou zvlášť sofistikovanou schopností přežít.

A teď se stane – nevíme, co toho bylo příčinou – snad kontakt s nějakým jiným vesmírným tělesem, možná ruka napruženého

boha jen pootočila zemskou osou o dvacet tři a půl stupně, to není směrodatné, že na Zemi se rozpoutá peklo zemětřesení, sopečného řádění a následně velké vody, a když velké, tak tedy opravdu gigantické, kam jen bylo možné dohlédnout, a nejen na pár dní, ale na celý rok. Na celý rok! A jakmile se planeta uklidní a za hodnou dobu vody opadnou, vypadá Země jako skvěle rozoráný a fakt dobře zavlažený záhon. A nic. Jenom osm lidí.

Kdyby třeba přežila polovina populace, třetina, snad i setina, to v méně drasticky postižených oblastech, rozuměl bych tomu. Kdyby i sem tam jeden, dva lidé v různých lokalitách ten děs překonali, jaksi spíš shodou okolností, nebo protože měli kliku, a rozhodně by se nejednalo o příbuzenstvo, mohlo by být. Snad.

Ale ne. Jedna rodina. Noe a jeho žena, jeho tři synové a jejich ženy. Jo, postavili si na to plovoucí dům, který unesl holku a kluka od každého živého tvora, počítaje v to asi i dost velké kousky.

To vůbec nebudu rozebírat, že i všichni tři synové měli své manželky (dnes člověk o vhodné babu nezavádí), nebyl tam ani jeden, co by žil (zatím) sám, to by bylo aspoň trochu ze života, a jako na potvoru to všichni přežili! Žádný problém během roku v uzavřeném prostředí, žádná krize, žádná kolize s ostatními živočichy, žádný stres, žádné zranění, žádná nemoc (ani mořská), infekce, nic. Nezávidím! Fakt. A rozhodně se mi nechce Mojžíšovi na tuto podobu katastrofy jen tak snadno naskakovat. Ale pojďme na důležitější aspekt věci.

Na Zemi se dramaticky změnily životní podmínky. Do této doby člověk nikdy nespátřil déšť (zato od teď si ho užil). Zmizel skleníkový efekt. Lidé už nemohli nadále žít tak dlouho, jako doposud, třebaže Noe, kterému v době potopy bylo šest set, ještě dalších tři sta let čile pobíhal kolem svých ratolestí.

Do potopy se lidstvo živilo vegetací, nikoli zvěří. O tom ostatně svědčí i naše trávicí orgány, a zejména chrup. Všimli jste si někdy zubní výbavy masožravých šelem? Proč člověk nemá takové zuby?

Aháá, protože když si maso začal vařit a házet na pánvičku, tak už je nepotřeboval, pročez mu zakrněly... To to vzal hopem za čtyři tisíce let.

To je úplná hloupost, která nesnese seriózní debatu. Faktem ale je, že po potopě začal s masem, ať už mu to hospodin dovolil, nebo k tomu byl přinucen okolnostmi. Než bylo původní klima Země zničeno, byla vegetace plná živin a bylo jí v dostatečném množství a kvalitě, aby masa nebylo zapotřebí. Po takové katastrofě už ne. S tím možná souvisí i dramatické skokové zkrácení lidského života.

Rozumíte, není dokonce ani podstatné, jestli potopa byla důsledkem pokynu božího slova, nebo shodou kosmických okolností. Není dokonce ani podstatné, jestli měla tu podobu, jak o ní píše kniha Genesis. Jiné historické zdroje také hovoří o celoplanetární pohromě, a to trochu dřív než bible. To není to klíčové.

Ať už tedy jakkoli, stalo se to, a byla to událost takového rozsahu, významu a dopadu, že představy o postupném vývoji čehokoli jsou neudržitelné. V tu chvíli se totiž historicky v jediný okamžik zlomily všechny možné časové posloupnosti evoluce, takže se věrohodně nelze skutečně ničeho dopočítat ani dopátrat. A k tomu nám nepomohou ani žádné podrobnosti zdánlivě o něčem svědčící, spíše naopak. Zabránil by nám uchovat si potřebný odstup.

To je stěžejní význam potopy a Noemovy archy.

Do větších detailů o globální katastrofě na Zemi Dan nezacházel, neměl dojem, že by mu to jakkoli prospělo. Tohle považoval za správnou míru hloubky analýzy, která mu neomezuje prostor a svobodu v myšlení, ale také jej netrápí nadbytečnými otázkami. Tím s potopou skončil. Vyřešeno.

Proč mu tohle stačilo? Proč se tak hloubavý, vnímavý a přemýšlivý duch, jakým Daniel vždy byl, spokojí s takovými základy a dál nejde?

Protože ze zkušeností ukoval přesvědčení, že není užitečné operovat s maximální možnou mírou informací, ale pracovat jenom s těmi relevantními. Už dřív si všiml, že k pravdě a moudrosti jej přivede spíše odhazování přebytečných údajů a informativních dat, než jejich bezbřehé hromadění.

Daniel se nikdy nepovažoval za materialistu, tím méně za ateistu, ale rezolutně odmítal i náboženské vidění světa. Je realista. A to dost nesmlouvavý.

Bible na Dana původně působila jako bič, což ale nebylo její vinou, jako spíš počinem těch, kteří mu ji nepřiměřeně a nevhodně vnucovali. A taky zřejmě proto, že asi i on pro ni zprvu nebyl připraven. Avšak časem se mu stala velmi solidně doloženým historickým materiálem. Existuje sice více náboženských textů, třeba korán, a i nad nimi by bylo možné vést podobné úvahy a debaty. Ale Dana potkala bible.

Detaily o původu a podobě bible vám rádi nabídnou v každém křesťanském spolku, nebo si je jednoduše vyhledáte na stránkách projektu Wikipedie. Tak jenom letem světem.

Bible je soubor spisů sepsaných různými lidmi na svitcích v průběhu asi patnácti století. Všechny tyto zápisky vznikly na půdě judaismu a Izraele coby vyvoleného národa. To platí i pro takzvaný Nový zákon poskládaný ze svědectví osob žijících po Kristu, neboli po začátku našeho letopočtu. Těchto písemností je v dnešní bibli asi třetina. Tvoří jej většinou evangelia a dopisy Ježíšových učedníků.

To první dvě třetiny bible byly sepsány před začátkem letopočtu a tvoří je knihy Mojžíšovy, žalmy, což jsou texty duchovních písní, a proroci. Odpusťte mi to hrubé zjednodušení, ale o technické údaje teď vůbec nejde.

Ještě si, prosím, uvědomte, že tak, jak bibli můžete v ruce držet dnes, ji známe asi tak čtyři sta let, jinak měli lidé k dispozici, pokud

vůbec, jenom pergamenové svitky, a to ještě nikdy ne všechny pohromadě.

Křesťané tvrdí, že se jedná o inspirované slovo boží. Ať ano či ne, historická věrohodnost biblických textů je dobře doložena a celkem neprůstřelná, o což se zasloužili i archeologové a další vědci mimo náboženskou obec. A to je velmi cenná informace podpírající její autenticitu.

Na svitky psali lidé. Už jim do hlavy a do srdce neuvidíme, kde vzali ta slova a jak vytesali smysl jednotlivých vět, veršů a celých textových pasáží. A nezjistili to ani jejich současníci. Ale víte co, to není vůbec směrodatné!

Nestarejme se ani o to, že to zaznamenávali v různých stoletích, za různých podmínek, třebaže v jednom kulturním prostředí. Nevěřili byste, jak vás takové určité zajímavé věci dokážou odtáhnout od podstaty věci. Takhle naletěla drtivá většina zainteresovaných, i dost inteligentních osob. Bohužel stahují do své smrtící pasti i další, kteří možná začali hledat, ale strčili jim před oči výtisk bible a vysvětlili jim, co si oni myslí o smyslu jejich prorocství a svědectví. To by sice na první pohled mohlo vypadat neškodně až bohulibě, ale je to tragický omyl. Posvětili jim dobře, ale na nesprávnou cestu.

Takže takhle. Máme tady slovo, kdysi, někým, nějak, a z nějakých pohnutek zapsané. Prostě je tady. A aby bylo jasno, je to dobře.

Kontrolní otázka.

Když někdo bude chtít zakrýt smysl svědectví, ale nebude moct jeho přítomnost popřít, co udělá? Jasně. Začne se nimrat v detailech, technických údajích, letopočtech, rodokmenech a jiných podobných věcech, a na to nabalí kilometry druhořadých souvislostí. Předloží vám hotovou smršť marginálních informací, čímž doslova ucpe vaše vnímací kanály. A to je ten problém!

Vy dosud nevíte, co důležité je, a co ne, tak si to nedokážete přebrat – a průsvih je na světě. Ublížíj vám úmyslně? Jistě ne! *Jenom*

nevědí, a chtějí vás vzít do party. A ovšem rádi by vypadali zajímavě a důležitě. Psychologicky je pro slepého daleko příjemnější, když i vy budete slepí. Ale zkuste otevřít oči, což znamená přemýšlet vlastní hlavou, vzít rozum do hrsti (nebo srdce do dlaně), a bude zle!

A Daniel přesně tohle udělal. Vyhodnocoval slovo tak, jak je, ať je napsal, kdo chtěl, jestli to byl sám stvořitel, nebo rybář, nebo poslední tatík obdělávající přes den kousek úrodného pole. A ani to stále ještě nepovažuje za zásadní, protože důležitá je muzika, nikoli reproduktor.

Jiná věc by byla, kdybychom drželi v ruce argument, že se opravdu jedná o slovo diktované přímo bohem. Ale to nejde pro dokazování napříč dimenzemi, to už jsme si řekli. Pak by – ano – asi bylo namístě to vzít i s *chlupama*. Ale tuhle fyzickou jistotu nemáme a posouzení je tedy jenom na nás. Na každém z nás. Žádný znalec písma nám s tím nepomůže.

A tak Dan pročítal knihy bible, bez skrupulí, bez předsudků, a bez směrniců náboženských věrouk. A přestože procházel stejnými texty a vnímal stejná slova, jako mnozí jiní, do jeho nitra přicházela docela jiná zvěst, než se káže na seminářích a při pobožnostech. Pro svůj čirý a nekontaminovaný přístup byl schopen rozlišit, co by tak bůh říct mohl, a co naopak je určitě pouhým slovem člověka z masa a kostí. Pochopil, proč existuje tolik výkladů a tolik různých učení.

Po docela krátkém čase klidně přijal formulaci o inspirovaném slovu božím, protože tak jako tak všechny ty informace tady jsou a poletují všude kolem nás, a záleží pouze na tom kterém z nás, co si z nich vybereme, případně se rozhodneme zapsat pro generaci současnou, nebo budoucí.

Tak to je! Můžete si o bibli myslet, co chcete, je to na vás. Žádný externí důkaz pravdivosti, ani nepravdivosti získat nemůžete. Jako když vám přítel něco řekne, a vy nemáte žádnou možnost ověřit

pravdivost jeho slov. Musíte s tím ale nějak naložit. Vzít, anebo odmítnout.

Svědectví bible. Vzít, či nevzít. Ber, nebo neber. Svědectví koholi i čehokoli. Přijmi, nebo nech být. Jediná platná metoda.

Dan našel, že v samotných textech bible jsou odpovědi i na ni samu, jak se k ní postavit, jak s ní naložit. Došel také k přesvědčení, že člověk musí k biblické zvěsti dozrát, jinak vůbec nemá cenu ji číst.

Nemůžete jí rozumět a pochopit. Jak můžete vidět, církve to učí úplně naopak. Čtěte bibli, seznamte se s jejím svědectvím, přijměte je, a pak uvěříte a budete na správné cestě. Do chrámu božího! Do společenství božích dětí! Do církve! Pendrek! Slepá ulice.

S texty bible si nebudete vědět rady, dokud ve vás nebude zdravá a obdělaná půda a zaseté a vzešlé semínko pravdy. Nevy pořádáte se s tím. Nejde to. Je to doslova tak. Nezasejete-li, nic nevysejete, a vy nesklidíte. Jak by to mohlo fungovat jinak!

Proto ani v případě bible, dřív, než tohle pochopíte, nemá cenu zabředat do podrobností jednotlivých veršů, protože budou pro vás jen tiskařskou černí na papíře. Možná ještě snad poezií.

Ale středobod křesťanské věrouky si probrat musíme, čímž plynule navážeme na okolnosti kříže. Křesťané hlásají, že centrální zvěstí bible je evangelium. Evangelium, z řeckého εὐαγγέλιον, znamená dobrou zprávu, přesněji radostnou zvěst. A podle křesťanů je touto dobrou zprávou ukřižování Ježíše, syna božího, jeho zmrtvýchvstání třetího dne, a naděje na věčný život pro člověka za podmínky, že těmto událostem uvěří a přijme Ježíše jako svého spasitele.

Mno, nechme vágnost ještě chvíli vznášet se svobodně prostorem. Jsme tolerantní...

Nic jiného Daniel tak podrobně nezkoumal, jako tohle, protože to je pilíř, na kterém celá křesťanská historie a věrouka stojí.

A křesťanskou kulturou je zasažena celá lidská civilizace za posledních dvě tisícovky let. S tím nic nenaděláme. Proto tolik pozornosti tomuto tématu.

Nešlo mu ani tak o vyvrácení křesťanské věrouky, jako spíš najít pravdu, a najít ji pro sebe. A dobral se nevídaných detailů a souvislostí, proč se to stalo, proč se to muselo stát, proč takhle, jak to probíhalo, jednak na povrchu zemském, ale také v jiném rozměru, a já vím, že by vás ty podrobnosti fakt moc zajímaly, ale na nich s ohledem na to, co by tak člověk pro sebe a druhé měl užitečného dělat, promiňte mi, opravdu nezáleží.

Pro tuto chvíli si vystačme s tím, že od stvořitele to byl spíše krok právní, než jen emocionální a milosrdný, že se sice stal na základě chtěného rozhodnutí, ale zároveň byl také vynucený, na každý pád bůh nedělá nic samoučelně – ale to už bychom zabředávali do rozebírání boží povahy.

Ukřižování Ježíše Krista, což byl ve své době kolem Říma běžný způsob poprav, je podle křesťanů radostnou zprávou pro svět. Slyšíte to? Poslouchejte pozorně! Zabili ho, vstal z mrtvých, věřte, přijměte a budete žít navěky. Radostná zvěst pro svět. Nic?

Opravdu je tohle evangelium, které vede svět k nadšení a štěstí? Fakt? Já bych odhadoval, že mnohým lidem je to úplně jedno, a pro zasvěcené je to z devětadevadesáti procent – průšvih. Nic, co by jim svědčilo a z čeho by měli být odvázaní. Protože jestli tomu tak je, tak jsou odsouzeni za to, že neuvěřili. Bum! Překvapení!

No ano, však oni sami jsou svědky obžaloby, že jsou malověrní, že nejsou naplněni duchem svatým, že jsou spícími v církvi, že nemají sílu plnit boží příkaz lásky k bližnímu, a podobně. Bohužel jejich chování a činy církve jako celku skrze historii nás v tomto poznání jenom utvrzují.

Jestliže uchopíte svůj rozum a povznesete svůj pohled vysoko nad realitu všedního dne s těmi drobnými problémy a bolestmi, které denně zakoušíte, pokusíte-li se na věc podívat okem nestrann-

ným, nezaujatým a vyváženým – víte přece, kdo se takhle dívá, přesto to na okamžik i vy zkuste – nahlédnete, že tohle zase tak radostná zvěst není, tedy přinejmenším ne pro drtivou většinu obyvatel planety Země. Tady prostě není důvod k nějakému bujarému veselí!

On totiž ten prostý fakt zabití Ježíše na kříži a následujících peripetií, vyvolaný Adamovou zpronevěrou, předpovězený proroky, dlouho očekávaný Izraelem, narafičený na ďábla, a poté tolik forsírovaný křesťanstvem, neměl ani tak přímý efekt pro právě žijící obyvatele planety Země, jako spíš pro její duchovní zázemí, nebo jak to tady nazýváme, jinou dimenzi. Stalo se něco daleko důležitějšího.

Poněvadž co mě ale doopravdy osvítilo a skutečně naplnilo radostí, byla pozitivní novina, kterou sama bible nazývá radostnou zprávou. Poslouchejte dobře.

Jak líbezné je, když po horách jdou nohy toho, jenž poselství nese a ohlašuje pokoj, jenž nese dobré poselství a ohlašuje spásu, jenž Sijónu hlásá: „Tvůj Bůh kraluje!“^[29]

Úááááú! No ne! Takhle to tedy je! Můj bůh kraluje! Táta vyhrál...!

Kdy? V okamžiku ukřižování Krista. Přesněji řečeno pár hodin potom.

Úúúúúú...!

Jak jsem mohl rozeznat, že evangelisté, Pavel^[30] a jejich křesťanští následovníci jsou mimo, zato Izaiáš má pravdu? Není to zase tak složité. Žádné čáry.

Nevím jak vám, ale mně událost s křížem připravila spíš trochu smíšené pocity a nenaplněné vědomí. A vůbec mi nezaručovala naplnění naděje na lepší příští, když navíc ani není jasné, o jaké lepší příští by, aspoň trochu konkrétněji, mělo jít.

Kdežto ohlášení nové skutečnosti, totiž že bůh kraluje, mě bylo schopno napumpovat takovou radostí, jako když vám milý u oltáře

řekne ano, nebo jako když se vám právě narodí zdravé, toužebně očekávané dítě. I když asi ne, to se nedá k ničemu přirovnat. Ta radost křičí, tak potom jsem zachráněn! Jsme zachráněni, voláte do sebe a na všechny ty, kteří stojí na stejné světové straně s vámi, uprostřed bůh, a tak už teď s nimi máte své intimní společenství ve svém nitru.

Evangelium přinesl Ježíš na centrální hroudu tehdejšího židovského společenství, když všem bez rozdílu oznámil příchod pokoje, záchrany (spásy) a ujistil nás i nezbytným předpokladem, Tvůj Bůh kraluje! Bez tohoto bezpodmínečného předpokladu by totiž nebylo nic. Tvůj Bůh kraluje! Konečně!

Na tohle vám křesťané a jejich fanoušci zůstanou stát s otevřenými ústními otvory nechápající, v čem jako že má být ta radost. No ano, pro ně ani tohle není žádná výhra. Vidíte je, zase mají všechno úplně obráceně!

No přece jestliže bůh zase konečně kraluje, neboli opět drží vládu a moc, tak tu naši záchranu může realizovat. Doposud nemohl!

A zase rána! Jak to víš? Kdes to vzal?

V bibli. V té židovsko-křesťanské bibli. Dávejte pozor.

Jestliže bude na Sijónu ohlášeno, že bůh kraluje, a má-li to být zároveň něco, co nám přinese radost, nelze jinak, než že do té doby to bylo nějak opačně, že totiž k radosti nebyl důvod. Jak? No jak... Bůh – dosud – nekraloval.

Proto ohlášení, že se to mění, že bůh zase kraluje – rozumějte, od okamžiku, kdy proběhne akce Ježíš a kříž – proto je takový důvod k radosti. A ne že apoštolové zvěstují evangelium spočívající toliko v tom právním, viditelném a dost otřesném kroku celé operace. Oni přece nejsou tím, jehož *nohy jdou po horách a je to tak líbezné*, tím, který ohlásí skutečnou radost, evangelium.

Takových přesmyků se křesťané a jejich církve dopouštějí v mnoha i velmi závažných případech, kdy na sebe vztahují role, které jim nepřísluší, a naopak slepě odmítají odpovědnost tam, kde jde zřetelně za nimi. Proto také překlady šikovně modifikují, což na první pohled – a méně zkušenému čtenáři – není úplně patrné.

Neodpustím si aspoň jednu ukázkou v textu, který asi mnozí z doslechu znáte. Nadto se ta věc týká každého z nás.

¹ *Na počátku bylo Slovo, to Slovo bylo u Boha, to Slovo bylo Bůh.*

² *To bylo na počátku u Boha.*

³ *Všechno povstalo skrze ně a bez něho nepovstalo nic, co jest.*

⁴ *V něm byl život a život byl světlo lidí.*

⁵ *To světlo ve tmě svítí a tma je nepohltila.*

⁶ *Od Boha byl poslán člověk, jménem Jan.*

⁷ *Ten přišel proto, aby vydal svědectví o tom světle, aby všichni uvěřili skrze něho.*

⁸ *Jan sám nebyl tím světlem, ale přišel, aby o tom světle vydal svědectví.*

⁹ *Bylo tu pravé světlo, které osvětluje každého člověka; to přicházelo do světa.*

¹⁰ *Na světě byl, svět skrze něj povstal, ale svět ho nepoznal.*

¹¹ *Přišel do svého vlastního, ale jeho vlastní ho nepřijali.*

¹² *Těm pak, kteří ho přijali a věří v jeho jméno, dal moc stát se Božími dětmi.*

¹³ *Ti se nenarodili, jen jako se rodí lidé, jako děti pozemských otců, nýbrž narodili se z Boha.*

¹⁴ *A Slovo se stalo tělem a přebývalo mezi námi. Spatřili jsme jeho slávu, slávu, jakou má od Otce jednorozený Syn, plný milosti a pravdy.*

Úvod Janova evangelia. Apoštol Jan, po němž je evangelium pojmenováno, by musel být už stoletý, kdyby je napsal sám, proč ne,

ale možná je zaznamenal někdo z jeho okolí, snad Janův žák. Ne-
podstatné. Nejedná se o faktografický záznam, čemuž se snad blíží
ostatní tři evangelia, spíš je to taková teologická promluva. Ale
tento známý úvod je zajímavý. Shrnuje některá podstatná fakta
skrže dvě dimenze. Zkratkovitě bůh před Adamem, a pak bůh na
Zemi, v těle.

Už jak to říkám by vás mohlo něco trknout, přesněji mohli byste
zaznamenat nesoulad a malinko se ošít. Než se na to podíváme
s odstupem a zrakem nestrannosti – zkusíme to, ne?, nabídnu vám
vlastní překlad, který jsme s Renatou udělali někdy v pětasmde-
sátém, změny jsou zvyrazněné.

¹ *Na počátku bylo Slovo, to Slovo bylo u Boha, a **Bůh byl to Slovo.***

² *To bylo na počátku u Boha.*

³ *Všechno povstalo skrže ně a bez něho nepovstalo nic, co jest.*

⁴ *V něm byl život a život byl světlo lidí.*

⁵ *To světlo ve tmě svítí a tma je nepohltila.*

⁶ *Od Boha byl poslán člověk, jménem Jan.*

⁷ *Ten přišel proto, aby vydal svědectví o tom světle, aby všichni uvěřili
skrže **ně.***

⁸ *Jan sám nebyl tím světlem, ale přišel, aby o tom světle vydal svědec-
tví.*

⁹ *Bylo tu pravé světlo, které osvětluje každého **člověka přicházejí-
cího na svět.***

¹⁰ *Na světě **bylo**, svět skrže **ně** povstal, ale svět ho nepoznal.*

¹¹ ***Přišlo mezi své**, ale jeho vlastní je nepřijali.*

¹² *Těm pak, kteří ho přijali a věří v jeho **jménu**, dal moc, **aby se stali**
Božími dětmi.*

¹³ *Ti se nenarodili, jen jako se rodí lidé, jako děti pozemských otců,
nýbrž narodili se z Boha.*

¹⁴ *A tomu Slovu bylo dáno tělo a přebývalo mezi námi. Spatřili jsme jeho slávu, slávu, jakou má od Otce prvorozený Syn, plný milosti a pravdy.*

Vím, mohou se ozvat hlasy, že jde zase jen o slovíčka. Vy už ale víte, že žádné takové to *jen slovíčka* není a nelze to tedy ani podcenit. Prvních třináct veršů je až na *drobnosti* stejných, a vlastně jakoby o nic nešlo. Kdyby text skončil tady, mohli bychom snad mluvit o drobných nepřesnostech překladatelů nemajících vliv na smysl textu. Jenže tady to nekončí. A setkáváme se s tím, co už jsme si také řekli. Translátoři, reprodukcující a neprotestující posluchači/čtenáři čtrnáctého verše, na sebe vyzrazují, jak uvažují a co jsou zač. Přitom sami to považují za slavné místo Janova evangelia.

Nažhavte mozkové zatáčky.

Čtrnáctý verš. Tak, prosím pěkně, jak to vlastně bylo: stalo se slovo tělem, nebo to slovo obdrželo tělo? Proměnilo se slovo v tělo, nebo na sebe tělo navléklo? Změnila se duchovní substance, slovo, v materiální, tělo? Anebo slovo zůstalo podstatou duchovní, a přijalo na sebe, či kolem sebe, materiální tělo? Vidím na vás, že byste odpověď mohli i vycítit, ale než si odpovíme, vysvětleme si, proč je to tak důležité. Neboť takové odůvodnění bývá zhusta i důkazem.

Je tu bůh (spokojme se pro jednoduchost s touto obecnou a nezávaznou jmenovkou) a on je to slovo. A pak se tu objeví Ježíš, syn Josefa a Marie, což je jako to tělo. Tedy to, co je vidět, na co si mohli sáhnout. De facto se ale jedná o to slovo (bůh) v těle syna tesaře, občanským jménem Ježíš z Nazareta. Chytáme se? Zatím ano, fajn.

A teď ten Ježíš začne asi tak ve svých třiceti letech, i když i dřív už připadal lidem trochu divnej, tak tedy potom otevřel pusu a začne otevřeně povídat, co si o všem vlastně myslí. Jsou toho plná evangelia, ale my si vybereme to, o co jde nyní a co se nás týká osobně.

Bud'te dokonalí, jako je dokonalý váš nebeský Otec. Bud'te milosrdní, jako je milosrdný váš Otec. Jako je svatý ten, který vás povolal, bud'te i vy svatí.^[31]

Páááni! Bud'te dokonalí, milosrdní, svatí jako – jako bůh! Bud'te takoví, jako bůh! To jim říkal ten viditelný Ježíš, neboli bůh v těle.

Uvěřili mu skutečně? Současníci, nebo jejich potomci, na základě písemné zprávy, což je bible? Ano? Akceptují a naplňují jeho pokyny, bud'te dokonalí, milosrdní, svatí, bud'te jako já, bůh?

Ne a ne a ne! Nikdy mu neuvěřili! Nikdy to nezkusili, nikdy nebyli ani dokonalí, ani svatí, ani milosrdní. Neposlechli ho. Nedali na něho.

A teď ten háček.

Mohou takoví lidé, kteří si říkají věřící, a hluboce věřící, a celý život hluboce věřící, a praktikující věřící, lidé z církví a všech těch *svatých* společenství, před světem a před sebou přiznat, že oni takoví nejsou? No chápete to?

Vyloučená věc! Nemohou! Jednak na to nemají koule, a jednak by popřeli smysl jejich společenství a církevních institucí vůbec, čímž by se konstrukce jejich života úplně odporoučela. A to jak těm malým, tedy posledním ovečkám poctivě odvádějícím svůj desátek, tak i těm nejvyšším, protože právě jejich hra to je. Jim to přináší nejvíc.

Co s tím tedy? Co s tím udělají?

Ono to nejde. On ten Ježíš to tak nemyslel, no jo, jemu se to mluvilo, on byl bůh, on byl slovo, co se stalo tělem. Ale co my ubozí, obyčejní lidé, všichni jsme hříšní a těm hodnotám se můžeme po celý život jenom přibližovat. Nikdo nemůže být úplně dokonalý, vždycky a za každých okolností milosrdný. A svatý? Svatý už vůbec ne. To jenom Svatý otec ve Vatikánu svatořečí.

Rozumíte tomu?

Oni takoví nebyli, oni takoví být nedokázali, tak stanovili, že takový být nemůže nikdo. Jenom Ježíš. A tak všechny biblické texty,

o nichž rozhodovaly a které publikovaly církevní instituce, se v překladech vyhybají vyzrazení skutečného stavu věci. Ne ne, my nemůžeme být jako on. On byl slovo a stal se tělem, zato naše těla jsou hříšná. U nás je to jinak.

Co říká jejich inspirované slovo boží? Buďte dokonalí, buďte milosrdní, buďte svatí, jako je váš nebeský otec! Jste také duch v těle! Jako Ježíš! A teď perlička, ... řekl bůh z těla Ježíše Krista, ale aby je nezmátl, odkázal je na nebeského Otce, což je zase on. Uáááuu!

A tak si čtrnáctý verš vylepšili, a slovo se zhmotnilo a stalo se tělem. Prima!

Takových indicií je v bibli víc, a vždy jsou zaonačena tak, aby dovozovala kompromisní výklad, a i *nevěrci* z toho mohli vyjít se ctí. Nemůžete překládat z a do jazyka země, jejíž zvyky a hodnoty neznáte. Absolventi seminářů sice vystudovali hebrejštinu a řečtinu, ale jazyk božího světa je jim cizí. To je neomlouvá, jen věc vysvětluje. Asi ani proto to nemohli přeložit jinak.

V této fázi bylo Danovi už jasné, že církevní instituce a náboženská společenství nemají s pravdou, jež on vnímá v sobě, skutečným duchovním světem, ani bohem, zhola nic společného. A co víc, jejich vliv pracuje přímo proti tomu, co by si bůh asi přál, aby člověk dělal.

Micheáš jasně a přehledně shrnul, co by to tak mohlo být.

Člověče, bylo ti oznámeno, co je dobré a co od tebe Hospodin žádá: jen to, abys zachovával právo, miloval milosrdenství a pokorně chodil se svým Bohem.^[32]

Církve obecně nemají v bibli na různých ustláno, o ničem takovém se v ní nedočtete. Nový zákon zná jenom termín ἐκκλησία – společenství. Je to až výdobytek doby po Kristu, kdy se křesťanství stávalo oficiálním náboženstvím, začalo se institucionalizovat a nabírat moc kolikrát i v symbióze se státem.

To nejenže Dana nepřekvapovalo, ale potvrdilo mu to jeho už dost vousatý dojem. Teď si ale byl jist, a podle toho také jednal. Považoval církev za žabu na prameni informací, na prameni vod živých. Mrzelo ho, že musel opustit lidi, které měl i rád a dávali mu zprvu dar společenství, ale tohle bylo přednější. Každá pravda je nakonec lepší, než jakkoli líbezná a přitažlivá lež, je jeho věta. Na roli církve nikdy nezměnil názor.

Po celou dobu svého uvědomělého hledání zkoumal možnosti jakékoli podoby života po fyzickém konci těla. Přesněji – co bude pak. Bible na tohle neodpovídá, protože těch pár stopových zmínek nelze uchopit jinak než jako symbolická naznačení. Asi to teď nemáme vědět, řekl si.

Jenže také už věděl, že bible není a ani nemá být jediným, a už vůbec ne hlavním zdrojem vzdělání o hloubkách duchovního života. Co řekl Ježíš Židům: *Poznáte pravdu a pravda vás osvobodí.*^[33] A učedníkům? *Jakmile však přijde on, Duch pravdy, uvede vás do veškeré pravdy, neboť nebude mluvit sám ze sebe, ale bude mluvit, co uslyší. A oznámí vám, co má přijít.*^[34]

Tedy ne bible... Žádný odkaz na svitky se zákonem, žalmy a proroky. Nic takového.

A to Dana zaujalo. Možná se dozví o eventualitě života po opuštění této dimenze víc od tohoto Ducha pravdy. Jenže jak na to, to ví jen bůh. Pravda, pravda... On jo. Ale chci to vědět i já!

Když získal uspokojivé vysvětlení a porozumění věcí z předchozích otázek, uvědomil si, že i tato nesporně zajímavá témata vlastně také spadají do kategorie *jak*. Lze se jich více nebo méně dobrat, ale ve skutečnosti to stále ještě nemusí znamenat argumentaci, nad kterou by například ateisté zaslzeli pohnutím. Ani on to

najednou teď necítí jako přesvědčující důkaz. A pořád vlastně ani neví, kam to všechno povede. Tedy úplně přesně, jestli to vede *tam*.

To Danovi vůbec nepřidává na náladě a na klidu. K tomu jako oblaka pomalu a sotva pozorovatelně zakrývající oblohu kumuluje přízrak lidské fantazie, snění a představivosti. Může si člověk všechno představit? A jak dalece *všechno*? Je schopen úplně jakékoli představy? Nebo je lidská mysl něčím limitována?

To nejsou banální otázky, protože jestliže člověku je možné si vysnit a vymyslet cokoli, a když cokoli, tedy třeba i úplné fantasmagorie, a možná i všelijak přitažlivě vyhlížející, jak potom rozlišit vlastní autorství od inspirace z *hůry*? A to je opravdu velmi, velmi závažná věc. Možná ta nejzávažnější!

Jak delší dobu nenalézá rozhřešení, je stále podrážděnější, radost z předchozích poznání, a smír a pokoj, už vyprchaly. A neklid mu zpětně brání v soustředění. K odpovědi se nemůže dostat. Strach? Možná, trochu. Má rád jasno, pořádek, půdu pod nohama, nechce chaoticky poletovat prostorem a ani zmateně pobíhat po ulicích. Nechce být slepý. Miluje čistotu a průzračnost. Na sklech od brýlí, na optice fotoaparátu, na předním skle auta, v životě.

Orientuje se v bibli jako málokterý znalec písma. A nejen tak, že by si pohazoval verši, a odkazy tahal z klobouku jako mág. Smyslová orientace, schopnost vnímat provázaně a držet si nadhled nad tématy, přiváděly upřímnější *bratry* do rozpaků, ostatní pak k úvahám o herezi a výrokům o lži proroků. Pitomci... Nezachrání ani sebe, a zarávají do ostatních, snaží se je strhnout s sebou – do propasti tmy a nevědomosti.

Ale potěšení z toho, že oni se tak strašně klamou, taky neměl. I v Jeruzalémě kolem roku třicet se pletli. Bože můj, jak je spravedlnost ostrá! Na obě strany, jako dvousečný meč. Ale nechť!

Dan nikdy nebyl snílek, tím méně teď, když na to neměl ani pomýšlení. Byl realista jako poleno. Uměl si spočítat, že jestliže si člověk dokáže cokoli vymyslet, když by lidský mozek byl schopen

představ bez jakéhokoli omezení, bez hardwarových limitů, okamžitě padají všechny dosud nahromaděné argumenty a indicie, a nemá smysl se pak zabývat už vůbec ničím.

Protože v takto totálně neohraničeném prostoru fantazie a samotvorby je možné všechno, přesněji všichni jsou potenciálně schopni všeho, všude a kdykoliv. Padá tím celý řád. Zbývá džungle, chaos, urvi co můžeš, fyzicky silnější postupně zlikvidují celou kulturu a planetu a vše, co je na ní. A všechno začne podle Darwina a od píky. Ale my už u toho nebudeme ani ve snu.

*Budem o něco se rvát,
až tu nezůstane stát
na kameni kámen.
A jestli neni žádnéj bůh,
tak nás vezme země, vzduch,
no, a potom amen.¹³⁵*

Jak on nenáviděl násilí! Jako projev slabosti, zbabělosti a nedostatku argumentů. Bůh přece není tak nespravedlivý, aby tohle strpěl. Nedomyslel to snad kdysi? Podcenil situaci? Zvrtlo se to nějak? Jsem snad já úplně mimo? Někde jsem to poplet a dál pokračuju slepou pěšinou? Navíc jsem se svými názory prakticky sám, a je to už tak dlouho, co já vím, už od prvních tříd základní školy. Kam jsem to došel od chvíle, co jsem začal seriózně hledat? Jaký je výsledek? Co to přineslo?

Docela už nevisím na materiální podstatě života, a měl bych být šťastný pro samé vědomí, že já jsem na úzké cestě, a finálová tragédie těch úspěšných a privilegovaných na magistrále širokého proudu té nejkonformnější volby mě tak mine.

Jenže spokojený doopravdy nejsem. Je mi smutno. Je mi pořád strašně smutno. Nikdo tu není. Bůh na mě zapomněl. Odmítl jsem pro něho rodiče, kamarády, kariéru muzikanta, nevzal jsem, co by

snad svět i nabídl, kdybych mu přislíbil loajalitu. Ženské pálí za chlapy z druhého břehu, no, asi jsou stejné, jako oni. Takže žádná ztráta. No jo, ale jde takhle žít? Jak dlouho? Ježíš to zabalil po třicetce, ale co já tady, ještě třicet, čtyřicet, a snad ne více let?

Už už málem držel v ruce vějíř argumentů, kterým by se mohl ovívat, aby pozemské kmitání pekelného žáru unesl snadněji, než dorazí tam, ke svým, domů, tam, kde by konečně zase chtěl být. Dostal odpovědi na základní otázky, které si kladou snad všichni lidé. A s vysvětleními je celkem vyrovnán. Proč tedy propadá? Proč mu to nepřináší uspokojení, radost, naději, energii? Tu tedy ze všeho nejméně. Má snad poznání vést k takové depresi? Není líp hlupákovi, co se nestará?

Není jistoty v pochybnosti.

Už dost! Už toho všeho bylo příliš. Nemohl unést přítomnost. Snažil se ji odstrčit, potlačit, vytěsnit.

S hlavou v dlaních se ve vzpomínkách vrací na začátek cesty...

Klíčovým momentem je, když připustíte, že by něco mohlo být tak a tak. Když seberete odvahu a otevřete oči. Stačí pootevřít. To, co spatříte poté, by vám už mělo stačit chytit se, a držet. Člověka k té odvaze vyburcuje obvykle hluboká nespokojenost, nebo pocit, že už neví dál kudy kam.

Je zajímavé, jak právě lidé se zavřenýma očima chtějí vytvářet dojem sečtělosti a suverenity, a přitom nemohou vidět nic. A někteří dokonce jakoby i víčka tlačili křečovitě k sobě. Uvidět, jak to doopravdy se mnou a světem je, nikdy! Chraň bůh!

Vždycky se mu mimoděk vybaví obraz jeho známého, který držel svoji dvouletou holčičku nad hlavou před nástěnnými hodinami.

„Podívej se, kolik je hodin, jak je už pozdě, musíš jít spát!“

„Ja nevidim,“ a víčka křečovitě tlačila k sobě. Usmál se pro sebe.

Tehdy, v zárodku svého rozhodnutí, měl naprostou jistotu, kudy se vydá, nebo spíš kudy už rozhodně ne. Nikde nebylo napsáno, že opustí-li dosavadní cestu, změní-li směr, že to nové pak bude určitě správně. Nevěděl, jak to bude vypadat, co pro to bude muset udělat, jakou cenu za to bude muset zaplatit, zda a jak to bude bolet, ale určitě byl rozhodnut, že pochodovat v houfu s konvenční, a skoro až chorobně plastickou většinou, už určitě nehodlá. S takovými lidmi už nebude nadále sdílet blízkost.

A nebude už krást, pomlouvat, závidět, lhát, přestane také provokovat, popichovat, odsuzovat... Už neudělá žádný z těch skrytých hříšků, i když o těch ví jenom on sám. Nebude už mít podíl na ničem podlém, hanebném, nečistém a nespravedlivém. Dělal se mu z toho špatně. Dělal se mu zle i ze sebe.

A pak se to stalo. Chvilé, kdy se zastavil, protože nebylo už kam jít. Líp stát, než jít blbě. V okamžiku ho dohnalo poznání, nu což, co už můžu ztratit. A se zavřenýma očima, zalezlý ve svém pokojíku ochrany, schoulený v jenom svém koutku, pozvedl konečně svůj vnitřní zrak. Ale nedíval se okolo sebe, na okolní svět, na utrpení, které v něm za roky nastrádalo trpkost, nehleděl někam ven, ani nahoru, ale zpět, dovnitř, a – proboha, ten jeho koutek je z druhé strany – tu nikdy nespátřil – otevřený. Tam to nekončí, je tam prostor, veliký otevřený prostor. Ten jeho koutek, jak ho vnímal, byl vlastně nepatrným kouskem toho prostorného a stále se rozšiřujícího prostředí, a vidí tmu, ne, to není tma, tma to rozhodně není. Kdyby se býval otočil dřív, musel by to uvidět. Myslel si, že za jeho zády se potkávají zdi jeho srdce a tak tvoří kout, a před ním je jenom svět, oh, ten svět! To raději zavřít oči. A teď...

Když poprvé ucítil, že je mu odpuštěno, že ho nikdo za minulost a za nic k odpovědnosti už nepožene, a že je to vyrovnáno, zahlazeno a smazáno, a když i to také doputovalo až k jeho srdci, do toho jeho vnitřního místa, kam se tak často ubíral schovat před nepřijemným a nepřátelským světem, a které se teď tak uvolnilo

a rozevřelo, brečel jako malý kluk. Slzy za odpuštění, očištění, osvobození od strachu a napětí, ale také hluboké lítosti, protože od svých rodičů se takové laskavosti a milosti nikdy nedočkal. Ani od nikoho jiného. Tak plakal, a byl vděčný.

Jak si mohl být tak jist, co se vlastně stalo? Kde se vzala ta nezlomná jistota uprostřed pohnutí, bude to dobré, nech to za sebou, buď se mnou, a neboj se, já jsem s tebou?

To bylo tehdy na samém počátku.

Jenže teď, teď byl vnitřně podrážděný, nervní, neklidný, raněný a stále velmi, velmi poznamenaný. Paradoxně dokud toho nejméně věděl, byl jeho klid pevnější. Něco se ale muselo stát! Když úspěšně překonával jednu metu otázek a pochybností za druhou, a další, a další, v tom překotném fofru asi něco přehlédl. Nebo snad pokazil, kdo ví...

Znovu si procházel poslední úseky své pouti. Přemítal, když už se z pevniny pustil na volné moře, kde by mohla být v jeho lodi díra, že se tak noří pod hladinu. Nic není vidět. Tak poměrně hladce se dostal na kobylku takovým oříškům, jako je stvoření, potopa a Kristus na kříži. Církve mu jako problém nikdy nekladly vážnější odpor. Dokonce i otázku erotiky (a že to má fakt rád a umí si to užít) si sladil s tím, co vyplývá zejména ze třetí knihy Mojžíšovy. A to se před Levity nemusel ani nijak hrbit, ohýbat ani zadržovat. Nebylo za co se kát, za co se stydět. Nato si pak uvědomil, že bůh nebude žádný despota, hnidopich, ani puritán.

Už také ví, že bibli sice napsali lidé, ale některá slova, fráze a věty by takhle nikdy ze sebe nevypustili, protože to prostě nemohlo být z nich. Člověk si nenalinkuje něco, co mu nesedí, nebo co mu pak nevyhovuje. Tady ale také trhlínu neobjevil.

Vzpomenul také na to, jak dospěl, ne hned, postupně a klopotně, k poznání, že spravedlnost, láska, pravda, zlo, lež, faleš, harmonie, vše je tu jenom jednou. Obával se, ještě nevěděl, zdali náhodou

neexistují třetí a čtvrté a další možnosti, další cesty. Jak mohl bez zkušeností a dostatku znalostí a nadhledu vědět, ve světě pestré palety názorů, tvrzení, prognóz, prohlášení, soudů, proroctví a hodnocení, že uteče-li lži, vběhne do náruče právě pravdě? A právě té správné pravdě? Ale postupně se přesvědčoval, že tyto duchovní entity mají pouze dva póly.

Spravedlnost je jenom jedna. Odmítneš-li nespravedlnost, právě jsi došel spravedlnosti. Není to pravda? Pak to musí být lež. Nic dalšího. Je to láska, pak to nemá nic s nenávistí. Je to dobré, pak to na žádný pád nemůže být zlé. Kde není právo, vládne bezpráví. Nic třetího mezi tím.

Není třetích cest, nebo šedých zón. Patříš církvi? Nebudeš od boha. To se vylučuje. Podvádíš? Nejsi čistý. Neznáš pravdu? Nemáš svobodu. Jsi závislý? Pak nejsi nezávislý, ale svázaný.

Přirozeně, jak to ani mezi lidmi nemůže jinak být, najdou se chytrolíni, kteří se pokusí třetí cesty a neutrální zóny vyrobit za jakýchkoli okolností. To jsou ti relativisté, co vám všechno zpochybní, a když nelze jinak, tak aspoň bagatelizují. No ano, žádná skutečná trvalá hodnota při nich není. Uvažujete relativisticky? Žádná absolutní kvalita ve vás není. Ale řekli jste to sami. Neuznáváte absolutno, nemůže být ani ve vás. Jste naplnění mixem relativních hodnot. Co vlastně znamená relativní hodnota? Znehodnocení! Relativní svoboda? Svázanost! A relativní spravedlnost? Nespravedlnost! Relativní pravda? Lež. Což tomu nerozumíte? To je zákon. A říkejte a myslete si o tom, co chcete. Je mi to líto a radost mi to nedělá.

A teď, přes všechny ti peripetie, přes kamínky a překážky na cestě, jež už zdolal, je tady, v jakémisi prázdnu, nikdo okolo, a jen smutek, kopec nenaplněných tužeb, hlad po sdílení a žížeň po lásce. Vyprahlost nedostatkem pohlazení, nepřítomností povzbuzení, podpory...

Poušť. Kolem samá poušť.

Takhle přesně se teď cítí.

Snaží se zahnat pocit toho nesnesitelného sucha a prázdna. Nechává si hlavou rotovat slova, která kdy četl nebo zaslechl, v naději, že se snad něčeho bude moct chytit a vyvede ho to ven z téhle pasti, kde má pocit, že i nic by pro tuto chvíli bylo celkem dost.

Mimoděk mu naskočila i plejáda Ježíšových rad, které ale přítomní museli zřejmě vnímat jako poučky, protože se zdály mluvit proti běžným způsobům a proti zvyklostem, podle kterých lidé běžně jednají.

Blaze vám chudým, vám hladovým, vám, co pláčete, blaze vám, když vás budou ostatní nenávidět, když vás vyloučí. A běda bohatým, sytým, běda těm, které budou všichni chválit. Nesuďte, nezavrhujte, odpouštějte, dávejte. Může slepec vést slepce? Hovadina, oba propadnou. Tříska v cizím oku proti trámu ve vlastním. Dobré ovoce plodí dobrý strom, špatné špatný. Podle toho poznáš kvalitu stromu. Dobré srdce člověka vydává dobro, srdce zlého zlo. Každý mluví, čím jeho srdce přetéká. Hrajete si na boží, ale vaše jednání tomu neodpovídá. Pomáhejte všem, nejen svým oblíbencům, takový klientelismus se mi hnusí, a vám nakonec nic nedá.

Tyhle věci promlouvaly Danovi z duše, takhle to viděl od mala, jelo to podle not v jeho srdci a podle toho také hrál, jak nejlépe uměl. A jo, šlo to. I té negativní odezvy od lidí se dočkal. Odmítání, ksichty... A pak tahle poušť, není to ono? Musí to být ono? Není to nějaká jiná poušť, nebo to, co ji znázorňuje, a pocituje to stejně? Ne, ne, ne! Duchovní entity jsou jedinečné, to už mám za sebou. Pouští je jasně víc, ale těch na Zemi. Avšak poušť, jako prožitek, je určitě jedinečná.

Jak chcete, aby lidé jednali s vámi, tak jedněte vy s nimi.^[36]

No jo, vždyť já s nimi tak jednám, ale oni na to vůbec nereagují, žaloval rozhořčeně Dan. Všechno je špatně. Proč to sakra nesedí? Naletěl jsem snad vlastní snaze dobrat se svatého grálu, třeba i vzdor všemu a všem? Tyhle věci, na rozdíl od mnohých jiných

záznamů v evangeliích, takhle, nebo nějak dost podobně, Ježíš určitě řekl. To je autentické, a coby jeho slovo to rozhodně platí. Ale copak tady nefunguje už vůbec nic? Nebo před dvěma tisíciletími byli lidé jiní? To odmítám jako prokazatelnou blbost!

„A kde je napsáno, že to budou akceptovat?“

Dan ztuhl. – –

Ozvalo se to v jeho hlavě.

Ten hlas není můj!

Rázem vymetl promenádu všech předešlých slov, aby v ní obsadil a zaplnil celý prostor. Namísto toho, aby Daniel zpracoval platnost argumentu, se v několika mikroskopických okamžicích zabýval technologií sdělení, které zaslechl.

Můj hlas to není. Není to vlastně vůbec hlas ve fyzickém smyslu slova, tedy zvukové vlnění, je to jakoby jste si něco mysleli. Ale z obsahu, intonace, zasazení v čase a souvislosti určitě víte, že to nejste vy. Že to nemůžete být vy! Protože kdyby ano, nemohli byste se, jako teď já, propachtit k tak hluboké krizi!

Tohle zaznělo někde mezi ušima, a také daleko silněji, ne tam dole, hluboko uvnitř.

To je fakt. Bible nikde neříká, a oni to s radostí přijmou a budou jednat jako vy.

Dochází mu, že vlastně žádný text proroků, ani konečně evangelistů a apoštolů nezaručuje, že když vy jste oukej, okolí si sedne na zadek a bez dalšího to vezme. Naopak. Spousty záznamů o tom, jak vás ostrakizují, vyženou, v nejlepším případě snad ignorují. Jsou toho plné žalmy.

Sedmdesátý třetí jasně mluví o mně. A tady tohle taky znám, procházel si v duchu texty. Tak dobře a důvěrně. A tohle je taky o mně. O nás, kteří jsme asi na stejné vlně. Kolik takových asi je? Já tedy nikoho podobného zatím nepotkal. Vlastně jsem to už i slyšel, když nade mnou lámali hůl, teda takovýho člověka jsem vážně ještě nezažila! Tvoje škoda, holka.

Stromů v jejím lese zůstane tak málo, že je spočítá i chlapec. Zbudou pak jen paběrky jako při srážení oliv, dvě tři olivky na samém vršku a čtyři pět na plodných větvích... zůstane lidí maličko. Přijmu vás po jednom z města, po dvou z čeledi...^[37]

Jak naivní jsou ti, co se bláhově domnívají, že ta slova vyjadřují spíš symbol malého počtu, než konkrétnější čísla. Jak strašně jsou mimo. Vždyť já to přece musím tak dobře vědět. Žiju v tom tři desítky let. Vím přece tak důvěrně dobře, jak málo, jak tragicky málo podobných olivek zůstává.

Viděli jste někdy masívní a hustě prorostlou korunu olivovníku? Viděli jste, jak malé jsou olivky? A viděli jste, kolik jich je taková koruna schopna uživit a unést?

Ale dvě tři na samém vršku, čtyři pět na plodných větvích. A po jednom z města, po dvou z čeledi.

Bratři a sestry. Tolik mě to mrzí, tolik je mi to líto. Tak moc potřebuju lidi kolem sebe, sdílení, teplo, tvořivost, rozličnost pohledů, názorů, nápadů... Každý instrument jiný zvuk, tvar, každý ve své roli v orchestru, aby vznikla nádhera, hloubka a bohatství hudby. Ale nevzniká. Nehrajete. Neharmonicky. Tak moc mě to mrzí, a tak moc je mi to líto. Ale v tomhle s vámi nemůžu být zajedno. Kdybych měl být sám i v takovém miliónovém městě.

Hlas mého nástroje možná není sám o sobě ani tak silný, ani tak zajímavý, ani tak krásný. Ale hraje, intonuje, drží tempo, klene melodie a dbá řádu harmonických funkcí a poslušností. Také se nesnaží za každou cenu modernizovat svůj part, ale drží se zákonitostí průběhu kinetického napětí hudebního příběhu. Tak to totiž v hudbě chodí, a já to opravovat a vylepšovat nehodlám. Protože tak je to správně, a tak to vytrvá. Na věky.

Dan se pokoušel zpozornět a naslouchat, ale *ten hlas* se už neozval.

Avšak cítil, vnímal, přímo zachycoval, jak se mlčky mírně usmívá, jak vyzařuje pochopením, porozuměním, podporou, a také

silou, jak za ním stojí, a oba jsou nyní na palubě jedné lodi. Tu loďku už teď nevnímá v hlavě mezi ušima, jako hlas před tím, ale uvnitř sebe, kde ten jeho původní důvěrný koutek již expandoval do všech stran a maximální možné dimenze, jak jen to jeho vnímání bylo schopné pojmut.

Poušť zmizela.

A Dan na chvíličku, na okamžik, na záblesk bouřkového výboje, na krátký historický blik, ucítil království spravedlnosti, naplnění, sounáležitosti, krásy, pohody, pravdy a tepla domova, a ano – do tohoto domova má namířeno, to je to *tam*, kam spěje a kde dojde svého naplnění. Spravedlivého a zaslouženého.

Vlastně to byl prožitek, který teprve následně vyvolal odpovídající pocit.

Do tohoto závdavku domova se od té doby vrací stále častěji. A protože vnímá, že to je jeho pravý domov, v jeho případě jediný, který kdy byl, nálepka se jmenovkou *tam* se přemístila na realitu pozemských pomíjejících dní.

Daniel se v bádání o mezích lidských představ nepohnul ani o píd', ale on sám najednou jakoby stál úplně jinde. Fyzicky bez pohnutí, ale fakticky obletěl vesmír, a teď byl vybavenější o nepočítatelné množství pozorovacích úhlů, odstínů aspektů a variant, jak na věci nahlédnout. Mohl se pustit do před chvílí ještě strach vyvolávající problematiky.

Vlastně byl už docela přesvědčen, jak to pracuje, ale chtěl si na to sáhnout, teď zrovna chtěl mít na to štempl. Nebo aspoň medaili. Třeba za tuhle vizi.

Nosorožec tuponosý, jinak také bílý, je hned po slonu druhým největším suchozemským savcem. Je to vzácný a krásný živočich, viděl jsem ho na vlastní oči ve Dvoře Králové v ZOO. Ve volné

přírodě je jen pár kusů v rovníkové Africe v Jižním Súdánu, jinak ještě, podobně jako nosorožec dvourohý, žije v afrických přírodních rezervacích.

Představme si – nic zvláštního – samce, řekněme mu Hugo. K urostlému chlapovi o délce až čtyřech metrů a hmotnosti skoro dvě a půl tuny, se Hugo hodit bude. A tenhle Hugo právě žije na jihu Súdánu v partičce několika svých příbuzných. Nikde jinde nikdy nebyl, zná jen to své teritorium, nějakých pár kilometrů čtverečních, svoje blízké, podobné stromy, podobné blátem zkalené vysychající vody, a tak nějak pořád stejnou floru. Všichni, co se tam kolem něho nacházejí, jsou vzácní, takže se s jinou skupinou nosatých *běloušů* nikdy nepotká. Nikdo mu tedy nikdy nepoví, hele kámo, byl jsem tam a tam a viděl jsem to a to. Zažil jsem něco a bylo to fajn! Budu ti vyprávět. Nic takového. Přirozená a běžná rutina takového velkého savce.

A protože on i jeho kolegové jsou vzácní výskytem, a Hugo je navíc kanec, tedy promiňte, silný a plodný samec, bylo by ho zapotřebí v jedné z těch dalších afrických rezervací k tamní samici.

V Africe to zrovna není jako dojet pár stanic tramvají.

Takže z cílové rezervace přijedou zřízenci a ošetřovatelé – tady příběh zkrátíme na slabou čtvrtinu vypuštěním vyřizování administrativních náležitostí – odborně a opatrně odchyť Huga, malinko ho zklidní nějakou tabletkou na dobrou noc, drobka naloží na nákladák, a pak hajdy do letadla. A milého Huga již sunou do stovky kilometrů vzdálené rezervace k – no třeba k Vilmě. Jo, to jí půjde k figuře.

Uběhne nějaký čas, zase polní letiště a pak nákladák, a po skoro celém dni Huga kvečeru o-pa-tr-ně vyloží a vypustí do nového prostředí, jež je ale prakticky stejné jako to, ze kterého ráno odcestoval. Nic moc nevnímá, je ještě dost omámený z uklidňující dávky, a tak sotva se neohrabaně vyplouží z korby nákladáku, jenom se do-

hrabe na nějaké pohodlnější stinné místo, kde by to zalomil. Tvrdě usne a spravedlivě spí až do rána.

Ráno si Hugo protře oči, a jediné, co rozezná, že je jinak, jsou lidi. Vlastně néée, nosorožci. No prostě ti jeho jsou najednou pryč, co vidí, jsou nové rohy, nové nohy, a – tý jo, to je baba! A Vilmu. No no no, Hugo! Ale co, proto ho tam přece nadirigovali.

Tak, a dál už vážněji.

Scénu jsme si představili a myšlenka je taky jasná. Hlavními postavami jsou Hugo, Vilma a její kámoši a kámošky, teď taky už Hugovi noví společníci. Ošetřovatelé nejsou podstatní, třebaže pro nás a pro savce vykonali užitečnou věc. U nich snad tušíme, co si myslí a jak přemýšlejí. Do toho jim ale mluvit nebudeme, a vrhneme se na to, o co nám jde hlavně, a to je, co se asi tak děje v hlavě Huga.

Jak by se asi mohl cítit, jak asi přemýšlí, jak by si tu náhlou změnu mohl vyložit, jak si asi vysvětluje, že se to mohlo odehrát, proč je tady, a ne tam, jestli je Vilma perspektivní – Dane brzdi! – ale když mně je mezi lidmi tak fajn...! No tak sorry, no.

Připusťme na chvílku, že Hugo je natolik inteligentní tvor, že by byl schopen nám na tyto otázky uspokojivě odpovědět. No, on naši řeč neumí, a taky se nám na to celé nejspíš vykašle, ale my ho zastoupíme a pokusíme se odpovědi si nalézt sami. A Huga už necháme Vilmě.

Tak první věcí je, jestli nosorožec zpozoruje a uvědomí si takovou změnu. Tady není o čem bádát, určitě ano. Jiné rodinné vztahy, nová partnerka, sice prakticky shodné přírodní podmínky, jenže cesty jinak vyšlapané, voda jinde, prostě instinktivně cítí, že se něco změnilo. Nemusí vědět, co.

Uvědomuje si ale, v čem změna spočívá? Můžete říct, že Vilmu neměl, a teď má. Ale to se mohlo klidně odehrát tak, že mohla přijet ona za ním. Což by sotva mohl vnímat jako atribut změny, neboť by to měl za přirozené, a navíc by mu nemohlo dojít, proč ta

škatulata. A kromě tohoto nic jiného ani nedokáže věcně identifikovat. V čem je důvod změny tedy neví.

Mohl si Hugo představit, jak se to stalo? Dobrá, většinu toho zaspal. Ale mohl by si to představit, ne?

Jestliže do té doby nikdy neviděl nákladní automobil, letadlo, a neviděl, jak tyto dopravní prostředky fungují, jestli ani ty cizí ošetřovatele neviděl nikdy při práci, a jestliže nakládka a vykládka proběhla za jeho značně utlumeného vědomí, tak jistě nemohl. Nadto k tomu neměl žádný impuls, aby se snažil si to představit.

Proč by si to nemohl vysnit? Inu protože Hugo, ten statný mládenec, si může hodit do hlavy krajinu prorostlou zelenou trávou, mňam, stále přístupnou řeku s vodou, kam se bude chodit ochlazovat, může si vysnit pravidelnou hygienu v blátě na ochranu proti hmyzu, a může si, i když asi nerad, nechat zdát o nějakém jiném samci, jak se pokouší nakvartýrovat do jeho teritoria, a jak na něho pak musí zamručet to svý vypadni vodsud, a tak podobně. To jsou entity, které zná, které sdílí, jsou mu vlastní, ke kterým byl stvořen (nebo vyvinut, to je fuk), a k nimž má instinktivně vybudovanou vazbu a vztah. Kdyby ne, zahynul by. Třeba hladu.

Ale nemůžete po něm chtít, aby si představil kuličkové ložisko. I kdybyste mu je ukázali, nevěděl by, že to je ono. Ani kdybyste mu řekli, toto je kuličkové ložisko, nebyl by moudřejší a jeho životu by to ani o chlup víc neprospělo. Nemůže si představit arktickou zimu, i kdyby její podobu uviděl v televizi, a nemůže si nechat zdát o grafickém adaptéru osobního počítače. To jsou záležitosti mimo jeho – jako nosorožce – dimenzi.

Hugo si nemohl představit, jak to proběhlo, protože zasáhl činitel nad rámec jeho mozkové výbavy vrozené i získané. A proto i kdyby ho převáželi v bdělém stavu, tu cestu by z velké části musel vnímat jako bílou skvrnu na sítnici. Setkal by se s něčím mimo prostor vymezený jeho vnímání, a tak by to pravděpodobně vůbec

neviděl. Jeho mozek by cizí obrazy neuměl, a proto ani nemohl zpracovat. Představit si to nemohl.

Zabývá se Hugo otázkou, proč se to stalo? Proč je tady a proč nezůstal na svém původním místě? Určitě ne, a odmítám marnou diskuzi. Nemá k tomu motivaci. Nic mu nechybí, a je mu ostatně teď líp. S Vilmou.

A co na to ostatní spolubydlíci Huga? Oni nespali. Mohou oni mu pomoci s vysvětlením, proč ta změna? Jestli Huga vůbec jako změnu zaregistrovali, tak proč k tomu došlo nemůžou tušit. A i jim je teď líp. Stádo získalo silného šéfa.

A zabývají se tím vůbec? Ani oni k tomu nemají jediný důvod. A když v přírodě není důvod, není akce. Nosorožci tuponosí prakticky nezaznamenali zásadnější změnu, nejsilnější vlnění se odehrává ještě tak mezi Hugem a Vilmou, a to je pozitivní, a proto splavně přijato.

Mějme ale mezi novými Hugovými kamarády mladšího a ambiciózního Koumáka, který by se velice zajímal o osudy nového lídra stáda a klade mu zvědavé otázky. Zkusme to kvůli názornosti. Ptal by se třeba, jak to, že jsi tu nebyl, a teď jsi tady, jak se to odehrálo, jaký to má smysl, proč se to stalo (s Vilmou bych to taky skoulel, teď ostrouhám), plus mraky dalších otázek na podrobnosti transportu. Podívejme se, jak by se to asi mohlo odehrávat.

První varianta je, že Hugo nebude umět na nic z toho odpovědět, a to dokonce ani kdyby to absolvoval v bdělém stavu. Koumák pokrčí chápavě rameny a život jde dál. Kluci jsou normální.

Druhá varianta, Hugo je génius, všechno po pravdě vysvětlí, ale Koumák nic z toho nepobere. Pokud Hugo Koumáka nenutí, aby jeho příběhu uvěřil, zůstanou v dobrém rozmaru vzdáleného, nyní blízkého skoro strýčka a neméně vzdáleného, nyní blízkého skoro synovce.

Třetí varianta, Hugo, aby měl pokoj, si něco vymyslí a nakuká to Koumákovi. Ten to přijme, nebo taky ne, na každý pád je totálně vedle. Neví nic. A malý černý puntík pro Huga.

Čtvrtá varianta, Hugo, aby vypadal důležitě, vytvoří klenutý příběh, přidá k němu pár zajímavě působících podrobností a celé to kvalifikovaně předloží Koumákovi tak, aby to slyšeli i ostatní. Koumáka to zaujme a na jeho doplňující otázky Hugo ochotně odpovídá, ale jenom tak, aby Koumák neprohlédl, že je to celé báchorka. V případě, že Hugo neumí Koumákovi něco vysvětlit, nabádá Koumáka k *víře*. Hugo dostává velký černý puntík. Koumák věří a věří, ale stále neví vůbec nic, třebaže se na doporučení Huga začal i modlit.

Pátá varianta, Hugo mlčí, protože nemá co říct. Koumák tedy vytvoří příběh sám a za jeho stálého doplňování, cizelování a zkrášlování se o něj dělí s těmi, kteří mu budou naslouchat. Hugo má malý červený puntík za sebeovládání. Koumák stále neví vůbec nic, ale připadá si důležitě a zajímavě, a protože teď on nutí k víře a modlitbám ostatní, přidělujeme mu dost velký černý puntík.

Šestá varianta... Dost, dost!

To jsou scénáře ze světa lidí, to by se nikdy těmto velikým, krásným a ušlechtilým tvorům nemohlo stát. Normálně to dopadne takhle. Hugo mlčí a vůbec ho nenapadne na toto téma promluvit. Koumákovi rovněž ani na mysl nepřijde se tak hloupě ptát, neboť ani pořádně neví, na co. Oba sice o pozadí této záležitosti nevědí zhola nic, ale na oplátku mají obrovské červené puntíky. Zůstali sami sebou a nestrhávají do tůně nesmyslů druhé.

Hugo, Vilma ani ostatní, si celou tu operaci nemohou nijak vysvětlit, pakliže si vůbec něčeho všimli. Nějaké to uvítání a očichávání tam přirozeně proběhlo, ale nám teď nejde o precizní popis charakteru nosorožců optikou biologie, takže i prosím za prominutí případných nepřesností vyplývajících z hrubého zjednodušení

do schématu, který má vypíchnout zejména oblast možných úvah těchto zvířat.

Neboli důvody změn jim zůstávají skryty. Kdyby jim o tom někdo vykládal s požadavkem, aby to přijali jako pravdu, museli by tomu nejspíš jenom věřit. Ale nic by jim to nepřineslo, pro tohle se nenarodili, pro tohle na světě nejsou. Nedisponují žádnými externími znaky ani důkazy, mají jenom svoje vědomí a snad pocit, Hugo nebyl a je, a naopak Hugo může vnímat, byl jsem mezi svými, a teď jsem zase mezi trochu jinými svými.

Avšak všechno se prokazatelně stalo, není o tom nejmenších pochyb, a lidé dokonce znají celý průběh akce a její smysl. Bylo by nemoudré to zavrhnout jenom proto, že jisté entity na tu informaci nedosáhnou.

Pro nosorožce leží zcela mimo jakýkoli význam snaha pít se po tom, *proč a jak*, když i *že* mají dost v mlhách. To jim nic nedá. Neřešíme teď, že by Vilma ohrnula nos, a že si toho Huga ne a ne a nevezme, a podobné manýry známé ze světa lidí. My si je ovšem dovolit můžeme, jsme přece vrcholem stvoření (evoluce)!

Nosorožec tuponosý, jinak také bílý, je náhodný výběr, ale pravděpodobně by se obdobně v podobné situaci zachoval každý živočich.

Hezkou ukázkou ohraničení životního rozměru je třeba i Třesavka velká, možná váš domácí spolubydlící. Je to pavouk podobný sekáčovi, s celkem drobným tělíčkem, předlouhými končetinami, a ještě delšími makadly. Třesavku můžete nejčastěji vidět v rozích místností, má ráda teplo a sucho.

Jakmile tento členovec zaznamená ohrožení, začne se třást a otáčet asi jako na řetízkovém kolotoči rychlostí čtyři až pět otáček za sekundu, čímž vytvoří optický dojem, že je mnohokrát větší. To má odradit predátora. Nepřemýšlí o tom, je to automatika.

Ovšem proti domácímu vysavači značky Eta, typ 0471, o síle 1800W, nemá nejmenší šanci. Je snad tento jeho obranný mechanismus, který takto selhal před vysavačem, špatně navržen a vytvořen? Ale ne. Je uzpůsoben pro mikrosvět pavouka, proti jeho predátorům, pro jeho dimenzi. Lidský stroj je mimo rámec působnosti této obrany, a proto se ukázala jako neúčinná.

Oba světy se sice do nějaké míry ovlivňují, ale jinak se míjejí. Obranný mechanismus Třesavky velké nebyl zamýšlen a vyroben, aby odolal Etě (ani jiným značkám). A nepomohlo by jí, ani kdyby se modlila od rána do večera.

Rozumíte, to, co by si o tom pomyslela, kdyby to dokázala, nemá pražádný vliv na skutečnost světa lidí. I my si můžeme myslet co chceme, ale s duchovní dimenzí inteligentní existence to ani nepohne. Dokonáno jest. Záleží jenom na nás, zdali přijmeme podmínky toho světa nadřazeného, podobně jako by se zachránila Třesavka, kdyby raději zalezla někam, kde by ji vysavač nevyhmatl.

Vraťme se ale honem do světa lidí, ať nezapomeneme pointu.

A pohledme na nemluvně. Ani to nám neodpoví, ať se ho zeptáme, na co chceme, což se nám teď ovšem pro srovnání hodí.

Doktoři a vědci už spekulují o tom, co si tak malé děti mohou myslet a nad čím mohou bloumat, a už také v populárně naučných člancích nám sdělují, co objevili. No, my zůstaneme lidmi s nohama na zemi a použijeme svůj laický, selský rozum. To nám bude stačit.

Nás teď ani tak nezajímá, co si nemluvně myslí a nad čím přemýšlí, to si ostatně můžeme docela dobře představit. Spíš se zaměříme na to, co si takové nemluvně představit a vybájit určitě nemůže.

Důkaz metodou negativní selekce s následným odečtem. Vzpomínáte? Když to nejde předem, může to jít zadem. Stejně tak když ne vrchem, pak snad spodem. Když ne od středu po okraj, zkusme to od kraje ke středu. Není to vysoko, bude to nízko. Není to

pocitivé... Jasně. Máme-li určit neviditelné ve světě viditelného, a vidíme jenom viditelné, mnohdy to jinak ani nejde.

Otázky nechme podobné, jako šly k Hugovi.

Babička si škvrně po obědě odveze v kočárku. Následuje krátká, hezká procházka v parku, pak je vezme na chvíli k sobě, aby si dala káfčo, a v podvečer dítě zase vrátí mámě zpátky.

Rozumí malý človíček tomu, co se během odpoledne odehrálo? Před tím u mámy, potom u mámy. Ale co mezi tím? Ví, proč a jak se to stalo?

Absolutně ne. Ani kdyby nemluvně už mluvilo, nic by nám nebylo schopno o tom odpoledním výletu vyprávět. Určitě ví jen to, že máma byla před, a máma byla po. A možná ještě ten divný pocit z muchlování někým cizím mezi.

Mohlo by si čtvrt až půlroční dítě představit dejme tomu soustruh? Nikdy ho nevidělo, nikdy neslyšelo jeho zvuk a nikdy o něm neslyšelo mluvit. Byl by jeho mozek toho schopen? Mohlo by si nemluvně představit rybářské náčiní? Co myslíte? Mohlo by snít o chemických procesech, třebaže ono samo je také jejich hrací plochou? Nechceme od něho, aby o těchto věcech mluvilo, aby je popisovalo, nic takového. Ale bylo by vůbec schopno ve své hlavičce identifikovat, o čem tady mluvíme? Co myslíte?

A kdyby to dítě bylo už teď začínajícím géníem matematiky, fyziky a chemie, bylo by toho potom schopné? Mohl by prcek génius mít takové vidiny?

Miláčkové, kteří z vás si stále ještě myslíte, že ano, tak vy nebudete mít šanci následující texty správně pochopit, a také je nepochopíte, a vzápětí ani nepřijmete.

Odpověď je – ani náhodou. A víte proč? Poslední šance pro zaprputilé technokraty a fanoušky malého génia...

Když na záznamové médium nic nenakopírujete, nenahrajete, neuložíte, tak to tam prostě nemůže být. Takhle jednoduché to je!

A to je dobře pro nás jednoduché prostáčky. Vy schopnější s tím budete mít problém. Ba ne. Doufám, že ne.

Mozek – zůstaňme nyní už u člověka, o toho nakonec kráčí – lidský mozek je při narození jako čistý, naformátovaný pevný disk. Má svoje parametry, svoji maximální kapacitu (žádný strach, tu *vy* nikdy nevyčerpáte), rychlost otáček, přívod energie (*já* taky ne), datové rozvody, a jen několik základních instrukcí dostačujících právě tak na to, aby človíček úspěšně nastartoval svoji samostatnou pouť ve fyzickém světě. Co tam nedostanete, to tam není! Samo se na tomto *disku* nic neobjeví! Ani za sto let! Když na disk, do mozku, nepřijde informace o koalovi medvídkovitém, který žije pouze v Austrálii, nebudete si jej schopni nijak vybavit. Je to samozřejmě daleko složitější, ale nám teď jde o podstatu.

Mozek, stejně jako pevný disk, fleš paměť, DVD médium nebo magnetická páska, nevydají nic, co tam nějakým příslušným procesem nebylo uloženo, a co tam proto není.

Ještě drobný dovětek pro zarputilé materiály. Váš harddisk může být skoro naplněný všelijakými užitečnými daty i nepotřebným smetím. Tak i mozek. Ale bude na něm chybět dokument, co jste zapomněli nakopírovat z jiného stroje, *dopis_mařence.docx*. Opravdu doufáte, že váš disk vydá informaci o té velké a nehybnoucí lásce, o které jste své milé v dopise napsali? Disk ani necekne. Myslíte, že by si obsah toho dopisu mohl váš pevný disk představit? A třeba jenom ten dopis sám? Jeho název (souboru)? Hloupost, jak by mohl. To nejsou absurdní otázky, nahraďte disk vaším mozkem.

A teď vyskočíte, já si ta slova z dopisu Mařeně ale umím představit! Ó ano, příteli, ale až tehdy, kdy jste je nahrál na disk, totiž když jste je zapsal do svého mozku tím, jak Mařenku znáte, spolu chodíte a něco prožíváte, uvažoval jste o ní jako o partnerce na celý život a asi ji fakt i milujete. Ve skutečnosti ji ze své hlavy vůbec

nemůžete dostat. To všechno jsou data, která ve vašem mozku už dávno jsou. Proto není problém si je *načíst*, vybavit.

Ovšem například mozek takového Salaha Hissoua, občana afrického Maroka, si nevybaví ani nepředstaví zhola nic, nemaje o existenci vaší Mařenky ani potuchy. Dokonce se mu o ní nebude ani nikdy nic zdát. Nemůže.

A v tom je konečně to ponaučení.

Člověk si dokáže vybýjit, vybavit, vysnít a představit cokoli, ale jenom do hranice, po kterou sahají vlastnosti a parametry jeho disku, mozku. To ale zrovna nás lidi moc netrápí. Jenomže obsahem těchto snů, představ a vizí mohou být pouze data, údaje, informace, poznatky, prožitky a příběhy, které se tam nejdříve nějakým způsobem dostaly. Mozek je sám nevyrobí.

A jestli vás teď napadá, jak to, že člověk je běžně nadán nejružnějšími představami, sny, vidinami a konstrukcemi příběhů, mnohdy nádhernými a nejednou i neuvěřitelnými a v reálném světě dosud nespátřenými nebo neprožitými, pak máte úplnou pravdu. A já se k vám přidám a podpořím vás, že totiž naše makové paličky opravdu obsahují informace, jako jsou láska, pokoj, trpělivost, věrnost, smysl pro spravedlnost, obětavost, sebeovládání, skromnost, požadavek pravdy, vyhlížení věčnosti, potřeba lidského společenství, směřování k dokonalosti, touha ke spojení s opačným lidským pólem, které běžně, až na výjimky, nemůžeme na své *pevné disky* poskládat z toho, co prožíváme dnes a denně kolem sebe. A přesto tam jsou!

Pak je ta otázka, jak se tam dostaly? Kdo je tam dal?

Do své hlavy přijímáme data prostřednictvím čidel zraku, sluchu, čichu, hmatu a chuti. To jsou radary našeho fyzického vozidla, těla. Pak tyto vjemy máme v mozku bezpečně uložené a za normálních okolností (když vám někdo neustřelí půlku hlavy) tam zůstanou a nezmizí. Jiná věc je, jestli jsme schopni si je kdykoli vybavit,

vzpomenout si na ně, a použít je. Tady bych se já mezi premianty rozhodně nepočítal.

Ukázali jsme si ale, že naše myšlení obsahuje i jiné substance, které se tam z okolního prostředí ani třeba dostat nemohly. Taková potřeba pečovat a být opečováván, nebo cit pro spravedlnost, touha po harmonii a spojení, a další. Tyto podstaty musíme mít k dispozici ještě před první zkušeností, která je nějak obsahuje, abychom vůbec dokázali rozeznat, že jsou to ony.

Jak bychom chtěli pojmout a pocítit zážitek spravedlnosti, kdybychom neměli kam sáhnout a určit, že se o spravedlnost skutečně jedná? Jak bychom mohli rozpoznat a zažít a třeba i pocítit pravdu, když bychom už před tím o ní neměli žádnou instrukci, která by nám identifikaci pravdy (a lži) umožnila?

Všechny tyto substance máme na svém pevném disku nahrané již od výrobce. Přeložím. Všechny tyto krásné a důležité věci, jako je láska, pravda, obětavost, touha po životním partnerovi a tak, jsou v našem mozku od narození. Jak se tam dostaly?

Jinou cestou, než vjemy skrze externí čidla. Byly tam nakopírovány z ducha, vnitřního člověka, který právě nastoupil do nového dopravního prostředku po naší dimenzi, našeho těla. To jsou první data uložená v našich hlavách nad rámec základní technické vybavenosti našeho mozku.

Přesně zde také tkví základní rozdíl mezi člověkem a ostatními živočichy, ale tento nesporně důležitý fakt nyní ponechme stranou.

Vím, bratr Darwin o tomhle moc nepsal, takže materialisté asi sotva k tématu mají co říci, ale abych je uklidnil a snad i potěšil, ani k náboženství lnoucí osoby na tom nejsou o nic líp.

Není to fajn? Není to fantastické?

Z toho všeho, co jsme si tady pověděli, je nad nebe jasnější, že celá ta záležitost kolem smyslu naší existence není o nějaké náboženské víře a ani touto vírou nemůže být řízena. To jsou jednoduše

fakta. Možná je někdo nevidí, možná je nechce vidět, ale to na věci nic nemění.

Možná zase někdo vyskočí, ale v bibli se píše na mnoha místech, věřte, kdo uvěří, víra tvá tě uzdraví, kdo věří, má život věčný, a podobně.

No, v bibli... V Novém zákoně. V knihách Mojžíšových, žalmech a pro-rocích nic o takové víře nenajdete. Nový zákon, jak víme, jsou spisy se svědectvími lidí, kteří i desítky let po rozhodné době Ježíšově pozemské pouti zapsali, co si pamatovali a co si o tom všem mysleli.

Proč u všech všudy není od těchto lidí k dispozici ani jediný autentický text z roku třicet? Proč to nepsali hned za pochodu, Ježíše a ty události před očima? Nač ty desítky let prodlevy?

No umíte si to představit? Vedle mě Ježíš, jehož považuju za boha v těle, vidím, že to opravdu není běžně uvažující a jednající člověk, poslouchám, co říká, mluvím s ním, následuju ho, vidím všechny ty zázraky, uzdravování, nasycení pěti tisíců, proměnu vody ve víno, dokonce ho pak na vlastní oči spatřím i po ukřižování živého, že bych hned nesedl a nenapsal o tom ani řádek? Taková událost!

Asi to hoši tak jasně neviděli, a muselo se jim to nejdřív v hlavách rozležet. Času na to měli dostatek, sepisovali evangelia a dopisy někdy mezi lety 50 až 150.

Musíme také vzít do úvahy, že ne cokoli, co pisatelé vkládali Ježíšovi do úst, skutečně také řekl. On nevyslovoval věty poplatné lidskému myšlení. Jenže takových je tam taky dost.

A kromě toho je Nový zákon souborem spisů, které byly definitivně kodifikovány pod přísnou kuratelou Svaté stolice římské až ve čtvrtém století. Přirozeně existují i další spisy podobné povahy, například Tomášovo evangelium, Slova Ježíšova, Evangelium Esejských, Kniha Henochova, ale ty mají smůlu, protože se tehdejšímu

Úřadu římského biskupa nehodily. Proč, o tom jsou asi jenom dohady, ale my už můžeme tušit.

A mimoto, uvažujme trochu. Kdo má asi zájem na tom odsunout fakta do oblasti víry, kteroužto nelze nijak uchopit ani vyargumentovat?

Stalo se vám někdy, že jste něčemu skutečně a opravdu pevně věřili, a přesto bezvýsledně? Nic to nepřineslo. Víte, co řekli mně? Tak si asi špatně věřil...

Míval jsem sen. Mohl jsem se vznášet a létat. Jen bylo nutné, abych tělo přesně držel ve správné poloze a měl upažené ruce asi tak, jako to mají letadla s křídly. Kolikrát jsem se při rychlém kle­sání obával, že to nedopadne dobře, a chtěl jsem ruce dávat pod sebe. Ale ukázněná pozice těla situaci vždy nakonec stabilizovala. Nikdy žádná havárie. Zprvu jsem se ocital v letovém stavu bez vlastní vůle, ale postupně jsem se naučil létání využívat, a vědomě se takto prostorem pohyboval i na velké vzdálenosti. Už jsem ani nepotřeboval napomenutí, *drž ty ruce od sebe!*

Nejdřív jsem si myslel, že to bude ideální názorná ukázka víry, ale rychle jsem pochopil, že je tomu úplně naopak. Co bylo podstatné, bylo držet tělo tak, jak bylo třeba, abych si nenatlouk'. Konat. To je oč tu běží. Nikdo po mě nechtěl, abych něčemu věřil, respektive mohl jsem si věřit, čemu bych chtěl, s úspěchem letu a mým zdravím to nemělo pranic společného.

To je to. Uskutečnit, udělat, spolehnout se, držet postoj (nejen při snovém létání). To není jakési plané věření, za kterým je v lepším případě jenom nevědomost a přání, v horším póza.

Pryč od toho a zpátky k důležitějším věcem.

Mnoho lidí stále ve věcech šfourá a stále a stále pátrá *jak*. Doslava se utápějí v možných detailech provedení. A protože naše dimenze je limitována mimo jiné časem a prostorem, honba za po-

drobnostmi neboli otázka *jak*, je natolik zaměstná, že jim už nezbývá kapacita na *zda* a *proč*, a podstata jim tak utíká pod rukama.

A zase, kdo má zájem na tom vytěsnit podstatu nimráním se v detailech? Uvažujte.

V následujícím období asi dvanácti let Dan vícekrát zatoužil znovu uslyšet ten hlas, který do jeho nitra vnesl takový mír a klid, a také jistotu a závdavek pocitu záchrany a příslušnosti k domovu, kam směřuje a kam se určitě vrátí.

Zpočátku se i párkrát dočkal. Ale velmi záhy jej takhle, v hlavě mezi ušima, zaslechl naposled.

„Přijde čas, a už je tady, a nebudeš ten hlas potřebovat.“

Daniel z toho zprvu posmutněl, ale časem se mu to rozleželo, a zase *mu* musel dát za pravdu. To jen malé, sotva narozené boží děti, když ještě nedokáží samy posoudit, co se odehrává a kde vlastně stojí, mají nutkavou potřebu hmatatelných znaků – obraz, zvuk – vyvolávajících pocit fyzické skutečnosti. Vskutku, člověku není snadné přesměrovat myšlení z jedné dimenze do jiné. A pak, ve chvíli, když jsme hodně dole, a nezvládáme se sami zvednout, nám ten vnímavý *rodič* shovívavě poskytne aspoň na moment potřebnou iluzi. Je vlastně v nás a my v něm, a to neustále, ale chvilku – někdy dost dlouhou – trvá, než se ho naučíme vnímat.

Jak je to jasné! Proto mi ten hlas na zvukové vlně zněl v hlavě, mezi ušima. Danečku, je to v uších, bude to hlas! Ó můj bože, vážně jsi borec!

Dnes už spolu komunikují jiným způsobem, jinou řečí. A ne v hlavě, ale v Danově nitru. Vlastně ne, ne – spíš Daniel je v jeho nitru. Nebo je to vzájemné?

Později, někdy ve druhé polovině devadesátých let Dan také zmínil jakéhosi amerického pisálka,^[38] který svými knihami

o hovorech s bohem vydělal a potom dále vydělával na živobytí, a to prosím z úplné nuly. Zase jeden z těch protagonistů amerického snu. Bůh ho přivedl k úspěšnému životu a k prosperitě už zde na Zemi!

Jaká nehoráznost! Jaká arogance! Proč bůh nezajistil úspěch Ježíšovi, jeho učedníkům, Janu Křtiteli, a vůbec všem těm jeho lidem, co se k němu po staletí a tisíciletí hlásili. Proč ne mně?! A byli tací, nebylo jich moc, kteří skutečně podle jeho vůle jeli. A to navzdory odporu jejich okolí! Sliboval snad Ježíš Nazaretský, takto bůh v těle, nějaký pozemský blahobyt? Nikdy! Co je nám pravdou, je světu bláznovstvím.^[39]

Ti, co tvrdí že ano, na sebe neklamně a nehorázně vyzrazují, že jiný profit než v současném světě neznají ani neuznávají. Jsou to de facto skrytí materialisté, pravda, s plnou hubou náboženských proslovů.

Dan, ostatně jako vždy, bez odpovědi nezůstal.

Nejeden to zpočátku opravdu myslí upřímně. Ale pak se mu v té nově zažitě roli zalíbí, protože mu poskytuje pocit seberealizace a důležitosti. Přesně tohle je okamžik, kdy se odkloní od původně zdravého směru. Právě odbočil na kolej zájmu, uznání světa, úspěchu, a plynule se zařadil do hry trhu, nabídky a poptávky, a peněz. Takový hlasatel *pravdy, která se stala právě jemu*, zůstává sice hezky vymalovanou a pečlivě vypucovanou, avšak k politování prázdnou nádobou.

Takové nádoby jsem nestvořil! Chodí po ulicích a vykřikují ty své názory a mluví za mě! Říkají, co oni si myslí, *jaký* já jsem, zatímco zapomněli na to, že jsem. A co je horší, mnozí jim na to naletěli! Protože jsou vlastně stejní, jako ti hlasatelé, také tak vyprázdnění, a ještě jim za to platí! Víš, jak mi při tom je?!

Vím.

Dan se nikdy nechtěl vracet zpátky, raději otáčel svoji tvář dopředu. A je to pochopitelné. Jde přece cestou od údolí šeré smrti, z úzkosti a stresu dětství, přes bouřlivá léta školních lavic, trnů a kamením vlastní nevědomosti a neukotvenosti směrem, o kterém ví, že je správný, za světlem, pravdou, blíže k zážitku opory a pocitu sounáležitosti, směrem za přirozenou rolí tíhnoucí ke spojení. Ubírá se cestou ke svým, domů. Nač se ohlížet...

Jenom občas si vybavil ty okamžiky, kdy se lámal chléb a kdy se musel rozhodnout. A protože byl se svým rozhodnutím spokojen a smířen, nepůsobilo mu v takovém případě ohlédnutí bolest.

Člověk hledá pomocnou ruku, hledá to, co má trvání, co má hodnotu, hledá spokojenost, pokoj, spravedlnost, odpuštění, pravdu. Dýchá vzduch a pije vodu této modré a zelené matičky Země a rozhlíží se, čeho by se chytil. Jak by se zachránil. A zvažuje jenom to, co vidí a cítí a co mu nabídne okolí.

A v tom je právě ten zádrhel. Hledá totiž a očekává tu pomoc, ten hlas, někde jinde. Bohužel, hlavně jinde. Kousek té dimenze, jejíž základní *soubory* nosí od malička v sobě, ten odkaz věčného ducha, zůstává bez jeho povšimnutí. Nadšený se vrhá na nabídku světa. Všichni to tak dělají! A on se přece nebude lišit. Tudy vede proud, tady je směr, tak jedeme!

To je také výsledkem negativního působení církví a různých nábožensky smýšlejících lidí, což jsou právě nesporné a nedílné součásti tohoto světa. A pozor – náboženský člověk nemusí ani zdaleka být pouze členem nebo příznivcem nějaké církve nebo náboženské doktríny. A tito vás pak buď navedou na nesprávnou stopu, a vy pak hledáte jinde, nebo jste od vyhlížení slova pravdy a spravedlnosti odváděni úplně.

Ale je to na vás.

Nemusíte to vzít! Poslouvejte dobře, co lidé říkají. A nejenom co říkají, ale zkoumejte také *proč* to říkají, a z *jaké pozice* na věci nahlížejí. Tady platí od věků platný klíč k pochopení, a tím klíčem je

cui bono. Komu to slouží. Teprve to vám dá ucelený obraz o podstatě sdělení. A teprve pak je možné vhodně reagovat. Teprve pak je dobré přijímat stanoviska. To už totiž jasně víte, koho máte před sebou.

Lidé Danovi nezřídka kladou otázku, jak to víš, jak víš, že právě takhle to má být, jak to můžeš říct, jak víš, že je to správně? To jsou stejně irelevantní otázky, jakými dotírali na Ježíše, jakou mocí to činíš?

O to přece vůbec nejde, jak to vím. Je naprosto od věci způsob, kterým jsem to poznání nabral. Podstatné je, že to vím, a zajisté věc sama.

Tolikrát se ho s jakýmsi despektem v hlase ptají, jak víš zrovna ty, že je to správně? A vždycky na to musí reagovat stejně.

Neřek' jsem, že je to správně (nebo špatně), ale že *je to tak*. To je to zásadní, nebo ne? To samotné vyhodnocení obsahu tvrzení nebo argumentu. Nikoli *jak* jsem na to přišel.

Co udělal Ježíš? Odkázal je na činnost Jana Křtitele,^[40] jinými slovy, poslal je s takovou nepatřičnou otázkou do háje. A víte, kdo se ho takhle ptal? Náboženští vůdcové.

Ale ti bohužel nejsou jiní než jejich ovce. Kdyby nebylo ovcí, nebylo by třeba pastýře. Tak si vlastně nemají co vyčítat. A ten obraz si klidně můžeme aplikovat i na oblast politiky. Ale nejsou nakonec lidé obecně takoví nebo podobní? Hmm...

Proč tak jednají? Proč se tak chovají? Jak přemýšlejí? Co je vede k takovému uvažování? Už tisíce let. Nic nového pod sluncem, samá pravda, kazateli.^[41]

Ambice je nejrozšířenější choroba lidstva, tvrdí Dan. Spěchají, stále jen dál a výš, chtěli by být známější, zajímavější, důležitější a slavnější a samozřejmě bohatí. Ženou se za uznáním a obdivem okolí, a často jdou i přes mrtvoly. Nezájem. Nezáleží jim na tom, že jejich prosperita je vyvažována utrpením mnoha jejich bližních.

Chtěli by toho tolik, ale jejich nitro je prázdné. Nedokáží se vyrovnat s tichem, bojí se ho, a tak hlučí, mají rádi hřmot motorů a rázující rockový nářez. Všechno by chtěli roztočit a být tam, kde to žije. Navlékají na sebe oděvy ne kvůli ochraně před nepřízní počasí, ale aby na sebe upozornili. Nosí drahé prsteny a jiné ozdůbky, nechají si na pokožku vypalovat obrázky, propichují si kůži i na viditelných místech a protahují jí šperky. Všichni se na mě dívejte! Snad aby dozdobili aspoň vnějšek, když už v jejich vnitru se na to koukat nedá.

Jsou stále ve spěchu, v permanentní revoluci, pořád se snaží někoho trumfnout, stále s někým soupeří a bojují, klaní se principu konkurence, pořád něco shánějí a něco nebo někoho nahánějí, čas je jim krátký. Chtěli by být bohy, ale nemají na to. Proto se schovávají za maskou cyniků a drsňáků, chlápků *v pohodě*. Ženy z toho nelze vyjmout ani je omluvit, neboť ty se mužům snaží vyrovnat.

A neukojené ambice jim srázejí už tak rozkopané sebevědomí. Jsou nespokojení, nešťastní a nenaplnění. To ovšem popírají, vždyť oni nemohou nebýt in. Uchylují se pak k nejrůznějším drogám, co jich jen je, aby zapomněli, aby ten rozpor vytlačili z mysli, aby ty neustálé prohry, které navenek zakrývají, vůbec unesli.

Přitom se stále snaží přesvědčovat své okolí i sebe, že jsou někým jiným. Jsou samý afekt, póza a patos, nepoznají harmonii. Něco říkají, něco jiného zamýšlejí, a ještě něco jiného dělají. Pomlouvají se, podvádějí, intrikují a těší se z neštěstí druhých, a navíc se utěšují, že je to lidská přirozenost. A že za to může doba. Mají zdeformovaný vzorec kompatibility. V tomto stavu se pak párují a rodí děti.

Nezáleží na tom, že to na nich na první pohled není vidět, že se nezadají takovými být, protože to maskují, jak mohou. Opravdu je tohle to, čeho si ve svém životě přáli dosáhnout?

Daniel opravdu neměl ustláno na růžích tohoto světa. Až na krátké záblesky, sice mezi lidmi, ale stále v opuštěnosti, přetěžko potkat spřízněnou duši. Přesto by neměnil. Na své kdysi těžce vyargumentované rozhodnutí vydat se právě po této jeho cestě byl právem hrdý. Byl s tou volbou smířený a koneckonců spokojený. Líp to nešlo, sotva by mohl jednat jinak. On nikdy.

Mezi těmi, kteří zůstávali na opačných stranách, to nikdy neměl snadné. Vlastně nebylo dne, aby mu byť nějaká drobnost nepřipomněla, že vítr společenské konvence vane proti jeho tváři. A s pohledem očí ve stejném směru se nesetkával.

Dvě tři na samém vršku, čtyři pět na plodných větvích. A po jednom z města, po dvou z čeledi. No jo, no.

Ale domov se blíží. Je už o mnoho blíž než před lety. Je už na dohled.

Dnes už nesoupeří s lidmi jiných názorů tak zaníceně, jako dřív. Nevyhledává spory s církví ani s jinými názorovými skupinami, není to jeho zájem. Není jako ti, co urputně soupeří s jinými světonázory a snaží se jim dokazovat a přesvědčovat je, kdo má pravdu.

Dan už dávno poznal, že si každý musí svoji cestu najít, proklesat a projít sám. Možná si většina zvolí společnou, mnohaproudou dálnici, kde jedete rychle, celkem pohodlně a poměrně bez obtíží, a hlavně v zá-krytu s ostatními. Snad je to pohodlnější, tak se to má, tak se to sluší, takový je dnes svět, a tak to chodí. Otázka je, kam ale dojedou.

Není to tak, že by nad nimi mávl rukou, tak ať! Občas o nich přemýšlí, konečně lidé jsou těmi, po jejichž společenství se mu stýská.

Pravda má mě, vrací s úsměvem, když mu sem tam někdo zase vpálí, že musí mít vždycky pravdu. A možná, když mu dnes přednesou tu nešťastně rýpavě otázku, jak to víš, sice malinko povzdechne, na moment zvedne oči (ty to vidíš!), ale nevypakuje je

jako Ježíš, jen nasadí o poznání shovívavěji a rozhodně beze stopy pohrdání, no protože já tam byl.

Když už někde jsi a něco spatříš, pak už to vidíš a budeš to rozpoznávat stále. A až něco zahlédneš a rozpoznáš, a budeš dále poznávat, pak už to budeš vědět navždy a můžeš tomu navždy rozumět. A dodával úplně mírně, až tam budeš, uvidíš, a už se nebudeš muset ptát.

Když už se něčím chcete chlubit, chlubte se tím, že znáte mě.^[42]

Opsal Jeremiáš slova samotného boha. Jak vím, že jsou jeho? Protože lidé by vám na to řekli, nevytahuj se, jsi pyšný. Protože oni ho neznají.

Kolikrát se za chladnějšího dne zastaví, pozvedne hlavu, aby nastavil tvář hřejivému slunci, zavře oči, zhluboka se nadechne, a pak po-ma-lu vydechuje... To je paráda! Pomyslí si, jaká je to nádhera, to teplo, to očišťující prozařování slunečními paprsky. Ještě že na slunce člověk nedosáhne! To by ho zase chtěl opravovat, vylepšovat a předělávat... Ale, zaplaťpánbůh, na to nemá!

Kdysi začal na sporu o stvoření, naráz, nebo postupně, a třebaže vždy upřednostňoval jenom minimum, za to podstatných informací, přece se mnoha zákoutím a podrobnostem nevyhnul. I Dan se musel ubránit exhibici ve znalosti písma, tedy židovsko-křesťanské bible, a poznání mnoha od kříže odvislých a s ním souvisejících událostí. Ale chtěl znát příčiny a okolnosti, tak je má mít.

Avšak drtivá většina lidí, tedy aspoň těch, kterým světlo budoucího života vrátilo naději na ztracený domov, takže vlastně mizivá menšina, si klidně vystačí s tím, člověče, bylo ti oznámeno, co je dobré a co od tebe Hospodin žádá: jen to, abys zachovával právo, miloval milosrdenství a pokorně chodil se svým bohem.

Kdybyste se zeptali, to musím studovat bibli a projít nějakou církví?

Ne. Z tohoto nemusíte nic. Ani sama bible nic takového nenakazuje, ani nedoporučuje. Když už ale na náboženství, nebo dejme tomu na nějaký biblický text narazíte, budete se muset k tomu nějak postavit.

Veškerý důkazní materiál a všechny použitelné šablony nosíme od malička s sebou. Jak rozpoznat pravdu a lež, dobro a zlo, a spravedlnost, a věrnost, lze jedině prostředky, které máme v sobě, uvnitř nás. Tam jsou odpovědi na všechny ty otázky, jak to víš a jak víš, že zrovna tohle je tak. Proto je tak naivní a doslova marné chtít argumentovat externími důkazy a čekat, že se tím něco vysvětlí. Takové důkazy potřebuje pozemský systém práva, systém spravedlnosti je nepotřebuje.

Z toho můžete pochopit, proč lidé tolik tápou a nevědí. Hledají důkazy mimo své nitro, ve vnějším světě. Ale ty tam nejsou a ani být nemohou. Protože jedině uvnitř nás je vzorek té jiné dimenze, jejíž jevy a entity potřebujeme rozpoznat a ověřit.

Zastánců postupného vývoje z ničeho by nám mohlo být až trochu líto, ale co naděláme. Když evoluce nevydržela a totálně selhala, čímž je nadále nepoužitelná, budeme si muset vystačit s kreativitou schopnější existence. Nic dalšího totiž není. Ale to není zase tak málo.

Hudebník a pedagog

Jsou devadesátá léta. V Česku a dále na východ probíhají celospolečenské změny, které – jak Dan zanedlouho zjistil – mu připomínají ze všeho nejvíc někdejšího souseda z přízemí pana Soukupa, taky už blahé paměti, jenž chodíval s taškou nových plakátů a malým kbelíkem lepidla, a natíral a natíral, a přelepoval plakáty prošlé, a tak obnovoval svět – a měnil režim.

Československo bylo proti vůli velké většiny jeho obyvatel rozporcováno na Česko a Slovensko.

Bývalé osoby *pod sluncem*, politici, veksláci a protagonisté šoubyznysu se snaží uchytit v nastalém chaosu. Ti nejbohatší a ti s nejlepšími styky a kontakty mají kliku.

Michael Jackson na vrcholu své slávy nechává postavit na místě někdejšího Stalinova pomníku v Praze svoji sochu v nadživotní velikosti, aby v září 1996 na Letenské pláni odstartoval HIStory World Tour. Zvuk z koncertu je slyšet po celém vnitřním městě.

Pár osobností z hudební branže s nejostřejšími lokty rozjede své kšefty ve velkém. Spolu s nyní trochu bezprizornými zpěváky a dalšími ambiciózními figurkami rozjedou kolotoč muzikálů po vzoru USA a ve stylu Broadwaye, třebaže na to mají asi tak třicetkrát menší trh. Stále dokola protáčejí provařené tituly. Na plakátech to vypadá dobře, což o to.

Chtějí tím kulturnímu divákovi přinést něco nového? Snad nějaké nové, obsažné sdělení? Jistě ne. Vždyť všichni už ty příběhy stavěné do formy Nového Města (New Yorku) znají. Tohle tady je jenom přehlídka druhořadých muzikálových artistů na pozadí nějaké scény proložené pár desítkami obehnaných popěvků.

Těm jde jenom o ně a o ten jejich cirkus, ne o vás! Vy to jenom zaplatíte.

Naštěstí ze země za oceánem k nám dorazil ještě jiný zázrak, a pro Dana daleko užitečnější, než jsou král popu a muzikály.

Počítače.

Je zajímavé, že ani dnes mnozí IT odborníci a profesionálové nedokáží srozumitelně vysvětlit, co vlastně takový osobní počítač je. Budou to různě opisovat, *odborně* vypočítávat, z čeho všeho je složen a co na něm všechno zvládnou udělat, a budou mávat buď výrazy úplně cizími, anebo zparchantělými hybridy angličtiny zkroucenými českou mluvnicí. Taková *partyšna*, nebo něco *našérovat*, to jsou lahůdky, a těch oni vyrobili opravdu *požehnaně*. To nejednodušší, co z nich snad nakonec můžete dostat, by mohlo být, že je to železo, kde běží operák a aplikace. Hm...

Tak tedy pro nás amatéry. Počítač je stroj na zpracování informací. Tečka.

Dan je sice dnes už roky IT profík, ale nikdy neohrnoval nos nad žádným neobratným uživatelem. Říká, všichni jsme přece uživatelé, jen to někteří děláme dýl. Taky se to naučíte.

Ale zpět o dvacet let.

Na podzim čtyřidevadesátého si Dan pořídil svůj první počítač, aby napsal knihu. Nebo aspoň tak si to zdůvodnil. Ihned jej uchvátila jeho logika, jasná stanoviska a jednoznačné odpovědi, on to počítač ve skutečnosti ze své povahy ani jinak nedokáže.

Navíc si jej Dan mohl uspořádat a vychovat podle svého, takže si za velmi krátký čas oba velmi dobře rozuměli. Na knihu náhle nebylo ani pomyšlení. Ustoupil ze svého nápadu také i z jiného důvodu. Kdo by to čet? Ten, kdo má životní filozofii úplně odlišnou, by tomu nemohl rozumět. A někdo podobný mně to ani číst nemusí, protože už ty věci stejně dávno zná.

Ovšem počítač a jeho schopnost přesně zpracovat zadaná data v nejrůznějších směrech přináší Danovi něco, co na dvě desítky let

uvolní jeho vnitřní odkaz pro fyzický svět. Počítač mu nahradí kapelu, orchestr a nahrávací studio. Tehdejší procesory ještě zdaleka nebyly schopny toho, co dnes, ale něco to přece už bylo. A Daniel se naučil vykresat i z mála důstojný výsledek.

Stačilo jenom pár měsíců. Po Novém roce 1995 si koupil tehdy nejlepší zvukovou kartu od Creative Sound Blaster AWE32, a pak ještě klávesy Roland A-30. A zkusil si hrát pomocí aplikace Power Tracks, ve verzi 2.13 byla volně k mání.

To bylo vše, co v té době Daniel měl. Nikdo mu neporadil, jak se to s tou muzikou na počítači dělá, on to taky málokdo uměl. Dan o tom do té doby nic nevěděl.

Ale co, po zaměstnání měl času dost, žádná pro něho žena, se kterou by se rád podělil o příbytek, stravu a volný čas, a o vše, co se pro ni naučil, a také o všechny ty věci, pro které k partnerství spějeme, tady stále a stále nebyla. Šlo mu skoro na čtyřicet, ale roky nikdy nepočítal.

Teď tu byla možnost konečně vyrobit slyšitelnou podobu jeho hudby, ať už byla napsaná přímo jím, nebo jinými autory. Cizí tituly, pokud je považoval za kvalitní materiál schopný hodnotného sdělení, se kterým by se dalo pracovat, aranžoval do hudebních základů, ale ne jako prostou kopii originálu, ale po svém. Tak, jak pochopil a převzal od autora, a jak byl přesvědčen, že i autor by s tím musel souhlasit.

Mnohdy se totiž skladatelův zámysl nepodaří dostat na nahrávku, protože to buď dělá někdo jiný, s jiným názorem na skladbu, anebo autor sám není příliš šikovný a s tématem si neporadil. Byť by jeho nápad a myšlenka byly nosné.

Byl to počítač, prostřednictvím kterého Dan získal kapelu a vládu snad nad všemi instrumenty, které se jen v orchestru mohou vyskytnout. Později se naučil si tvořit vlastní samплы^[43] a z nich hudební nástroje podle aktuální potřeby. Protože zvukový adaptér měl v sobě zabudovány i základní zvukové efekty, jež obstarával

efektivní procesor, výsledek zdaleka nevypadal tak *chemicky*, jak by se na tu dobu dalo očekávat. Ostatně Danovým cílem bylo zpřístupnit světu to, co má v sobě, a to je přírodní a přirozená muzika, jakoby ji hráli lidé pro lidi.

V lednu 1995 napsal zase po dlouhých deseti letech vlastní muziku, a opravdu se na ní vydovádl. Tak se mu líbilo pracovat s celým orchestrem. *Světlo skutečností* je více vrstevnatá orchestrální skladba, kde si Dan vyzkoušel, jak jednotlivým rolím uvnitř melodických linek a harmonie přiřazovat správné instrumenty, které pak musejí hrát ty správné věci, aby vyzařovaly tu správnou energii. Ta se pak postará o – ehm – správný emotivní náboj. Prostě je to fajn, čerstvá skladba v plném obsazení, neboť chtěl zapojit co nejvíc lidí. Vlastně instrumentů. On za nimi viděl lidi. *Světlo skutečností* je skladba, která vidí za hranice jeho současného života.

Jenom chvílku potom se vrátil do roku osmdesát, aby si nahrál *Zamáváme si*, neboť v něm dosud zbylo trochu výčitek na profesorský *ensemble* konzervatoře, který mu v Semaforu na absolventském koncertu vyprodukoval takový background, že musel na usmířenou s touto písničkou aspoň dodatečně předvést, jak to ve skutečnosti mělo být. A tak to taky nahrál. Jako základ, který v budoucnu ještě i veřejně použije, tak i v kompletní orchestrální podobě. A tím si skladbu, i někdejší kantory, usmířil.

Rok 1996, a Dan nakupuje další zvukové zařízení Yamaha DB50XG Wave Blaster. Menší adaptér o velikosti pohlednice byl vlastně zvukovou bankou s reálnými vzorky hudebních nástrojů. Dnes se takové věci používají běžně, ale tehdy to byla novinka. To velmi rozšířilo tvůrčí a aranžérské možnosti, protože instrumenty teď zněly skutečně jako živé, a zařízení umožňovalo i další, pokročilejší prostorové efekty.

Pořád to byla práce na koleně, a už to vlastně nikdy ani nebude jinak, ale i tak začalo nejproduktivnější období Danovy hudební

tvorby a realizace hudebních nahrávek digitálními prostředky. Čímž se ale nechlubil, lidi jsou lidi...

Ten zvukový skok je neuvěřitelný a je jasně vidět hned v lednu 1996 na další nové instrumentální skladbě *Pohlazení*. Mohutný kostelní organ (varhany) o třech různých rejstřících, smyčcový orchestr, a dvě kytary, šesti a dvanáctistrunná, a trochu i pěvecký sbor, v kostelním prostředí téma ponechávají. Úplná klasika to zatím ještě není. Ale je to hladké. Takové pohlazení.

Natočit jedněma rukama takové věci trvalo dva až tři týdny a bylo to velmi vyčerpávající. Ne snad samotné nabrání zvuků do stop. I když to taky, protože Dan nikdy nebyl virtuózním instrumentalistou, manuálním pracovníkem hudby. Ale aby dosáhl dokonale vyváženého výsledku přesně podle předlohy, kterou měl v sobě, a vytvořil tak vlnu pro tu správnou informaci a emoci, musel odvažovat na lékárnických vahách. To dotahování do cíle, to trvalo. Ale pak...!

Navíc po deseti až dvanácti hodinách se sluchátky už nebyl jeho sluch věrohodný, bylo zapotřebí si odpočinout, nejlépe do druhého dne. A kromě toho nikam nespěchal, netlačily jej termíny, netísnila ho honba za honorářem.

Za necelý rok poté natočil skladbu z roku 1974 *Pojď už spát*, rozhovor dvou kamarádů u stanu, kdy se jeden druhého s náladou blue snaží povzbudit. Dan měl tenkrát, když písničku napsal, jenom kytaru. K tématu by se snad hodila, ale jeho představa o tváři písně byla úplně jiná, daleko komplexnější. A teď si ji konečně naplnil. Jakkoli Dan kytaru už tehdy ovládal, nikdy nechtěl být kytarista k táboráku, do vlaku, na vodu, nebo do hospody.

Tak si poslechněte, jak to tenkrát dělal sedmnáctiletý kluk, když hrávali Gotta, Pilarovou, Hálu, Majera, Simonovou, Chladila, a to jsem vybral ty lepší!

Tentokrát nehléděl na to, zda někdo pozná digitální pozadí, naopak, pod silné melodické téma nasadil elektronické bicí. Sice vedle

nich nechal běžet živou tamburínu, ale jinak jsou všechny instrumenty uměle namíchané. A mimochodem, takového kamaráda nikdy neměl.

To už měl vyzkoušeno, co dokáže, a pustil se do nahrávek playbacků titulů jiných autorů, jenom pro svoji radost, a taky si tak nějak odpívl, když zaslechl něco, čemu nemohl věřit, že tím někdo chce vydělávat prachy a slávu. Prostě sedl a natočil to líp. Chtělo by se říct na koleně, jednou rukou, a po pracovní době ve svém volném čase.

Z tehdejší doby vzpomeňme například Gainsbourgovu *Je t'aime moi... non plus*, nebo třeba slavnou *The Impossible Dream* (M. Leigh, J. Darion) z neméně známého provedení *Man of La Mancha*. Tuhle árii také v budoucnu několikrát zazpívá veřejně a sedne mu tak, že posluchači nevěří, že to kluk z ulice může naživo takhle dát. Mohl. Dan jo.

Autorstvím skladeb a písniček si Daniel moc hlavu nelámал. Věděl, že cokoli dobrého, a pro hudbu to platí samozřejmě také, nepochází *určitě* z člověka, takže pro něho byl autor všeho podařeného jenom jeden. O nepovedené věci se vůbec nestaral, i když ho někdy doslova rozpálily. Tedy spíš fakt, že si někdo dovoluje tím zaplňovat vysílací časy, zaměstnávat lidi v nahrávacích studiích, že to vůbec někdo poslouchá, a že tím konečně i ruší blahodárné ticho, které by za té situace bylo daleko zdravější a prospěšnější.

Ani on se nepovažoval za autora hudební myšlenky nebo tématu. Hudebního motivu ano, ale to už je vyjádření té myšlenky, která musela existovat dřív. Celé to autorství spočívá v tom dostat myšlenku prostřednictvím hudebního řemesla a případně techniky do fyzického světa, jinými slovy způsobit, aby si to někdo mohl poslechnout.

Veškerá správně vedená harmonie a všechny zákonitosti kompozice, kontrapunkt a pravidla dikce, cit pro tón a pomlku, to je součástí stvoření a darem do naší dimenze. My s tím můžeme jen

pracovat, a to nejlépe tak, že se s tím pracovat naučíme. Pak mohou vzniknout dílka hodnotná a zřídka vídaná.

Hudba je jiný způsob vyjádření daný lidem. Jejím účelem je říct to, co možná neumíme vyslovit, nebo to ani vyslovit nejde. Je jasné, že jejím smyslem je vyjadřovat věci v posledku pozitivní, což neznamená automaticky jenom optimistické, radostné a veselé, avšak na každý pád různou měrou hluboké, směřující ke zrání, ke kultivaci, k povznesení, k toleranci, k velkorysosti, k nadhledu a odstupu, ke spojení a k naplnění. Hudba je posledním společným jazykem, který lidem zůstal. I tak se oni zase snaží ji cejchovat, rozdělávat a škatulkovat.

Hudba – a hned pro mně neskočte – nemůže být pro zábavu. Copak sdělení, které má vyvolat zážitek, nebo emoce, se dělá pro zábavu? Copak projevujeme cit pro zábavu? Copak naším hudebním sdělením chceme vyvolat bujaré veselí? Já ne.

Muzika je spojována se zábavou neprávem, a to v případech, kde meritem zábavy je něco docela jiného. Hudba pak má roli pouhé kulisy, nebo služky.

Takhle hudbu vidí Dan.

A protože způsoby jejího uskutečňování na planetě Zemi se aktuálně Danovi jevily být dosti nešťastnými, vůbec neuvažoval o tom, že by se ještě někdy objevil na veřejné scéně, kde by zpíval a hrál. To se ale mělo změnit.

Na podzim roku devětadevadesátého dostal nabídku divadla Semafor účinkovat v pořadu Zuzana se vrací jako člen vokálního souboru Gospel Time Zuzany Stírské. Pokud by měl rozhodovat podle svých dosavadních poznatků a zkušeností, nikdy by do toho nešel. Tak proč tedy?

Karolína.

Před rokem za ním přišla do jeho kanceláře vedoucího odboru na úřad jedné velké městské části s pozvánkou do pěveckého sboru. Na detaily se podíváme později v části o Danových vztazích, takže teď jen to, co se hudby týká. Za devět měsíců poté pro ni napsal hymnus *Queen Comes Unto Me*. Na pozadí královsky slavnostní nálady a výrazné melodiky stála brilantně vyvedená instrumentace čisté klasiky. Žádný hudební nástroj z moderní doby. Přesto čerstvé a živoucí. Bez bicích a samostatného rytmizujícího basového nástroje je na počítači vrcholem kumštu něco takového věrohodně udělat. Přesto to hráli lidé. Bylo to cítit. Královna přichází.

Byla to ona, pro kterou nechtěl Semafor odmítnout. Navíc už rok byl bez zaměstnání, a byl rád mezi lidmi. Nechtěl nadějně rozvíjející se vztah narušit konfliktem z odmítnutí.

Pro pořad *Zuzana se vrací* napsal Dan aranžmá většiny písní a také dva hudební základy. V tomto pořadu účinkoval jako zpěvák souboru, zpěvák sólových partů, a také jako hráč na klávesové nástroje s domovskou kapelou divadla.

V předvánočním období pak účinkovali s Karolínou i v pořadu Vánoce v Semaforu o šestnácti reprízách. Po novém roce ještě stihli asi deset provedení nového pořadu Gospel Time Party, kde byl mezi jinými, tehdy nejznámějšími protagonisty, také hlavním hostem.

Avšak poté, co do setmělého sálu Semaforu předvedl za vlastního doprovodu *Má tě rád!*⁴⁴¹ a sklidil ovace vyprodaného hlediště, jež na takové výkony naživo přece jen nebylo v kraji zvyklé, sezнала Zuzanka Hädlerová Stirská, že takhle by to tedy nešlo, to by ona nebyla za hlavní hvězdu. A Dana, Karolínu a dalších asi deset většinou schopnějších členů souboru Gospel Time za něměho přihlížení principála Suchého vyměnila za stejné množství narychlo najatých lidí z ulice.

Daniela to nemrzelo. Jednak se tomu nijak nedivil, chod světa už do značné míry prohlédl, navíc do Stirské viděl, tedy jaký div. Pak stejně věděl, že v tom budoucnost není, a kromě toho mu situace vlastně dala za pravdu, když původně do Semaforu jít vůbec nechtěl.

Ještě dostal nabídku na hudebně poetický večer s Miroslavem Horníčkem, do kterého napsal všechny aranže písniček, a pro tento pořad byl čtvrtým členem instrumentálního souboru divadla, ale náhlé vážné zhoršení zdravotního stavu pana Horníčka postavilo derniéru před premiéru. Zanedlouho poté Miroslav Horníček zemřel.

To bylo tedy osm měsíců na scéně známého a vždy vyprodaného divadla s Jiřím Suchým, Václavem Koptou, Jitkou Molavcovou a dalšími matadory této scény.

Avšak Karolína a její kamarádka Jana, sbormistryně klasického velkého pěveckého souboru, si hned na to v létě usmyslely, že by byla škoda nevyužít potenciálu, který spatřily v Danielových vícehlasých úpravách písní, a snažily se jej přimět k novému projektu, jenž hned v září nabral podobu vokální skupiny. Název mu dala rovněž bývalá členka Gospel Time, když přiléhavě formulovala přání, True Harmony.

Protože Dan znal situaci a lidi, kteří do toho měli být zapojeni, a protože si uměl představit, co to při poctivém přístupu musí znamenat, nenabyl zrovna dost pevného přesvědčení, že by tento nápad měl dlouhodobě prosperovat.

Ale v posledním roce druhého tisíciletí tu byla stále snaha držet s Karolínou stejnou politiku. A pak, trochu pevnější zaměstnání žádné, a stále, stále potřeboval kolem sebe lidi. Vlastně ani neměl vyslovitelné argumenty, proč to zavrhnout. Ono to vlastně ani moc

nešlo, protože z důvodu své hudební erudice byl klíčovou osobou, takže odmítnutí by zhatilo celý projekt všem tehdy čtrnácti lidem.

Na dalších dvanáct let platilo, že True Harmony je v Česku symbolem poctivě napsané a neotřele aranžované vokální produkce. Třebaže hned s prvními zkouškami poznal, co předpokládal, že dál, než na amatérskou scénu se nedostanou, a bude to znamenat jisté limity, rozhodl se svoji roli zvládnout s maximálním zaujetím a s veškerým nasazením svých schopností. To udrželo po celých dvanáct let projekt ve stavu schopném života.

Daniel připravoval repertoár, ten upravoval, vytvářel partitury, učil se doprovody, nahrával základy, psal texty, a se souborem jednotlivé tituly nacvičoval. Měl na to čas, protože v té době byl skutečně na volné noze, byť docela zadarmo. Pro ten účel byla ta volná noha volná až dost. Vskutku role chudého umělce.

True Harmony (Opravdová harmonie) nebyl běžný vokální soubor. Až sedm lidí bylo schopno zpívat aspoň trochu sólově, a zároveň i ve vícehlase. To spolu s repertoárem činilo tuto skupinu zajímavou, neotřelou a do jisté míry i výjimečnou.

Repertoár sestavoval Dan někdy s přispěním ostatních, ale protože jenom on dokázal titul připravit, tak měl poslední slovo. To aspoň zpočátku nepůsobilo problémy. Playlist obsahoval skladby gospelového charakteru, lidovky, střední proud, folk a našlo se i pár titulů The Beatles.

Vybíral takový materiál, o kterém byl přesvědčen, že je hluboký a kvalitní a v rychlém proudu času doposud i nedoceněný. Byla to muzika doslova ze všech koutů kulturního světa, ale, a to byl ten fígl, zpracovaná jediným rukopisem, takže vystoupení souboru působila jednoduše. To časem způsobilo, že aranžmá v podání TH, jak název souboru někteří zkracovali, vytvořilo samostatnou hudební kategorii této značky.

Co ale časem vedlo ke sporům, byl rozdílný názor na koncepci programu. Zatímco Dan měl na mysli komponované programy,

kdy sestava a pořadí titulů mají návaznost a smysl a rád by hudbu proložil i trochou slovního sdělení, ostatní by nejraději napálili jeden titul za druhým, třeba dvacet pět songů ve dvou hodinách, a to bez oddechu. To pro Dana představovalo nepřehledný chaos a brutální útok na výdrž posluchačů, ve kterých chtěl mít vnímavé partnery, aby jim mohli poskytnout kulturní zážitek. Proč ostatní razili takovou hospodsko-kotlíkovou kanonádu, pochopil později.

Po roce se obsazení malinko změnilo a zredukovalo, takže nově byla k dispozici příčná flétna, kytara a housle. To spolu s nižším počtem zpěváků opravdu pomohlo.

Daniel za celou dobu činnosti souboru napsal více než sto originálních úprav, včetně titulů pro doprovodné akce, a také několik textů. Postupem času, jak členové souboru měli stále méně času na zkoušení, dotáhl své aranže k vynikajícímu poměru náročnost – výsledný efekt. Psal party co nejjednodušeji při zachování harmonické zajímavosti a neotřelosti. Sice to pociťoval jako jisté omezení, ale konečně věděl, že síla souboru je právě v kolektivu, ze kterého nikdo ambiciózně nevyčnívá.

Nejraději měl lidové písně, které považoval za nejtvárnější a nejupřímnější materiál. V nich přímo exceloval. Velmi oblíbenou částí koncertů byly písničky The Beatles, jimž Dan uchovával původní záměr a smysl, ale v podobě TH byly docela jinak nasvícené. Je to jako byste písničku obešli a hleděli na ni z druhé strany. Stále to byla ona, ale byl to obnovený zážitek z toho, co tam Liverpoolští kluci před lety vložili.

K dokonalé transformaci a zážitku pro českého posluchače Daniel některé texty přepsal do češtiny, a to i u písní, u kterých se toho dosud nikdo neodvážil. Mimo poměrně snadných *Here Comes The Sun (Přichází k nám)* a *Something (Cosi)*, byly vrcholem vkusného textařského počínu *All You Need Is Love* v sarkasmu okořeněné *Vše, co potřebuješ, je αγάπε* (protože originální přeslazenost by pro českou současnost byla asi nestravitelná), Lennonova *Woman*

(Ženo) z pobeatlesovské doby, a zejména Ringova *Octopus's Garden* (*Zahrada chobotnic*), jako čítanková ukázka precizního přenosu původní nálady do jiného jazyka. Naopak *Eleanor Rigby* byla téměř přesnou kopií, pouze s bohatšími vokály. Daniel smyčcový kvartet simuloval na klávesách notu od noty, a přirozeně naživo.

Byly ještě další textové kousky. Na námět české lidové Teče voda napsal vlastní kombinovaný česko-anglický text *As Those Waters* (*Jako ty vody*), aby tím vytvořil přirozenou spojnici mezi střeoevropskou a keltskou hudebností, které pocítoval jako značně příbuzné. Za lahůdku považoval české a anglické části kubánské písně *Guantanamera*, která tak v sobě najednou obsahovala tři jazykové verze (třetí byla španělská).

No a pak samozřejmě gospely, jichž bylo nejvíc. Právě ty tvořily hlavní část repertoáru, Dan je upravoval tak, aby z nich strhl nános stylu kotlíkových, nebo rádoby duchovních souborů. I gospely byly velmi oblíbené.

Když do ztichlého sálu za doprovodu čistého piana začal Daniel Psalm 5 (Žalm 5) svým na dechu položeným tenor barytonem *Give ear to my words, O Lord*, popřáli sluchu jeho slovům určitě i všichni přítomní, nejenom křesťanský Pán. A bylo více takových moderních duchovních písní, kdy se schopnější sólisté True Harmony také vyznamenávali.

Jinak běžně byly skladby rozaranžovány pro celý soubor, takže se všichni většinou vystřídalí a pro diváky to bylo i zajímavé. No a zpěváky to hlavně bavilo.

Tedy až na Dana. Měl docela jiné měřítko na kvalitu podání písniček v jeho úpravách. Ta zejména na veřejných vystoupeních se podle něho sotva blížila jeho originální představě a notovému partu, a mohla tak nebezpečně padat do běžné šedi repertoáru stokrát a marně promletého jinými kapelami. Spravedlivě je také nutno dodat, že běžný divák rozdíl nepoznal, a byl spokojen.

Často protrpěl vystoupení v obavách, aby někdo něco nezmas-til. Protože si nemohl být jist výkonem některých lidí, často také suploval jejich hlasy, což bylo fyzicky dost náročné a po hodině a půl zpěvu už se potýkal s chrapotem. Jenom vynikající škola hlasové techniky Jana Soumara mu umožnila koncerty vůbec dohrát. Navíc celé vystoupení hrál na klávesy a hlídal rejstříky. A nebyly to ledajaké doprovody, což jeho vysílení ještě umocňovalo.

Postupem času se po několika letech nemohl na jeho hlasivkách, jako na nejvytíženějším orgánu, neprojevit dlouhodobý nedostatek živin a vitamínů, jak šetřil na stravě (stále neměl placenou práci). A projevovalo se to nejen na hlasivkách, ale i na jeho zdraví celkově. Dan však chtěl, pokud možno, všechny prostředky poskytovat Karolíně a hlavně jejímu synovi Davidovi. Bylo mu těžko z toho, že on do rodiny přináší jen drobky, tak aspoň žil tak úsporně, jak to jen šlo.

Z toho všeho pak pramenily jeho chyby, kterých se dopustil. Sice byly řádově jiné povahy, než u ostatních členů souboru, a taky je skoro nikdo jiný nezaregistroval, ale na náladě mu to nepřidávalo. Pro všechny tyto důvody se nemohl řádně soustředit na svůj výkon, který tím byl určitě ovlivněn. Pozitivní na tom naopak bylo to, že tak aspoň zčásti srovnal krok s ostatními, takže nad nimi kvalitativně zase tak moc nečněl.

A pak se objevil ještě jeden zádrhel. V partě, která založila své působení na solidních kamarádských vztazích (na kšeft to nebylo), začal skřípat vztah s Karolínou, což se jako prasklý vřed nejednou vyvalilo zejména na zkouškách. Ale nejen tam. Oni dva ale nebyli jediným zdrojem rozporů, které by sem tam koneckonců nebyly ani nepřirozené, ani nepochopitelné.

Ale Dana velmi bolelo, že se jej Karolína nikdy nezastala. A někdy iniciátorem sporu byla přímo ona sama. To byly velmi hluboké rány, které zasazovaly do jeho nitra, a které v něm znovu rozeznívaly alikvótní tóny křivd a bolestí dob minulých.

Tak místo uspokojení z dobře odvedené práce byl nakonec vůbec rád, že je vždy po všem, ať už šlo o zkoušku, nebo o jakoukoli jinou, třeba i veřejnou akci.

Za dvanáct let účinkování realizoval soubor něco málo přes sto vystoupení v různých prostředích a při různých příležitostech. Není to moc, ale je nutno mít na paměti, že všichni členové byli zaměstnaní svojí obživou, a většinou byli i otcové a matky od rodin.

Daniel od vzniku souboru ještě celých osm let nedostal možnost pravidelnějšího výdělků.

Vedlejším produktem působení v True Harmony byla Danova pedagogická činnost, která vznikla za přispění a spolupráce Jany. Kromě toho, že řídila svůj vlastní pěvecký sbor, také vyučovala v jednom Domě dětí a mládeže malé děti základům zpěvu. Po pravdě, pro děti tak od šesti do dvanácti let, byla v této oblasti hotovým požehnáním. Překypovala neutuchající energií a pro děti této věkové kategorie disponovala i dostatkem erudice z nich udělat talentované začínající zpěváčky.

A kromě toho byla velmi ambiciózní. Což byla ale pro tu dobu vhodná kombinace, která zároveň způsobila, že Dan dostal možnost v tomto DDM vyučovat hru na klávesové nástroje. Každodenní vzájemný kontakt znamenal propojení dětského zpěvu a jeho doprovodů v model, který v následujících několika letech na dětské pěvecké scéně nezůstane bez odezvy a výsledků v podobě medailí.

Dan tomu říkal medaile.

Jana zorganizovala účast svých žáků na celostátní soutěži dětských sólových zpěváků Karlovarský skřivánek a Dan je jezdil doprovázet. Během deseti let spolupráce nasbírali společně nejvíce *medailí* ze všech účastníků z celé republiky ve všech věkových kategoriích. Jana byla velice ambiciózní, Daniel předváděl mistrovské doprovody podporující děti ve výkonu, a mladí *umělečci* se činili.

Tak proto. Během těchto let získali i mnohá další ocenění a ceny diváků na různých hudebních slavnostech a festivalech po Česku.

Za všechny zmiňme Alžbětu Pažoutovou, která ve Varech v nejprestižnější kategorii nejenže vyhrála o koňskou délku, ale týž rok v prosinci uspěla také v celoročním finále televizní soutěže Rozjezdy pro hvězdy. Zmínka o Betty Lee, jak si dnes Alžběta říká, ale není samoúčelná.

Před jejím finálovým vystoupením, které absolvovala po šesti-hodinovém čekání jako šestapadesátá v pořadí (z třiašedesáti účinkujících), si po obědě Dan pohrává na pianině v opuštěné zkušebně s jednoduchým a křišťálově čistým hudebním motivem. Jenom za půlhodinky je hotovo, a tak 13. března 2002 se zrodila průzračná skladba přicházející jakoby s ranním rozbřeskem *Než vysvitlo slunce*.

Tento čirý zvukový kousek měl být původně dětskou výukovou etudou. Ale když ji za dva měsíce nahrál, vyklubal se *drahokamínek* ne nepodobný rose na listech trávy. Danova instrumentální a aranžérská zručnost zase jednou triumfovala. To už není pop, soul, střední proud, folk, klasika, to je, když už někteří chtějí škatulkovat, kategorie Daniel Mann. Hle, takhle vypadá otevřenost, cudnost, krása bez příkras, a čistota!

Spolupráce s Janou a dětmi jela jak na běžícím pásu. Výuku hry na klávesové nástroje Dan spojil se základy hudební nauky. Později přibral do výuky i dospělé zájemce. Všechny pomůcky a výukové materiály si vytvářel sám, skladbičky pro začátečníky a mírně pokročilé psal podle potřeby a úrovně žáka za pochodu.

Při psaní těchto krátkých skladbiček se mu mimoděk vracívaly nálady, které mu kdysi poskytovala první věta *Dětské suity* Jiřího Jaroše. Taková radost, bezstarostnost a jistota ochrany pod křídly rodičů, a těšení se na každý příští den. Ozvěny vymožeností dětského věku.

Jak mohl Dan vědět, jak tyto dětské prožitky vypadají, když je nikdy nezažil? Viděl je snad u sousedů? Hloupost, zkušenost je nepřenositelná, radost jiných lidí není radost prožita vámi. Přenesly se na něho energie z toho půvabného dětského tanečku? Ale jak by potom poznal, že jsou to skutečně ony?

Přemýšlejte, děti.

Jana dřela děti ve zpěvu, vybírala repertoár, a vyhledávala další talenty. Protože Dan měl při korepeticích a potom na vystoupeních k dětem nejbližší, mohl je ještě na poslední chvíli vybavit svými zkušenostmi, korigovat některá chybná frázování, a poradit s interpretací písniček na jevišti, při práci s mikrofonem, a konečně je i povzbudit.

Sám se vždycky snažil zpívat písničky tak, jak byly napsány, aby nezpochybnil jejich původní smysl, a aby je neutlačoval případnou exhibicí svého pěveckého výkonu. A k tomu také směřoval zejména mladé zpěvačky (kluci takoví nebyli), aby opustily manýry a všelijaké to trylkování a ozdůbky ve snaze dokázat divákům (a zřejmě hlavně sobě), že přece ony hlas mají. Pak se tu stále množil další Lucie Bílá, Whitney Houston, Mariah Carey, Celine Dion, a podobné. A smutné je i to, že na to hlavně dětské publikum – ale nejenom ono – slyší.

Vedl je k představě, že je nikdo nezná – a to je jejich největší dezávěza – a zpívají mezi mnoha jinými třeba také klukovi, kterého si mezi diváky našly, a věnovaly mu pohled, protože se tak hezky kouká. Tak vlastně zpívají pro něho. Ale on přece nepřišel na stokrát propálenou tvář a notoricky známý hlas. Přišel na neznámou, čistou, neposkvřněnou holku, která bude určitě jiná než ty už oposlouchané, a na kterou by si možná chtěl pomyslet.

Jak s tím doporučením ambiciózní dívky naložily, už byla jejich věc, ale tento vklad jim Daniel věnovat musel.

No a dětičky sbíraly vavříny. V tomhle to byla dobrá doba. Vida, jaké užitečné *mimochodem* přinesla existence True Harmony.

Danova mašina na precizní písňové doprovody a brilantní zvukové záznamy jela naplno. Důvody pro to byly dva. Motivace, kterou přižívovala Jana svojí energií, zejména v případě klavírních doprovodů a práce s dětmi, kdy byl Dan jako doma. Vždyť hravost kluka nikdy nezapomněl a mezi dětmi to také dával hojně k lepšímu.

Druhý důvod tkvěl někde hluboko ve stále nezhojených jizvách jeho nitra. Po dvou třech letech mu bylo už jasné, že Karolína nebude ta královna, pro kterou uloupil dost velký kus svého srdce v *Queen Comes Unto Me*. To zklamání a ten smutek dávaly jeho nahrávkám autenticitu, procítěnost, případně zážitek bolesti.

V létě 2002 natočil během tří týdnů vůbec nejnáročnější hudební základ. *Je suis malade*⁴⁵¹ nahrál celým svým mistrovstvím a citem pro míru a vyváženost, ale s prostotou a bez sebemenší stopy patosu. V chorusech sám odzpíval mužské vokály, ženské přímíchal ze samplu. Udělal verzi instrumentální i hudební základ. Tato jeho úprava je doslova tekoucí bolest.

A v té bolesti se nemohlo neozvat, že Karolína jej nikdy za jeho nahrávky nepochválila ani jinak neocenila. Nepotřeboval to snad pro potvrzení svého umění, ale pro to pohlazení, že se to nejbližšímu člověku líbí, že to uznává. Tenhle trn v jeho srdci zůstal dlouho. Za ní, i za ostatní, kteří to s pochvalou a oceněním moc neumějí. Musel tomu rozumět tak, že tu jeho nejnějnější a nejvlastnější součást ona nepřijímá. Ale pak jeho srdce sotva mohlo přijmout až k sobě – ji.

Nové rozbolení znovu probudilo a připomnělo skoro už dvacet let žijící hudební motiv, vlastně celou první frázi písňe, kterou zatím nenapsal. V posledních letech jej do pozadí zatlačila naděje na tolik očekávaný rodinný život a hlavně domov, naděje, která – jak si myslel – se už do jisté míry začala naplňovat. Ale teď tu ten motiv

byl zpět. A vrátil se a v plné síle. Ten smutek, a ten stesk, a ta touha po něčem opravdovém a trvalém jej nevyhnutelně vyvolaly.

Přesně znal sdělení a náladu té písně a jasně cítil, co má vyjadřovat. Měl i tóninu, metriku i harmonii. Slyšel v sobě i některé ucelenější pasáže, vlastně jakoby ji držel v dlaních, ale do fyzického světa ji zatím dostat nedokázal. Její prostředí a emocionální zabarvení vnímal jasně, s tím problém nebyl. Jenom ta konkrétní stezka hlavního hlasu, tedy kudy a jak. Kudy, je melodická linka od startu do cíle, a jak, to je text. V případě textu si nedovedl představit, že se mu do tak prostého nápadu, a komplikovat ho odmítl, vejdou česká slova. Její čas ještě přijde, tu musím napsat, a pak třeba umřít. Kousíček fatálního umělce v něm přece jen byl.

Následovala řada originálních hudebních základů, ať už na objednávku, ty za úplatu, nebo z vlastního výběru. Nelze vyjmenovat všechny, bylo jich několik desítek. *Borůvkovou* zpívala Alžběta Pažoutová daleko oduševněleji než autorka Šárka Rezková, a byl to zážitek. Pro Alžbětu byly i *Jako písek* (L. Hrdlička) a *Oh Darling!* (P. McCartney), taky fajnově a vydařeně provedené.

Con te partirò (F. Santori, L. Quarantotto) v originálním znění zpíval Dan veřejně společně se Štěpánkou Heřmánkovou na oslavě vstupu do Evropské unie.

Přestalo se slunce smát (A. Michajlov, I. Fischer) předvedla Jana Rumlová na Hudebních slavnostech v nabitém divadle v Lomnici nad Popelkou coby Popelka tak, že bylo potřeba rozdávat utěrky na slzy.

Zvláštní výzvou byla pro Dana zakázka na pět základů písní z padesátých a šedesátých let. Byly to *He'll Have To Go* (A. a J. Allison), *Everybody Love Somebody* (D. Martin), *Stars Fell On Alabama* (F. Perkins, M. Parish), *Losing You* (J. Renard, C. Sigman, Havet) a Svobodova a Rožkova *Depeše*.

Zvláštním proto, že požadavkem byl dodržet atmosféru té doby, což samozřejmě znamenalo podle toho přizpůsobit metodu aranží,

instrumentaci a konečně i způsob smíxování. Zadavatel byl nad míru spokojen, ale víc Daniel, který si vyzkoušel, že se i v jemu cizích žánrech dobře vyzná.

V souvislosti s tím vzpomněl na Harryho Macourka, který právě byl schopen psát skladby různých žánrů a stylů, čehož režiséři využívali nejčastěji v pohádkách.

K hudebním základům snad ještě několik jmen. *Strach* (J. Vondráček, H. Sorrosová), *Modlitba* (J. Brabec, P. Rada), *The Reason We Sing* (D. a M. Tunney), *The Rose* (A. McBroom), *What a Wonderful World* (Kenny G., L. Armstrong), *Woman* (J. Lennon), *Noc plná snů* (B. Urbánek, J. Nohavica), a pro jeden moment i Vondráčkova a Sorrosová *Malá mořská víla*, kam Dan přimíchal na úvod i na závěr zvuky mořského vlnobití, které jsou tak sugestivní, že máte chvílemi pocit, že kdybyste byli na břehu, musela by vás nějaká vlna dohnat. Mořská víla se mohla cítit jako doma, dokud se nerozplynula v mořskou pěnu.

Soubor True Harmony zkoušel, koncertoval a uskutečnil pár studiových nahrávek, ale to, co drželo Danovu motivaci, byly děti a práce s nimi. Na některá celovečerní vystoupení vzali TH děti jako hosty, pro oživení a pro děti samé. A bývalo to milé.

Další motivací pak byla studiová práce při nahrávání hudebních podkladů, jež v podání Dana byly samostatnými a ucelenými díly, která mohl dotahovat k dokonalosti takovou měrou, jaké byl schopen vlastníma rukama. Čili úplně. Vokální soubor byla jenom rutina, třebaže na sobě nedával nic znát, protože nechtěl ostatním členům rozbíjet bábovičky. Také proto na jeho půdě odvedl vynikající práci a nosil stále lepší tituly.

Ale možná ostatní to tak neviděli.

V září 2006 odešel nejlepší tenor doby Luciano Pavarotti. Dan nebyl žádným zvláštním fanouškem klasiky, ale byly árie, ve kterých Pavarottiho uznával. A uznával i Pucciniho, jehož jeho hu-

dební kolegové současníci také dvakrát neoceňovali pro špatný vkus. Spíše jim byl málo *umělecký*.

Dana velmi překvapilo, jak jej smrt zpěváka, kterého jinak vnímal sotva okrajově, zasáhla. Bylo to zřejmě pro dva kousky, které v něm rozechvívaly struny nejranějšího, ještě předškolního dětství. *Nessun dorma*^[46] a pak *Che gelida manina* z Pucciniho opery La Bohème. Neuměl si to vysvětlit, ale byl přesvědčen, že tahle muzika, které mimochodem během svého života nevěnoval pozornost, je někde v něm, že ji zná, že mu hraje ze srdce.

Když si ji pouštěl opakovaně, skoro měl pocit, jakoby Puccini před sto lety do něho, do Dana viděl, a některé harmonické postupy od něho opsal. Je to přirozeně jenom pocit, ale takhle se hudba píše, tudy kráčí její příběhy, takhle by to mělo být.

Čas běžel v takové nějaké usazené všednosti, ale Danův vnitřní svět byl daleko barevnější a pestřejší než ten okolní. Jistě to bylo i proto, že situace, kdy očekával podporu a přízeň Karolíny, a ty nepřicházely, byly častější, takže redukoval témata, o kterých s ní mohl mluvit, na nezbytné minimum, aby také ke sporům docházelo co nejméně. To ale pochopitelně zároveň zabýjelo mnoho možností společného prožívání. Kypěl v něm pocit, že v tomto bezcitném a automatizovaném světě, kde si navíc lidé život komplikují sami navzájem, bez nějakého živého pramene už dlouho nevydrží.

Kolikrát měl tak silný a bezprostřední pocit nepochopení a nepochopení, že chtěl celou Karolínu i TH poslat k šípku. Ne, nebyli horší než lidé odjinud, vlastně byli stejní. Ano, byli stejní, jako ti, které viděl velmi, opravdu velmi daleko od sebe, na úplně jiném břehu.

Co zbylo z naděje na partnerství a pocit domova na celý život? Co zbylo z party kamarádů, kteří chtěli dělat muziku jinak, po-

řádne, opravdově? Možná si všechno jenom namlouval. Třeba oni takoví nikdy nebyli.

Vlastně bylo úplně jedno, kterými cestami to doputovalo až sem, když už to tady bylo. A Danova tolerance začala být dost napnutá.

V okamžiku zase jednoho takového sporu, kdy by marně čekal zastání a podporu, a zůstal zcela opuštěný – což by normálně člověk skousl snadno, ale Dan byl už traumaticky přecitlivělý – měl neobvykle živou představu. Že jeho žena, tedy skutečně *jeho* žena, tam, přede všemi na té zkoušce, zpívá písničku jenom pro něho. A v té vidině, v tom snu, vyzpívala slova, která přesně vyjadřovala to, co on kdysi volal do hloubi svého svobodného a věčného nitra k někomu, koho tehdy ani zdaleka ještě pořádně neznal.

Ta konkrétní slova mají podobu písňového textu, a jsou anglicky. Co na tom, ve všech řečech znamená projev úcty, respektu, uznání, lásky a vděčnosti totéž, a každý tomu musí rozumět. Tu písničku znal tak důvěrně, ihned ji poznal. Vůbec poprvé ji *uviděl* celou.

Když skončila, zůstal jak uhranutý. Teď to jenom dostat ven!

Ten obraz ho úplně dojal. Celého objal jeho svobodný a spravedlivý svět vnitřního ducha, když mu před oči namaloval ženské stvoření zrcadlící smýšlení a mentalitu, které sdílel i on, a naopak v něm doplňovalo to, co přirozeně mít sám od sebe nemohl, a co ke svému zrání a naplnění tolik potřeboval.

Skoro dvacet pět let klíčící motiv volání plného hrdé pokory, naděje a vděčnosti, dokončil asi ve dvou dnech. Jen tak krátce, s veškerou metrikou, harmonizací, s textem, se vším. Komplet.

Tell Me Why se do fyzické podoby zrodila 14. ledna 2007.

*Tell me why
I love you... and more
Tell me why
I stand at your door*

*Řekni mi,
proč tě miluju, a víc...
Řekni mi,
proč postávám u tvých dveří,*

*Tell me why**Tell me why*

řekni mi,

řekni

*Tell me why**I can't understand**Tell me why**You sent for my hand*

Řekni mi,

proč tomu nemohu porozumět,

řekni mi,

proč si zvolil právě moji ruku

*Under the sky**So many people here and still**Earth looks so wide**So why just tiny me*

Pod nebem

je přece tolik lidí a napořád

Země je tak obrovská

Tak proč právě to malé já

*Tell me why**In some time I have to it see*

Řekni mi, proč

Někdy to už musím pochopit

*Tell me why**When man feels so small**Really why**He was given it all**Tell me why*

Pověz mi,

proč když si člověk připadá tak malý

Vážně, proč,

i tak mu všechno dáváš

Pověz mi, pověz

*Tell me why**I do wanna see**You know why**For the trust that must be*

Řekni mi, proč

fakt to potřebuju pochopit

Ty víš, proč pro důvěru,

která přece být musí

*Tell me why**Now life is great (Suddenly)**Tell me why**My heart is saved (Finally)*

Tak proč

Život je najednou úžasný

Tak proč

Mé srdce je konečně zachráněno

<i>Under the stars</i>	<i>Pod hvězdami</i>
<i>So many others here and still</i>	<i>je přece tolik jiných, a napořád</i>
<i>Space seems so deep</i>	<i>Vesmír je asi taky dost hluboký</i>
<i>Yeah I see it through the clouds</i>	<i>no jo, vidím to skrze mraky</i>
<i>Maybe I fly</i>	<i>Možná se vznáším</i>
<i>And listen true</i>	<i>ale poslyš,</i>
<i>Just now I'm clear</i>	<i>právě se mi rozbřeslo</i>
<i>It causes my cry</i>	<i>až z toho brečím</i>
<i>All just for tiny one</i>	<i>to všechno pro mě nejmenšího</i>
<i>Tell me why</i>	<i>Řekni mi, proč je tvoje náruč</i>
<i>Your arms always open for me</i>	<i>pro mě stále otevřena</i>
<i>So tell me why</i>	<i>Tak mi řekni,</i>
<i>I love you... and more</i>	<i>proč tě miluju... a víc</i>

Kategorie hudby pro škatulkáře: Daniel Mann. Každý tón má svoji nezastupitelnou roli a je důležitý. Jako každičký člověk. I každá pomlka. Jako časoprostor mezi lidmi. Přirozeně se rozvíjející harmonie včetně středového překvapivého tonálního vybočení je koloritem příběhu. Jako okolní prostředí a příroda. Text je posazen do not, jakoby ty dvě entity ani nikdy nebyly od sebe odděleny. Máte pocit, že takhle to muselo být odjakživa.

Celá sto devadesátí sekundová epizoda připluje z vesmíru a vznáší se ve vašem prostoru. Pak s jakousi jí vlastní samozřejmostí převypráví své, aby poté zase ten váš prostor opustila. Odletí. A vy víte, že nemizí, nezahyne, ale vrací se tam, odkud byla poslána.

Protože měl po celý rok velké problémy s hlasivkami, do studia se k natočení dostal až v listopadu. Svým dosud mladistvým hlasem zpívá prostě, bez všelijakých těch kudrlin a ozdob, tak nejjednodušeji, jak je to jen možné. I piano a všechno okolo je prosté, nic navíc. Vokály na pozadí v podání TH jsou výborné, nejlepší jejich

výkon vůbec, pro což musel Dan slabší články souboru při nahrávání vyřadit.

Veřejně tuto skladbu provedli jenom jedinkrát, to při příležitosti vzpomínky na Pavarottiho. Daniel cítil, že *Tel Me Why* se totálně vymyká všemu, co TH produkuje, a taky ostatní, že ji necítí jako on, tak ji do programu raději nezařazoval. Ale sám ji sólově několikrát na veřejnosti předvedl.

Po napsání této písničky se docela a na věky zbavil těch známých neuróz autorů, že už nikdy nedostanou nápad, že už nikdy nic nenapíší, a že potom co z nich zbyde, protože to už pak jako nebudou nic znamenat. Dan tímhle nikdy netrpěl, přesto ten pocit znal. Nyní byl ze všech autorských dluhů vysvobozen. Všechny úkoly byly splněny. Co bude navíc, je jenom bonus.

Tak i v jeho životě. True Harmony, Karolína a David, děti, které doprovázel ke zpěvu na soutěžích, i jeho posluchači docházející k němu na hodiny hry na klávesové nástroje a na základy hudební teorie, to vše tu bylo i nadále, a pro to všechno pracoval se zapojením maximální možné péče a erudice. A stále daleko více ve srovnání s ostatními. Tak to běželo ještě další necelé tři roky.

Ale středobod jeho života byl už jinde. Byl vlastně vždy, ale teď to pocítil, teď to věděl, a od teď se smířil s tím, že to bude asi nevratné. A míra Danovy tolerance už pomalu dostupovala vrcholu.

Na jaře 2010 se uskutečnil výroční koncert TH, představení hudby a taky trochu poezie, ve zvonici Jindřišské věže v centru Prahy. Prostředí poetické, tedy zejména pro diváky, pro účinkující je to akusticky bída. Ale tahle vystoupení se vždycky vydařila, vždy bylo vyprodáno.

Bylo to poslední veřejné vystoupení s Karolínou a s Janou.

Tři měsíce na to totiž Karolína Danovi oznámila, že *se našel člověk*, a že *se to prostě stalo*. Takto soubor dále nemohl pokračovat. Dan rozhodně odmítl variantu dalšího společného působení s Karolí-

nou. Jasně dal najevo, že buď on, nebo ona. K ní se ovšem přidala i Jana, což v důsledku znamenalo, že obě ze souboru vypadly. Ostatní totiž pochopili, že bez Dana nebude TH vůbec, i když Jana se o takový kotrmelec pokusila. Další velké zklamání.

Dan se všem omluvil a oznámil, že si svůj život musí nyní uspořádat, a činnost True Harmony proto v dohledné době nebude v popředí jeho zájmu. Přesněji řekl, možná, ale nevím, jestli kdy vůbec.

Přestože jeho duchovní kořeny byly už dostatečně silné, nemohla ztráta manželství nezpůsobit jeho hluboký propad. S Karolínou a Davidem to přece jen byl domov, nebo aspoň to, co se mu v jeho životě nejvíc podobalo. Dvanáct let. Vlastně to bylo prvně v jeho životě. A i to se rázem zřítilo. Ji by celkem ještě oželel, ale to, co z domova dělá domov, to teplo, tu ochranu, tu kotvu, to místo náležitosti, a co se v momentě rozplynulo, nesl opravdu těžce.

Nemá smysl uvádět, co se lze dovídat z laciných románů a filmů, že jej hudba podržela a nakonec ho opět postavila na nohy. Zase taková floskule! Hudba je dar jiné komunikace lidem. Ta sama o sobě tuhle moc nemá. Z takové díry se člověk musí vyškrabat sám.

Ke všemu ještě přišel o všechny hudební aktivity, které zprostředkovávala Jana. Ta se prostě nějak přimkla ke Karolíně a Daniel byl pro ni od té chvíle zločinec. Opustily ho děti, které doprovázel, žáci jeho výuky, skončily festivaly, hudební slavnosti, přehlídkové koncerty těch nejúspěšnějších, přestal být zván do porot pěveckých soutěží, tedy všechno to, co tolik uměl, kde byl prospěšný a co ho velmi naplňovalo. Protože děti jsou prostě děti, a ty, než začnou brát rozum, jsou vždy čisté a poctivé.

Čím jsem se to, sakra, provinil?!

A Daniel se vyškrabával. Do konce roku vylezl z ulity a hned v lednu roku následujícího se nechal usmlouvat na pokračování

v projektu True Harmony s novou posilou, altovým hlasem. Jedním, ale stačilo to, a dokonce to bylo ještě o trochu lepší než dřív.

Pravda je, že mu členové souboru v těchto chvílích opravdu velmi pomohli. Dan by celou věc i stornoval, ale neměl dost síly v propasti, ve které se ocitl, zatlouct ihned všechno, co bylo s Karolínou nějak spojeno. O něco se potřeboval opřít. A spojovalo ho to také se světem. Vždyť přece stále kolem sebe potřeboval lidi, a pochopení, a podporu, a sdílení, a – stále to samé. Ukončit to teď nedokázal.

Jedenáctý rok byl v True Harmony nejplodnější a také asi nejúspěšnější. Klima bylo daleko průzračnější, zmizely konflikty, nejen s Karolínou, ale taky s Janou, kterých taky nebylo zrovna málo, a kapela si navíc Dana až trochu hýčkala. Vybral nové výborné tituly, připravil jich ten rok více než deset, a taky víc veřejně vystupovali. Objednali si také fotografa a Dan vytvořil nové webové stránky. Ne že by zmizely všechny příčiny možných názorových neshod, ale v tom roce bylo opravdu příjemné příměří. Naposledy v historii TH.

V dalším roce Dan opět soubor zásoboval novými tituly, šlo mu to dobře, nápady ho neopouštěly. Ale doba hájení zřejmě asi skončila. Ozývaly se hlasy s námitkami na repertoár (jako by to někdy dělal jinak). Nebylo jich mnoho, to ne, ale sem tam se proti nějakému titulu ozvalo více lidí, tak dva, tři. Nikdy to nebyla většina, ale protest to byl přece, a do té doby nepoznaný.

Asi dvakrát se stalo, že se písnička veřejně nehrála v plánovaném termínu, což Dan těžce nesl, protože ji měl přesně zakomponovanou do celého sladěného programového bloku, a tím se mu koncepce zhroutila. Nechtěl prostě jenom jet kus za kusem.

Guantanamo, kterou zpracoval nevídaným způsobem, s trochou romantiky, ale hlavně ve třech jazycích, a byla už téměř nazzkoušená, se ven už nikdy nedostala. Odmítli mu ji dělat. Bohužel.

Ale ne tak, že by někdo prohlásil, odmítám, myslím, že to není dobré, a podepřel to důvody. Jenže množství námitek a připomínek neomylně prokazujících, jaké lidi má ve skutečnosti proti sobě, jej přivedlo k rozhodnutí tento klenot v jeho podání stáhnout z programu.

Mimoděk si uvědomil, že Tell Me Way by pravděpodobně potkal stejný osud, a byl rád, že ji do programu vůbec nepustil.

Na konec listopadu 2012 byl naplánován Vánoční koncert v Kostele sv. Jana Křtitele Na prádle na Starém Městě v Praze. Po třech letech, kdy zdraví celkem drželo, Daniel onemocněl tak, že den před termínem úplně ztratil hlas, a šest dní a nocí nevydal žádný zvuk. S okolím si pouze dopisoval.

To se samozřejmě může přihodit, dějí se i horší věci. Ale sopranistky TH roztočily scény, jež mohly způsobit, že by se Dan mohl *hluboce urazit*. Z jejich reakcí jasně vyplynulo, co si myslí o Danově nemoci, a byly zřejmě přesvědčené, že to jenom hraje.

Jaký nesmysl! Jak nízké uvažování! Dan intrikuje? A proč? Nově přijatá zpěvačka s tím pěkným altem se tváří v tvář jejich nepochopitelnému excesu omluvila a ukončila v TH svoji činnost. Poděkoval jí za výpomoc a popřál štěstí v dalším účinkování třeba s jinou kapelou.

Daniel se neurazil, protože se neuráží nikdy. Ale to, co mu zpěvačky připravily, namísto povzbuzení a přání uzdravení, a pak nemoc, která včetně úplné a později částečné hlasové disfunkce, trvala půl roku, mu daly vzácný čas na přemýšlení. A on si celou věc dobře promyslel.

Ve dnech, kdy se mělo konat vánoční vystoupení, prakticky oněměl, těžce se mu dýchalo a velmi rychle se unavil už jen vyřizováním e-mailové zprávy nebo posláním esemesky. Měl strach z dušení, protože krk a hlasivky otekly, sliznice v nosu taky nic moc, a navíc vzpomněl na otce, jehož dýchačí cesty také nebyly po

tuberkulóze zrovna výstavní. Napadlo ho, že by bylo docela hloupé umřít takhle trapně.

Na druhou stranu ve chvíli, kdy se omluvil z koncertu, se mu ulevilo, spadlo z něho břímě, jež mu po celou dobu způsobovalo účinkování v True Harmony, zejména před veřejnými akcemi. Všichni si to chtěli užít, jeho svazovala odpovědnost a hrůza z toho, co zase komu vypadne nebo co nezazní tak, jak má. A ovšem i obavy z hlasivek v závěru koncertu.

Navzdory fyzické indispozici se v něm cosi uvolnilo, a i vzdor únavě, kašli, silným bolestem hlavy a podivnému, dosud mu neznámému nepříjemnému pocitu na hlasívkách, sedl k pianu, a začal hrát. Jakoby z listu. Jenže z listu nehrál nikdy, ani na konzervatoři, to se raději všechno naučil nazpaměť.

Nebylo to ani z hlavy, ta jenom kontrolovala techniku a logiku zpracování. Hrál plynule, z hlubokého, ale dnes už i širokého a prostorného nitra, ne už jenom z koutku srdce. Vnitřní proud jasné myšlenky mu pomáhal překonat fyzické zábrany a v několika desítkách minut napsal melancholickou skladbu *Za osudem opuštěných cest*. Ještě do konce roku ji nahrál, nebylo na co čekat. Aspoň tak zaháněl do druhého kouta svět fyzické bolesti.

Za osudem opuštěných cest je esence prostého pochopení a respektu k poznání, že na tomto světě to už asi jinak nebude, že osudu opuštěné cesty životem sotva unikne. A zároveň přiznání, že ale jinak stejně nemůže. Jedná se o totálně autentickou výpověď provedenou těmi nejjednoduššími prostředky. A kategorie díla pro krabičkáře – no oni už budou vědět.

Možná, že není z těch technicky nejdokonalejších, jak jsme u Dana zvyklí, zato celé party piana a organu jsou nahrány živě, bez jakýchkoli triků. Ale to nehrají jeho ruce a prsty, ani hlava, to srdce samo razí cestu melodii, tvoří okolní prostředí harmonie, vybírá instrumenty podle barvy tónu a svým tlukotem stanovuje tempo. Skladba nic nevnučuje, jenom smířlivě promlouvá, plyne

duchem tolerance, a v závěrečném fade outu⁴⁷ je až trochu suggestivní.

V úvodní, pouze klavírní části, máte pocit, jako by v některých místech vypadl jeden nádech, a to navozuje dojem rozechvění a neukotvenosti. To pak prostě skončí, a vládu převezme organ. Ten srozumitelně a jasně určí pevný základ, dá věcem řád a rozhodne, že dál už bude pokoj, klid a smír. Poslední třetina je už ukázkou vyrovnanosti, vyváženosti a nekonečnosti běhu života. Avšak nezná jeho pokračování v jiné podobě, nevidí za konec současnosti, a proto vyzní tak melancholicky.

Dan si s mírně trpkým pousmáním uvědomil, že toto je ta správná skladba na závěr jeho alba *From All Those Times*, do něhož zařadil své skladby *ze všech těch časů*, které s hudbou prožil, a doplnil je o pár těch, o nichž byl přesvědčen, že na desku v jeho aranžmá patří také.

V čase, který si vyhradil pro zvažování, co dál, mu vytanuly na mysl všechny ty roky vysilující námahy, zkoušení písniček od první noty – i když taková zkouška má sloužit už jenom k sezpívání – také přesvědčování o správnosti výběru titulů a o koncepci programů, pření se o výslovnost cizojazyčných slov, vysvětlování úplných základů hlasové fyziognomie a hygieny, zbytečných chyb na veřejných vystoupeních vyplývajících z podcenění přípravy, a mnoho, mnoho dalšího.

Nemohla se mu nevybavit i nezralost některých členů souboru dychtících po zviditelnění v sólových partech, a živících prostředí konkurence, vyrušování na zkoušce vyfukáváním esemesek, a pochopitelně i spory s Karolínou. Vnímal i nevyužité příležitosti, a i úplně zbytečné ztráty. Vždyť to nebyli lidé zlí a neschopní! Ale to už tak asi je. Všechno to vlastně ví, a cítil to i tenkrát po odchodu ze Semaforu, když jej Karolína a Jana lámaly, aby do toho šel.

Po čtvrt roce, stále ještě v nemoci, si neodpustil nahrát ještě orchestrální verzi velmi známé písně *Greenfields*, ale tak, jak to dosud

nikoho nenapadlo, a jak to uměl jenom on. S True Harmony ji pravidelně zpívali i veřejně, ale Dan ji konečně chtěl uslyšet tak, jak ji napsal, jak ji slyšel v sobě a jak ji považoval za dokonalou. Prostě všechno tak, jak má být. *Zelený pláně* už byly zase technicky a zvukově na výši, a Dan je přidal ke svému jedinému albu jako bonus track.

Tato nahrávka se stala razítkem na Danovo rozhodnutí s bezbřehou tolerancí skoncovat.

Po dvou letech od kolapsu manželství se už trochu zmátořil. Nyní už také pominul ambulantní důvod držet se True Harmony jako berle, když to potřebovalo jeho zraněné srdce. Opět v plném světle viděl staré argumenty, proč do toho dobrodružství původně vůbec jít nechtěl.

A s vědomím, že se tím připravuje o cenný kontakt s lidmi, o prostor pro svou hudební aktivitu, kde aranžérsky, sbormistrovsky, instrumentálně i pěvecky exceloval, se konečně vzepřel, a v dubnu 2013 ostatním členům přímo a srozumitelně oznámil, že se na projektu True Harmony dále podílet nebude.

Poté, co dokončil, smíchal a namástroval^[48] nahrávku Greenfields, vypnul všechna zařízení, smotal a uschoval kabely, zabalil multikonektor minimix, a s povděkem uložil do obalu jeho drahý hudební nástroj, drahý finančně i srdečně. Tolik spolu prožili, a s tímhle digitálním pianem udržoval ten nejlepší vztah. Nikdy nebylo rozladěné, a vždy vydalo to, co do něho Dan vložil, a na čem se dohodli. Bylo mu opravdovým přítelem a pomocníkem. Ukryl svého souputníka do vhodné a bezpečné mezery mezi nábytkem. Stoličku, na níž na koncertech sedával, a kterou dostal onehdy od TH k narozeninám, schoval do skříně.

Na své muzikantské, hudební, autorské, kompoziční, textařské a pedagogické židli se opřel o opěradlo, spojil ruce za hlavou, malinko se zhoupł, a zaznělo v něm jediné a čitelné.

Hudební mise skončila.

Po pěti desítkách let, bez lítosti z promarněných možností, bez bolesti z nedostatku příležitostí, bez nostalgie a sentimentu, bez pocitu dluhu z něčeho nedokončeného, bez výčitek a bez jakékoli negativní emoce. Prostě tak. Udělal všechno, co měl, a pro to všechno také udělal všechno. Víc nebylo možné a víc ani nebylo žádoucí. Stačilo.

Jeho zkušenosti, jeho nesmírně hluboký vhled do zákonitostí hudby od prvního tónu až po nekomplexnější celek, a jeho poutavé vyprávění klenoucí most mezi cestami hudby a cestami života, budou jeho žákům, zpěvákům, klavíristům i pouhým zájemcům o div zvaný hudba, nesporně chybět. Nebyl to ale on, kdo je opustil.

Jak byl Daniel náročný k ostatním – a ta náročnost nebyla jenom strohou přísností, a navíc v sobě obsahovala spravedlnost – tak byl náročný i k sobě, a nemohl ani tady pominout spravedlnost. Proto se musel vyrovnat i s tím, když zjistil, že se mýlí.

Omyl, kterým jsem desítky let žil, je, že hudba je život, řekl smutně. Není. Je to alternativní způsob vyjádření, který máme darem k dispozici. A tato alternativa je zhusta využívána pouze jako kulisa v případě lepším, nebo jako děvka pro všechno a na prodej v případě horším. To je to komerční provozování hudby. To obojí, tu méně, tu více, zakrývá skutečné kořeny našich životů, a to podstatné v nich.

Závěrem hudebně-pedagogické mise si milovníci hudby, jejího pozadí a života, mohou vychutnat ukázkou jedné Danielovy přednášky, kdy spolu s učiteli hudební výchovy budou svědky některých postřehů a neotřelých pohledů do světa dnešního hudebního průmyslu. A poté pak i navazujícího rozboru jedné světoznámé písničky.

V polovině nultých let jednadvacátého století lektoroval učitele hudební výchovy na téma Hudba na PC. Akreditaci měl od

Ministerstva školství a kultury ČR. Certifikát nepotřeboval ani tak pro sebe, ale protože jednoduše někteří lidé v této zemi nějak nemohou bez papíru, dokladu, případně titulu, vůbec existovat, zkoušku udělal. Smyslem této akce bylo přiblížit kantorům (častěji kantorkám) hudební výchovy na školách zejména možnosti využití počítače, což by jim práci mohlo velmi ulehčit, a dětem, které k těm zázračným mašinkám tíhnou už od plenek, ještě více učivo zpřístupnit, a taky je motivovat.

Když se tedy vypořádal s tématy z osnovy, dával k lepšímu jakési bonusy. Předepsaná látka nemusela být vždy úplně záživná, bylo v ní více suché teorie, a tak kousek hudebního života z praxe, odměnou za výdrž, byl přijímán se znovu probuzeným zájmem.

Za tuto nadstavbu sice Dan placen nebyl, ale jednak to celé od počátku nedělal pro výdělek, a jednak tyto fáze školení ho nestály ani síly, ani se nenudil, protože je přednášel z hlavy, vysunoval je hravě z archivu svých letitých zkušeností.

Byly to zajímavosti jako vytváření dojmu živého instrumentalisty pomocí triků při nahrávání hudby na počítači, historky a okolnosti kolem kompozice jeho vlastních skladeb, realita kongeniality pro autentičnost vyjádření (a proč to málokdo dělá), jemná zákoutí hudebního příběhu a role hlasů v harmonii, nebo jakými prostředky dochází ke zneužívání hudby v reklamě. Oblíbené byly nezvyklé pohledy na postavy a praktiky šoubyznysu, nebo jak i hudba může klamat tělem. Učitelé pak odcházeli s oprávněným pocitem, že dostali to, co nikde jinde nekoupí.

Tak chcete-li, děti, možná si chvilku odpočínáte, a pak už vítejte na Danově přednášce, jež tentokrát nese jméno *Filmová hvězda klame tělem*.

Koho hudba nebere, a myslí si, že opravdu s životem nemá nic společného, že by mu skutečně neměla co říct a co dát, a že je tady nejspíš jenom pro zábavu, může následující přednášku směle vynechat.

Filmová hvězda klame tělem

„A kdo ne? Vždyť naše tělesné schránky, naše *vozidla*, už dávno nejsou v takové symbióze s jejich obsahem, vnitřním člověkem, takže si mnohdy dělají, co chtějí, někdy i navzdory našim názorům a pokynům, a jindy zcela mimo naše vědomí. Proto je tak užitečné pozorně se zaměřovat i na projevy, které nejsou na první pohled patrné, a dávat si navzájem druhou, nebo i další šanci.

Vítejte na prémiovém *bonus tracku*, který si dnes dopřejeme na uvolnění, a také vám za odměnu, protože jste minule byli tak hodní a hezky jste poslouchali,“ osvětlil Dan svým posluchačům, věkem tak vrstevníkům.

„V první části vás uvedu do prostředí a atmosféry dnešního kolotoče hudebního šoubyznysu, přesněji si poukážeme na některé jeho aspekty. Ale úplně na úvod začneme ukázkou.“

Pustil asi tři a půl minuty trvající písničku. Někteří si pokyvovali, jako že písničku znají, nebo že jim minimálně něco připomíná.

„Někdo to nezná?“ Ověřil si, že tento propálený hit nenechal snad nikoho netknutým. Všichni měli aspoň povědomí.

„Tak fajn, to se nám v naší exkurzi do nitra této lehké skladbičky bude hodit. I já ji samozřejmě už dlouho znám, a myslím, že nic nepokazím, když vám na sebe vyžradím, že dlouhé roky jsem tuhle písničku vnímal spíš jako nějakou lacinou odrhovačku. Nevnímate ji taky tak?“

Někteří ožili a potvrdili.

„V tomhle jsme všichni laičtí posluchači. Pokusím se vás přivést k tomu, proč se to děje a proč se to může stát dokonce i mně,“ vykouznil šibalský kukuč, „i vám, a komukoli,“ dodal.

„Začnu malinko ze široka, zpočátku budete možná souvislosti hledat obtížně.

Svět lidí je přeplněn tím, co si dělá ambici nazývat se hudbou. Muzika v reklamách, v přírodopisných pořadech, o přestávkách pořadů, hudba v rozhlase, *méně slov a více muziky*, muzika na sportovních akcích, v obchodních centrech, v kavárnách, v restauracích, na veřejných záchodcích, slyšíme ji všude a stále. A nejlépe hodně nahlas. Hlasitěji, než je zdravo. Skoro není, kam se před hlukem hudby skrýt. Ani kdyby byla hodnotná a sloužila svému pravému účelu, lidský organizmus už to nezvládá, a je jí přesycen. Lidé si to neuvědomují, ale to právě vede k takovému zaplevelení života více nebo méně harmonickými a rytmickými zvuky. A pak neumějí vnímat to, co hudba má přinášet. Je to prostě už jenom takový ruch. Kulisa civilizace.

A protože je hlučná, a těžko před ní už utéct, má to neblahý vliv na naši nervovou soustavu. Takových sto decibelů už je dost působivým atakem na naše čidla a nervové komunikaátory, a nakonec i naše zdraví.

To je jeden aspekt. A přitom často ve skutečnosti ani o muziku nejde, anebo nejde v první řadě. Zaměříme se na chvíli na ty, kteří hudbu provozují, na muzikanty a zpěváky. Oni jsou v tom ještě producenti, manažeři, zvukaři, autoři a další zainteresované osoby, ale teď myslím hlavně na ty, co jsou na plakátech, a můžete je pak vidět na scéně. Na interprety.

Kdo jiný by nám měl říct, jak to vidí, proč to dělá a co mu to přináší. Ale zajisté, nenecháme si nic nakukat tím, že jim podáme mikrofon, a oni se rozpovídají, jak to mají rádi, jak by nic jiného v životě nemohli dělat, že už od malička věděli, že to bude jejich poslání, a jak si to užívají. Tak to vlastně popisují do médií dosud, a jak rádi.

Jenže to jsou jenom kecy! My si z nich ty informace vytáhneme jaksi nepozorovaně, tedy bez toho, že by je mohli ovlivnit a při-

zdobit. Z jejich nedomyšlených projevů, z jejich chování, jednání a postojů, prostě tak, aby nás nemohli houpat.

Předem upozorňuji, že se nijak nechci dotknout několika desítek či stovek vynikajících instrumentalistů zejména klasické a symfonické hudby, zrovna tak ani lidí z folklórních souborů, a všech těch amatérských nadšenců a fandů, kteří si *hudnou* tak akorát pro sebe a své blízké. Těch všech sice není zase tak málo, ale nám jde teď hlavně o to, co na nás frontálně útočí z médií, všech těch veřejných amplionů a koncertních pódii, a co si nás hlavně chce koupit. To totiž hýbe společností. Bohužel, ale přece.

Zamyslete se nad tím, proč média interpreta vlastně zobrazují. Proč stejně tak při výkonu nepropagují frézaře, automechanika, lékařku, programátora, ani malíře nebo spisovatelku? O protagonistech to přece není, podstatné je jejich dílo, nebo výsledek jejich práce obecně.

Jenže hudebnímu průmyslu o hudbu nejde. Nemá zájem na nějaké té harmonii, nezáleží mu na hodnotě sdělení, k čemu nějaký obohacující prožitek posluchače. Jemu jde jenom o lidi, co ho dělají, o jejich viditelnost, o jejich kšefty a prachy. Hudba je jenom produkt. A často mizerný. To víte sami.

Napadá mě, jak by to bylo se včelami. Jedna královna, spousta dělnic a trubci. A kdyby včely měly své sdělovací prostředky, koho by jejich prostřednictvím nejvíc propagovaly? Trubce? Heh...

Pojďme kousek vedle. Triviální věc. Zpěváci a mikrofon.

Proč vlastně mikrofon v podobě, v jaké ho známe? Vždyť technologicky jsme už tak daleko, že by přenos zvuku šlo řešit šikovněji. A hlavně bez negativního dopadu na rušivé vlivy při pěveckém, či hudebním výkonu obecně.

Ale ne, oni se těch mikrofonů drží jako právníci a inženýři svých titulů. Teprve s mikrofonem v ruce, nebo na stojanu, jsi zpěvák! Dětem také v hračkářství kupují napodobeniny mikrofonu. Proč? Děti

se pak lépe vžívají do role opravdových zpěváků. Tedy těch, co viděli jako své vzory.

Nevím jak vy, ale podle mě zpěvák není zpěvákem proto, že duje do nějakého snímacího zařízení, a tak, aby to všichni viděli, ale tím, co písni sděluje, jaký lidem poskytuje emotivní prožitek. Aspoň podle mě. Oni potřebují kolem sebe znaky takzvaného profesionála. Mixážní pulty, stojany, *mikráky*, všechny ty kabely, světla, a pak se cítí fajn. Pak jsou důležití, a o to jim jde. Nějaká ta písnička je jenom prostředek.

Nebo používání kompresoru při masteringu, už jsme si o tom říkali. Proč to zvukaři proboha dělají? To sami od sebe? Taky. Ale nedovolili by si to, kdyby to kapela nebo zpěvák zatrhli. Jenže ti to chtějí taky. Vyrovnávají tak průběh amplitudy zvukového signálu zesílením slabých míst, a takto komprimovaný signál přirazí až na samu hranici hlasitosti. Tak nám chtějí zvuk přímo natlačit do hlavy. A poslouvejte, zvykejte si, kupujte! Jenže tím devastují a doslova mrzačí dynamický rozsah zvukové nahrávky. Odkazují na vynikající článek Dynamika zvuku: Road To Hell, autora vám teď z hlavy nepovím, použijte Google. O co jim jde, o kvalitu, anebo o zisk?

A dále. Co sledují umělci svými prohlášeními, jako že co všechno museli podstoupit, co museli pro kariéru obětovat, jakých sil museli vynaložit, aby se *prosadili*, někteří rafinovanější připustí vliv náhody a štěstí. Ale jasně to dokumentuje, o co jim jde především. Prosadit se. Prosadit sebe! O kumšt vůbec nejde... Je to jenom prostředek.

Někdo by to mohl považovat za celkem přirozené a neškodné, ale je nutné porozumět tomu, co takové *prosadit se* vlastně znamená.

Chce-li se kdokoli prosadit, nemůže to provést jinak než uvnitř lidského společenství. To je jasné. Prosazení sebe – neboli osobního zájmu – je tedy prosazení, protlačení, nebo vyzdvižení zájmu vlastního na úkor zájmu druhého nebo ostatních. Společnost jsou spojitě

nádoby, nelze tedy jakékoli prosazení realizovat mimo ni, a proto jednoduše musí být na úkor druhých. A o to tady ve skutečnosti jde. Proto je to špatně.

Jiný pohled.

Mnohokrát jsem byl svědkem toho, jak se interpreti divně chovají, jak se zuby nehty snaží působit výstředně, extravagantně, zkrátka hlavně se chtějí lišit. To je zřetelný důkaz, že kde chybí kvalita, nastupuje snaha o jakékoli upoutání pozornosti, aspoň aby si jich všimlo co nejvíc fanoušků, a aspoň za tohle jim tleskali. A zaplatili, ovšem.

Byl jsem trochu naivní mládenec. Snažil jsem se vždycky odvést poctivý a kvalitní výkon, a přitom zůstat takový, jaký jsem v *civilu*. Tím myslím úplně normální. Ale ano, dařilo se mi to. Jenže se ukázalo, že je to zmýlená, protože šoubyznys extravaganci, vyzývavost, výstřednost a odlišnost přitahuje z podstaty, dokonce je vyvolává, pojí se s nimi. Nejste-li praštění a výstřední, tedy když jste přirození a nesnažíte se umělecký výkon dosycovat nějakými umělými projevy, šoubyznys pro vás nemá své místo. To není nic menšího než deviace. A kdo to považuje za přirozené, a určitě tací jsou, je ze stejného těsta. Deviace.

Co škatulkování hudby. Já jsem za hudbu dobrou, která sděluje a přenáší energie k emocím, a na druhé straně tu ostatní. Jinak řečeno za užitečnou, a tu zbytečnou. Ale nic proti nějakým těm zařazením pro lepší srozumitelnost a orientaci, i když mám za to, že hudba takové zboží být nemá. Ale fajn. Konečně někdy i já si občas dovolím škatulku, ale to má být spíš takové dloubnutí do *krabičkářů*.

Co byste řekli takovému šedesátiletému rockerovi, který se snaží vzkřísit půl století starou avantgardu dvacátého století, rock'n'roll, ten protest proti zkosnatělé konvenci a komerci dospělých a bohatších. Proti čemu dnes šedesátiletí a starší rockeři protestují? Jsou to opravdu chudáci a vydědenci nemající ve společ-

nosti šanci, co hrají v garáži na vlastní levné instrumenty a ručně vyrobené aparatury? To netřeba ani komentovat.

A mimochodem, žádný současný rock'n'roll ani neexistuje. Ten vycházel ze starého černošského rhythm'n'blues přitvrzením a elektrizací. To taky bící už začali v nahrávacích studiích nabírat samostatně v oddělené kóji. Pravý rock'n'roll jednoznačně poznáte podle dvanáctky, dvanáctitaktové verze.

Avšak jestli se teď příznivci české country usmívají, dovoluji si je upozornit, že i oni fandí úplnému nesmyslu. Je příšerné poslouchat zejména Čechy, jak se o country pokoušejí. Country je hudba amerického venkova. To, o co se někteří tady pokoušeli a pokoušejí, to prostě nikdy americká country nebude. A česká country? Přemýšlejte, to je přece dechovka. To je hudba českého venkova.

Zrovna tak nedomyšlené a krátkozraké je snažit se napodobovat anglosaský akcent v moderní domácí tvorbě. Češi jsou slovanský národ a s tím se dá sotva pohnout. Hlavní akcent je na první a vedlejší na třetí době, nebo chcete-li slabice. Zkuste to jinak, a bude to trapné a nevydařené napodobování. Copak může osel napodobit koně? Suplovat někdy snad, ale kůň to nikdy nebude. Proč brát napodobeninu, i kdyby vydařenou, když můžu mít originál. Ale vydařené nejsou.

A pokračujme v investigaci po motivech a důvodech hudebních protagonistů.

O co jde v jazzu? Znáte jazz, víte, jak zní a jaký je jeho charakter. To je vlastně klubová muzika, kde vyrůstají a zdokonalují se instrumentalisté za doprovodného pábení, pokuřování a popíjení intelektuální menšiny. Mnozí jazzoví muzikanti jsou vynikající. Fenomenální. Mnozí se proslavili. Kde je muzika, jakou energii nese, o čem mluví? Že jsou to fantastičtí muzikanti? Ale jo! Kdosi řekl, že je to instrumentální masturbace. Soustružník obrobí čep. Co je důležitější, čep, nebo soustružník? O co tam jde? Pekař smotá vánočku... Jasně?

Big Beat. Když už víme, že de facto nic jako současný rock'n'roll není, měl to být big beat, a taky v šedesátých letech se za to nikdo nestyděl. Ano beatová hudba je postavená na hlučných (velkých) úderech. Katapult se k tomu aspoň hrdě hlásil. Nic pro mě, ale prosím. Jestli má komu co říct a přinést... Ale jestli ne, je lepší, levnější a romantičtější poslechnout si parní lokomotivu za jízdy.

A ještě něco.

Zpěváci, frontmani kapel a někteří muzikanti, se nechávají při živých produkcích strhnout, vypadnou z role, a především skladba pak tím drasticky trpí. Nedodržují předepsaný part v nejrůznějších ohledech a hudební kus tak decimují. Neobstojí ani námitka, že tak projevují svoji radost a prožitek. Interpret tam od toho není, strhnout se může nechat divák, posluchač.

Zpěvák se pak může odvažovat třeba na louce, v lese, nebo ve sprše. Jenže tam mu to nejde, protože nemá před kým exhibovat. O co tam jde?

Koncerty a živá vystoupení mě vůbec, vyjma úplných začátků, nepřitahovaly. Jednak na nich objektivně nelze zahrát cokoli, neboť jsou tu omezení technická, avšak limity jsou i na straně muzikantů. Ani zpěváci nezvládnou vždy kterýkoli kus a kdykoli. A pro jejich vypadávání z role, a hlučící klub jejich fanoušků, to úplně ztrácí původně zamýšlený vnitřní náboj. Tedy – náboj tam asi nějaký je, ale jistě docela jiný. Je to spíš náboj fotbalového nebo hokejového zápasu.

Ve studiu totiž vznikne jedinečná verze s originální náladou. Ve studiu je také egoismus protagonisty značně redukován, protože tváří v tvář skutečnému poznání jeho vlastního výkonu na něj není prostor. A pak tam nejsou ty stovky a tisíce fandů, případně televizní kamery.

V podmínkách studia můžete zvolit prostředky a postupy, které nelze naživo použít. Tak se stává, že původní zámysl a originální

feeling^[49] je při živé produkci zcela pryč. Jenže to zajímá jenom posluchače, jimž záleží na hudebním prožitku, a kteří jsou schopni jej vnímat. Ostatním je to fuk.

Ve skutečnosti jde o to, že nahrávky by měly existovat v jejich autorem původně zamýšleném tvaru, podobně jako je tomu třeba u filmu. Asi bychom se divili, kdyby film někdo chtěl opakovaně reprodukovat na živo!

Cožpak se ale proto nemají pořádat koncerty a živá vystoupení? Ale ano, může být. Ale mělo by se tak dít s vědomím, že se nejedná o zážitek a priori hudební, neboli poskytující původně autorem zamýšlený náboj hudebního díla, ale o jakýsi sportovní výkon interpretů na nějaké téma. Kolikrát jsem se takhle zklamal, když hudba z desky ve mně vyvolala nějaký dojem a pocit, s tím jsem si zaplatil živé vystoupení, ale na místě to nahradili něčím, na co bych určitě nešel. Vstupné jsem pochopitelně zpátky nikdy nedostal, přestože zboží bylo značně odlišné. Tedy pokud mělo jít o hudbu. Jestliže šlo o protagonistu, pak ano, byl týž, ale to je jenom další důkaz, kde je těžiště zájmu.

Tohle všechno, a mnoho jiného, jsem vzal hopem a dost zkrátka, a bylo by to na hluboký sociologický rozbor.

Co je to jiného, než že vlastně nejde ani tak o hudbu, ale daleko spíše o její interprety a provozovatele...? A pochopitelně zisk v podobě obliby, přízně fandů, v podobě navázaných kontaktů, a v podobě dalších nabídek, a v neposlední řadě i financí. To je odpověď na otázku, *proč* to dělají. Řekli by nám to sami, třeba na mikrofon? Jistě ne. Oni to rozhodně pro prachy nedělají, že!

Jsou takoví všichni? Ne. Snad ne. Vždycky jsem odmítal kolektivní vinu, co já si toho užil. Nechtěl bych proto někomu ublížit tím, že všechny budu házet do jednoho pytle. – –

No jo, ale kde jsou ti, kteří do toho pytlíku nepatří?

Stojí tedy za zamyšlení, jestli si tohle běžný člověk uvědomuje, a proč na to lidé vůbec chodí. Já bych se ptal, proč chodí do takového cirkusu. Proč vlastně přijdou na vystoupení hudební *celebrity*? Vždyť hudba na takových akcích nebývá ani prvořadá, ostatně ani tak kvalitní, měřeno záměrem autora, který se toho obvykle ani nezúčastní. To je na podrobnou socioanalýzu.

Proč lidé tolik chtějí naživo vidět tenisty první světové desítky, politiky známé z médií, vrcholové atlety a další osoby obecně označované za top? Podávají snad tyto *elity*, nebo jak si nechávají říkat, v inkriminovanou chvíli nějaké převratné výkony? Nebo tak znatelně jiné, než lze spatřit u ostatních? Běžně ne. Výjimečně snad, většinou to ale laický divák nerozliší.

Příklad. Usain Bolt, jamajský sprintér, zaběhne stovku za dejme tomu 9,85 s. Druhý za ním za 9,92 s., třetí za 10,01 s. a tak dále. Rozdíl mezi vítězem a stříbrným je v tomhle případě asi tak 75 centimetrů, mezi druhým a třetím necelý metr. Divák na stadionu vidí závodníky na dráze ze vzdálenosti odhadem 30 až 150 metrů, podle sedadla na tribuně.

Představuje opravdu tři čtvrtě metru takový rozdíl, abych zaplatil drahou vstupenku a trmácel se na stadión, a pak se spolupracovníkům vychloubal, že to právě tohle byl pro mě zážitek? Dokonce kdyby běžci startovali po jednom, jako v časovce, nikdo ani nepozná rozdíl ve výkonech, protože tam nebude to okamžité srovnání. A to jsou disciplíny, kde rozdíl mezi závodníky je ještě méně patrný. Co tím chci naznačit?

Chlapi, já viděl Bolta! O-sob-ně!

Fanoušek zaplatil a přišel na Bolta, a možná další známé značky v jiných disciplínách, ne na ty výkony. Ty jsou jenom nutnou kulisou, tím prostředníkem. Přišel být na chvíli tam, kde je Bolt.

Důvod, co lidi na takové události táhne, je právě takový. Dokud jsem ještě takové veřejné akce navštěvoval, mohl jsem to vyzpozorovat. Jim ani tak nejde o to, co se na hřišti, jevišti, řečništi, bude

odehrávat. Jde jim o to, *kdo* tam bude. A oni chtějí být u toho. Proč vlastně?

To je skoro stejný důvod, který žene do *uměleckého* světa protagonisty.

Protože to polechtá jejich ego, budou se cítit líp, budou nadosah středobodu pozornosti, budou *in*! Proto se táhnou za jmény a reklamními značkami, a nikoli v první řadě za kvalitou.

No představme si dejme tomu zpěváka, který podává kvalitní, snad i skvělý výkon, a své schopnosti dává ve prospěch prezentovaných hudebních titulů. Dělá to prostě dobře. Ale ouha, nikdo ho nezná! Ale ano, všeobecně se přece vědělo, že tehdy a tehdy a na kterém místě bude možné slyšet dobrou muziku a kvalitního interpreta, v tom – zejména ve větší obci – problém není.

Má ale on narvané sály? Strhávají ze sebe dívky trika? Ne! Jak to? On pro ně není zajímavý. Nedodává jim ten slastný pocit, že jsou blízko něčeho velkého, významného, mediálně proslaveného. Nemohou se na nikoho navěsit. *Tam to* podle nich *nežije*. Nemá to pro ně žádnou cenu. Nepřišli přece na nějakého neznámého interpreta a kvůli kvalitě. A značka tam není.

Tady máte vysvětlení, proč se mnozí snaží nacpat do médií a mezi celebrity za jakoukoli cenu (a když za jakoukoli, tedy opravdu udělají cokoli), i když toho moc neumějí a nejsou schopni předvést. Cítí, že u nesebevědomé a zpitomělé populace, a pozor, nejde jenom o mládež, mohou uspět. Je to hra, kterou hrají obě strany. Vlastně nejméně tři. Účinkující, média společně se sponzory, a populace, která to nakonec přímo, nebo zprostředkovaně, zaplatí z vlastní kapsy.

Kde zůstala věc sama? A kvalita? Mimo zájem těchto všech. Moc pěkné!

A zase, to jsou lidé takoví všichni? Bez výjimky? Snad ne. Ale kde jsou ti, kteří ne...!

Nelíbí se vám, co tady slyšíte? Dělá se vám z toho špatně? Nemůžete tomu uvěřit?“ – –

Nehrnul slova před sebou, netlačil příliš na vnímání posluchačů. Nespěchal na ně. Dal jim čas na vstřebání. A ty otázky vyzněly až sugestivně. To Daniel uměl.

„Zdá se vám, že přeháním? Opravdu? Co řekl had prvním rodičům? Bůh přehání, nezemřete, klidně si d'obněte. Zemřeli? Nezemřeli. Ne hned. –

Tohle všechno vám říkám proto, abych vás dostal do atmosféry a prostředí, ze kterého pak jednotlivá umělecká díla, v našem případě hudební, vycházejí. Navzdory tomu se ale přece jenom objevují i tituly, které by nám rády něco sdělily, předaly, a které svoji hodnotu mají.

Proto je v dnešním uspěchaném světě a v tom všem fofru tak obtížné rozpoznat, když se objeví něco, co skutečnou hodnotu má. Proto je v dnešním uspěchaném světě a v tom všem fofru tak obtížné rozpoznat, když se objeví *někdo*, kdo skutečnou hodnotu má,“ dal si v opakované větě záležet na každém slovu.

„No jo, mně se to taky nelíbí. Avšak strkat před tím hlavu do písku není velmi moudré. Trápí vás to? Netrapte se tím, jenom o tom přemýšlejte.

Tolik na úvod.

Písničku, kterou jsme si v úvodu pustili, napsal švédský kluk, říkal si Harpo, a v roce 1975 ji za nezbytného přispění dalších lidí vyvedl na světlo světa jako Moviestar. Když ji pak ti lidé z jeho okolí, co měli tah na bránu, protlačili do médií a zajistili, aby se to hrálo pořád a pořád dokola (jinak víme, že by se to v masovém měřítku nikdy nerozšířilo), byla to událost, která tohoto pětadvacetiletého mladíka dostala do povědomí miliónů posluchačů. Protože *hit* znamená právě tohle. Hudebního číslo vtrhne na veřejnost a svojí chytlavostí a dojmem suverenity přímo navozuje klima rychlého

a snadného úspěchu. Rozmetává všechny pochybnosti, uchvacuje až k nekritickému přijímání, a tím jakoby současně i přibírá šminku lacinosti.

Menší pardon snesou posluchači z neanglicky mluvících zemí, protože většinou nechají text plynout bez ohledu na obsah, ono se to hezky poslouchá, a zabývají se opravdu silným, a opravdu triviálním hudebním motivem. A představují si pod tím, co chtějí. A to je to – vypadalo to jako laciný bonbónek, jako zákusek, jako *rychlovka*. Tenhle kousek ale klame tělem! Proč vlastně, a jak se to stane, a kdo za to může? Na to se právě pokusíme najít vysvětlení, když si písničkou trochu pečlivěji projdeme.

Možná vám bude připadat, že se jí zabýváme snad až příliš detailně, a že jsou to prkotiny, které ani většina posluchačů nezpozoruje. Nejsou! Možná, že je nejsou schopni identifikovat, možná je ani ušima neslyší, ale na podvědomé úrovni je vnímají. Vždyť nezapomeňme, hudba přenáší energii k uvolnění emocí, a člověku není zapotřebí zaslechnout a porozumět podrobnostem. Avšak ty drobnůstky tvoří povahu celku a podílejí se tedy na designu a na výsledném celkovém dojmu.

Ano, já vím, nás klame stále se zrychlující tempo okolního světa. Žijeme strašně rychle, všechno nás honí, a my utíkáme, abychom nezůstali pozadu, za ostatními, abychom snad nepřišli o... O co vlastně?

A pak není čas na detaily. Ale my se musíme pokusit zastavit, a když ne to, aspoň zpomalit. A potom se nám ty podrobnosti už nebudou zdát tak titěrné a bezvýznamné, ale nalezneme v nich něco daleko cennějšího, než jsme si mysleli, než jsme doufali dohnat úprkem s ostatními.

Protože jedním z důvodů našeho prvotního povrchního hodnocení je zřejmě právě to prostředí a to klima, kdy je nesnadné si představit a uvěřit, že by z něho mohlo vzejít něco poctivého a pravého.

Ale stává se to. Zřídka, ale stává. Bohudík.“

Pustil první část skladby.

<i>You feel like Steve McQueen</i>	<i>Cítíš se jako Steve McQueen,</i>
<i>When your driving in your car</i>	<i>když sedíš ve svém autě</i>
<i>And you think</i>	<i>a myslíš si</i>
<i>you look like James Bond</i>	<i>že vypadáš jako James Bond</i>
<i>When you're smoking your cigarr</i>	<i>když pokuřuješ své cigáro</i>
<i>It's so bizarre</i>	<i>Je to tak bizarní...</i>
<i>You think you are</i>	<i>Myslíš, že jsi</i>
<i>the new kind of James Dean</i>	<i>jakýsi nový James Dean</i>
<i>But the only thing</i>	<i>Ale jediná věc</i>
<i>I've ever seen of you</i>	<i>ve které jsem Tě viděl</i>
<i>was a comercial spot on the screen</i>	<i>na obrazovce, byl reklamní spot</i>
<i>Moviestar, oh moviestar</i>	<i>Filmová hvězda, filmová hvězda</i>
<i>You think you are a movie</i>	<i>myslíš, že jsi filmová –</i>
<i>Moviestar, oh moviestar</i>	<i>filmová hvězda, filmová hvězda</i>
<i>You think you are a moviestar</i>	<i>myslíš, že jsi filmová hvězda</i>

Dan zastavil záznam a navázal doporučením ocenění.

„Za to patří autorovi uznání. Text vůbec není triviální a laciný, jako ani zdaleka není tak jednoduchý problém, o který tady jde.“

Půlová pomlka.

„A třeba si ani nemyslíte, že je to kdovíjaký problém,“ prošel přednáškovou místností, aby získal trochu prostoru, času a přímější pohled do tváří posluchačů, „nějaká nesoudná dvacetiletá holčina s hlavou docela jinde, než na krku.“ A nechal zase okamžik na zpracování.

„No v jejím případě ještě asi ne. Snad jen pro ni, její rodiče a jejího ctitele. Ale principiálně jde o závažnou věc. Každý člověk s občanským průkazem, nebo číslem sociálního či zdravotního pojištění, který se nechová dospěle a zrale, je potenciálním nebez-

pečím pro své okolí. Přirozeně v závislosti na tom, na jak vlivném místě se nachází.

Vím, o čem mluvím. Nevyzrálost a nedospělost dospělých je fakt problém. Od *nedovychovaných* manželských partnerů, přes nedorstlé a přeplácené firemní manažery, až po politiky, policajty a velitele bojových jednotek. On kolikrát stačí i zakomplexovaný šéf, a máte o galeje postaráno. Takže na jednu písničku, která se tváří jako lehká skladbička pro zábavu a odpočinek, je to dost.“

Pomalů se vrátil před promítací plátno, a pokračoval.

„Neslyšeli jsme to? Nevěděli jsme to?”

Ale to jsme měli!“ nasadil nyní zaujatě.

„Neposlouchali jsme nebo jsme tomu nerozuměli? Ale, ale...!”

Byl problém si to přeložit?“

Čtvrťová pomlčka.

„To nás přivádí k úvaze, a co ti, kteří anglicky rozumějí? Nena-
brali k tomu náhodou podobný postoj jako my? Je velmi, velmi
pravděpodobné, že ano. Takže co my všichni jsme s tím udělali, sly-
šeli jsme to opravdu? Poslouchali jsme písničku pozorně? A chtěli
jsme jí *takhle* rozumět? Anebo jsme se zaměřili na líbivé hudební
prvky a závažnost sdělení jsme vytěsnili?“

Půl taktu ticho.

„A možná,“ dodal se zklamáním v hlase, „možná jsme to zase
brali jenom jako pozadí, o kterém se nepřemýšlí. A Harpo zůstal
nevyslyšen.“

Mimoděk si vzpomněl na časy, kdy děti povinné školní docház-
kou učil hře na klávesové nástroje, a také úplným základům hu-
dební nauky. Některým opravdu malým usnadňoval pochopení
rozdílu mezi notou a pomlkou seriózním tvrzením s autoritativním
nadhledem, že se jedná o kravál a ticho. Protože jedno bez druhého
nemůže být a obojí se navzájem posiluje. Teď zrovna pomlka byla
silnější než nota. Usmál se do sebe.

„Nejednáme tak ve svém životě i mimo zábavní průmysl, kam tento popěvek taky přece patří?“

Pomalý výdech a nádech.

„Jak vlastně nakládáme se sděleními, které nám muzikanti – a umělci a lidé obecně – přinášejí? Když už se tak nakrásně stane a to poselství tam skutečně je?“

Dan uvolnil stopku pro druhou část skladby, a na promítacím plátně za ním naskočila druhá verze textu.

<i>You should belong to the jet set</i>	<i>Tos měla patřit ke společenské</i>
<i>Flying your own private</i>	<i>smetánce a létat svým soukro-</i>
<i>to LeoJet</i>	<i>mým letadlem</i>
<i>But you worked in a grocery</i>	<i>Jenže tys pracovala ve velkoskladu</i>
<i>store Every day</i>	<i>každý den,</i>
<i>until you could to for get away</i>	<i>dokud jsi nemohla odejít</i>
<i>So you went to Sweden</i>	<i>Tak jsi odjela do Švédska</i>
<i>and to me</i>	<i>a za mnou</i>
<i>To Ingmar Bergman^[50]</i>	<i>a za Ingmarem Bergmanem</i>
<i>But he wasn't there</i>	<i>Ale nebyl tam</i>
<i>Or he just didn't care</i>	<i>nebo zrovna něco měl</i>
<i>I think it's time</i>	<i>Myslím, moje přítelkyně</i>
<i>for you my friend</i>	<i>že je nejvyšší čas</i>
<i>To stop pretend you are a</i>	<i>abys přestala předstírat</i>
<i>Moviestar...</i>	<i>že jsi filmová hvězda...</i>

„Poslouchali jste pozorně,“ spíš konstatoval, než se ptal Dan a zastavil záznam.

„Před druhou verzí se odehrálo co...? Ták, úžasná paměť, modulace,^[51] to je ono. Správně. A to nás přivádí k prvnímu zauzlení v přirozeném toku skladby. Do této chvíle jela muzika přirozeně svou cestou, žádné otázky, žádný kamínek (ani úhelný). Text mluví jasně, ten už analyzovat nemusíme. Ale...

Po celou první verzi jste mohli slyšet ve stejných čtyřtaktových sekvencích kytarový riff.^[52] Byl tam čtyřikrát. Dodává písnička takový správně naporcovaný pohyb, působí velmi sympaticky, a ano, je dobře zahrán. Mně se taky líbí. Hraje tam nezastupitelnou roli, a bez něho by to byla jiná písnička. Všimli jste si ho? Co na něm bylo zajímavé?”

Pauza na dva tři takty.

„Nic?”

„Pustíme si znovu druhou verzi, on je tam taky, a úplně... ale to bych vám moc napověděl.”

Reproduktory vydaly šestnáct taktů této části.

„Nevšimli jste si? No že oba ty kytarové party jsou stejné? Co stejné, totožné!”

No a...

„No a?!”

Jsmo ve dvou křížkách. Kytarista jede tu svoji figuru nad houpačkou^[53] D, F[#]mi, G⁷maj, A – mimochodem toho motivu jsou bratři čtyři takty a čtyřikrát se úplně stejně do nejmenších nuancí opakují – písnička pokračuje chorusem, první část končí mezihrou (převzatou z předešlé), a teď – modulace a – – tři bé!

Hrajete tu někdo na kytaru? Čtyři, pět, no vida! A hned, bez čekání a možné přípravy druhá verze – v Es dur! Povězte mi, kytaristé, jak to ten chlap dokázal? Vy ostatní jste pro tento okamžik omluveni, ale mistři na kytaru nikdy.

Ti totiž – ale to byste museli, a zase jsme u toho, opravdu velmi pozorně vnímat, co přesně se v té kytarové figurě odehrává – přirozeně vědí, že ten riff se v Es dur úplně stejně zahrát nedá!

To tvrdím při plném vědomí, že jsou na světě lidé, kteří by se ho za jistých okolností byli schopni nakonec i naučit. Patřím mezi ně.” Šibalský úšklebek.

„To byl vtip”, auditorium normalizovalo svůj dechový rytmus.

„To byl vtip, ten vtip.” Všichni oči zase ven.

„Já to totiž fakt dokázal. Ale strašně mě to nebavilo, byla to dřina a děsná otrava. Ono to totiž není zase tak těžké dokázat, ale opakovat to vícekrát a bez toho, aby vám tam všechno a pokaždé stejně zaznělo a struna naopak nevřzla, to vážně bolelo,“ přispěl malým odlehčením pro lepší stravitelnost následujících vysvětlení.

„A o to tady jde! Nalijte si mozek do dlaní, neboli vezměte svůj rozum do hrsti a uvažujme spolu. Kluk přinese písničku, hudební machři v tom čují hit (a výdělek), slovo dá slovo, oni mu to zaranžují, natočí zvukové stopy, zvukař to smíchá a už to jede. Ven s tím do světa, ať už to vydělává, ať to žije, ať jsme slavní! Děláme přece hity a šoubyznys. Kdo by si lámal prsty s něčím takovým, jako je čtyřtaktová kytarová sekvence, kterou nota bene drtivá většina lidí ani ve skladbě v její kvalitě nerozpozná.

Jak to tedy udělali? Nehleďte v tom žádné zázraky. Kytarista si dal záležet, a v D dur tuhle figuru třeba třicetkrát na pásek zopakoval. Jakmile zvukař nabyl přesvědčení, že tam najde čtyři takty za sebou, co jsou ok, stopne record, ustříhne stopu a sesadí k dalším.

V chorusu kytara nehraje, divné, protože by mohla. V nastalé pauze – ale tu pauzu může klidně udělat i zvukař, žádný spěch, dáme kafe, prostě záznam zastaví – nasadí na kytaru capodastr na první pražec a celé si to zopáknou v Es dur, kytarista to ovšem jede zase v D dur. No a před třetí částí to posunou ještě výš do E dur... ale to už je asi jasné, ne? Zvukař pak dodělá práci za mixážním pultem. Dnes by to nahráli jednou, na počítači opravili chyby, pak kopírovat, vložit, transpozice... to v pětasedmdesátém ještě nešlo, tak to provedli takhle.

Proč to tak udělali? Měli málo času? To taky, tedy určitě.

Ale je tu ještě jeden, korektní důvod. Ten nejsvatější. Verze, aspoň co se kytary týká, jakoby se vždy hrála v D dur, měla v sobě lehkost (i faktickou snadnost), odpich, přirozenost, uvolněnost a radost. Toho by při pachtění v jiných tóninách (na kytaře) nebylo

možné dosáhnout. Proto takový postup. Aby to odpovídalo celkovému charakteru skladby, co víc, aby to pozvedlo její světlost. Těhle kousek bych jednoznačně přičítel realizačnímu týmu k dobru.

Mimochodem není lhotejně, v jaké tónině se skladba provede, není to totéž. Relativně snad, ale absolutně nikdy ne. Nezapomeňme, že tón je fyzikální veličina a každý tón znamená jiný kmitočet, a více jiných kmitočtů možná dá konsonantní harmonii, ale vjem je jiný. Na tónině záleží. Proto také mnozí autoři písní zejména v dobách, kdy zvuková kvalita ještě nebyla na výši, a všechno musel utáhnout hudební motiv sám, používali často modulaci k oživení skladby a k udržení pozornosti posluchače. Dnes to dělají ti, kteří si nejsou jisti kvalitou a nosností hudebního nápadu. Moviestar by modulaci ani nepotřebovala, no já bych možná doporučil jenom jednu před poslední verzí.

A teď případ opačný. Ten je zajímavější. Vynechávám hodnocení basového partu, který má asi největší podíl a tom, že lidé písničku vnímají dost prvoplánově, a pominu i smyčcovou sekci, jež je snad dobře napsaná a muzikanty provedená, ale bohužel trochu necitlivě namixovaná. Ale to je možná i názorem na tato řešení v letech sedmdesátých. Tak pojďme na tu chyбку, která se ale nakonec vyplatí.

Po introdukci a intermezzu se od poloviny druhé verze daleko výrazněji předvede jeden dechový instrument. Ví někdo, všimli jste si?“

Neúspěch.

„Únava, no jo, už je večer a celý den jste v práci, pokusím se to zjednodušit. Hoboj.“

Dan rozběhl pasáž, o které je řeč, taky proto, aby slova naředil hudbou.

„Těhle romantický zvuk hraje fakt nádhernou věc, postupuje zajímavou cestou, nenapsal bych to jinak. A ten půvabný zvuk. Hoboj má sám o sobě nádherný zvuk.“

Jenže...! Hobojista asi neměl čas, nevíme, možná přišel jindy, to není podstatné, faktem je, že svůj part v každém případě nahrál samostatně. To by samo o sobě nemuselo znamenat vůbec nic, jenže... Jenže zvukový mistr za mixpultem za pomoci reverbu⁵⁴ zasadil hoboj s tou jeho nádhernou melodií a melancholickým tónem do jiného zvukového prostoru, než v jakém se odehrávají ostatní instrumenty skladby. Jedna ze základních pouček: vše se musí odehrávat v jednom zvukovém prostoru.

No jak by reagoval posluchač, kdyby se jednotlivé části orchestru ozývaly z totálně jiných míst, myslím z nelogických, nesouvisejících, možná i nesousedících prostor. Někdo by řekl, že to může být zajímavé, ale spíš z toho bolí uši a mozek vnímavého posluchače registruje chaos.

V případě Moviestar a hoboje uši nebolí, je to i tak dobré, ale hoboj je úplně jinde. Myslím místně, prostorově. Zatímco kapelu a zpěváka máme přímo před sebou, případně v půlkruhu kolem sebe, představme si třeba v hájovně, myslivně, u krbu, hoboj je sám někde venku, v prázdné stromové, trochu – ano – melancholické aleji, protože slunce se tam nedostane přes koruny stromů, odhadem ve vzdálenosti tak pár desítek, spíše však více než stovky metrů. To už je jasná chyba.

Avšak lidské chyby překvapivě vedou nejednou k pozoruhodně povedeným výsledkům. Zde je paradox této skladby. Totiž takhle samostatně nabraný, a efekty právě takhle *omaštěný* hoboj s takovým nostalgickým zvukovým závojem, znemožňuje pozornému a vnímavému posluchači považovat toto dílko za toliko lehké nebo laciné. Ten hoboj právě v tomhle partu, a právě takhle smíchaný, garantuje – a teď pozor – spolu s textem garantuje jakousi serióznost, vážnost, a dnes už také víme, že dlouhověkost tomuto titulu, čímž se on jako celek stává navýsost zdařilým.

Nebyl to profesionální záměr tvůrců? Nemohli to nakonec zvukaři udělat úmyslně?

Nemohli. Vyráběli přece hity, dělali šoubyznys, na hlubokomyšlné kousky neměli čas. Jsou i další vysvětlení, proč to nebylo v plánu, ale ta jsou už mimo rámec tohoto povídání.

Konečně není úplně prvořadé, kolik je v muzickém díle myšlenek vydařených, a kolik sporných. Hlavně, že tam jsou! Že je v dobrém úmyslu autor do svého díla dostal. Proto to přece dělal! Že to hlavně proboha není prázdné! To by pak ani nestálo za řeč (což teprve za analýzu).

Člověk přece nechrlí jenom povedené věci, ale i chyby, nedomyšlenosti, krátkozrakosti, hlouposti, ale když k tomu přistupujete otevřeně, poctivě a upřímně, jsou i tak všechny dokonalé. Věřte tomu. Ono se to pak spolu nějak promixuje, a vznikne třeba něco jedinečně dokonalého. Navzdory tomu, co byste mysleli, že se to dalo udělat líp. To je život.

Jsou to právě chyby a různé nahodilosti, jež jste ani nezamýšleli, ba ani nemohli, které dají nahrávce originální punc, čímž ji učiní jedinečnou. Na všechny chyby se ve studiu přijde. Ale některé z nich po zvážení nechávají tvůrci ležet jako zrnko relativity života v jinak absolutní kvalitě. To mám také z vlastní zkušenosti. Ve fotbalu jsem dal i nemálo gólů, které jsem takhle dát ani nezamýšlel. A ty jsou často i dost povedené.

I proto jsem pro vás k této příležitosti vybral opravdu mimořádně snadnou ukázkou, aby příklad byl srozumitelný a poměrně jednoznačný. Jsou ale skladby i daleko rafinovanější a propracovanější, jejichž *procestování* by vydalo na samostatnou brožuru.

Ale je vůbec nutné takové věci dělat, pitvat každý takt, instrument, rozpoznávat i nejjemnější detaily, když jde *jenom* o písničku, co zajiskří jak prskavka, a po chvílce hned zhasne? Pohne to snad cenami základních potravin?

A možná byste řekli, že není zase tak podstatné, co, kdy a jaké instrumenty zrovna hrají. Ale to říkají titíž lidé, kteří tvrdí, že není

zase tak nutně důležité, co se mluví a jaká přesně slova padnou! A mě osočují ze slovíčkaření!

Tak předně – nejde *jenom* o písničku, je to zvěst, svědectví, sdělení a v neposlední řadě i přenos energie a emocí, a v tomto i některých dalších případech už vůbec ne o takovou, co jenom blikne, a je fuč. Ovšem ano, chleba levnější nebude.

Nikdy jste nehltali až k zadýchání dopis od spřízněné duše, která ve vás vzbudila naději na opravdové, teď už to pravé partnerství? Nezkoumali jste snad každíčké slůvko, nesnažili jste se rozpoznat smysl vět, a dokonce i v jednotlivých slabikách, co a jak bylo myšleno? Nepřevalovali jste ta slova jako sladká sousta na jazyku? Netiskli jste si psaní na srdce a necítili jste, jak tluče? Bylo to nutné? Zlevnilo by to snad cenu ovoce a zeleniny?

Bylo to nutné bez ohledu na cokoli! Stoprocentně jste to nepovažovali za zbytečné! A vůbec ne marné, ani by vás nenapadlo dopis jen tak povrchně přelétnout! Pitvali jste to do zemdlení a četli stále dokola.

Je to důležité. Je to tak důležité! Co mluvíme, jaká slova vyslovujeme a do jakých souvislostí věty zakomponujeme. Vždyť musíte vědět, že slovo lze pronést vícerym způsobem, a pak na nás velmi, velmi rozdílně zapůsobí. A tóny, barvy nástrojových hlasů, rytmus, metrika, melodie, harmonie, a dokonce i postup, jakým je hudba do fyzického světa vtělena, to vše hraje v instrumentaci hudby stejnou roli, jako naše slova, i pohledy, i vzdechy, i to, jak se tváříme.

Instrumentace je rétorika muziky. Její aranžmá ji teprve utváří, a takto je pak světu představena.

Neobávejte se vlastní nedokonalosti a sešňěrovanosti z povinnosti, že byste museli jako sólisté ve svém projevu podávat precizní a bezchybné výkony. Je to stejné jako v nahrávacím studiu. Kdybyste tam při nahrávání mohli být, divili byste se, jak nedokonalý a plný chyb a nepřesností je výkon zpěváka nebo instrumentalisty. Jak nedokonale, syrově a rozdílně zní jeho part sám o sobě, oproti

celkovému konečnému tvaru uvnitř vícehlasého chorusu. Skoro se to někdy nedá poslouchat. Teprve složením všech nahraných hlasů a jejich vhodným smícháním dostanete požadovaný výsledek. A teprve potom uslyšíte, jak souhra více rolí, hlasů a instrumentů, může být nádherná, jak se doplňují, podporují, zastupují, jak spolupracují. Jsou sice veskrze různé, ale krácejí spolu po jedné cestě hudebního příběhu.

Je to až dojemné. Každý sám o sobě, je velmi, velmi slabý, chybný a nehotový. Není vaší povinností být precizními a bez chyb. Spíše buďte tak dobří, jak nejlépe dokážete. Buďte – *lidskými lidmi*.

Každické slovo, každý tón, jeho barva, síla, délka, i pomlka, každý způsob, jakým nástroje melodii interpretují, a jak vyvážená je úprava skladby obecně, jak se s tím vypořádá sólista, jak je dlouhá, ano – i to, prostě všechno, co se v takové písničce odehrává, o ní vypovídá.

Úplně stejně, jako je to mezi námi. Cokoli děláme a říkáme, jak to říkáme, jak se tváříme, doslova všechno o nás vydává svědectví. A my jsme zodpovědní za to, co z nás vyzařuje.

Je proto jen přirozené zabývat se vším, co nám může něco dát, nebo i vzít, co nám má co říci, co nás může obohatit, vzdělat, a možná, možná nám i pomoci. I kdyby to bylo jenom zrnko písku, i kdyby jenom kapka v moři. My, každý z nás, jsme také jenom takové kamínky do mozaiky, která nakonec něco vyjadřuje a vydává nějaké svědectví. A každý jednotlivý kamínek to sdělení ovlivňuje, každý ten střípek jeho celkový obraz utváří. A tak vzniká klima. Nálada prostředí.

Všichni jsme důležití. Vy jste nesmírně důležití. Jako každý tón, jako každá pomlka, jako jedno každé slůvko v písničce. Bez těch malých, ale významných částíček, i když jsou chybující, nevznikne celistvost a dokonalost díla. Bez nich není nic. Bez nich není život.“

Chtěli Danovi zatleskat, ale nezvykl si to očekávat, tak rychle spustil přehrávač a nechal dohrát písničku od poslední stopky do konce.

<i>Frozen hero</i>	<i>Zastydlá hrdinko</i>
<i>Your words are zero</i>	<i>Tvá slova nic neznamenaají</i>
<i>And your dreams</i>	<i>a tvé sny se rozplynuly</i>
<i>has vanished into dark</i>	<i>v temnotě</i>
<i>And long ago</i>	<i>už dávno předtím</i>
<i>But you don't want to know a</i>	<i>ale ty si to nechceš připustit</i>
<i>Moviestar, moviestar...</i>	<i>Filmová hvězda, filmová hvězda...</i>
<i>You think you are a movie – star</i>	<i>Myslíš, že jsi filmová – hvězda</i>

Jak běžel závěrečný fade out, vrátil celou lekci s odlehčujícím úsměvem zpátky na zem.

„Nedivte se, že jsme se nezabývali zpěvákem a dámskou dvojicí na pozadí. Harpo žádným skutečným zpěvákem nebyl a není. Ale svoji roli odvedl přesně jak měl, a to znamená, že ji neoslabil, ale naopak ji podepřel a podtrhl. Zvukař se nadto postaral o naléhavost jeho hlasu zdvojením jeho partu tak, že nalepil dvě stopy na sebe, a jednu z nich mikroskopicky posunul, aby zabránil nežádoucímu fázování.

Ty dvě holky? Asi měly představovat tu naivku, ke které Harpo promlouval. Pak ovšem i ony přesně svoji roli splnily.

A Harpo jako autor? Možná by se mohl zamyslet také nad sebou, proč ho přitahuje právě taková nána, a raději se porozhlédnout po nějaké dospělejší.

A možná, kdo ví, oba nedospěli dodnes.

Děkuju vám za pozornost“.

Jako cizinec

Úvodem svědectví o Danielových vztazích je spravedlivé podotknout, že lidé, ať už jednali jakkoli, měli před sebou člověka přesahujícího rozsah jejich chápání a uvažování. To je přirozeně nijak neomlouvá, ale jisté vysvětlení jejich často excesivních reakcí to bude.

A jak se vlastně projevuje?

Dan miluje vyrovnanost, klid a harmonii. A hravost.

Je ovšem možné, že ostatní to na první pohled takhle nevnímají. Jakmile má totiž možnost být k lidem blíž, a to kdekoli, užívá si okamžiků, kdy je ta bolavá opuštěnost aspoň na okamžik potlačena, a snad i zapomenuta. Jedná s lidmi živě a zainteresovaně, a nezřídka rozjede kolotoč bonmotů, historek, průpovědek, vtipů, a takto živočišně se pak zapíše do myslí těch, kdo jej neznají. Zůstává tak v jejich představách jako živelný bavič společnosti. Ne sice vždy, ale obecně to bývá přijímáno pozitivně. Zřejmě také proto, že rozhodně nepůsobí jako *suchar*. Ale takový on na celé ploše svého života pochopitelně není.

Někdy si ženy jeho otevřenost, přístupnost a vřelost, vykládají jako typický atak samce. Ale tomuto omylu podléhají zbytečně, to zřejmě pro jejich pokroucený vzorec kompatibility. Prostě, když vidím, že už na první pohled nemám šanci, tak si to jako šanci nesoukám do hlavy a nepoddávám se tomu.

Dan dokáže i několik dní mlčet, a to i ve společnosti lidí. Mlčet ale musí mít o čem. Pak ano. Jinak ovšem nevynechá žádnou vhodnou příležitost setkat se s lidmi, být mezi nimi. Ano, do hospody a na *dízu* ho nedostanete. Sice to taky zkusil, ale není to nic

pro něho. Ostatně lidé, kteří tyto podniky navštěvují, by pro něho stejně nebyli přínosem, a necítil by se mezi nimi právě nejlíp.

Ovšem nelze jej také zařadit mezi ty věčně usměvavé optimisty, stále skvěle vypadající figurky vždy připravené být ozdobou společnosti. Takový prefabrikát, to by vnímal jako nespravedlivý ústrk vůči sobě. Proto vzdor problémům, které mu vždy jeho odlišnost způsobovala, a se kterými se setkává po celý svůj život, je rád takový, jaký je.

Ostatně – často pracně vysvětluje – úsměv není ani zdaleka vždy pouze a jen projevem radosti, veselí a pohody, stejně tak neutrální výraz ve tváři, který lidé optikou svých očekávání vnímají často negativně, a vidí jej jako zamračení nebo odmítání, vůbec přece nemusí být vyjádřením smutku, zklamání, naštvaní, či pesimismu obecně. Podobnou zkušenost má i Jindřiška. Asi dědictví otců. Tedy otce.

Jeho mluvený projev je podřízen tomu, aby slova a věty, které vyslovuje, měly pokud možno maximální vypovídací hodnotu. Někdy i v průběhu řeči je schopen změnit rejstřík podle charakteru sdělení.

V oficiálnějších projevech mluví přesně a spisovným jazykem, jindy, v kratších vyjádřeních, si dovolí hovorovější podobu jazyka, až slang. Prostě podle povahy informace, a taky posluchače. Pro Dana je prvořadé dorozumění, neboť je stále přesvědčen, že tato lidská schopnost má právě k dorozumění sloužit.

Daniel vyznává harmonii a soulad mezi vnitřkem a vnějškem.

Máš radost, uvolňuj radost. Jsi smutný, neboj se vypadat smutně. Miluješ, tak miluj tak, aby to na tobě bylo poznat. Říkáš, že držíš slovo, pak ho dodržuj. Jsi přesvědčený, vyzařuj svým přesvědčením. Myslíš, že nelžeš, tak nelži. Trpíš, pak se nestyď a řekni, mám trápení. Nevíš-li, přiznej to – nevím. Když zažíváš slast a uspokojení, tak ať je to sakra vidět. Jsi hajzl, tak buď chlap a přiznej, jsem to ale hajzl! Udělals chybu, přiznej ji. Nelíbí se ti

něco, odmítáš to, řekni to korektně a otevřeně. Vytahuješ se? Řekni, jenom se vytahuju. Jsi sebevědomý? Nemusíš to tajit a klidně hlásej, dobře se znám. Máš strach? Řekni, mám strach. Ano ať je ano, ne ať je ne.

Prostě daruj svého pravdivého vnitřního člověka druhým. Mají na to právo. Máme na to právo. Jinak si lidé stále budou hrát na někoho jiného a z toho zmatku a neporozumění se nikdy nevyhrabeme.

Proto se mu také z duše protiví bohatě broušené sklo, krajky na spodním prádle, mohutné ozdobné rámy obrazů, míchání chutí, architektura s příliš ozdobnými prvky, umělé prsy, objemné výplně v podprsenkách, pánské suspenzory baleťáků, katolické kostely, těžké a silné parfémy, zpěvačky, u kterých pro samé kudrliny a ozdůbky v hlase nepoznáte, kudy vlastně autor melodii vedl, a ani nic dalšího, co se pokouší deficit vnitřní hodnoty a krásy zakrýt, nebo přetlouct nějakými vnějšími znaky. Produkt není nic moc, tak ho aspoň hezky zabalíme!

A lidé přesně takhle uvažují a konají. A je jich tolik! Zdrobňují slova, přeslazuji svoji řeč, zakrývají pravdivé svědectví, aby vypadali milí a laskaví. Jsou nevkusní a přehánějí v oblékání, v malování se, nosí nevhodné šperky, kérky, a kdoví co ještě. Vždyť tím na sebe nahlas prozrazují, že v jejich nitru to za moc asi nestojí. K pláči...

Ženy už nevědí coby, muži to zase podceňují. Lidi, buďte to proboha aspoň trochu vy, ať vím, s kým mám tu čest!

Když byl ještě malý kluk, ten opravdu malý, nepozoroval nic, co by ho do budoucna mohlo zneklidňovat. A jestli něco zjistili rodiče, nebo učitelky v mateřské školce, to vědět nemohl. Právě rodeo nastalo až na základní škole, ale o tom jsme si už něco řekli, a není to zase taková zábava, abychom se k tomu vraceli.

Na pohled docela normální kluk, bystrý, inteligentní a tvořivý. Ale takových zas tak málo není. Nic navenek nesvědčilo o tom, že uvnitř něho se zejména během školních let odehrávaly nějaké věci, asi spíš nepříjemné, které jej přiměly přemýšlet, uvažovat a hledat. Zřejmě to, pro co cítil, že tady je, to, po čem touží a o čem je přesvědčen, že k tomu musí směřovat každý zdravě se vyvíjející člověk.

Už dokázal rozeznávat hodnoty dočasné a trvalé. Kdesi v něm byl asi nějaký lakmusový papírek, který ho neomylně vedl za těmi trvalými, a ty pomíjivé, když přímo nezavrhoval, tedy aspoň odsouval na – u něho – nepodstatné místo. Už tímto se dost podstatně lišil od velké většiny okolní populace.

A aby toho nebylo dost, dával ostatním tuto disproporci zřetelně najevo s tím koloritem, aby se sebou něco dělali. Ono je to asi obtížně přijatelné, jestliže vám to ohleduplně sdělí člověk srovnatelného věku, ale když vám to vpálí puberták...

Pravda je, teenager Daniel opravdu tehdy moc taktiku neprovozoval. Zaměřoval ji za pokrytectví. Pro kluka jeho věku, intelligence a nekonvenčního smýšlení, to ale není nic zase tak neobvyklého. Byl prostě jiný, a jak se ukázalo později, nikdo s tím nic nenadělal. Ne jiný tak, jako každý jsme přece jiný. Řádově, kategoriicky.

Abyste si dobře mohli představit, v čem se navenek ta rozdílnost projevovala, znázorníme si to na příkladu, který můžeme považovat za ukázkový.

To už byl otcem. Sára byla ještě škvrně, když pro ni potřeboval cosi koupit v prodejně Dětského a kojeneckého zboží. Snad pleny, snad dudlík, kdo by si to pamatoval. Tlačil ulicemi před sebou kočárek a rozhlížel se, kde by takový obchod našel. Po nějaké době konečně spatřil ceduli, Dětské zboží, a pod tím 20 metrů, a šipku za roh domu. Vida, řekl si.

Ale už jak se blížil k rohu bloku, a zejména, když pak do té ulice zabočil, bylo jasné, že po dvaceti metrech nic takového není. Rozhlédne se po obou stranách, a – ano, zbystří, teprve o poznání dál vidí nápis obchodu, který hledal. To není dvacet metrů! A dal si tu práci, roztlačil Sáru, a naměřil dobrých osmatřicet metrů, ale spíše čtyřicet.

Proč to dělají? Neznají metrickou soustavu? Neumějí počítat? Byli pod vlivem, když to měřili? Nebo to snad nalhali úmyslně? Ať to bylo z jakéhokoli důvodu, Daniel otočil kočár se Sárou a padal pryč vyhledat jiný obchod.

Protože jestliže majitel nebo prodavačka neumějí počítat, nebo jsou zdrogovaní, nebo tu vzdálenost redukovali naschvál, s takovými Dan obchody dělat nebude. S takovými nechce mít nic společného. Ještě si popletou typ zboží a cenu, a co pak! Kdyby takhle jednali všichni... Čtyřicet není dvacet! Pak se divte, že se lidé nejsou schopni porozumět a skoro na ničem dohodnout!

Zdá se vám to praštěné? Je to blbina, ne, tak na co takový povyk?

Zamyslete se nad tím. Jasně, že optikou všedního dne a průměrného obyvatele středoevropského státu to vyzní drobátko potrhle. No co co, dvacet metrů sem, dvacet metrů tam. Ale tady vůbec nejde o těch pár kroků navíc! Jde o to, že když ti lidé takhle jednají, jde-li o takovou prkotinu, budou s železnou zákonitostí takhle postupovat i v případě, když půjde o něco opravdu vážného a zásadního. A to už se pak jako prkotina nebude zdát nikomu.

A víte, co Danovi taková prodavači a jim podobní říkají? Nedělej vlny, každý tomu přece rozumí, ale s tebou je asi něco v nepořádku. Dokonce mu v takových případech navrhují, že pro lepší porozumění mezi ním a jimi bude nejlépe, když čtyřiceti metrům on bude říkat dvacet! Ohóóó!

Chápejte, to je vzorec chování. A tohle měl a má na denním pořádku. Protože lidé skutečně uvažují, jednají, chovají se a mluví úplně jinak, než jak to dělá on.

Proč se tedy on nesrovná s většinou? Má snad začít být ignorantský, studený jako psí čumák, má se naučit pomlouvat, intrikovat, závidět, podvádět, nebo dokonce krást, jenom proto, aby se přizpůsobil? Nebo má začít housce říkat rohlík? Šoubyznysu umění, nebo třeba růžové oranžová? Vždyť o co jde, jsou to jen slovíčka...

Houby slovíčka, jde o všechno! Tohle Daniel nikdy neudělá!

Pokud se v jeho životě táhlo něco jako pověstná červená nit, bylo to právě tohle. Rozpor mezi tím, co člověk myslí, co říká, a co dělá. Dan ve svém chování tento rozpor od chvíle, kdy začal aspoň trochu vnímat, potlačoval, až jej docela vymýtil. Každý to může zvládnout, každý se to může naučit. Když já, z takových poměrů, a tak zastydlý, proč ne ostatní!

Nejednou už si začínal myslet, že asi už blázní, je toho tolik, co mluví proti němu, má neodbytný pocit, že všichni, opravdu všichni to vidí jinak, inverzně. A pokoušely se o něho obavy, že všechno plave v prostoru bez jakékoli opory, a že se nemá čeho chytit. Avšak stále tu jedna věc je. Existuje přece jeden středobod, jedna kotva, a ta je tu pořád, vždy, a drží. On sám! On ty věci žije a dělá a jde to, a nic mimořádného na tom ani na sobě neshledává. Tak to musí existovat a fungovat.

Proč on dokáže žít život prostý všech těch zákeřností, intrik, chladu, nepoctivosti, lhostejnosti a nepochopení. Proč právě on, jehož léta byla tak chudá na četnost vztahů, a nemohl tedy nabrat dostatek zkušeností. Proč, když nepoznal teplo domova, ochranu objetí, korektnost podání ruky, férovost slova, jak si to potom vysvětlit. A proč ti, kteří z těchto darů člověčího společenství čerpali

zřejmě víc, se prostě ospravedlňují v póze nedokonalých, a snaží se ho do této pasti strhnout s sebou.

Ale ano, dělá spoustu chyb. Kdo ne. Ale ty mu slouží k poučení. Proč by to tak nemohli mít i jíní?

Podíváme-li se na to s odstupem, tak vlastně jediný problém byl vždy v tom, že se nachází na straně tak mizivé menšiny. Kdybychom situaci převrátili, a většina by myslela, říkala a konala sourodě, neměl by Dan nejmenší potíže. Naopak ti ostatní by byli jen pro smích, pokud by ovšem nevyvolávali spíš soucit, neboť by museli být svěřeni do péče specialisty na poruchy osobnosti.

„Zapomeňte, starosto, že většina rozhoduje moudře a podle pravdy,“ řekl šéfovi ódéés Praha 2.

„Většina má v ruce jediný trumf, a tím je, že je jich nejvíc.“

„To víte, to je prostě demokracie,“ děl starosta blahosklonně.

„Prdlačku demokracie, to je degenerace!“

Že to s výběrem kamarádů, přátel, případně nalezením partnerky pro život, bude asi oříšek, si uměl spočítat dobře, a nedělal si proto ani nejmenší iluze. Věděl, že bude muset vybírat mezi opravdu ne příliš početnou menšinou. Ale že zažije takové pusto a prázdno, to ho přece jenom nemile překvapilo a zasáhlo.

Jednoho kamaráda ale měl už když mu bylo patnáct. Jmenoval se Karel a byl mu pravým opakem. Zatímco Dan byl sociálně nevyzrálý, dětsky nekompromisní, přísný k sobě i ostatním, Karel byl už tehdy světák, tolerantní a veskrze free. Seznámili se na dětském letním táboře, ale vídali se pak ještě asi další tři roky. Daniel často Karla navštěvoval u jeho rodičů. Tam poznával družnou rodinnou atmosféru, kterou do té doby nezažil. Divil se, že si toho Karel neváží. Avšak byli tak rozdílní, a Kája Dana asi obdivoval, že prakticky neměli mezi sebou žádné neshody.

Jednou ještě na táboře spolu diskutovali na téma holky, a jaká by se komu líbila. A jak to tak probírali, Dan řekl něco v tom

smyslu, že je mu to jedno, že mu nezáleží na kráse, hlavně aby k němu pasovala. Karel si to v hlavě zjednodušil, a – nijak ve zlém – Dana ostatním předváděl jako úkaz, kterému nezáleží, jak baba vypadá, což způsobilo něco jako ťukání na čelo vespolek. Odhlédme od toho, že Karel tento Danův postoj obdivoval, a že všichni ostatní okolo z toho měli docela roztomilou práci. Vzato ale do důsledku, něco v tom vyjádření přece bylo. A je dodnes. A neplatí to jenom pro Dana.

Karel se asi dvacet let poté vyznamenal, když položil na záda pořadatele TV Nova v pořadu Chcete být milionářem poté, co otázku za už poměrně značnou sumu zodpověděl správně, ale oni jeho správnou odpověď neuznali. Karel pak, myslím, výhru vysoudil. Ale to už se Daniel dověděl kuse jenom ze zpráv, Karla od svých osmnácti už nikdy neviděl.

Daniela odjakživa zbožňovaly děti. A pak ještě důchodci. Tak do dvanácti let, kluci i přes pubertu, a pak senioři po šedesátce. Vždycky to tak bylo. K dětem se uměl přiblížit a být jim rovným partnerem. Uměl si s nimi hrát a blbnout, a nevypínat se mezi nimi jako *dospělák*. A hlavně s nimi nejednal jako s dětmi. Přesněji, jako s představou, kterou velcí o dětech mívají.

Možná to trochu souvisí s jeho sociální naivitou a nezkušeností, které ho ještě dlouho nehodlaly osvobodit. Dlouhou dobu třeba věřil, že lze provozovat profesionálně muziku, a zároveň být seriózní, normální a bez extravagantních úletů. Věřil také, že v politice přece jen mohou být solidní a poctiví lidé, kterým nejde jen o to urvat hlavně něco pro sebe. A delší dobu jej držela víra, že do vysoké funkce nemusí být jmenován jenom hlupák, a ti slušní a znalí vždy jen ostrouhají. Věřil, že Šalomoun se třeba mylí,¹⁵¹ věřil, že lidem přece musí jít o věc, věřil, že svět lze změnit k lepšímu. Hm, dítě...

I pro starší občany měl, i přes svůj daleko nižší věk, pochopení a porozumění.

No ano, komentoval to Dan, malý holky ještě nejsou zkažené, a mají v sobě nepokroucený obraz správného kluka a chlapa. A starší dámy? Tak ty už vědí! Ty už jsou dotčený moudrostí a hledají něco pravého, hodnotného a trvalého. Ale to jste, milý zlatý, měly přijít po čertech dřív.

No, a ty ženy, které by pro spojení obou pólů byly aspoň větším příhodné, ho zřejmě jenom potřebovaly k řešení svých životních peripetií...

To jsme se právě dotkli oblasti, která se pro Dana stala mimořádně citlivou. Nemusela by být, ale stala se. Jednak proto, že tolik pociťoval potřebu druhého člověka, kamaráda, přítele, tátu, a společnosti lidí a domova. A jednak proto, že to, co pozoroval ve svém okolí tak přirozeně, jako každodenní chleba, bylo pro něho nepřístupné, jakoby uzamčené, odepřené a zapovězené.

Už jeho matka jej nedomyšleně proklela: „To jsem tedy zvědává, jak ty si budeš hledat ženskou, asi těžko!“

Hle, jak vulgárně lze také vlastní dítě povzbudit. Dík, mami! Fakt pomohlo.

Původně to takhle definitivně neviděl, a zase tolik si s tím hlavu nelámal. Byl mladý, všechno před sebou, na všechno bylo ještě dost času. To bylo odůvodnění, které ještě dlouho a téměř vždy zafungovalo. Teprve po letech prohlédl, že se to naplňuje, a to bez toho, aby on s tím mohl cokoli udělat.

V patnácti se na letním táboře zakoukal do o rok mladší Evy. Připadala mu tak normální, rozumná, a měla v sobě takovou zvláštní důstojnost. To ho velmi přitahovalo. To Dana vždy velmi přitahovalo. Nedopadlo to. Na jeho jasné slovo zareagovala – ro-

zumně. Tak zůstala jenom hezká vzpomínka. Ani ji už nikdy potom nepotkal.

Z toho, co měl Daniel uvnitř sebe jako pokladnici poznání, jako světlo osvětlující jeho cestu a jako pramen vědění, vyrozuměl, že spojení dvou dospělých jedinců člověka je věcí přirozenou, očekávatelnou, v mnoha ohledech prospěšnou, a běžně realizovanou. Cítil, že zdaleka nejde jenom o rozmnožování a o výchovu dětí, ale o kvalitu a bohatství vztahů uvnitř rodiny a o naplnění života všech jejích členů. Vnímal, že jde o nasycení důležité části lidské bytosti, té emocionální, protože, co si budeme namlouvat, jsme hlavně klubko pocitů, jenom sem tam, když se zadaří, nějaký ten argument.

To je důvod, proč mu bylo poznávání tak blízké, a proč se tolik učil, aby se pro takovou situaci stal vybaveným, připraveným a dospělým, aby byl přínosem pro jeho budoucí ženu i rodinu. Aby se snad nestal příčinou neúspěchu, aby to spojení, které má člověk v predefinici, nezhatil a neznemožnil. Chtěl žít život tak, jak se má, a plně. Líp, než jeho rodiče a všichni ti, které vídal kolem sebe. Jako každý mladý a zdravý kluk, který touží změnit svět k lepšímu.

Mohlo to vypadat jakoby si uložil nějakou povinnost. Ale jako takovou ji nevnímal, protože to přesně takhle pociťoval, a zároveň byl jednoznačně přesvědčen, že takhle je to správně.

Cítil, že chce-li být dospělým a vyzrálým člověkem, a každý by měl k této metě dospět, bude muset dojít k doplnění jeho nátury o prvky osobnosti druhého pohlaví, v Danově případě tedy ženy. Byl přesvědčený, že je to tak správně, a cítil, že tudy vede správná a nepomíjivá cesta, a že to konečně není výmysl ani rozmar člověka.

A protože se nikdy nedal semlít zvyklostmi okolního světa, a neuvěřil řečem, pověstem, drbům, rádoby zaručeným zprávám

a neověřeným informacím, ale pro odpověď se spíš obracel do sebe, byl si až skoro jist, že to, jak vnímá věci on, je to pravé, že vývoj jeho vnitřního člověka je zdravý a ubírá se správným směrem.

Možná proto se taky do značné míry ubránil i neblahému vlivu rodičů, kteří mu sice dali najíst a napít, zajistili mu nocleh a ošacení, všechna čest, ale jinak je po většinu času vnímal jako nějakou cizí a jemu nepříjemnou skutečnost, se kterou dost dobře nemůže nic dělat, tak ji aspoň dost jednoznačně odmítá.

A právě nedostatek všeho ostatního, než je MTZ,^[56] způsobil, že překotně a nekontrolovaně vletěl do prvního manželství s o rok starší dívkou. Byla to původně holka jeho několikaletého kamaráda z dorosteneckého fotbalového mužstva, a pak i kolegy na vojně.

Mirek mu pomohl při řešení problému, jak dopravit dvě kytary na dvě stě kilometrů domů při odchodu do civilu. Jednu z kytar mu uschoval u Miriam, kde si ji Dan měl vyzvednout.

A vyzvedl.

Nebyla to dívka (no to nebyla; *dívka* se pro ni vůbec nehodilo), která by zasluhovala nějakou zvláštní pozornost, snad až na to, že chodila s Danem na fotbalovou ligu, takže se snadno stalo, že se splavně seznámili a sblížili. Mirek byl na vojně, tak se asi chtěla nějak zabavit. A to neměla dělat, když Dana nepovažovala za perspektivního pro sebe.

Jenže byla prvním člověkem, který o něho projevil vůbec nějaký zájem. Byla spíš kamarád, a opravdu by to nestálo ani za zmínku, ale Daniel byl tak nepohlazený, že stačilo opravdu velmi málo. A to málo mu dala. Zpočátku nešlo ani tak o erotiku, ostatně Danovi se dvakrát nelíbila a cítil, že to není žena pro něho, ale o podání ruky, objetí, o trochu té vůně Lybaru v jejích zmoklých vlasech, o pocit naděje a aspoň o špetku *lásky*. Není divu, že pak, když i spolu spali, chytl jak suchá, proklatě dost vyprahlá sláma.

Sice to museli tajit, ale Dan přesto neustále jasně naznačoval, že není dvakrát korektní, aby udržovala vztah s Mirkem a s ním zároveň. Jenže to už po několika týdnech ji nedokázal odmítnout. Spadl do pasti, která nabízela zrnko citu, ale jinak hlubokou propast. Ale tu si vlastně Dan vyhloubil sám. Ona se chtěla jenom pomět.

Když se Mirek vrátil z vojny, zjistil situaci a od své první lásky se odporoučel. Byl z nich daleko nejzralejší. A Miriam kývla Danovi na svatbu. Opravdu, hluboká propast.

Když pak manželství rok nefungovalo – nemělo co fungovat – Dan se vzchopil, a za fanouškovské podpory spolužaček z konzervatoře tento ubohý pokus ukončil. Důvody celé téhle anabáze jsou jasné. Nedostatek citu v původní rodině a Danova nebetyčná nezkušenost a bezbrannost. No a *hořlavost*. Rozchod ho ani nebolel, věděl, že tudy ne. První manželku pak už rovněž nikdy neviděl.

Tři měsíce před tím, v září 1980, nastoupil na Lidovou konzervatoř. Jenom několik týdnů poté napsal skvělou *Jen láska zůstává*, jež by určitě unesla roli titulní písně v muzikálu, nebo v celovečerním filmu. I v tom datu je zajímavost. Konzervatoř totiž do něho vědomosti, znalosti a řemeslo, ještě nemohla ani nasypat, musel to být někdo jiný.

Tuto skutečnost a následující text si ale neuvádíme z hudebně uměleckých důvodů.

*Přichází až s tmou
náhle usínám
já nevím najednou
zda jsem tu stále sám
Teď možná ke mně promlouváš
a dlouho, dlouho pak se zdáš
snad se ti stýská – po mně, stýská...*

*Jednou jedenkrát
musím přestat snít
jó, můžeš se mi zdát
no pak tě tu chci mít
Já chci tě vídat
s tebou být*

<i>Lásko má, to krásný sen se zdá</i>	<i>Pátou odbijí</i>
<i>Jsi vzdálená</i>	<i>ještě zamává</i>
<i>vím, kde tě hledat mám</i>	<i>a sny už pomijí</i>
<i>lásko má, jsi tam, až ve hvězdách</i>	<i>jen láska zůstává</i>
<i>Lásko má, už svítá</i>	<i>Vše končí</i>
<i>lásko má, tak zítra</i>	<i>a ona dýchá dál</i>

Mladý, za pár měsíců čtyřiaadvacetiletý muž. Plný síly, sportovec, pohledný, štíhlý a zdravý. Hraje na kytaru, na piano, zpívá. Je inteligentní, vnímavý. Jeho mluvený i písemný projev je kultivovaný. Jedná zodpovědně, je pracovitý a čistý. Nepřepíjí se alkoholem a nekouří. Stále se snaží být, a také je, mezi lidmi. Nestraní se, nevyhýbá se jim. Není děvkař, ani puritán. Má rád srandu a život. Nejlépe věčný. Své city neдрží pod pokličkou, a kupodivu netrpí ani komplexy méněcennosti (*snad se ti stýská... po mně*).

A tenhle kluk si o nejpřirozenějším, a člověku nejvlastnějším prožitku, musí nechat jenom zdát! Doslova! Musí si ho pouze představovat. Proč?! Čeká, až konečně skončí den, protože když zavře oči, může se konečně přenést do jiného světa. Protože *přes den* je takový prožitek pro něho nedostupný.

Dívá se kolem sebe, a vidí své vrstevníky, jak se vesele párují. Nestačí zírat, jak se i pohledné a seriózně vyhlížející holky lepí na floutky, kteří přece ani zdaleka nedosahují jeho kvalit. Jak je to možné?! Mohlo by ho to i urazit. Kdyby to uměl...

Celou dobu, co pobral rozum, rok za rokem, den za dnem, každým okamžikem se snaží o to, aby z něho byl fajn kluk, a později kultivovaný člověk, který za něco stojí a o kterého se lze opřít. A když se rozhlédne okolo, tak už jím, v porovnání s lidmi jeho generace, také určitě je.

Takže – nemá vlčí mlhu, má to tak být, funguje to. Ale jenom u nich...

Jaký div, když se musel domnívat, že na tomto světě je cosi v nepořádku!

Daniel si uvědomoval, v jakém bahně se nořil, když naletěl první sukni, vlastně spíš kalhotám, Miriam sukně moc nenosila. Zařekl se proto, že už se mu nikdy nesmí stát, aby si začal něco se zadanou ženou.

Never say never. Uplynul rok. Všehovšudy.

Spolužačka z operního oddělení konzervatoře, zpěvačka, opět o rok starší, půvabná a inteligentní vysokoškolačka s černými vlasy jako havran, byla nesrovnale rafinovanější. A vřelejší. A náruživější. Tam už nešlo jenom o pohlazení. Uměla o Dana projevit péči, starost a chtěla od něho potomka. Romana.

Mohl on vědět, že se nějakých osmnáct měsíců provdá – za někoho jiného? Prý dlouholetá známost. Upozorňoval ji, aby vyčistila stůl a jasně mu dala najevo, o co jde. Byla prostě šikovná, a on stále ještě moc slabý, a stále moc vyprahlý.

Zase zapírání, zase to muselo být všechno tajně, zase nemohl svoji radost a naději vykřičet do celého světa. Jenže ta pohlazení, ta péče, ty polibky a ten hřejivý pocit náležitosti k někomu, kdo s ním dokonce chce mít dítě, mu srozumitelně dávaly najevo, že je to tentokrát opravdu vážné, a to pro něho mělo obrovskou hodnotu daleko přesahující zážitek prvního manželství. Současně mu to však nedovolovalo učinit rezolutnější krok, protože byl závislejší.

Spolužáci pak chodili Danovi blahopřát ke sňatku. To byla opravdu bizarní situace. Volové, vzala si jinýho!

To se stalo přesně v den, kdy na akci ke dni žen zajišťované konzervatoří Daniel zpíval asi padesáti ženám v menším sále Ó řebíčku zahradnický a capella. Všude plno květin a slavnostní atmosféra. Ale přítomné ženy zpěvákovi jeho smutek určitě uvěřily. On se musel ovládat, protože když brečíte a máte stažené hrdlo, zpívat fakt nejde (nevěřte filmům), ale dámy se kontrolovat nemusely. A bylo to vidět.

Romana? Jakoby se nechumelilo.

Ale to už se vzepřel, a přes bolest, o kterou by se mohl opírat jako o dobře zkonstruované berle, sebral veškerou dostupnou sílu, Romanu nyní se snubním prstýnkem odmítl, a odešel středem.

V pětadvaceti. Náhle přestal být tak slabý, bezbranný a bezmocný. Prvně si asi skutečně uvědomil, že má také nějakou cenu. Projevem síly a vnitřního odhodlání vstát a jít, se stala písnička *Zamáváme si*. Nikdo by nesázal na to, kolik se za ní skrývá utrpení. Ale v ní to zakryl.

Ale bolelo to, bolelo. Skoro pět let se nemohl vzpamatovat. A ruka podpory a povzbuzení nikde. Žádné slovo útěchy, žádné pochopení. Zase vyschlá a vyprahlá pustina. Bolest se nezmenšovala, rána se nehojila. Nebyly k tomu podmínky. Uvnitř bolest, na povrchu bolest. Lidé, které by tolik potřeboval, byli příliš daleko. Na druhém břehu.

A zase sbíral poznatky, zkušenosti a zvažoval a dovozoval, co to tak pro něho má znamenat.

Tak jo, jedna se mnou chtěla jenom program, než se vrátí Míra. Druhá se mnou chtěla dítě, hmm. Ale být se mnou, jako se svým prvním a jediným, to ne. Něco je špatně. Ale holčičky, vadnej nejsem já!

Táhlo mu na třicet, když ho matka stále víc tlačila, aby se osamostatnil, přesněji oženil a usadil. O usazení by nebylo, ale pro ženitbu potřebujete babu. Aspoň tenkrát to tak fungovalo, dneska to můžete zmáknout i s *hochem*.

Daniel už také potřeboval zatočit s depresivními a úzkostnými stavy z *neléčené* bolesti. Musel ve svém životě něco udělat, změnit. Ukázal tedy ve společenství Adventistů sedmého dne na dvaceti-letou Věru. Velmi pohledná a zdála se být fajn. Když mlčela. Říkal si, nekouří, dcera kazatele se snad opíjet nebude, bude to slušná a čistá holka. A zatím mlčela. Řekl tedy – budiž.

Přivezl ji z Liberce do Prahy a za pár týdnů byla svatba. Rychlovka ve čtyřech lidech. Jak on ty tajnosti neměl rád. Jak mu to zase bylo cizí.

V šestaosmdesátém si ji vzal, v šestaosmdesátém se zase rozvedl. Když se ho předsedkyně rozvodového soudu ptala, zdali se mu nezdá, že rozvádět se po už třech měsících je poněkud brzy, odpověděl neoblomně: „Paní předsedkyně, jsem přesvědčen, že je to právě o devadesát dní později.“

To prostě nešlo. Tento druhý pokus byl podobou nekonečného zoufalství a křečovitě snahy už něco zásadně změnit, nějak životem pohnout. Jenže takhle se to, Dane, asi nedělá.

Ve třiceti dvakrát rozvedený, ale ještě nepocítil ani minutu skutečné spokojenosti ze spojení se správnou holkou, aby to oba mysleli vážně a podobně. Samé průšvihy, a nic. Stále vlastně až dosud tu správnou nepotkal. Dvakrát se pokusil, dobrá, nevyšlo to. Život snad proto nekončí. A stále se cítil velmi mladý a na samém začátku. Také mu to říkali, že vypadá dost mladě, a že na všechno je času dost.

Takový optimismus sice nesdílel, stačilo se rozhlédnout okolo, všichni už založené rodiny, ale mladý si konečně opravdu připadal, tedy dobře. Ale to se snadno řekne. Jenže každý den, každá hodina a každá minuta se táhly, neboť bez naplnění a smyslu života, působí čas ještě *relativněji*, než jak kázal Einstein.

Přišel ze zaměstnání, kde úspěšně plnil roli nádeníka, a byl večer, a šel spát. A bylo ráno, vzhůru do práce, den za dnem, měsíc za měsícem, rok za rokem... Daniel nemohl ani padnout na dno, aby se od něho odrazil, on byl totiž pod ním.

Ale jo, dělal, co se dělat má, a také, co se tehdy dělat dalo. Šoubyznys odmítl, církve také už opustil, kde jste lidé, kde? Vy běžní, bezejmenní, vy ve stínu, vy vnímaví, nenafování, prostí, upřímní, poctiví, seriózní, hodní...

V této době jej nebavila ani hudba, zbytečně mu připomínala jeho rány, a ty zatím zhojené určitě nebyly. Nic také nenapsal. Na to musíte mít motivaci. Umělci potřebují říkat, múzu.

Avšak stále se prochází ulicemi toho velikého města uprostřed kontinentu přesvědčen, že člověk byl stvořen k tomu, aby se spojil s druhým, a že žena touží po muži docela stejně, jako muž po ženě. Že se vzájemně potřebují, a že dokonce není úplné zralosti bez spojení těchto dvou poloviček člověka. Teprve pak může být člověk kompletní a vybavený k tomu, aby byl schopen pochopení, porozumění, empatii, toleranci a ovšem i velkorysosti. A nakonec i moudrosti.

Karamboly první poloviny života s pokusy o takové spojení Dana k nenávisti k ženám nepřivedly. Prostě to nebyla ta pravá. Nevinil tím ženskou náтуру, spíš konkrétní osoby. No jo, je jich proklaté málo, já taky nejsem z mnoha. Ale jako já snad proboha nejsem mezi chlapy jediný takový exemplář, tak snad i *ona* tady někde bude. Žiju u všech všudy ve více než milionovém velkoměstě, a nejméně polovina z jeho obyvatel musí být...

A že to bude svízeľ, jsem nakonec věděl.

Rodiče zemřeli, a Daniel nemohl v tom jejich starém bytě zůstat sám. Přestože byl pro matku černá ovce a pro otce zklamáním z jeho vlastních nenaplněných ambic, přece jen to ale byla máma, a nikdy vlastně nežil bez ní. Trochu si vytrpěl, ale v porovnání s jeho běžnou hladinou bolesti to zase takový rozdíl nebyl, takže to překonal se ctí. Ani z práce si na pohřeb ani nevzal zákonem garantované volno. V zaměstnání to nesl snáz.

Do bytu vzal zpátky Věru a ta byt pomohla rekonstruovat. Dan neměl sílu ani motivaci na nic. Jelikož si Věra na něho nemohla činit manželský nárok, relativně se s ní nyní dalo vyjít. Kdykoli by mohlo nastat pá pá.

Pak přišel listopad devětaosmdesát a Dan získal hodnotnější a lépe placenou manažerskou funkci.

A po dvou letech společného bydlení se dohodli, ano dohodli, že přivedou na svět dítě. Danovi už bylo dost všechno jedno, ale přece jenom chtěl zažít také roli táty, i když si to v době tohoto rozhodnutí naprosto neuměl představit.

Tak se narodila Sára. Oběma chtěná a očekávaná.

A to byla mezi nimi poslední shoda. Věra okamžitě Danovi zajistila, že si roli otce užije do sytosti. O to by nebylo, ale ona mu dala vyniknout i v roli matky! Po porodu totiž prakticky okamžitě svěřila ruce a Dan, nechtěl-li Sáru nechat jenom tak, musel zabrat i po práci jako matka ve druhé směně.

Někomu by se to mohlo zdát neuvěřitelné, a za normálních okolností by tohle nikdy nenastalo. Ale jaké *normální okolnosti* vlastně Dan ve svém životě poznal? Tak pral, žehlil plíny, připravoval pro Sáru jídlo, myl jí prdýlku, přebaloval, byl s ní přes noc, ráno do práce – Věra u ní přes den jenom počkala – a v podvečer nanovo. A takhle až na výjimky skoro tři roky.

Po tuhle dobu sice nevěděl, kde mu hlava stojí, a další tři roky bude trvat, než ustojí pár diagnóz z vyčerpání, ale jakmile se troj-směnou bytu osvobodí z této přece jen otročiny, bude mít zase spoustu času přemýšlet. A bude zase jenom táta.

A pak, až do sedmi let Sáry, to s ní bude nejkrásnější období. Věra mu ji nechávala, kolik si jen přál, měla své pracovní povinnosti, a Sára byla obrázek v tátových očích.

Ale po večerech a o dlouhých víkendech, a zejména pak, když se svou mámou a jejími přáteli odjela tu na týden, tu na dva, třeba k moři, čas pro Dana k uzoufání stál. Ani se nepohnul. To ho zase zatlačilo hluboko do jeho nitra. Vně nebylo nic, co by mohl považovat za hodnotu.

Daniel v sobě chová velkou úctu a respekt k ženskému principu. Vždy toužil po doplnění ženským protipólem. Miluje ženskost a obdivuje vše, co ženskost reprezentuje. Bylo to vlastně vždy spojeno s touhou po pohlazení, pochopení, po něze, a po teple domova, jejíž naplnění měl nějak s ženami spojené. Tím se ale jenom prohlubovala bolest a vyprahlost, když se těchto, podle něho přirozeností, nedostávalo. A to velmi, velmi dlouho.

Musíme si uvědomit, že od chvíle, kdy se tenkrát zakoukal do sotva čtrnáctileté Evy, uběhlo už více než dvacet pět let. A ani jeden den, ani jediný spokojený den s partnerkou, aby se mohl těšit, že druhý den ráno budou vstávat spolu. Například...

Mohl jenom snít, a to se časem na člověku nemůže neprojevit. Cítil se nakonec opuštěn i tou, která by snad i byla schopna být druhou polovičkou jeho člověčenství. Opustila ho však dřív, než se stačili potkat. Kromě toho, že to byl už traumatický pocit, to byl prostě taky fakt.

Na druhé straně kurtu stále nikdo. Dan si pinkal pořád jenom o zeď.

Všemožně se snažil být mezi lidmi, jakkoli to jen šlo. V kině, v akvaparku, v zaměstnání, v obchodě, na poště, na jevišti i v hledišti, v čekárně, v ordinaci u lékaře, v jídelně nebo restauraci, nebo třeba jen na ulici. Ale jeho opuštěností to nepohnulo ani o kousek. Říkával si, vždyť by to všechno mohlo tak fungovat! Cítil, byl přesvědčen, věděl, že mezi ním a ostatními je nějaká neviditelná bariéra, která je příčinou skutečnosti, že nemá šanci s tímto trpným stavem jakkoli pohnout. Proto taky ani nemůže nic pokazit. Ať dělá, co dělá, nic ve smyslu pohybu nebo přiblížení se k lidem, se nemění.

Co však ví určitě, on tu bariéru nevytvořil. Celá léta byl otevřený, sdílný a přístupný, určitě víc než mnohý jiný muž. Tolik by chtěl s druhými hrát, nebo hrát si jako malý kluk, tolik si přál povídat si s nimi, diskutovat, zažívat hezké, ale i nepříjemné – jak

snadno se snášejí nepříjemnosti ve více lidech! – nebo jen třeba mezi nimi a s nimi být. Vyzkoušel snad všechno. Všechno to, co udělat na svém místě mohl, a co se mu nepřekonatelně nepříčilo.

Byly věci, které ovšem skousnout nešlo, těm se přirozeně vyhnul, stejně by nemohly přinést nic dobrého. Ale snad proto, aby nikdo nemohl říct, a tací byli, že když nezkusil to či ono, že se pak nemůže divit. Možná snad i pro svůj klid, že opravdu nic nezanebdal, šel někdy i do akcí, které by jinak jistě neabsolvoval.

Zkusil internetovou seznamku, a také různé společenské akce zabývající se vztahovými problémy – hrome, jaké vztahové problémy, k tomu musíte mít vztah, aby mohl nastat vztahový problém – aby aspoň takto poznal nějaké další lidi. Nic.

Přineslo to vždycky stejně jenom zklamání, pomineme-li znechucení nad jednáním některých osob zneužívajících tato prostředí k úplně jiným cílům, než bylo asi zámyslem jejich organizátorů. Nic.

A třebaže se denně stýkal se spolupracovníky a lidmi na ulici, na výstavě, v obchodě, spřízněná duše, které by se mohl svěřit, nebo s ní prožívat to, co nechtěl, nebo nemohl s jinými, tu nebyla.

Neměla opravdu žádná žena o Dana zájem? Ale ano, zřídka, ale stalo se. Ovšem vždy už na první pohled muselo být jasné, že by se k ní hodil úplně někdo jiný. Ani ona k Danovi nešla. To vlastně ani nebylo možné považovat za nabídku.

Byl by snad kořínek stromku dobrou nabídkou něčeho k snědku? Taky byste to nejedli. Je proto kořen špatný? Není, jen k jídlu není moc vhodný.

Tak seděl večer u svého počítače, a poslouchal *The Long And Winding Road*.^[57] Písnička mu promlouvala z duše. Když to nahrávali, Paul byl asi trochu nastydlý, ale bylo to autentické.

*Many times I've been alone
And many times I've cried
Anyway you'll never know
The many ways I've tried*

*Tolikrát jsem byl sám
a mnohokrát i brečel
A i když se to nikdy nedovíš,
zkusil jsem snad všechno*

A tolikrát věřil, tolikrát byl rozechvělý nadějí, tak snad už teď, a neméně tolikrát na něho dopadlo zklamání, které se za dlouhé roky přetavilo do chronické podoby.

Teď teprve si také uvědomoval, jak moc mu chybějí rodiče. Ale taková máma a takový táta, co by mu byli aspoň hezkou vzpomínkou na dětství a byli by mu oporou, takoví tu nebyli. Nebyli tu žádní.

Na konci léta 1997 končil půldenní procházku starou Prahou na Karlově mostě. Ach ta léta a doba prázdnin! Kdo to nezažil, ani ve snu si nedokáže představit, jak přetěžké to je období pro opuštěné. A pak ještě Vánoce. Je to jako když po desetiměsíční vazbě vám naparáí ještě na dva měsíce samotku. Ale i to je odvar, protože jednou vás propustit musejí. Tady konce nedohledět.

K osmé hodině večerní už bylo slunce hodně nízko, takový zlatavý, romantický letní podvečer, když zaslechl z nějakého krámků nastaveného hlavně pro turisty – také se tak cítil, jako cizí turista – ten rok stále ohrávaný hit.

Tak vyměnil nemalý peníz za jedinou písničku. Když se po další půlhodině dostal k počítači a zasunul placku do mechaniky, zjistil, že hned na první stopě se nachází jiná verze *Con te Partirò*^[58], ale určitě původní. Marketingový odvar se Sarah Brightman, kterou slyšel z rádií a v prodejně, byla jenom přidána jako závěrečný bonus.

Con te Partirò (Jít s tebou) ve skvělé Bocelliho interpretaci pak poslouchal stále dokola až dlouho přes půlnoc. Zpěvákovi

a autorům jejich zvěst mohl věřit, protože dojem byl dokonalý. A ovšem i text.

<i>Quando sono solo sogno all'orizzonte</i>	<i>Když jedině sny jsou na dohled</i>
<i>e mancan le parole</i>	<i>a slova selhávají</i>
<i>si lo so che non c'è luce in una stanza</i>	<i>to se ví, není světla v příbytku</i>
<i>quando manca il sole</i>	<i>kam slunce nepřijde</i>
<i>se non ci sei tu con me, con me</i>	<i>když tu nejsi ty se mnou, se mnou...</i>
<i>Su le finestre mostra a tutti il mio</i>	<i>V okně vystavuji všem své srdce</i>
<i>cuore che hai acceso</i>	<i>je tak rozpálené</i>
<i>chiudi dentro me</i>	<i>uvnitř, ve mně</i>
<i>la luce che hai incontrato per strada</i>	<i>světlo, co můžeš potkat na ulici</i>

To je dílo, on to taky zná! On snad ví, co prožívám i já!

Andrea Bocelli skutečně písničku prezentuje tak, že ví, o čem je, je tady hlasově skvělý a věrohodný. Co je ale úplně dokonalé, je aranžmá a práce zvukového mistra. Vytvořili dojem skladby hrané tak před dvěma sty lety, ve slunné atmosféře domku na pobřeží Canal Grande v Benátkách, nebo někde poblíž, okno s výhledem na moře. Zpěvák přemítá a sní, protože slova na to nestačí. Chtěl by vypadnout ze stínu svého pokoje, a konečně by se už rád vydal na moře, jež má z okna na dohled, ale – prosím vás – ne už zase sám! A představuje si, jaké by to bylo s ní...

Po nějakém čase Dan v nějakém Bocelliho medailonu vyslechne protagonistu, jak na otázku novinářů, co se mu tak honí hlavou, když tak autenticky a věrohodně zpívá příběh muže z Con te Partirò, bezelstně odpoví coby protřelý šoubyznys man, je to píseň jako každá jiná, a když už taková nabídka přišla, prostě kšeft. Beh, Andrea, ugh!

Tak snad jenom zmiňme pány autory, kteří do našeho světa dostali skladbu jako kus poctivé energie schopné transferu právě

té správné, byť toužebně chmurné emoce, a kteří to mysleli opravdově. Tedy snad...

Francesco Sartori e Lucio Quarantotto. Grazie, signori!

Ještě jeden rok opuštěnosti.

A v září roku následujícího se v jeho kanceláři objevila Karolína. Tak, přišla. Vlastně se už několikrát viděli, když Honzovi, jejímu manželovi, pomáhal ve studiu s natočením nějaké jeho tvorby. Pozvala Dana zpívat do nějakého pěveckého souboru, no – spíš Honza, že ho zve, taky tam chodí, a ji zpívání taky baví. Pravda je, že Honzovi se nejednou zastesklo po dobách, kdy ještě na vojně spolu hráli na kytaru.

Žena, asi 160 cm, štíhlá, kousek přes třicet, vlasy severoamerických indiánek, obrovské tmavohnědé oči a smyslná pusa. Jednala věčně a kultivovaně. Danovi se líbila, ale jako manželka jiného jej nepřitahovala.

Zadané ženy u něho neměly šanci. Jednak měl své bolavé zkušenosti, avšak důležitější bylo, že ho nijak nepřitahovaly. Ať by byly jak chtěly krásné a zdánlivě pro něho vhodné. Vhodné pro něho být nemohly! Vybraly někoho jiného, zvolily jinou životní filozofii, jiný styl, jiné názory, jiné chování, jiný parfém, jiné milování, jiné všechno, tak zkrátka nemohly mít u něho šanci. Dana nejvíc přitahuje fakt, že ho žena chce. Že s ním souzvučí a přijímá jej. Přirozeně, ten zájem musí být věrohodný. Úplně z něho vymizela touha po ženách, které nejsou volné. Tedy pokud tam touha někdy doopravdy byla. Nikdo neví, jak by reagoval tenkrát, kdyby mu ty dvě první jasně řekly, že je pro ně jenom zákusem po hlavním chodu. Možná by byl ještě teď svobodný.

Jak jen může být tolik problémů s tím, čemu tady běžně říkají nevěra? Nemohl to pochopit.

Nu což. Daniel sbor navštívil, času po večerech měl habaděj, zpívat taky *trochu* uměl, pozdravil se po čase zase s Honzou,

vždyť o nic nejde. Přístup šéfa té party mu sice přišel drobet amatérský, ale s tím si hlavu nelámал a velkoryse to přehlížel.

Domluvili se i na příště.

Ovšem Honzík už nikde. A ani na další zkoušku se nedostavil. Lump jeden, naverbuje mě do zpívánek, ne že bych z toho byl nějak na větvi, a sám se vypaří po první zkoušce!

Jak už to ve světě intrik, kulis a taktiky chodí, Jeník tentokrát na vině nebyl. Dokonce se ocitl v nešťastné životní situaci, protože čtyři roky poté, co se jim narodil syn David, mu po skoro deseti letech společného života Karolína oznámila, že s ním končí, a rozvod, a ty všechny černé věci, které s tím souvisejí.

To teď víme my, jak to tenkrát všechno proběhlo, ale Daniel netušil nic. Jemu věc Karolína prezentovala tak, že se už rozhodla, že se rozvádí a hotová věc. A my už si umíme spočítat, co se tím otočilo. Odmítla jiného, odmítla jinou životní filozofii, jiný životní styl, jiný názor, jiné chování, jiný parfém, jiné milování.

Stačilo věc postavit tak, že ano, dosud jsem se mylíla, ale teď to chci napravit a uvést na pravou míru. Ach, vy ženy!

Se znalostí ženských nástrah, a s přihlédnutím k tomu, co všechno dosud víme o Danově životní pouti, si žák deváté třídy základní školy domyslí, co nastalo. A žákyně, tak ta by na to přišla už ve třídě sedmé.

Za rok a kousek si Daniel Karolínu i s pětiletým Davidem vzal za ženu. Těch pár týdnů a měsíců, než se vzali, byla pro Dana doba pomalu naplňované naděje, a chvíle, kdy si myslel, že prokletí je zlomeno. Ano, je mu už dvaadváct, ale je pořád ještě pohledný, štíhlý a sportovní chlap, přesně k takové pracovitě, čistotě a děti milující ženě. A milování milující ženě. Na krátký okamžik Karolína Daniela smířila se všemi ženami. Minulými, současnými i budoucími. I s matkou.

Devětadvadesátý rok byl pro Dana dobrodružný. Získal ženu, a vypadá to nadějně. Konečně ho nezapírá a nemusejí to tajit. To

byl pro něho totálně nový zážitek. Spělo to k perspektivě, v Karolíniných slovech nezaznělo nic, co by to zpochybňovalo. Skutečnost, že žila deset let s někým tak odlišným, a teď stříh, a je připravená unést Dana, si sice nikdy nevysvětlil, ale kdo by to v takové situaci řešil. A pak, člověk se může mýlit a dělat chyby, ale musí je být schopen napravit. Měl-li on možnost zcela otočit pohled materialisty do duchovního světa, proč by někdo jiný to právo mít neměl?

Po celý tento rok neměl placené zaměstnání, což sice také bylo dobrodružné a určitě to událostem přidalo na romantice, ale nedostatek financí sotva komu pomůže. Umí sice žít dost skromně, ale už na to není sám.

Dan to ještě neví, ale nastalo období jeho mnohostranné a opravdu nezvykle široké tolerance.

No ano, nechtěl už, aby se tohle jakkoli zhatilo. Snažil se chovat tak, a dělat všechno pro to, aby tentokrát to už vyšlo. Třetí rozvod si nepřipouštěl. Bohužel i tato veskrze pozitivní vlastnost může za jistých okolností spíš uškodit.

Jenom za několik málo let Daniel zjistí, že žena má biologicky danou schopnost vytvořit v očích muže, jehož si vyhlédne, obraz, že ona je jiná než ostatní, právě ta jediná. Chlap, tedy skutečný chlap, si tohle nutně potřebuje myslet, aby s ní do takového úvazku na neurčito vůbec šel. On si přece nevezme nějakou tuctovku! Chce to nejlepší, a tak mu *dojem* té nejlepší musí být nabídnut. A Karolína takový dokonalý obraz představovala.

Žena to dělá tak, že muži jde ve většině situací naproti, aniž s tím třeba vnitřně souhlasí. Je k němu milá, pozorná, pečuje o něho, má pro něho vždycky čas, neodporuje mu příliš, neprosazuje se silou, vyjadřuje pochopení, nechá se jím vést, a podporuje ho a chválí tam, kdy by to za normálních okolností nikdy neudělala. A tím v něm ukuje přesvědčení, že se k sobě náramně hodí, a že ona je ta pravá a jediná. Jakmile však žena dosáhne svého,

nestačí se chlapec divit, co se stalo, že ona je tak nějak úplně někdo jiný.

Daniel byl velmi, velmi tolerantní. Ale zanedlouho už věděl, že Karolína jeho královnou určitě být nemůže. Samozřejmě že chyboval také. Spoustu věcí mohl udělat líp, některé si mohl odpustit. Když jste vmanipulováni do vám nepřírozené role, chyby se jenom sypou. Jenže Karolína se začala chovat spíš jako nezralé dítě. Později také udělala několik nepominutelných faulů proti partnerskému soužití a Danovi nezbylo, než manželství brát spíš jako udržení rodinného krbu.

Protože tu bylo něco, co mu bez diskuze přinesla, a to byl pocit domova. Zdaleka to nebylo to, co si ostatní od domova všechno slibují, ale Dan byl vděčný za to, co bylo, bylo to přece jedinkrát v jeho životě, a tak parciálnost tohoto daru si dlouho ani neuvědomoval. A i když mu to později došlo, stále to bylo více, než co bylo kdykoli.

True Harmony, David, krásná Fany, fena hrubosrstého králíčího jezevčíka (dar pro ni od exmanžela), o kterou se nakonec nejvíc musel starat on, a čistý a uklizený domov – to bylo to, co drželo toto manželství dvanáct let. Ne přímo samotná Karolína.

Ale ani ona to neměla jiné. Když David ukončil povinnou školní docházku, jedna z Danových klíčových rolí v jejím životě skončila. A pravděpodobně i ta druhá, neboť tátu pro sebe už jaksi také přestala potřebovat. Třebaže obě role zvládnul výtečně.

Jenom týden po konci školního roku 2010 Danovi oznámila, že potkala člověka, ó ne, ona to nevyhledávala, a... Tohle banální kliše si už hravě každý domyslí.

Jak mohl vědět, že Karolína potřebuje spolehlivého a solidního vychovatele pro jejího syna Davida a otce taky trochu pro sebe, když mu zprvu před oči namalovala osobnost právě takové ženy, jakou on hledal?

Už jí nebylo dvacet, měla už něco za sebou, chovala se kultivovaně a na svůj věk moudře. V mnoha věcech si rozuměli a na provoz rodiny měli kompatibilní názory. Věřil, že to musí stačit k dlouhodobému, prosperujícímu vztahu, a že se v ní nemýlí. Nikam nespěchal, a dobře všechno zvážil. Už takhle byl dvakrát rozvedený – nikdy si dřív nedovedl představit, že on by se měl vůbec rozvádět – a když do manželství vstoupil potřetí, tak jediné proto, aby to tak už zůstalo. Žádný třetí rozvod!

K tomu nasadil i tu bezbřehou toleranci a velkorysost, aby se nemohl stát nějakou překážkou a důvodem případných zbytečných rozporů a problémů.

Proč to ty ženský neřeknou rovnou a jasně! Hele, kovboji, neplánuju žádněj perspektivní vztah dvou dospělých, svobodných a rovnoprávných partnerů, potřebuju pro nás jenom supl za tátu. Na nějakěj čas. To by bylo fér, tomu bych rozuměl a nějak bych se s tím už popasoval.

Já vím, ženy takhle neuvažují a nejednají, avšak v tak závažné situaci by se snad mohly výjimečně pochlapit. Já taky stále dávám záchodové prkýnko dolů – proto ještě nemusím být ženská – a to je fakt nepodstatná prkotina. Ale je to ohleduplnost.

A o to jde. Jednám přece s člověkem z masa a krve. A srdcem. Nikdy mu ani v nejmenším nechci ublížit. A to nebyla jenom Karolína. I Miriam, i Věra, a vlastně i ty ostatní rozehrávaly hru, ze které nebylo možné dovodit, o co jim ve skutečnosti opravdu jde. Natož nezkušenému chlapovi. Říkají něco, ale myslí něco jiného, a něco jiného taky dělají. Ještě že řekl ano jenom třikrát...

Já jsem nikdy neintrikoval, jednal jsem na rovinu, abych ženě – ale konečně nikomu – třeba neublížil. Rozhodně bych je nikdy nevodil za nos. Vážím si člověka, vždyť tak dobře vím, kolik utrpení je možné mu způsobit.

Řeknete, že to vždycky nemusí být tak jednoduché, možná člověk ani v tu kterou chvíli neví, co vlastně chce, natož aby to srozumitelně vyjádřil. A že v tom určitě není úmysl druhého klamat.

Úmysl neúmysl, oklamalo!

Připomíná mi to situaci, kdy fotbalový obránce nasadí útočníkovi *šprajc* a tím mu zlomí nohu. Jé kámo, promiň, já nerad! Jenže noha je zlomená, protihráč je na dlouho vyřazen z činnosti, a to nejenom té fotbalové. Nic útočníkovi nepomůže, že obránce *nerad*, že to nebyl jeho úmysl.

Ale ano, já té námitce rozumím. A nic proti tomu. Ale, prosím, pak ať tyto nezralé děti a nedospělé osoby nevstupují do klíčových životních vztahů a nepouštějí se do akcí, které jsou určeny pouze a jen dospělým. A tím nemíním jenom držitele občanského průkazu a nějakého kalendářního věku, ale skutečně dospělým. Vždyť by stačilo říct, víš, já na to ještě nemám, musím si to nejdřív ujasnit, snad později, nechci ti ublížit. Ber to tak. To by bylo slovo člověka! Člověka, který cítí.

Dnes se už Daniel oklamat nedá, přece jenom vidí věci s dostatečným odstupem a má obstojnou zkušenostní výbavu. Otázka je, jestli tuhle schopnost bude mít příležitost ještě někdy využít. Ženy se totiž obracejí se svým zájmem úplně někam jinam. A tomuhle Dan nebude rozumět nikdy. Ani nechce.

Poté, co mu Karolína oznámila, že odchází za hlasem svého srdce, i když na základě některých indicí měl oprávněné pochybnosti, zda se skutečně jedná o hlas srdce, se Danovi vypařil pod rukama jeho relativní domov, a to ho drtilo ze všeho asi nejvíc. Emocionálně byl jak potrhaný kalendář, krachující podnik, nebo vážně poraněné zvíře.

Ale racionálně věděl přesně, co má dělat. Zkušenosti, poznání a jeho vnitřní výbava ho nenechaly bez opory.

Tak bez výčitek Karolínu vyzval: „Rozhodni se svobodně a rychle.“

Ale nějak v kostech cítil, že není o čem rozhodovat, že je po všem. Prakticky okamžitě se mu doplnila mozaika situace doby, než se blíže seznámili, než za ním přišla na úřad. Muselo to být úplně stejné. Honzu jednoduše přestala potřebovat, proto náhle s ním už nemohla být, a náhradu si připravila bleskově. Teď si to jenom zopakovala.

Byla prostě stále ta nedospělá holka, která jenom využívala svých schopností a přitažlivosti, aby získala pro sebe to, co právě považovala za potřebné. Po tomto poznání si to Dan přestal brát osobně, a třebaže emoce ho k tomu urputně tlačily, zbytečně se neobviňoval, aby svůj duševní stav ještě nezhoršil. Ani jí vlastně nic nevyčítal.

Vlastně to byl on, kdo tenkrát naletěl. Byl však přesvědčen, že kdyby nastala stejná situace dnes, a ona se chovala jako tehdy před svatbou, a i on by byl v tehdejší rozpoložení, vzal by si ji znovu. Tím celou věc objektivizoval a učinil z ní *viz maior*.

To je také poučení, že vztahy by měli navazovat partneři srovnatelné úrovně a vyspělosti. Jinak to dlouhodobě nemůže fungovat, nebo jenom za cenu nemalých ztrát na osobnostech zúčastněných.

Tak rychle, jak jen dokázal, začal shánět náhradní ubytování. Měl v plánu tu nejrychlejší a tu nejradikálnější chirurgii. Ta je v takovém případě nejefektivnější. Maně vzpomenu na Romanu, jak se před třiceti lety poprvé vzchopil a poslal ji k šípku. Nepochyboval, že to teď musí zvládnout taky.

Byl to on, kdo okamžitě zavřel všechny kohouty vztahu. Davidovi napsal delší dopis, jakože je to banalita, která se prostě stává, a je na chlapovi, aby šel. Měli spolu mimořádně kvalitní vztah, korektní a oboustranně vřelý. David byl kultivované dítě, a Dana nezneužíval ani citově nevydíral, jak by to asi mohlo být v případě

vlastního rodiče. Ten miniaturní odstup způsobený nevlastní krví byl k nezaplacení.

Za tři měsíce si Daniel našel podnájem a odstěhoval se. Pak rozvod skrze právníčku, což bylo sice drahé, ale správné rozhodnutí. Nechtěl se s Karolínou ani potkávat, ani dohadovat. Zdraví mám jenom jedno, a to je přednější.

A to je tečka za dvanácti lety třetího pokusu. Tenhle jediný považoval za opravdový a seriózní, ty první dva nestály za řeč. Chlap, který spojení muže a ženy považuje za svatou věc, danou člověku – kromě rozmnožování – jako prostředek k rozvoji osobnosti a dosažení dokonalosti v jednotě ducha pro ty dva, i pro všechny navzájem, je najednou třikrát rozvedený. A nic!

Přestože velkou většinu času prožívá v opuštěnosti, mohl by na první pohled vypadat jako někdo, kdo stále přebírá a donekonečna střídá partnerky. Mimochodem, taková je přesně Karolína a zástup jí podobných žen. Ač taky třikrát rozvedená, ani minutu svého života nestrávila v opuštěnosti. No ale to je její věc. Svět je fakt divný. Asi sem nepatřím.

A znova je tu situace, kdy se Daniel musí vyškrabávat z tmavé díry. Naštěstí mu v těchto těžkých chvílích velmi pomohly jeho sestry Ema a Jindřiška. Když už jeho nezaměstnanost trvala několik let, a Karolína s Davidem byli spolu delší dobu pryč, v zahraničí, nebo i v Česku, Jindřiška Danovi navařila a do cestovní tašky ještě přibalila plno trvanlivých potravin. To byla obrovská pomoc, Daniel nic jiného tak akutně nepotřeboval.

A když se manželství rozpadlo a viděly, jak hluboce to Daniela zasáhlo, byly mu každý víkend k dispozici, a byly by i ve všední dny, kdyby si o to řekl. Střídaly se, a vždy jednou za čtrnáct dní ho zvaly na oběd, takže mohl mít pocit, že kdyby nejhůř, stále tu někdo je.

Tak se sourozenci po dlouhém čase opět začali potkávat, a trochu relativizovat původní rozeklanou rodinu. Věděl ale, že mají své životy a své starosti, a tak se vynasnažil je co nejméně svými bolestmi zatěžovat. Za tuto pomoc jim nikdy Dan nepřestane být vděčný.

Přirozeně si musíte všechno vytrpět sami, ale jsou okamžiky, a tehdy jich bylo dost, kdy je vám tak zle, že pomůže úplně cokoli. Vy tu pomoc sice moc necítíte, a dlužno dodat, že ani nejste schopni ocenit, ale objektivně to pomoc je. Což se pak zúročí o něco později.

To když už můžete zase beze strachu řídit auto, když už také máte práci a v zaměstnání podáváte výkony, když si večer myslíte, že přece jenom asi ráno vstanete, protože nějaký smysl to zřejmě mít bude, a když zkusíte chodit vzpřímeně. Zajímavé je, že Daniel v tuto kritickou chvíli ani nepomyslel na vystoupení ze svého fyzického, dočasného *vozidla*. Přestože často volal, jakou to má vlastně všechno cenu, tohle jako cestu neviděl.

To bylo i pro něho dobré znamení. Byla to zásluha jeho vnitřního bohatství, které se netřpytí jako naleštěné zlato, nešustí jako bankovky a nevzdychá jako lehčí roztoužená žena. To pro to všechno poznání, že tohle tady není celé, ne ne, to by ta celá hra na život byla opravdu dost chudá a trapná.

Třetím člověkem, který Danielovi neobyčejně pomohl, byl jeho šéf. Standa byl o pár let starší, a měl doma manželku, se kterou také neměl všechny otázky tak docela zodpovězeny. A hlavně měl pochopení. Mimoto byl ekonomicky za vodou. Tak pomohl vším, co měl po ruce. Kamarádstvím, podáním ruky, porozuměním, a taky finančně. Půjčkou na tři roky. Bez-ú-roč-ní! Dan mohl na chvílku pocítit, jaké to je mít staršího bráchu.

Jakmile se přestěhoval, byl finančně ne na dně, ale hluboko pod nulou. Pro Davida si vzal půjčku na nový notebook za vysvědčení v devítce, a na jeho společnou dovolenou s mámou a její sestrou

Kristýnou v Itálii. Vzalo to padesát tisíc. To bylo šest dní před tím oznámením o nové lásce Karolíny...

Taky byl zaměstnán sotva rok, ale po těch skoro dvanácti letech půstu byl stále ještě citelně znát vnitřní dluh. Oblečení, zdraví, to trpělo dlouhodobě nedostatečnou péčí. Pak právnička taky něco stála. Naštěstí tu byl Standa, a ten ho doslova a do písmene podržel nad vodou.

Jak Daniel pracoval, a celkem se mu dařilo, zbytečně neutrácel, i když lékaře a potravu si konečně dopřával tak, aby se dal do pořádku, sice ještě tři roky splácel půjčku, i tu od šéfa, ale ekonomicky se konečně vynořoval nad hladinu, zcela zákonitě a rychlostí danou jeho ukázněností.

Ještě na chvíli oživil True Harmony, protože nebyl schopen hned zpřetrhat ve svém životě všechny minulé aktivity. A po roce a půl bylo jasné, že je od Karolíny osvobozen.

Jestli tedy nějaká bolest přetrvávala, byla to ta stará touha po domově, která se zase jako ošklivá tmavá obluda vynořila, když už svůj život začal uklidňovat a uspořádávat tak, jak mu vyhovovalo. Ale tuhle mrchu obludnou už důvěrně znal.

Na konci roku 2011 si koupil auto. Pak taky foťák. Za slunného počasí začal jezdit na výlety, a z nich nafotil obrázky. Ty pak upravuje, protože není žádný fotograf, a vytváří z nich webová alba. Obrazové vzpomínky na místa, která navštívil. Uvědomil si, že vytvářet a doladřovat obraz je něco podobného, jako míchat muziku. Basy, výšky, to je jako stíny, světla... Je to prakticky stejné, jenom je to jiná forma sdělení. Našel v tom zalíbení, koupil profesionální software a naučil se to.

To je další služba, kterou počítač Danovi prokazuje, zpracování obrazu a grafických dat obecně. Dosáhl až takové úrovně, že by se uživil v jakémkoli grafickém studiu. Ach ano, v případě, že by ho lidé z toho studia přijali mezi sebe. A to se jednak nestalo, a jednak

to později odmítal i sám, když v nich uviděl pouze jinou podobu protagonistů hudby. Chlapci frajeří a nadouvají se, oni jsou totiž páni grafici, jednají s vámi jako s laickým póvem, ale jinak kde nic tu nic. Pryč od nich.

Nové auto bylo poprvé v životě jenom jeho, napsané na jeho jméno. Uvědomil si až teď, že když bydlel s Karolínou, a považoval to za svůj domov, na dveřích bytu ani na poštovní schránce nebylo jeho jméno. A mimochodem, žádná z žen, které tvrdily, jaký že mají o Daniela zájem, nevyslovila jeho jméno tak, aby ho to mohlo potěšit, aby to slyšel rád, aby mu to udělalo aspoň trochu dobře. Asi jim to nešlo přes rty. Ani doklady k předchozím automobilům nenesly jeho jméno. Nikdy na nálepkách nebazíroval, ale přece jen...

Opravdu je tady asi nějak cizí.

V patnáctimetrovém pokojíku, který si pronajal v nedalekém rodinném domě, si věci uspořádal tak, aby to bylo konečně po jeho. Přehledný pořádek, ne moc krámů, vkus a čisto. Všechno dal na své správné místo, aby to měl po ruce. Zpočátku na stůl dal i svíčku, kterou v zimních měsících zapaloval, a konvici s čajem, medem a citrónem.

Na posteli, kterou mu věnovala Ema, se mu spalo nezvykle dobře, tak dobře nespál léta.

A zase nemohl nevzpomenout na nechutné zvuky a chrápání otce, čehož si užil, až hrůza. To když matka, která s otcem už odmítala sdílet společnou místnost, ho k němu vystrčila. Přitom Daniel vždy miloval a potřeboval klidný a tichý spánek a usínání v pokoji a smíru. To pro něho začínal jiný svět. Dan nikdy ve zdraví běžně nechrápal. Karolína ano.

Tak se rozumně držel spánku, práce v zaměstnání a pravidelné stravy. A protože začal i pravidelně posilovat, a stabilizoval režim životosprávy, dostal se do dřív nevídané tělesné kondice. To zase zpětně urychlilo jeho rekonvalescenci po životní ráně.

Jen svíčky raději přestal používat, když v zimě dvanáctého roku skutečně nehezky onemocněl a potřeboval čerstvý vzduch, zejména v noci. To je však jenom roztomilý detail, který nijak nemůže ovlivnit skutečnost, že Daniel opět stojí na vlastních nohách. Díky Emě, Jindřišce, díky pomoci šéfa, díky svým zkušenostem a schopnosti oddělit zničující emoce od rozumného uvažování, a díky tomu, jehož zcela jistě má uvnitř sebe.

Zanevřel snad na ženy pro to všechno, co s nimi prožil? Nebo snad spíš proto, co s nimi neprožil? Nenávidí je, protože ho vlastně využívaly, a nějaká láska jim byla jenom vějičkou? Kdepak!

Skutečná žena, vnímavá, empatická, kultivovaná, se smyslem pro humor, oduševnělá, tolerantní, co má ráda všechno krásné a hodnotné, svá a vůbec taková, aby pro mě mohla být rovnocenným spoluhráčem, prostě taková žena, jako já jsem chlap, určitě někde bude.

Nejsem na světě přece sám. O ona taky ne. Jestliže se snažím být na partnerství připravený, jak nejlíp umím, a vstřícný, a tolerantní, a schopný plnit si svoji roli partnera – chlapa, tak je jasné, že přirozeně musím očekávat z druhé strany obdobný přístup. Ale to *ona* přece ví.

Občas se znovu v myšlenkách vrátil ke Karolíně, když už nehrozila bolest ani lítost. Začalo mu docházet, že s ní ve skutečnosti neměl ten správný pokoj a klid. Nemohlo se stát, že by si někdy o víkendu po obědě lehl a usnul, a mohl by se spolehnout, že bude všechno zajištěné, že bude mít takové to domácí prostředí plné spočinutí a ochrany, že bude v závětrí. Vzpomínal, že byl nejraději, když někam s Davidem odjeli, pak tam nastal ten pravý, klidný, rodinný příkrov, po jakém toužil.

Přestaly se mu snad líbit ženy? Vůbec ne. Danielovi se dívky a ženy líbily vždycky. Přitahovaly ho na nich jejich křivky, a to jak tělesné, tak i mentální. Jako mužského ho musel přitahovat opačný pól. Ten ženský. Danovi nikdy nešlo o to, co by se asi nazvalo

fyzickou krásou ženy, tedy jak je narostlé tělo. Musel ale z ženy vždy zakoušet pocit blízkosti, a ovšem samozřejmě zájmu.

Trochu problém byl a je v tom, že ženy, se kterými se mívá ve veřejných prostorách, nejsou zrovna nejlepšími reprezentantkami takového ženství. A to jich potkává i stovky denně. Za poslední čtyři roky se mu stalo pouze třikrát, že se otočil za ženou, která se mu na pohled líbila, a kterou by měl chuť pozvat třeba na kafe, do kina, nebo do přírody.

Jednu uviděl procházet vestibulem budovy jeho zaměstnavatele. Pak vyšla ven, kde na ni čekal kočárek s miminem, a – pravděpodobně – matkou, která dítě pohlídala. Viděl ji pět, deset sekund, na vzdálenost nějakých patnáct dvacet kroků.

Druhá, to bylo asi za rok, nastoupila k Danovi do výtahu také tam. Ve vteřině viděl, že je zjevně i věkem k němu. Rychle mu naskočilo, jak se to odehrává v těch filmech, dva ve výtahu, cvak, výtah se zasekne, osvětlení jako na potvoru vypadne, cvak, romantika...

Tak předně, nebyli v tom výtahu sami dva, ale ještě nějaký, poměrně nechutný chlápek. Ale bylo ještě něco daleko horšího, co film nezachytí, a co tam bylo navíc. Její těžký, až pižmově čpavý parfém, revokující spíše stárnoucí umělkyni ve dvě po půlnoci, když se na barové toaletě dala trochu do pucu. Ten Danielovi tak zalezl do nosu, až si musel vzít papírový kapesník a dát si jej před nos. Ona ho neviděla, stála před ním, takže se jí to nemohlo nějak dotknout. I když pak vystoupila, Dan by mohl ve vzduchu kreslit, kudy šla a kudy se ta *vůně* táhla. Každý pochopí, že k takové květině je těžké jenom se přiblížit, s ní zůstat trvale pak prakticky nemožné. No, snad jedině tomu, kdo má totálně otupělý čich, anebo použije masku s kyslíkovou bombou. Ale to by se celkem dost prodražilo.

Třetí ženu, která ho už na nějakých třicet čtyřicet metrů a jedno podlaží nadhledu upoutala chůzí a celkovým vzezřením, pak byla

– Karolína. Viděl ji zezadu a na takovém místě, kde by podle něho neměla být a kde ji vůbec nečekal. Vzdalovala se, šla směrem od něho. Teprve, když se shýbla, aby vysypala zřejmě kamínek z boty, ji poznal.

Ale to máme jenom situaci, kdy Dan někoho spatřil, a měl na to jenom první pohled. Rozumějte, ve dvou případech by další pohled stejně všechno skrečoval. Ale hlavně, neznáme názor nejméně dvou z těch tří dam. Vždyť ony se ani neohlédly. Vždyť je ani nenapadlo, že na blízku je člověk, který by se k nim třeba hodil.

A takhle to běželo po celá ta desetiletí, co Daniel vnímá ženy jako ženy. Z toho nic prostě nevykřesete. Ale i tak. Chlap v nejlepších letech, mělo by se mu zalíbit víc žen než jenom tři za tak dlouhé období. Ne snad?

Jenže...

Je objektivně příliš mnoho faktorů, jež osoby, co mají v občanském průkazu v kolonce pohlaví F, doslova degradují a z této kategorie diskvalifikují. Někdy trochu směrem k M, ale většinou se litera určit vůbec nedá. A tohle Daniel pominout a ženám odpustit nemůže. Nejde totiž jenom o ně, všichni jsme jako spojité nádoby.

Jen se rozhlédněte. Třeba na ulici.

Všimli jste si někdy, jak ženy chodí? Shrbené, zatahují hrud' mezi ramena, břicho vystrčené málem na odiv. Nebo když špičky chodidel vtahují k sobě, některé šmajdají, hrůza. A jejich chůze prozrazuje, co v nich je. Působí nesebevědomě, rezignovaně, úlisně, potrefeně a bez jakékoli ambice na přitažlivost. Kde je nějaká hrdost, důstojnost, vědomí vlastní ceny?

Na ulici a obecně na veřejnosti je možné stále vidět sluchátka v uších a v ruce chytrý mobil. Tím jasně dávají najevo, že je okolí vůbec, ale vůbec nezajímá, že je obtěžuje, a že se od něho totálně odštiňují. Kde je jejich zájem, jejich vstřícnost, jejich sounáležitost? Což žena netouží po muži tak, jako muž po ženě?

A když už na sebe natáhnou kalhoty, což sice v prvním plánu příliš ženské není, ale budiž, tak máte kolikrát pocit, že v nich mají – naděláno. A chodí tak, aby jim to nohavicemi neuteklo na zem. Nechutné! Takhle nevypadal ani můj otec v pokročilém stádiu opilosti, a že to byla chuťovka!

Což se úplně zbláznily? Pro koho se takhle oblékají? Komu chtějí vytříit zrak? Tohle nás má přivábit? Nebo jim na tom vůbec nezáleží?

Co žen si dnes nedává pozor na vykukující spodní prádlo. Některé z nich si dokonce bláhově myslí, že je to přitažlivé, *moderní* a *in*. Není, je to ořesné! Řeknu vám, jak to působí. Náhrada absence sebevědomí za nadutost.

A kolik žen trpí i značnou nadváhou. To vám povím, to je tedy romantika! Ale nejde jenom o prostou nadváhu, ale o jakousi celkovou neforemnost. Sama nadváha by takovým problémem nebyla. Dřív také některé ženy byly plnější, ale nějak to nevadilo, když jinak byli vkusné. To je ta dnešní skladba potravy, a životospráva, a životní postoje, a rezignace na snahu nějak před chlapy vypadat. Ne ne, to nevedeme řeč o nemocných a invalidních občanech. Je to velké neštěstí, ale za to si tyto ženy mohou většinou samy. A namísto toho, aby se vynasnažily sebe nějak pozvednout a zušlechtit, spíš pomlouvají jiné ženy, aby je v očích mužů srazily níže.

Danovi asi nejvíc u žen schází absolutní absence důstojnosti, trochu té vznešenosti a noblesy. A ovšem vůně. Aby chlap k ní mohl aspoň někdy, třeba i ve své představě, vzhlížet jako ke královně a cítit se tak jako král. Anebo možná spíš jako pacholek, což je často ještě víc vzrušující. Ale jak být hrdá na něco, co ani mnohdy jako žena nevypadá, nechová se tak a rozhodně tak ani nepůsobí?

A to je nejtěžší balvan, který ženy stahuje do tenat genderového bludiště neurčenosti. Přebírání prvků mužského protipólu, za současné nevyzrálosti, rozmazlenosti a infantility.

Jsou takové všechny? Určitě ne! Ale kde jsou ty, o kterých teď nemluvíme? Kde jste...?

Taky jsem chodil shrbený, ramínka stažená ke krku, břicho vystrčené, hrudník propadlý. Jako bezradná mumie. Sykavky jsem měl neméně tak problematické, jako má Gott, nebo Zagorová. Ale dostal jsem se z toho. Všichni lidé, až na diagnostikované výjimky, se mohou postavit a začít být člověkem, a to i podle vzhledu.

Držení těla, naše pohyby, chůze i celý náš postoj, na nás vyzrazují, co je uvnitř, jak to se sebou myslíme a jak přistupujeme ke svému okolí. To, že to většinou lidi nedokážou popsat, neznamená, že to nevnímají. Je to tak průhledné, kdybyste věděli!

Denně vídám nepočítatelné množství mladších žen s cigaretou v ruce, a to přímo na ulici! Což si neuvědomují, že ukájejí svoji drogovou závislost přede všemi, a tím říkají, že jsou totálně ve vleku zlovyku, který mimochodem, a na to by slyšet mohly, ve většině světa už není *in*? Proč, nevydrží to? Nevidí, že je to totéž, jako kdyby náruživější chlapec ukájel zase tu svoji potřebu třeba na přechodu přes silnici. Že je to fuj a něco jiného? Není! Je to úplně stejné, jako ony, když vyhulují. A to on by neznečišťoval naše dýchací cesty, a nedělal by věc zásadně nezdravou. Prostě sorry, já musím!

Zase už slyším to zaklínadlo. Není. Není to něco *jinýho*. Je to naprosto totéž, i když se vám to třeba nezdá.

Aby bylo jasno, nemám nic proti společné partnerské vodní dýmce, kalumetu na smír, nebo doutníku, co si starší pánové dopřejí ve svém klubu. Ale notoričtí nikotinoví závisláci a závislačky opravdu patří do léčebného ústavu. Detox, a hned poté mentál.

A to zamrzí tím víc, když má žena štěstí a má dobře urostlou postavu, ženské křivky a rysy, a mohla by z ní být půvabná a nádherná bytost. Ale cigareta, nevkusné oblečení, jež ženské tvary úplně zruší, nebo nějaký prvek mužského chování, tuto šan-

ci na ženu takovou, jaká by konečně mohla a měla být, totálně zlikvidují.

A co slovník dnešních žen? Ne, proboha ne, už dost.

Kde jen jsou ženy udržované, pečlivé a opečovávané, nezdevastované vlastní nedbalostí, pracovité, vytrvalé, tolerantní, kde jsou ty, které mají rády všechno krásné a preferují věci hodnotné, které se rády milují, a nikoli souloží! Kde jsou ty ženy toužící po mužích, ale po takových, kteří jim na oplátku k těmto vlastnostem nabídnou přídatkem zase své, chlapské bohatství, jako je věcnost, analytické myšlení, síla, přímočarost, velkorysost, smysl pro humor a nadhled! Kde jen jsou ženy, které se s mužem shodnou v klíčovém, jsem jenom jeho, je jenom moje!

Byl jsem několikrát svědkem, že žena se nezbavila muže, co ji nepodporoval, nepomáhal jí, nechal na ní veškerou tíhu péče o děti, a třeba ji i okrádal, lhal a mlátil. A když se jí zeptáte, proč s ním je, rozteče se, když on má jiný přednosti! Jaký děvo, proboha, jaký?

Mnohé také na sebe vzaly roli a navalily břímě muže, což je jasný exces. To prostě nejde. Viděli jste snad někdy samici kozoroha, která se projevuje jako samec? Víš, frajere, já mám jiný starosti. Děti? Teď ne, nejdřív si chci užívat.

Kristepane, co myslí tím užívat? Víte, co by se s ní stalo? Ne? Měl by snad cukr solit? Ne. Má sladit. A kdyby přece jen nechtěl sladit? Co s ním? Vysypat do výlevky a spláchnout. Kde je vaše ženskost, ženy? Ta krásná, ladná, trochu hašteřivá, půvabná a k neodolání přitažlivě vonící ženskost? Brečet by se chtělo...

O chlapy teď sice nejde, ale taky mají své. To plivání, nechutné zvuky při uvolňování hlenů, šfouření se v nose, i tady problematická hygiena, siláci s volantem v ruce, až kosti (druhých lidí) praskají, na záchodech netrefa... A i jim se v některých případech asi trochu zalíbilo v dámské zástěře, nebo punčocháčích a sukni.

No, naštěstí jsem na kluky nikdy nebyl. Je ale spravedlivé to připomenout. Nechme na hlavě, pánové.

Proto tak zřídka, proto jenom třikrát za padesát měsíců.

Necítí už v těchto osobách ty kdysi půvabné ženy, nádherné a dokonalé protipóly muže. Vidí jim tak říkajíc pod sukni (kdyby je aspoň uměly nosit). Už v těchto ženách nemůže vidět dřív tak přitažlivá stvoření. Ví, co je uvnitř, co se za fenoménem jejich přitažlivosti skrývá. Nenechá se už nalákat na cokoli, co by snad mohly nabídnout. Ale ony ani nic nenabízejí. Jaká smutná shoda! Jak trpké zjištění pro cizince, který ani po dobu své pomíjivé přítomnosti nezakusí darů hostitelových.

Vyčítají mu, že se žene za absolutní dokonalostí, že chce perfektní, bezchybnou a dokonalou ženskou, a taková že neexistuje. To je ale pitomost! A zase jenom výmluva, vysvětloval.

Kdyby tomu tak opravdu bylo, žádnou ze svých skladeb, žádnou nahrávku, žádný text, a vůbec nic bych nikdy nedokončil pro neustálé zdokonalování. Ale ta díla jsou hotová a nic k nim už nepřidávám. V jejich podobě je tedy považuju – jak to vy pojmenováváte – za absolutně dokonalá. Jinými slovy, této dokonalosti dosáhnout lze.

Tak nějak podobně se týž rozpor odehrával i v oblasti ostatních mezilidských vztahů, kdy mu bezskrupulózně navěšovali cedulky příliš náročný, moc si vybírá. Dan to vnímal jako zbavené jakéhokoli vcítění, jako totální nepochopení, a trochu i jako křivdu.

Ale bylo těch názorů tolik, a bylo to tak často, a stále a tak podobné, a nikdo ho nepodpořil, že si kolikrát už sám vážně začínal myslet, jestli není přespříliš náročný, když od lidí, a tedy hlavně od žen, očekává v dospělosti nějakou aspoň elementární úroveň lidské kultury a vyspělosti.

Copak opravdu z těch tří a půl miliardy tady nelze potkat ženu, která se obléká přiměřeně, její aroma není už na dálku odpuzivé, není závislá na cigaretách ani jiných nezdravostech, je čistotná, nechodí v děravých kalhotách, nevyčuhuje jí odevšad spodní prádlo, nehraje si na chlapáka, nepotřebuje si forsírovat své sebevědomí, nemá zábrany projevovat kladné emoce, je schopna sestavit smysluplné souvětí a srozumitelně a kultivovaně je také vyslovit, nejde jí jenom o sex, nehrne se mezi politiky ani náboženské fanatiky, a nesnaží se dokazovat, že je někdo jiný? Opravdu nelze dohledat tu, jež se nestydí za svoji ženskost, má ráda děti, muže, a taky sebe, copak je to fakt moc? Je to, hrome, takový problém?

To je přece úplný základ! Vždyť já jsem taky jenom obyčejný člověk, normální kluk a mužskej, a s těmhle fundamenty nemám potíže a považuju je za docela samozřejmé, přirozené a člověku příslušné, tak kde jsou spoluhráči a spoluhráčky?

Daniel se už vážně zaobíral myšlenkou, že je nějak invalidní, když je ženami docela znechucen, a tím nějak *oderotizován*. Miluje ženský princip, přitahuje ho ženský protipól, ale protagonistky suplují jiné role.

Mnozí ani pořádně nevědí, čím je žena ženou a muž mužem. To není tak banální, jako že když má kozy, je to baba, a naopak stále vystrčený pindík je jasným důkazem opravdového chlapa. Heh, to je jako myslet si, že kostel rovná se bůh.

Nechali si dokonce od některých zaujatých lidí namluvit, že krásná žena musí mít skoro sto osmdesát – k tomu si nazuje botičky s vysokánskými podpatky, mít dlouhé nohy, a nejlépe prsy doplněné silikonem. (Jo a prosím vás, už nikdy tomu neříkejte poprsí, nebo by někdo mohl oprávněně začít říkat kouloví.)

Pak jsou zase jiní, kteří určitě nejlíp vědí, kdo je opravdový chlap. Fakt nesdílím blud, že macho svírající mezi prstíky svého pindíka, kde by zase zasunul, nejlépe vícekrát za noc, je tím, po

čem by ženy měly prahnout. Takový zakomplexovaný hošík si jenom neustále potřebuje dokazovat, že mu aspoň něco ještě funguje.

To jsou okamžiky, kdy si byl téměř jist, že jakkoli to zní absurdně, je v tomto čase a na tomto místě vesmíru, nějakým příšerným a politováníhodným nedopatřením cizincem, ke kterému se ale na smůlu jako k cizinci nechovají. Zažívá nevýhody domácího, a současně nevýhody cizince. Bonusy těchto rolí jsou mu z neznámých důvodů odepřeny.

Nikdy dřív si nepředstavoval sebe jako odděleného od ostatních, nikdy se nechtěl lišit, tedy aspoň ne za každou cenu. Chtěl být dobrý a lepší, to ano. Pro sebe, pro druhé a pro všechny. Jen netušil, že ten jeho růst, to dospívání a bohatnutí větví i kořenů, jej po delším čase několika desetiletí v porovnání s okolím uvrhne do takového vyčlenění.

Někdy na něho padne taková lítost, ne nad sebou, ale nad tím vším, z bezmoci to změnit, pohnout s tím. Ať dělal cokoli, nešlo to. Ať nosil džíny, nebo oblek, ať měl vlasy dlouhé, nebo krátké, když peníze měl, nebo neměl, v mládí, nebo později, když sportoval, nebo stranil umění, když byl nezkušený a pitomoučký, nebo jako dnes, kdy už ví.

A i když se to nikdy nedovíš, zkusil jsem snad všechno.

Ale určitě si nic nemusí vyčítat. Nic nezanedbal, co šlo vyzkoušet, to zkusil. Nic jej neminulo náhodou. Jenže to je ta bída. Smůla může pominout, a třeba se to obrátí. Ale takhle?

Jak se Danovi opravdu mnoho věcí kolem něho nelíbí, a trápí jej cokoli, co nějak nefunguje, nebo co se nepodaří, najde se sem tam i pár roztomilých věcí, které ho vždy alespoň na okamžik potěší.

Tuhle čekám na oběd v restauraci, a dva dědové u sousedního stolu posedávají nad stopičkou zdravotního destilátu, a mlčí. Dlouze mlčí. Za hodnou chvíli se jeden z nich, zřejmě po zjištění informace důležitosti úrovně mimořádného zasedání rady OSN, náhle nadechne k zásadnímu projevu: „Zejtra maj bejt přeháňky na celým území,“ a pokyne, aby si kolega poznamenal.

„Hm, hm,“ vyhodnotí vážnost situace druhý, a sezení pokračuje zase dlouhou, tichou siestou. Ale to se musí vidět. Většina jejich světa je už uvnitř nich. Okolí to vidět nemůže.

Onehdy jsem v metru viděl naproti sobě sedět paní a pána ve věku, jenž bych se neopovažoval vyčíslit. Drželi se za ruce, a co jsem těch pár minut stačil ukořistit, nádherně se k sobě chovali. Jak spolu jednájí, s jakou úctou, a jakým respektem. Tlačilo mi to slané do očí, ale povedlo se mi to zakrýt. Půvabné.

Je i pár filmů, co byly natočeny poctivě, jsou i písničky, které stojí za poslech, jsou i dobré knihy. A jsou i situace, jež lidé před jeho očima zvládnou na jedničku, a pak zakusí pocit zvláštní vnitřní radosti, jakoby se to podařilo jemu samotnému a současně všem, radost, jakou lze jen sotva prožít na fyzické úrovni. Určitě tady někde budou i lidé, kteří jsou... normální. A zdraví. Otázkou je, kde, v jakém čase, a mohou-li se při svém počtu a rozlehlosti Země potkat. Je naplňující, když si pomáhají.

Koneckonců, i Dan se jim mnohokrát v nejrůznějších situacích vynasnažil pomoci, když bylo potřeba. Nejednou ho chtěli za pomoc odměňovat, ale on to odrazil svým typickým, mírným pousmáním, kdy si nemohli být hned vůbec jisti, zda v něm převládá upřímnost, laskavost, nebo kousek spíš sarkasmu, či špetka ironie. Nemohli. Bylo tam všechno.

Jak může porozumět tolika věcem, jak může mít odpovědi na takové množství otázek, kde jiní tápají, anebo si je rovnou raději vůbec nepokládají? Jak může vidět a chápat i zákoutí, kde my jsme nikdy nebyli?

Jak by nemohl! Vždyť na vlastní kůži zakusil a udělal snad všechny chyby světa, on přece těmi marasmy prošel, on tam všude byl. Proto přece ví, z čeho tyto omyly pocházejí a jak vznikají, a jak bolí jejich zjištění. A protože si dobře pamatuje, jak mu vždy v tu chvíli bylo, protože byl schopen se na sebe podívat očima druhého, a později i s nadhledem a odstupem, a musel se sebou něco udělat. Nesnesl by setrvávat ve svých pochybeních.

Chyba, omyl, to se stane každému. Jsme ve svých fyzických tělech velmi chybující a omylní. Ale jsme povinni se poučit, a když to jde, věc napravit. A potom touž chybu neopakovat. Tuto schopnost má každý dospělý a zdravý lidský jedinec.

Člověk se to všechno nakonec může naučit. Když to dokáže i normální kluk, z takových rodinných poměrů a údolí šerého dětství. Nejde o to, že by se každý byl schopen naučit cokoli. Všichni nemohou být skvělí hráči na bicí, nebo virtuózní houslisté, nemohou být všichni lékaři, baletky, matematici, učitelé cizího jazyka, kosmonauti, malíři, nebo politici. I když – politiky mohou být skoro všichni...

Ale základní rysy a výbavu lidské podstaty, jako jsou přirozenost, empatie, respekt k druhým, ohleduplnost, zodpovědnost, tolerance, pracovitost a dejme tomu hygienické návyky, to máme všichni ve své moci a za to jsme zodpovědní. Neplatí žádné výmluvy.

Bože, kolik jenom si toho si lidé navymýšlejí, aby ze sebe shodili odpovědnost, a aby před světem a před sebou vypadali líp! Kolik rádobý doložených a prokázaných tvrzení, že muži jsou méně citoví, než ženy, že jim jde jenom o to, aby co nejvíce rozsévali, nejlépe i vícekrát za noc, tak to přece holky pochopte, oni už jsou takoví!

Co vysvětlování, že ženy nedokážou jednat věcně a konstruktivně, protože to nemají v genech. Blbost! Umějí to. S kamarádkami v cukrárně, v parku s dětmi, nebo se sousedkou doma

u sklenky bílého, přirozeně švitoří bez ladu a skladu a tak nějak po jejich, ale ony si rozumějí a dělá jim to dobře. Ale pokud jde do tuhého, dokážou jednat racionálně, jasně a přesně.

Jsme, muži i ženy, stále titíž lidé a základ máme totožný. O tomto základu vepsaném do našich harddisků při narození si tady celou dobu povídáme. A pak přijde dvacet třicet let života ve společnosti, očarování z toho, když se nám něco málo podaří, nějaký ten úspěch, prachy, materiální požitky, a kamarádi, milenky a milenci, kariéry, drahé auťáky, a možná i vliv a moc. K tomu ještě falešný pocit, že to všechno je zásluhou našich schopností, že za to můžeme my a naše skvělost, a najednou, najednou jsme zapomněli, odkud jdeme, a kam směřujeme.

A chaoticky – sice navenek nadutí jak pávi při námluvách – se kodrcáme životem, nedbaje komu všemu kolem sebe ubližujeme tím, že jako spojovací článek pro vytváření spokojenosti a naplněnosti vespolek jsme úplně nepoužitelní, a strháváme k tomu i ostatní tvrzením, že to je přirozené. Takoví prostě jsme.

Nejsme! Tyto výmluvy jsou naivní a krátkozraké. A vůbec nezáleží na tom, že se jimi ohání devadesát devět procent lidí. To na skutečnosti nic nemění.

Přicházíme na svět jako nádherná, čistá a dokonalá stvoření. A kdo si myslí, že to tak není, když se na sebe podívá, tak nechť si tu svoji současnou podobu připiše na seznam vlastních průšvihů. Je to ve vaší moci! Je to v naší moci!

Nutně potřebujeme znát skutečný stav věcí a neklamat se nadále pokřiveným obrazem, který vždy nabízí pohled zevnitř. Zevnitř čehokoli. Abychom mohli uvidět realitu v pravých barvách, musíme opustit své tělo a získat odstup. Zevnitř to není možné. Brusinky v sektu také neuvidí svět vně sklenice takový, jaký ho můžeme vidět my. Ani okurky ve sladkokyselém nálevu.

Jestliže nebudeme schopni se na sebe a na všechno okolo podívat s nadhledem a odstupem, nezaujatě a spravedlivě, nepohneme se z místa. Stále si budeme myslet to svoje, a říkat, že my ne, ale spíš ten Dan je asi trochu na hlavu, ale ať budeme okounět jakkoli, ze své uzavřené pozice realitu nespatříme a nepoznáme. A ničeho nedosáhneme, nic se v nás nezmění.

Ale změnit by se mělo.

Kdysi, v době krušného dětství, mu byly daleko blíže chmurné a deštivé podzimní dny, a pak zima, a taky noci. Když bylo nebe zatažené, tmavé a plakalo, nebyl tolik patrný rozdíl mezi ním a Danovým psychickým rozpoložením. Jaro a léto přímo nesnášel, neboť ty mu nastavovaly zrcadlo, a jeho život se v porovnání s okolím jevil ještě temnější.

Teď naopak miluje slunce a světlo, protože to ladí s jeho vnitřním duchovním prostředím. A tmavší dny končícího podzimu a zimy jsou mu dnes protivné.

V každodenním běžném kontaktu, na takové té povrchní úrovni, nemá dnes už žádný problém, a to ani tam, kde na druhé straně hřiště je tvor vskutku problémový.

Naučil se lidem rozumět, překládá si jejich slova za pochodu, a reaguje tak, aby sice neuhnul a nelegitimizoval nesoulad jejich vyjádření, ale aby zároveň mohli ihned porozumět i oni. Spíš k nim dnes už přistupuje se shovívavostí a ohleduplností.

Původní spory o slova a o zdánlivé titěrnosti se už nekonají. S trochou kacířské příchuti by se dalo říct, že on je dnes tím starším bráchou, který mladší kolegy a partnery v práci a diskuzi vede cestou bezpečného a nekonfliktního porozumění, při zachování podstaty vyjádření. Oni jsou ti slabší a nedorostlejší. Mají ho za vyrovnaného, vybalancovaného, a za kotvu v rozbouřených vodách mezilidských vztahů.

Upravený život, jenž uchopil do svých rukou, relativní ekonomická jistota, nezávislost na reklamě, bohatství, úzce zaměřených partách lidí a jiných dočasných lákadlech, to vše mu dává možnost pokojně a pohodlně se usadit ve svém nitru, a nerušeně a soustředěně prožívat věci, jak je vidí on, jak byly na počátku a jak by měly být i nadále.

Neboť v té všední a povrchní rovině komunikace není prostor, který by Danielovi mohl vyhovovat a jenž by mu stačil. To ani v nejmenším. Jeho hodnoty, jeho touhy, jeho plány a velká většina jeho radostí, se nacházejí uvnitř, v tom rozlehlém, nekonečném prostoru, který vyrostl z původně malého, tmavého koutku, kam se kdysi utíkal schovat před okolím.

Tamodtud čerpá veškeré nabyté poznání, ze zkušeností a z moudrosti, která vznikla propojením pavučiny získaných a dostupných souvislostí, a moudrosti, již máme už od věků k dispozici z jiného rozměru.

Z toho prostředí, kde je propojen a těsně přimknut k těm několika startovacím instrukcím, které stejně jako každý dostal do vínku coby nezbytnou výbavu pro cestu materiálním světem ve fyzickém těle, a jež rozhodují o tom, že jsme lidé, a ne třeba pavíani. Kterých se tímto nechci dotknout ani v nejmenším.

Tak prakticky celý pro Dana podstatný život, život trvalých hodnot, se nachází zde, kde se může setkávat s lidmi, kteří cítí, vnímají, rozumějí a neubližují. Může se obohacovat o jejich vklad toho, co zatím on nemá, stejně jako oni zase využijí poznání a zkušeností jeho. A kde nadto může komunikovat s tím, koho původně vůbec neznal, pak jej měl za hlas, a jehož občané planety Země nazývají bohem nebo alláhem, nebo jak zkrátka chtějí.

Tolikrát si představoval, jak je konečně v prostředí naplněném vůní pochopení, sourodosti, ohleduplnosti, tvořivosti, touhy po spojení a po věčnosti. Čistý vzduch, prosperující příroda a naplnění lidé.

Tolikrát si před očima přehrával svůj protipól, ženu, jejíž přítomnost po pravém boku naplní jeho druhou polovinu, která mu právě chybí k dokonalosti dospělého a zralého člověka, aby přece poznal všechno, k čemu byl stvořen a povolán. Aby mohl pokračovat dál...

Vidí a ví, že je to přece tak snadné, tak blízko, tak přirozené, a že k tomu směřuje veškerá logika života.

A že je to tak na dosah ruky.

Naī & Ie

Ie,

vím, že se za chvíli vrátíš. Così mě však přimělo psát. Jen tak, pro tebe, pro sebe, pro všechny, a všechno. Ale psaní patří tobě.

Napsal jsem už mnoho dopisů, ale tady na Ie'harīa ještě ani jeden. A hlavně žádný tobě. Říkám si, že to není spravedlivé, protože ty, kterým jsem psal kdysi, si to nezasloužily. Neměly ode mě dostat ani jen nepatrný zlomek toho, co patří tobě.

Sedím před domem, před naším příbytkem, naším domovem. Za mnou na stráni kvetou stromy, a i z té dálky je až sem slyšet bzukot včel, čmeláků a ostatních polétavých dělníků starajících se o spojení toho, co je ke spojení určeno a co k sobě patří. Ptáci si mají stále co říkat, nedají si ani na chvílku pokoj. Ted' už ale nebrebentí tak neúnavně, jako zrána, kdy na celé okolí vykřikují, hele, jsme tady, tady jsme.

V dálce před námi, za cestou a několika řadami stromových alejí, plyne Rrīa-nēe. Stále tím svým poklidným tempem, nezastaví se, nezrychlí, jede si od pramene (mohli bychom si tam někdy udělat výlet, co říkáš) až ke svému ústí, jakoby si stále vedla tu svou.

Lehký pohyb vzduchu vlní travinami, hraje si s keři a rozechvívá listí stromů a dělá tak ovzduší vlhým a prostředí příjemným. Zavírám na chvílku oči a toář nastavuji slunci. Jako kdybych žádal tu obrovskou vesmírnou elektrárnu o radu, co napsat ted', co potom. Je toho totiž tolik. Tolik ti toho chci říct. A cítím, že na to všechny sny a představy nestačí. Je ti asi jasné, o čem mluvím.

Když mám tohle všechno před očima, dochází mi, co bude asi to nejdůležitější.

A to je, že všechno je tak, jak má být. Rostliny, vše živé, a vůbec celý ten přírodní koloběh koná přesně to, k čemu byl stvořen a určen. A my do toho patříme. My do toho krásně zapadáme.

Nikdy v minulosti jsem to povědomí neměl a nezažíval, ale teď ano. Tisíckrát ano! Já sem patřím, jsem tady správně. Jsem na tom nejlepším místě v celém vesmíru. Tady, vedle tebe! Nejsme cílem jeden druhému, jsme si životním prostředím. A to je tak nádherné a životadárné, že to nedokážu ani výstižně popsat.

Je tak roztomilé, když se ptáváš, chovám se jako dítě, vid'?

Ale ne, Ie, už ne. Od toho našeho kouzelného okamžiku na Slavnosti nezadaných, už rozhodně ne. A za těch čtyřicet měsíců jsme se toho oba tolik naučili.

Původně jsem se domníval, že už mám zkušenosti, že spoustu věcí vím, a že mi bude stačit to jenom trochu oprášit, doplnit a doladit. Jak jsem se mýlil! Jsme oba, a všichni, na samém začátku. Hloubka vědění a poznání je nesmírná, a my teprve jenom začínáme. A čím víc se učíme a dovídáme, zjišťujeme, že poznávání poskytuje radost, a vede ke zrání a naplňování, a že toho stále víme jenom velmi, opravdu velmi málo.

Kdysi jsem se snažil co nejrychleji a nejdůkladněji poznat všechno, co se jen poznat dá. Dnes ale nespěchám. Všechno poznat nelze, to už teď vím, a ten proces poznávání a dospívání je navíc tak smysluplný a dobíjející, že mě nijak, jako dřív, netrápí pocitem nedostatečnosti. Tak ať tedy trová třeba na věky! Moudrost není cílová meta, není to ani stav, je to proces.

Pamatuješ, když jsme se před dvěma týdny vraceli z Voai-natu-tarroa, měl jsem obavy, a ani se mi o nich nechtělo zprvu mluvit? Měl jsem opravdu trochu strach z té změny, z toho nového zjištění, z té skutečnosti. Ale ty ses s tím vyrovnala s grácií, a pak jsi mě ještě tak půvabně, tak blahodárně ujišťovala...

A'h mi v tu chvíli také moc pomohl. Nenavedl tě nakonec on?

Let v balónu nad městečkem byl pohádkou v pohádce. Měli jsme tvým rodičům, vlastně opatrovníkům, za všechno děkovat, a také jsme chtěli.

Namísto toho oni oceňovali a obdarovávali nás. No, jsou – a vždycky byli – opravdu skvělí.

Ie, chci, abys věděla, že jsem vedle tebe správně, a že chci být i nadále. Jsem šťastný, žes na mě tehdy ukázala, když jsem to ještě vůbec neviděl, nevěděl a nechápal. To mě vždycky pohne skoro až k slzám, že možná právě proto slovo A'ha způsobilo, abych mohl být tady, mezi vámi všemi, abychom mohli být spolu.

Zpočátku jsem tě sice skoro neznal, určitě ani zdaleka tak, jako teď. Tenkrát jsem tě taky ani nevnímal jako dospělou ženu. Ale přesto – neumím si vysvětlit, z čeho ve mně pramenila ta jistota – jsem ani na okamžik nezaváhal, a před tolika lidmi jsem sestoupil z tribuny a postavil se vedle tebe. Ani netušíš, jak strašně jsem se v tu chvíli bál, že se tam, všem na očích, ani nepohneš a nebudeš na mě reagovat.

Ale štěstí mě neopustilo. A navíc všichni byli tak milí a přáli mi. A pak přáli i nám.

Ie, děkuju ti za tvá rozhodnutí, kdysi před dvanácti lety, i tady na začátku, a pak každý další den. Nejsem schopen dost dobře slovy vyjádřit, co to pro mě znamená. A možná, kdo ví, to ani vůbec nejde.

Miluju tě, Ie, vážím si tě, a mnohem, mnohem víc, než vůbec dokážu napsat. A to jsem si o sobě vždycky myslel, že jsem schopen se vyjadřovat dost obratně.

Ale neboj se, o nic nepřijdeš, nezůstanu ti nic dlužen, všechno ti povím. Až přijdeš, až budeme zase spolu, a stále. Víím, že se za chvíli vrátíš. Ale cosi mě přimělo psát. Jen tak, pro tebe, pro sebe, pro všechny, a všechno. Ale to psaní patří tobě.

Stále se na tebe těším, Naï.

Naï ještě jednou prolétl text. Dopis pak pomalu složil do malé obálky, zavřel ji, a nadepsal na ni jméno své ženy. Potom opatrně uchopil vázu s lučním kvítím z jejího nočního stolku, které pro ni ráno natrhal, přenesl ji do haly, a postavil doprostřed jídelního

stolu na oválný bílý dekorační ubrus. Obálku pak opřel o vázu tak, aby příchozí uvítala nadepsaným jménem.

Osminu po poledni se vrátil z návštěvy u přátel, ale sám. Ie chtěla ještě zůstat, tak se domluvili, že půjde napřed. A v poklidu odpoledne pak napsal dopis. Na večerní jídlo je ještě brzy, Ie taky přijde asi až před setměním, a kdoví jestli. Když se s Ulleī rozpovídají, nevědí, kdy přestat, a ostatní aby si potom hledali jinou zábavu. Bývá pak docela namístě uvažovat o tom, jak je od sebe *odpojit*, nejlépe smečkou tažných psů. Ale co, ať si holky užijí, neviděly se teď tak dlouho. Jak je to dlouho, rok?

Zběžně zkontroloval, zda nezanechal nějaký nepořádek, a pak se položil na lehátko do stínu, jenž na této straně domu ještě nějakou chvíli bude vrhat střecha přesahující až ke koruně blízkého stromu. Zavře oči a vnímá tlumené zvuky přírody.

Ulleī-moatte-naï (to znamená, *je blízká dívkám a ženám*) a Ka-rriā-ko (*příznivec vodních vln a hlubin*), nebo jak si běžně říkají Ulleī a Ka, žijí spolu daleko déle, než Naï a Ie. Vlastně to muselo být už před tím, než A'h^[59] přenesl Naï-me'ha ze Země.

O jejich věku, a o věku lidí obecně, nemá cenu na Ie'harīa uvažovat. Každý jedinec je spíš výrazem svého charakteru (podle toho také mají jména), než věku, a ve světě, kde nemusíte hlídat a počítat roky, to postrádá hlubší smysl. Není zvláštností, že za několik stovek let může člověk působit mladší než dnes. Je to jenom podružná informace.

Blíže se poznali právě na Slavnosti nezadaných. Naï pak právě tady a veřejně učinil Ie nabídku. Příliš se zase za ty první tři měsíce ale neznali. Vlastně ještě spolu s jejími opatrovníky pouze přebývali v jednom společném, větším příbytku, v jejich domě. Naï k ní byl tehdy dokonce poměrně odměřený. Takové dítě, zase budu táta?

Ale Ie není dítě. Byla v ní sice ještě stopa toho typicky dětského požadavku nekompromisní spravedlnosti a intolerance ke všemu, co hned podle sebe nepovažovala za správné, ale to se s prvním těsnějším kontaktem s mužským partnerem urovnalo. A Naï to poznal ve správnou chvíli.

Jeho nabídku přijala. A pak, teprve od té chvíle, se mezi nimi začalo dít něco, něco tak hlubokého a úžasného, že by si to ani ve snu nedokázali představit. Přitom oba disponují schopností fantazírovat přímo výstavní.

A za vším tím bylo *jenom* jejich rozhodnutí. A ovšem slovo A'ha.

Tam se stali s Ulleī^[60] a Ka velmi blízkými pro takovou jejich působivou a decentní podporu, kterou oni mladším v začínajícím párovém soužití byli připraveni a schopni poskytnout. A také jim jsou vhodným příkladem.

Naï přišel, když mu na Zemi bylo pětapadesát. Ale teď, po třech a půl letech a razantní transformaci a revitalizaci těla, se cítí a vypadá ani ne na čtyřicet. Když se s Ie uviděli prvně, hádal jí osmnáct, možná tak dvacet let. Dnes cítí a žije život maximálně třicetileté ženy. Proti ostatním jsou však mládež. Tedy podle kalendáře.

Tahle chvilka siesty, přirozené zvuky nejbližšího okolí, a celková pohoda zcela uvolnily jeho mysl, a tak se mohl nerušeně procházet realitou pro něho stále ještě novotou vonící přítomnosti.

Kolikrát ho cosi popíchlo prozkoumávat, jak je možné, že se sem dostal, jak to jen A'h technicky provedl. Nepředpokládal, že do téhle dimenze se lze dostat, i když člověk nejdřív neopustí pozemské tělo.

Hned se však napomenul za nenechavost. To ta stará lidská touha rozebírat dobře šlapající stroj, pátrat po detailech a myslet si, že to člověka k něčemu důležitému může přivést. Ale vždyť technologie a podrobnosti realizace čehokoli stejně nikdy nevedly

k vysvětlení podstaty věci. Někdy člověka dokonce zmatou a zamatají tak, že pravý smysl nenajde, ani kdyby ho měl přímo před nosem.

Naï si vzpomněl, že snad se to už kdysi mělo stát, možná ten Henoch, a pak ještě Eliáš. Faktem je, že v kraji, kde žil, ale ani jinde, nepotkal žádného člověka známého z historie. Možná však, že by ho stejně ani nepoznal. Jistě by se tady neprocházel s transparentem, já jsem ten a ten. Ostatně žádný z lidí by se tak jako tak nemohl upamatovat na nic a nikoho z minulosti, tedy ani sám na sebe, protože u každého proběhl kompletní reset vědomí. Ale u něho to byla *jenom* transformace těla. Musí se prostě smířit s tím, že tohle mu *prozatím* zůstane skryto.

Na Ie'harīa žije něco okolo 143 600 lidí, což byla jedna z prvních věcí, které ho zajímaly, když v prvních dnech na Ie a její *rodinu* chrtilil otázky jednu za druhou. Musel se samozřejmě naučit rozumět a mluvit zdejším jazykem, ale ukázalo se, že to nebude takový problém.

První den, když se ještě trochu nejistě a opatrně rozhlížel okolo sebe, co že se vlastně stalo, proběhlo v jeho těle velmi mnoho změn. Avšak ti, kteří na něho dohlíželi – připadal si jako v nějakém trochu civilnějším sanatoriu – byli velmi příjemní a ohleduplní. Poté, co se probral ze spánku (byl to spánek?), prakticky okamžitě začal rozumět některým jednoduchým frázím a větám, ale slovy hned odpovídat nedokázal, jenom posunky a mimikou. Ani nevěřil, jak dobře to jde i beze slov.

Něco s ním museli udělat!

Ale vůbec si nestěžoval. Cítil se totiž překvapivě dobře a bezpečně. A vše šlo tak neuvěřitelně rychle. Nikdy by to tak hravě nezvládal, ale tělo najednou pracovalo úplně jinak, takže na všechno najednou stačilo prosté rozhodnutí. Do dvou týdnů mluvil jako na Zemi.

Dnes už ví, že mluvit mohl zkusit hned, protože schopnost řeči a porozumění měl prakticky okamžitě po probuzení, ale neznal mechanismus, jak ji zprovoznit.

Jazyk byl jeho doménou už na Zemi. Přirozeně ho také zajímal i tady. Učil se, hledal logické vazby, souvislosti, i něco, co znal jako gramatiku, tedy technologii jazyka, se snažil dovozovat. Všechno bylo tak jiné, což způsobilo, že jeho mysl byla poměrně nezátížená zbytečnými daty nepoužitelnými v novém prostředí. I proto mu to šlo tak rychle.

Všiml si, že některá slova mu dokonce vzdáleně připomínají někdejší známější výrazy, na které se ještě dokázal upamatovat. Třeba tarroa – místo, město, terén, parcela, nebo natu – příroda, přírodní, nebo takové ennuo – mladý, nový. Velmi známá mu už na počátku připadala být rrīa – vodní hladina, řeka, a zvlášť salleī – slunce, sluneční. Naopak třeba naī – spojovat, snoubit, sloučit, nebo ie – domov, náruč, byly pro něho úplně nové zvuky. Ale hezké. Je to věcný a zároveň malebný jazyk. Používá více zdvojených souhlásek, ale zejména pak četné dvojhlásky, jako jsou například aī, eī, ie, eo, uo, īa, īu, ale i īī, nebo ée, jež podstatně rozšiřují paletu použitelných samohlásek, a tak obohacují variabilitu a zvukomalebnost jazyka.

Obecně bude mít postup tvorby jazyka u lidí zřejmě podobné základy, ať se odehrává kdekoli, uvažoval. I tato skutečnost mu pomohla v pochopení používání nového stylu náplně řeči.

Ani slov a jejich tvarů se nemusel učit tolik. Jazyk lidí na Ie'harīa tolik obrátů nepotřebuje. Každý výraz má širší okruh významů, ten správný, zamýšlený, se pak vyloupne po použití vhodné kombinace a v konkrétním slovosledu. A pochopitelně záleží na kontextu a v neposlední řadě i na intonaci. Ostatně řeč, ať už mluvená, nebo psaná, má svoji úlohu spíše ve viditelném a slyšitelném projevu, větší část komunikace jsou lidé schopni realizovat beze *zvukových* slov a liter napsaných na papíře, nebo případně na displeji.

Naï byl vždycky přesvědčen, že jeho rodný jazyk má tu nejlepší vypovídací schopnost, a to pro množství tvarů a obrátů, kterými disponuje. Kolikrát jím bylo možné vyslovit i neuvěřitelnou hloupost, ovšem stavebně a gramaticky správně, což pak sice často vedlo k humorným závěrům, ale ve skutečnosti jste neřekli nic. Byl proto mile překvapen, že i tady má v ruce nástroj, kterým je schopen snadno vyjádřit vše, co potřebuje. Zatím aspoň nenašel nic, co by říct nešlo.

A existují ještě další důvody relativní jednoduchosti jazyka. Jednoznačnost sdělení nepotřebuje tolik variant vyjádření. Pak je tu velmi důležitý fakt nepřítomnosti celých tematických celků, které jazyk *obohacují* o nové a nové termíny, jako jsou bankovníctví, politika, náboženství, zdravotnictví, košatá vojenská terminologie a celá rozsáhlá oblast komerčního sportu, včetně reklamy a marketingu obecně. A nakonec třeba i to, že lidé zde nemluví do větru, a netlachají zbytečně. Nikoho taky nenapadne jazyk nějak komolit, všichni jsou si vědomi skutečnosti, že je to jeden ze způsobů, jak se dorozumět.

Ještě jedné důležité změny na svém těle si všiml. Už ani nevzpomněl na dlouholeté chronické fyzické obtíže, jako je hypertenze, hypertrofická rýma a jícnový reflux. Zmizely prakticky okamžitě. Dokonce i snížená citlivost pravé nohy od lýtky po malíček po těžkém úrazu se vyspravila beze zbytku do původního stavu. No ne!

Jakmile opustil laskavou, ale nevtíravou péči uvítací suity trvající asi dva a půl dne, a mohl konečně volně vyjít mezi ostatní, to, co jej jako první venku upoutalo, byl nezvyklý dojem z nejbližšího okolí.

Objekty kolem něho, stromy, keře, cesty, ale i zástavba a součásti infrastruktury města, prostě veškerá scénérie v jeho dohledu, vyvolává pocit, že všechno je poněkud drobnější. Člověk si tady nepřipadá tak ztracený a utopený. Rozhodně zdejší prostředí vede spíš k pocitu vlídného přijetí, než k ostražitosti z hrozícího nebez-

pečí. Příroda není tolik exoticky výstřední, syrová, a neoslňuje ani divokou krásou. A ještě něco. Žádná megalomanská stavba. Nějak ta povaha lidí asi úzce souvisí s charakterem všeho okolo nich.

Později měl možnost vidět i dost vysoké stromy s rozlehlými korunami, ale ty prostě byly nějak velké ze své podstaty, nevypadaly jako stromy malé, avšak přerostlé. Hory také spíš byly kopce. Žádné ostré hroty vrcholků a strmé velehory, jejichž zdoláním by si někteří museli samoučelně dokazovat, že aspoň něco umějí. Jenom řeka Rrĩa-nēe (*pokojná hladina*) byla taková, na jaké byl zvyklý. Je docela dost široká a svým klidným a pomalým tokem připomíná spíš jezero.

Na okamžik ho napadlo, jestli teď po těch zvláštních změnách nemá vyšší postavu, když se mu všechno zdá o něco menší. Nechal se tedy přeměřit. Pět stop a osm coulů, tedy nějakých 173 cm, opravdu byla jeho výška, ta původní. Dosud, anebo ještě a stále, tady platí míry odvozené od přirozených vzorů.

To všechno ale mohl způsobit jenom okamžitý dojem vyvolaný opravdu značnými tělesnými změnami, jež se nemohly vyhnout ani čidlům, zejména pak zraku.

Když jsme u postav, lidé zde jsou v průměru o takové dva couly nižší, než byl Naï zvyklý, a není tu ani tolik abnormálně vysokých, ani zase příliš malých postav. Něco jako obezita neexistuje. Výraz pro takový stav slovník neobsahuje.

Potraviny a strava jsou kapitolou samy pro sebe. Pokud je živočišná, pak nejvíc ryby, dále trochu drůbež a výjimečně divočina. Ale to ovoce! A ta zelenina! Naï nikdy před tím nic takového nezkusil. Je tu tolik druhů ovoce, že z něho můžete vyžít celý den, a nezají se vám. Zrovna tak i kvalitní zelenina. S ní lze bez problému vydržet i několik dní, a tělu nebude nic chybět.

Všechny potraviny jsou plné živin, což znamená, že dávky jídla mohou být asi tak poloviční, oproti těm na Zemi. Víc není třeba. To také znamená, že jejich spotřeba je jenom zlomková.

To s sebou přináší nemálo důsledků, ekonomický aspekt ponechme stranou. Jelikož je strava výživná a je z ní pouze minimální odpad, vylučování stolice se děje méně často, v menším množství, bez zápachu, a možných problémů, které někdy lidé stravující se nevhodnou potravou mají s konečným.

Dalším důsledkem je, že neexistují infekční, a ani jiné choroby. Zranění se přihodit může. Ale je tady pár lidí, kteří mají dar jakési aktivizace energie (na Zemi by se řeklo schopnosti léčit), a po problému bývá do pár dní u těžších zranění (ta ovšem zatím neviděl), neboť těla jsou dobře postavena, odolná, a jejich schopnost rekonstrukce je úžasná. U bagatelních poranění je to pak otázka třetiny, poloviny, nejvýše dne.

Někdy se ale stane, a tělo zahlásí stop při přetížení organismu. To potom může vypadat jako náznak nemoci, ale nemoc to není. Je to jenom stav vyčerpání. Organizmus navodí silný pocit únavy a malátnosti, aby to snad člověka nenapadlo ještě víc přehnat. Vlastně je přinucen dát mu odpočinek a nabrat novou energii.

Zdejší slovník nezná ani termín pro opuštěnost. Asi tak polovina obyvatel žije samostatně, ale opuštění rozhodně nejsou. Je to věc jejich rozhodnutí. Někteří jednoduše nemají tak silnou touhu po nějakou určitou dobu žít v páru. Jiní zase ano.

V duchu se také musí usmát naivismu náboženských snů, kteří vidí spasené jako ubohé stádečko poslušných ovcí, každá ve žlutobílém rouchu. Není tady ani žádný kostel, ani modlitebna, ani synagóga, ani mešita, ani křížek s pannou Marií, *co by to tu dělalo*, a ani o ničem takovém neslyšel.

Naï také původně myslel, že by novému světu mohl říkat Nová Země. Ale jak pronikl do nového jazyka a do skutečnosti, že tady nikdo nic netuší o nějaké *staré* Zemi, viděl, jaká je to hloupost, a raději si to nechal pro sebe, či spíš zcela to zavrhl jako nepotřebnost.

A podobně to dopadlo i s otázkou, jež už vůbec raději nevyslovil, jsme v nebi? Rychle pochopil, že by nikdo nemohl rozumět, na

co se ptá. Ale ano, to jsou otázky ze Země. Ale my jsme nyní v jiném světě. A ten svět nese jméno Ie'harīa. A to znamená, *domov (náruč) společenství, společný domov*.

Jednou do roka se na jeho počátku koná Slavnost setkávání. Naï ji zažil už třikrát. Setkání většiny všech obyvatel Ie'harīa se koná na asi čtyři míle vzdálené náhorní plošině, které tady říkají Tarroa-abah'h-nēe (*místo pokoje a smíru toho, který je*).

Toto místo má nepravidelný obdélníkový tvar velikosti asi sto devadesát krát tři sta třicet yardů. Jeho okraj je celý ohraničený poměrně hustým stromovým porostem završujícím bohatou zeleň pod ním, takže vzdáleně připomíná veliký přírodní, i když poměrně mělký stadión. Plošina je navíc směrem ke středu i trochu propadlá, takže uvnitř pak díky tomu a ochraně stromů může uchovat až překvapivě intimní atmosféru.

Nahoru se ze všech světových stran sbíhá několik cest, jež vedou působivými stromovými alejemi. Lidé stoupají vzhůru volně, každý sám, nikdo nikoho slovem ani jinak nevyrušuje. Je to symbolika. Každý z nich, a A'h, mají vzájemný osobní vztah, a stále – a dobře – si to uvědomují.

Na místo se postupně shromáždí kolem poloviny (v poledne). Potom se asi na jednu osmačtyřicetinu všichni ztiší. A to je chvíle, kdy A'h je v srdcích přítomných vnímán daleko citlivěji. Člověk může získat o poznání konkrétnější impulzy a intenzivnější energii, než běžně. Je to takové společné ztišení.

A'h se nakonec na chvilku odmlčí, aby se najednou mezi všemi jasně zviditelnil nějakým přírodním úkazem, spíš ovšem efektem, protože tohle by příroda sama asi nezvládla. Tímhle viditelným způsobem dává – také jako symbol – najevo svoje spojení se svým lidem.

Naï, ze všeho, co viděl, byl nejvíc nadšený mícháním mraků, jak on to nazval, neboť jednotlivé cumuly se po obloze neposouvaly

jako obvykle společně a ukázněně jedním směrem, ale každý, jak se mu zrovna zachtělo. Úžasná chvíle. Pak věříte, že je možné cokoli.

Dále zažil i půlkruh duhy vzhůru nohama, neboli otevřenými konci k nebi. A naposled několik duhových celokružných prstenců naráz.

Později mu Ie ještě vyprávěla, že jednou zažila i hranaté spektrum barev, tedy duhu, která není oblá, ale má hrany, ale to už Naï ani nepřekvapilo a nedivil se ničemu.

A to je závěr viditelné části slavnosti. Než se pak lidé v klidu začínou rozcházet, získají ještě prožitek jakési neobvykle intenzivní, povznášející vlny energie. Dar na rozloučenou. Ovšem – jaké vlastně loučení.

A potom scházejí dolů, stejně jako stékají pramínky potoků z hor, nespěchají, a ještě dlouho spolu hovoří, říkají si, odkud jsou, vyprávějí si své příběhy, zvou se na návštěvy, a jsou rádi, že jich je tolik, což v průběhu roku běžně nemohou zažít.

Nenapadne je, že je jich vlastně poměrně dost málo. Lidi z Ie'harīa ostatně nenapadne spousta jiných věcí, které lidé Země řešit musejí. Ale to je jenom dobře, a je to tak úplně v pořádku.

Tohle je tedy za celý rok jediná chvíle, kdy se mnozí přijdou ztížit na Tarroa-abah'h-nēe, a společně si znovu připomenou a uvědomí, odkud jdou a kam krácejí. Jinak toto místo během roku nikdo nenavštěvuje. Samo o sobě nepůsobí tak vlídně, jenom když je naplní mnoho desítek tisíc lidí. Je vyčleněno jenom pro Slavnost setkávání.

Co ale Naï mimořádně bedlivě od začátku sledoval, byli samozřejmě lidé, jejich chování, jednání, co a jak říkají, a snažil se porozumět vztahům, jaké mezi nimi jsou. To bylo téma na více než na jeden celý věčný život.

Už na první pohled viděl, jací lidé mohou být a jak mohou vypadat, pokud dýchají čistý vzduch, když jedí zdravé a výživné

potravin, když dobře a vydatně spí, nejlépe v noci, když atmosféra chrání planetu před pro lidi nebezpečným gama zářením, a když je čistá voda. Jak mohou kvést a být vstřícně naladěni, když žijí bez stresu, bez podezírání, bez nedůvěry a zloby.

Naï za celou dobu neviděl žádného obézního člověka, žádného invalidu, žádné patologické křivosti těla, žádná vydutá břicha, ohnutá záda, žádné obří, ani skřítčí postavy, což by samo o sobě tyto nešťastníky muselo v takové společnosti určitě znevýhodňovat. Všichni byli velmi dobře urostlí. Ano, každý trochu jinak, ale všichni dobře.

Naï napadlo, jak je zvláštní, že se tomu nediví. Ale vždyť samozřejmě, v takovém prostředí, a v takovém klimatu se lidem daří. A nejen jim.

Viděl a potkal tady tolik žen, které by se mu na už první pohled zamlouvaly, na Zemi by uvažoval snad o každé z nich. Tam ovšem takové nebyly.

Jak funguje namlouvání? Jak nevěra? Mně se líbí všechny! A po pravdě, i kluci a dospělí chlapi jsou skvělí.

Naï nemyslel, že to někdy řekne nahlas, ale když se podíval doma – ach doma, jak to hřeje – do zrcadla, ten chlápek naproti fakt není k zahoeení. Byl s tím, jak vypadá, spokojený, a Ie ani sobě tedy určitě nebude dělat ostudu. Všichni jsou tak – *echt!*

Hlavně ho zajímalo, co se stane, když se dejme tomu někomu zalíbí žena druhého, nebo když muž osloví ženu, která o něho nemá zájem. Anebo jak se má zachovat on, když mu partnerství nabídne žena, která ho nepřitahuje. A další a další ne nepodobné otázky. A co krádež, podvod, co když někdo někoho zabije, jak se to na Ie'harīa řeší?

Tady se Naï opravdu projevil jako zelenáč, a to nebyla role, na kterou byl zvyklý. Ale Ie byla vždy tolik trpělivá a k němu shovívavá. Museli si sice nejdříve dost vyjasňovat, na co se Naï vlastně

ptá, protože mnohé z toho obyvatelé Ie'harīa neznají, a nemají pro to ani výraz.

Slova, jako krádež, vražda, podvod, intriky, ani jejich slovesné tvary, a ani nevěra v jakémkoli smyslu, vůbec neexistují, a Naï to musel řešit kostrbatými opisy. Nebylo mu jasné, co se pak s takovými *hříšníky* stane. No, a výrazy jako hříšník, peklo, nebe (v náboženském slova smyslu), také ve slovníku nejsou. Tady se člověk těžko o takových věcech domluví!

„Tak mluv o věcech skutečných, Naï!“ uslyšel v sobě Ie a musel se tomu nahlas zasmát.

Často spolu sedávali na trávníku před domem a diskutovali. Nakonec sice nacházel způsob, jak přímo tato slova nepoužít a nějak je obejít, avšak nebylo to vůbec snadné a mnohokrát to ani nevedlo k úspěchu. Řekl si, že spěch asi nebude tím nejlepším pomocníkem. Ostatně spěchat není kam.

Protože mu ale role neinformovaného začátečníka neseděla, a měl proto potřebu dozvědět se co nejvíc, měli spolu stále o čem mluvit. Některé věci pak rozebírali společně a diskutovali i opakovaně. Přes nejedno neporozumění v těchto jinak veskrze příjemných rozhovorech se Naï přece jen postupně dozvídal mnohé z toho, co dosud netušil.

A s tím poznával také Ie, a to nesrovnatelně víc a hlouběji než při jiných společných činnostech. Proto jeho obdiv a úcta k ní rostly. Velmi ho přitahoval její kultivovaný projev, a hlas, který ani stínem nepřipomínal chlapa, ale ani hystericky ječící sirénu, a také rozvaha, s jakou dokázala beze známky v tu chvíli zbytečných emocí a afektu i v zaujetí argumentovat, a neubíralo jí to zároveň na jejím ženství.

Proto také věděl, že už není dítě. Nemilujte pak takovou holku!

Tak si Naï rychle doplňoval mozaiku poznání. Některé věci prostě vědět chtěl a potřeboval.

Někdy ale oba museli čelit zvláštním stavům, do kterých se Naï občas dostával zejména v prvním roce. Vracely se mu vzpomínky a myšlenky uložené do jeho nitra ještě na Zemi. Nejednou se probudil vydešený hrůzou z toho, že co právě prožívá a kde je, by mohl být jenom sen, který co nevidět skončí. To pak notnou chvíli trvalo, než ho Ie uklidnila. Někdy se to stávalo i za bílého dne, ale to byly spíš takové pozvolné depresivní vlny, když na okamžik převládly staré myšlenky nad jasnou současností. Člověk není zase tak jednoduchá bytost, a přechod, který Naï poněkud *nestandardně* absolvoval, byl, jakkoli pozitivní, také velmi zásadní a dramatický.

Mnoho důležitých souvislostí nakonec pochopil, když si uvědomil, že věci jsou vlastně většinou úplně jednoduché, jasné a mají svoji logiku.

Namlouvání. Nic jako namlouvání neexistuje. Namlouvání je pokus někoho usmlouvat, přesvědčit, ať už slovy, nebo jinými prostředky. Namlouvání je totéž, co vysílání reklamy. Tohle tady nikdo neudělá.

Osoby zadané nevysílají signály ke spojení. To znamená, že nikoho v tomto duchu neoslovují, neprovokují, nevytvářejí podhoubí pro plané naděje. Jednají tak ohleduplně, s úctou a respektem k ostatním. Tím nevznikají zbytečná nedorozumění, a je tak zamezeno jitření nepatřičných emocí.

Naopak ženy a muži, kteří jsou nezadaní a cítí, že je jejich čas a mají zájem se zadat, se projevují docela odlišně. Mluví jinak, chovají se jinak, jednají jinak, dívají se jinak, rozhodují se jinak. Ta touha z nich vyzařuje, a dokonce je nasměrována k tomu, jemuž je určena. Je to vidět, a vidět to mohou všichni. A situace je jasná. Lidé jsou velmi vnímaví a nic moc si o tom ani vysvětlovat nemusejí. Je to přirozené a jako přirozené je to také vnímáno.

Neexistuje, aby se někdo zamiloval do někoho, kdo nemá zájem, kdo je zadaný, anebo o tom vůbec neví. Neexistuje, aby muž vedle

své partnerky daroval dary určené jí ještě nějaké jiné ženě. Vyloučeno! Všechno souvisí se vším. Nebylo by to možné bez ubližování partnerovi. To nejde bez lži. Lež vede k podvodu. Podvod vede... Jasně?

Ale hlavně, na samém počátku takového chování je sama zvrácená myšlenka chtít někoho, koho nemohu mít, kdo ke mně nepatří. To je zrod ubližování vlastnímu partnerovi a v důsledku toho i sobě a okolí. A to bude sotva mít něco společného s láskou.

Takže když je na druhé straně také zájem, je hotovo. Když není, přestane ten první vysílat vlny energie zájmu, a je to zase jasné. A když nepřestane? Co to je za otázku? Tohle nejsou lidé Země! Přestane. Nikoho nepřitahuje ten, kdo neprojeví zájem. Neexistuje někoho umluvit, přesvědčit, přitlačit, nebo dokonce třeba koupit, a za peníze (mimochodem neznámý výraz) už vůbec ne, neexistuje tedy ani nic, co by bylo ekvivalentem jakékoli formy znásilnění na Zemi.

Proto se Naï sice líbí prakticky všechny ženy, ale přitahuje ho jenom Ie. Tak to funguje! Olééé!

Krádež? Nic takového není, zbytečné. Nikde nenajdete zámky proti úmyslnému vniknutí jiných než oprávněných osob (pouze bezpečnostní na ochranu před vlastními chybami). Ani ploty. Ty mají jenom optickou a okrasnou funkci.

Podvod? Zpronevěra? Ublížení na zdraví? Vražda? Vyloučeno! Nesmysl! To nikoho ani nenapadne, ani si to neumí představit. Za prvé k tomu neexistuje impuls, osobní motiv, a ani jiný důvod. Ale to za druhé je mnohem důležitější. Nikomu to nepřijde na mysl. V paměťové výbavě lidí se nic takového nenachází, nemohli to nikdy vidět ani zažít. Proto se to do jejich paměti ani nenahrálo, proto o tom nic nevědí, a proto nic z toho ani nemohou provést. Jsou to pojmy z jiného světa, Země, a oni je nerozeznávají, a tím ani neza-registrují.

Těchto věcí bylo třeba pochopit mnoho, například že lidé vůbec nemají ve zvyku připomínat druhým jejich pochybení a omyly. Budete snad kamzíkovi stále připomínat, že mu na strmém srázu kdysi uklouzla noha?

A Naï náhle ocenil poznatky uchované ještě ze Země, bez nichž by se v některých případech nepohnul. Neměl by ten správný konvertor pro výrazy a fráze, a nikdy by se odpovědí nedočkal. Na druhou stranu, možná by si takové otázky vůbec nekladl, stejně jako všichni ostatní. Drtivá logika. Tohle se mu líbí. Funguje to.

Naï odehnal předchozí myšlenky, protože mu náhle nebylo jasné a měl potřebu vědět, proč je teď doma, proč nezůstal dál na návštěvě s Ka, když je Ulleī a Ie už nemohly potřebovat ve svých holčičích záležitostech. Jenom trochu zbystřil, ale pak se mu hned vybavilo, že jej cosi přimělo se vrátit, neví už co, a tak se rozloučil, poděkoval, políbil Ie, a je tady. Už si zvykl, že se všechno nejpozději včas stejně dozví, a tak se naučil trpělivosti a odstupu. Však já na to přijdu!

Ještě na moment ho však vzpomínka vrátila k návštěvě a na chvíli před obědem. On připravoval slíbený ovocný nápoj podle svého receptu. Ovocná okořeněná směs dokázala vyburcovat trávicí enzymy, a následující jídlo tak mělo vynikající entrée.

Ostatní posedávali venku. Ulleī a Ie v části zahrady se stromy vybavené pohodlným, přírodně vyvedeným nábytkem, pokračovaly v debatě. Ka, šest stop urostlý živel, s rameny a šíjí plavce vzdáleně připomínajícími rejnoka nebo mantu, pohodlně zasazen v pro něho zvlášť vyrobené, velké houpačce ve stylu historické lodi, je s nadhledem a jakoby jen po očku sledoval.

„A je to tak, jak sis přála?“ chtěla se Ulleī ujistit a využít okamžiku, kdy Naï není v doslechu.

Ie nezaváhala ani na okamžik.

„Je. Vlastně – není. Je to daleko...” hledala vhodná slova, „daleko bohatší, květnatější, smysluplnější.”

Jak se slyšela, pousmála se tomu, a dodala: „Já vím, zní to trochu divně, ale já to teď neumím říct líp.”

„Ne, to nic,” přichvátla chápavě Ulleī, „možná ti i rozumím. Zajímá mě, čím tě Nai-me'h nejvíc přitahuje, co tě nejvíc bere. Víím, je to asi složité, je toho zřejmě víc a je to určitě směsice důvodů. Ale kdyby sis měla vybrat jenom jeden, nejsilnější, co by tě napadlo první? Vlastně mě zajímá, čeho sis všimla na první pohled.”

Ie se usmála trochu jako liška, co právě doběhla svoji kořist, ale Ulleī dotírala.

„No táák, Ieé, naplň sluch můj..., a odposlechy přítele Ka.”

„Ty... ucho... tvé!” pohodila Ie před Ulleī. Ale přece jen už uvažovala o slovech pro odpověď.

„Moje krásná poetka Ulleī chce zkrátka vědět, co na tom chlapovi vlastně vidíš, kdybys tomu nerozuměla,” vložil se do toho s kořeněným úsměvem Ka.

„To je těžké takhle narychlo zvolit a výstižně popsat.”

„Jo jo, je to těžké, to ano, určitě,” přizvukovali a pokyvovali s exponovaným zaujetím hostitelé.

„Možná to není pohled, to první. Protože co mě teď tak narychlo napadá, je snad... vůně.”

„Hm, vůně?”

„Jo. Pro mě je aroma člověka důležité. Daleko důležitější než to, co vidím.”

„A...?”

„A vidím dobře.”

„Néé, to nechci slyšet!”

„Tak co, a...?”

„Ie,” nasadila znaleckým tónem Ulleī, „myslím, že tě trochu znám.”

„Jó, trochu tě zná,” přiklepl Ka, na jehož vkus se to moc táhlo.

„A...?“ vrátila teď zase Ie.

„Myslím, že mi to chceš říct.“

„Potvoro!“ zahrozila jako malá šelma Ie, „nemám tě zase tolik ráda!“

„Chápu, nemáš mě tolik ráda. Tak dál,“ sunula Ulleī paličatě výslech.

Ie se na chvílku zamyslela, aby tedy naplnila *slechy a odposlechy* důvěrných přátel, před kterými by to konečně stejně nezatajila.

„Naī...“ začala velmi zvolna, „Naī voní jako voda. Jako voda, prosvětlená sluncem. Když stojí za mnou a obejmě mě, vezmu ho za ruku a přivoním kousek nad jeho zápěstím. Zavřu oči, přitisknu se k jeho rameni. Je to vůně slunného, pozdně odpoledního až podvečerního vlahého dne. Den se zklidňuje, většinu své práce má už za sebou. Jeho dech je pravidelnější a pokojnější, začíná odpočívat. Je to vůně přírody, čisté, zdravé, ryzí, žijící, životadárné přírody.“

Na chvílku se odmlčela, aby se ještě víc do té představy ponořila.

„A když ji cítím a vnímám, točí se se mnou celý svět. Jsem na jednu úplně bezbranná. Ale jistá. A vděčná. A naplněná. V jeho náručí. Udělala bych pro něho cokoli. Šla bych s ním, kam by chtěl.“

Ulleī zůstala chvíli jako přimrazená. Takovou otevřenost přece jen nečekala. S malinko nepřítomným pohledem, někam skrz Ie, se ale za okamžik vzpamatovala, a pozorně váže slova, je předala polohlasem:

„Ale jo, Ie, to je dokonalé. – Děkuju ti. – – Děkujeme.“

A s tím *děkujeme* se otočila na Ka. Zvedla se, popošla k jeho *korábu*, rázně houpání zastavila, a tak přívětivě, jak jen nejlépe dokázala, uchopila jeho pravou ruku a políbila ho do dlaně.

Teď zase malinko zamrzl on. Jenže přátelé, Ka je živočich plný síly, rozhodnosti a rozvahy, které si přinesl z hlubin vodního světa, a tvor chlapské srdatosti. A na Ulleī nedá dopustit! Obratně, aniž stačila pustit jeho ruku, uchopil obě její, a vrátil jí zvolna polibek do obou dlaní.

Jaká moudrá Ulleī, pomyslela si v tu chvíli Ie.

„Můžete mi někdo s tím pomoci, nepoberu to,“ volá hlas z domu, „třeba nějaký dobrovolník – vážený pan Ka-rrīa-ko.“

Naï má nápoje hotové a připravené, ale podařilo se mu je naaranžovat tak, že by sám svoji práci transportem poničil. S Ka tedy sklenice s barevnými tekutinami společně naservírovali.

„Co v tom je?“ trochu vyděšeně se otázala Ulleī.

„Neboj se,“ uklidňovala ji Ie, „vyzkoušela jsem. Naï tohle umí.“

Ka a Ulleī opatrně smočili jazyk v nápoji pro ně neobvyklých barev. Naï je obarvil každému jiným odstínem.

„To se musíte pořádně napít, jinak obědu nepřipravíte tu správnou cestu,“ instruoval je Naï.

„Díky bratře, otče, synku, kamaráde, sousede, příteli – a rovněž vážený pane Naï-me'hu,“ zahrál *ovlivněnost* nápojem Ka, „ale já se mám opravdu rád. A kromě toho mé silnice pro potravu jsou excelentně zajeté.“

„No já tě mám taky rád!“

„V tom případě... ale jo, něco na tom je,“ ještě dodal, když natáhl větší doušek.

Všichni ochutnali.

„Naï, my jsme tady před chvílkou mluvili o tom, jak se vám s Ie daří a tak. Představ si, že nám prozradila, sama a bez nějakého vynucování, co ji na tobě přitahuje. Zajímá tě to? Řekneš nám to taky?“ navázala Ulleī.

„Už zase!“ zabědoval Ka.

„Co, co mám říct taky, proč mě Ie chce?“

„Šprýmaři, ty přece víš, co myslím. Co tebe táhne k Ie, co se ti na ní nejvíc líbí, bez čeho bys nechtěl, aby byla.“

„A pak vám všem poví vážený pan Ka-rrīa-ko, proč nemůže být bez téhle své houpací lodě,“ objasnil Ka a poplácal své milované sedátko.

„Nechtěl bych, aby byla bez sebe. A beze mě.“

„Naï!“ vytáhla Ulleï pohled hodící se spíš do divočiny. *Pubertální chlapi!*

Naï se zahleděl Ie do očí. Opětuje jeho pohled, lehce se usmívá, a nedá na sobě nic znát.

Teď mi nepomůže. Hmm...

„No, ženy, co to po mně chcete! Tak ano, vy jste uzpůsobené na takovéhle diskuze, my jsme zase dobří v něčem jiném. Tak si ponechme, co naše jest, a my s Ka snad půjdeme připravit jídlo.“

„Ty nejsi *způsobilý* k takové diskuzi, Naï?“ pronesla se strojenou pregnantností Ulleï.

Naï nechtěl, aby to vypadalo, že uhýbá s odpovědí. Možná by to nakonec vyvolalo daleko víc a kdoví – mohlo by se stát – i nepříjemných otázek, a na to nebyl připravený ani naladěný. A v situaci sílicího ataku hladu se do takových sáhodlouhých debat ani nechtěl pouštět. Dejte bříšku napapat, a uvidíme! Holky.

„To víš, že vím, co myslíš. Ale potřebuju získat čas.“

Čas nepotřeboval vůbec. Naï docela přesně ví, co všechno a jak jej k Ie přitahuje, čím je ona pro něho krásná, půvabná a nezaměnitelná. Do knihy by to nevtěsnil. Tak vybere něco ne zas tak intimního, a přitom něco, co je stejně zřetelné, a co by časem stejně neutajil. Znovu očima uchopil svoji ženu.

„K Ie mě přitahuje její aura. Co všechno to znamená, nemůžu pro nedostatek času – a hlad, usmál se – rozebírat, tak zmíním její hmatatelnou část,“ a obrátil se zpět na Ulleï a na Ka.

„No vida,“ ožila Ulleï, „to bude celé podobně akademické?“

Hod'te ji do studené vody a držte chvíli pod hladinou!

„Je to vůně. Vůně naplněná čistotou. Čistotou vypraného bílého ložního prádla, jež vysušovalo slunce a provál vítr. Ie voní po konejšívě náruči ženy. Voní vlhkostí umytých vlasů. Voní čistotou mýdla, a čistotou duše. Voní domovem.“

„Parfém?“

„O tom se až skoro bojím něco říct,“ zabrzdil až trochu stydlivě Naï.

„Protože když si to představím...

Decentní, průzračný, a jen tu, a zase tam, a jenom někdy. Rozhodně není agresivní. Cítím v něm toleranci, nic si nevynucuje. Jenom jednoduše je, a trpělivě čeká, uvidíme, pacholku! Tou svojí pravou, nemarkýrovanou a nijak neinzerovanou vlastní vnitřní hodnotou, je schopen nakonec přimět i kámen, aby se rozlomil. Je nekompromisně omamný. Jeho účinek vnímám jako drtivý a neodvratný, moje snaha se mu postavit se zdá být marná. Je to asi tak, že pak je schopen přimět mě pro jeho nositelku udělat cokoli.“

A opět se zahleděl Ie do očí.

Dlaní ruky si zakrývala tvář až po oči, jako když nás náhle zaskočí naše pocity a nechceme, aby si toho někdo všiml. Ale oči, ty její nádherné oči, ty nic nezakryjí. Začaly právě koulet slzy.

To bylo moc i na Ulleï, která se už před tím tak tak udržela, a svému pohnutí dál nedokázala bránit. Vlhkýma očima na sebe hleděly, jakoby potřebovaly vzájemnou podporu.

Naï teď v tom trochu plaval a raději by nebyl vůbec vidět, tak aspoň nedělal nic. Snad jsem to nepřehnal...

Ka vystoupil ze své houpací lodě, a aby se vyhnul důsledkům té pohnuté scény a udělal pro svět taky něco užitečného, vzpřímil se jako kapitán na můstku, a svému mužstvu jasně zahlásil: „Jde se dělat oběd.“

Mezek! Ale má pravdu. Poradil si.

„Jdu s tebou, kapitáne,“ vyškrábal se na palubu na poslední chvíli Naï a zachránil se tak před jistým utonutím.

Naï se zvedl z lehátka, lépe řečeno, zmínkou o jídle se mu připomněl hlad. Zašel do domu, aby si něco k jídlu připravil. Slunce bylo už docela nízko a vrhalo své paprsky do otevřené haly. Působilo to tak pokojně. Kdypak asi přijde?

Tak proto jsem tady! Možná tomu nerozumím úplně, ale pravda je, že tohle jsem si prožil kompletně až tady, tam to přelétlo moc rychle. A možná, že pro tu chvíli jsem řekl až moc, a ten okamžik by více neunesl. Možná. Ale co, jsem jenom chlap, tohle ovládají spíš holky.

Jak se mu tak neuspořádaně honí myšlenky hlavou, a sem tam se mu k nim připlete kousek něčeho z minula, došlo mu, že kdyby tohle všechno slyšel někdo v prostředí té cynismem a citovou otupělostí prorostlé společnosti na Zemi, nutně by si musel myslet, že je to jako z červené knihovny, anebo že je to jako z nějakého přitroublého romantického televizního seriálu.

Naï takovým zdrojům také rozhodně nikdy neholdoval, dokonce ho téměř dráždily. Ale je nutné rozlišovat. Tady a teď se to opravdu děje, žádné iluzorní výmysly, nad tím se tu nikdo nepozastaví, tady to zní úplně přirozeně. Na Ie'harīa to prostě tak je. A navíc, s Ie nikde takové věci na veřejnosti nevykládají, dnes u jejich nejlepších přátel to byla výjimka.

Protože oběd byl bohatý, a – Ka: vy-ni-ka-jí-cí! –, měl chuť jenom na malou miskou čerstvé zeleniny. Ie se starala o to, aby jí v domě bylo stále dost k okamžité spotřebě. Vybral tři čtyři druhy, které mu chuťově k sobě šly, a jen pár kousků, sedl si před dům na místo, kde obvykle vysedávají s Ie, a chroupal si večeri.

Jakmile dojedl, rozhodl se večerní hygienu spojit s trochou pohybu – dnes se jen válel – a s přírodní vodou. V koupelně sebral čistou osušku, mmm, ta voní, vždycky si ji dá k nosu a natáhne do sebe vůni domova. Do pletené tašky naskládal čisté oblečení, tašku přes rameno, a vydal se k řece. Tu jednu míli střídal běh s chůzí, nepotřeboval hubnout, ani se zahřát, ani být in, jenom se mu tak chtělo. Na břehu mají s Ie svoje útulné místočko ukryté stromy, s nevelkou travnatou plochou, kam nikdo běžně nepřejde. Tahle část zátoky zůstává obvykle jenom pro ně, protože město, kde žije

asi 18 000 lidí a kam také Naï a Ie přináleží, je necelé tři míle dolů po proudu.

To město nese jméno Voai·ennuo·tarroa, to znamená něco jako, *město mladších a nespoutanějších lidí*, a to je to místo, které je na Ie'harīa pro něho domovské.

Shodil ze sebe všechno a rozčeřil poklidnou večerní hladinu. Slunce se vznáší těsně nad hladinou, a je veliké a zlaté, a úchvatně oslňuje. Stačí uplavat čtvrtku tam a zpět, omýt se v místech, kam voda sama nemůže, a hygiena je komplet. Mýdlo do přírodní vody nesmí, ale i v koupelně ho používají jenom velmi zřídka. Jen při větším znečištění, nebo mastnotě, ale i tak s ohledem na ochranu pleti. Kdo by to byl řekl, že člověk je po přírodní koupeli tak čistý, a dokonce voní! Ale je to tak.

Zpátky domů pak jde už krokem. Nespěchá. Slunce v zádech nad řekou zapadá, ptáci už téměř ztichli, a ve vzduchu teď ještě víc zavoněl nedaleký les. Do konce dne schází skoro už jenom šestina a poměrně rychle se stmívá.

Když procházel širokým průchodem mezi nízkými keříky na trávník před domem, aby na venkovní sušák mající své pevné místo po jeho pravém boku pověsil schnout mokrou osušku, vyšla mu z haly ven naproti Ie.

„Naï, kde jsi tak dlouho...?“

Chtěl říct něco jako, já? já jsem pořád tady, jenom jsem odskočil k řece, ale kde ty jsi takovou dobu? Namísto toho pustil tašku s oblečením, pohladil Ie po tváři, dal jí pusu na přivítanou, a pak ji obejmul.

„Byl jsem u řeky. To je dobře, že jsi tady, chybělas mi.“

Trochu se zachvěla, a ještě víc přitiskla.

„Ty mně taky, a jak! – – Nepouštěj mě ještě!“

Naï se po chvíli trochu odtáhl, aby se jí podíval do očí.

„Tobě zase něco spadlo do oka?“ poškádlil ji, protože se mu zdálo, že je má vlhké.

„Jó, a nejde to vyndat,“ taky se jí do toho namíchal smích.

„Zavři je.“

Vzal její hlavu do dlaní a pomalu ji políbil na jedno a pak na druhé víčko.

Vešli dovnitř. Hala aktivovala světlo. Venku už byla skoro tma.

„Jedla jsi něco? Mám ti něco udělat?“

Zatímco si utírala oči, stál opřený o kraj stolu, kam pro ni něco připravil.

„Postarali se o mě. Pořád jsme s Ulleí povídaly a povídaly, a pak byl najednou večer. Uteklo to. Dali mi najíst, než jsem šla. Už nebudu.“

Ie se chystala do koupelny, že si odpočine v napuštěné vaně, ale jak se rozsvítilo a popošla dál, teprve teď si všimla, že na stole je kytkka ve váze a o ni opřená obálka.

„To je pro mě?“ uchopila obálku s nadepsaným svým jménem.

„Kdo mi píše?“

Naï vytáhl pohled, děláš si ze mě legraci, nemá to přece pečeť Doručovací služby.

Ie trochu zjihla.

„To je od tebe?“ zeptala se způsobem, který ovládají jenom děti a ženy, když na okamžik natlačí partnera do role táty, a kterému chlap sotva může odolat.

Přikývl.

„Vezmu si to s sebou,“ vzala župan a spěchala do koupelny, „a kytkka je taky nádherná. Děkuju.“

„Počkej Ie, než se mi utopíš ve vaně, máš zítra službu?“

„Pozítří, třetí šestina.“

Naï a Ie, stejně jako mnoho dalších obyvatel Voai-ennuo-tarroa, pomáhají provozu společenství službami v kontrolních centrech pro různá zajišťující odvětví. Naï v CDK (Centru dohledu a kontroly) Střediska energetiky, Ie zase ve velínu CDK Střediska oděvů a bytového textilu. Obvyklá služba trvá jednu šestinu dne (4 ho-

diny a 20 minut pozemského času), a koná se v dohodnutých termínech, zejména ve třetí a čtvrté šestině, specialisté pak i v páté a šesté. Služeb nebylo třeba mnoho, proto nebyl problém je obsadit ochotnými lidmi, kteří zrovna neměli nic jiného na práci. Přirozeně všichni ke svým činnostem museli být předem vyškoleni a připraveni. Služba je zásadně dobrovolná.

Naï přešel z haly ložnicí do parku za domem, kde počká, než se Ie vykoupe. Usedl na lavičku, což je veliký, podél rozpůlený kmen, a jen trochu upravený, aby jeho plocha byla hladší a nezatrhlávala oblečení. Nasál vlhký vzduch a pozoruje přitom oblohu a hvězdy.

Ačkoli nikdy nebyl žádný znalec hvězd a jejich vzájemná poloha ho nikdy nezajímala, přece si z minulosti názvy nějakých souhvězdí ještě vybavuje. Někaký ten Orion, Velký a Malý vůz, Jižní kříž, ale to je tak všechno.

Tady nic takového nemohl objevit. Bylo to tak stejné, a zároveň tak jiné. Ten zvláštní pocit, jak je člověk malý, ale přitom ne zase tolik, aby nebyl dost důležitý, ten je úplně stejný. Ale určitě jsou tyhle hvězdy po nebi rozházené jinak. Asi je vidíme z úplně jiného úhlu. Nebo jsou to jiné hvězdy?

Jejda! A ještě něco. Kdepak je měsíc? Je jasná obloha, tak by měl být vidět. Ale žádný měsíc tu není. O to víc svítí hvězdy. Přesto noci nejsou tolik tmavé, jaké se mu zdály být dřív. Takže vlastně ta noční svítlna tady není ani kvůli světlu potřeba. Jenže to asi znamená, že tenhle svět je úplně na jiné adrese než Země.

Ale pak je tu ještě otázka slunce. Jestliže nevidím měsíc, jsme tedy jinde? Máme-li ale stejné slunce, musíme být uvnitř stejné sluneční soustavy společně s Venuší, Zemí, Marsem, Saturnem a dalšími. To by ale pak Ie'harĩa musela být ze Země vidět, astronomové by ji jistě v nějakém dalekohledu objevili. Ale nepamatuju si, že by se tak stalo. Pak zbývá možnost, že jsme v úplně jiné *sluneční* soustavě, a to, co nás hřeje, bude potom jiné slunce obdobných parametrů. Anebo ještě jinak, jsme v jiném časoprostoru, a pak se pře-

stávám snažit. Eh, nerozumím tomu! Jako laik tyhle informace bez problémů oželím. Nechat vesmírnou geometrii koňovi mu nedalo žádnou práci. Některá poznání si odpustil docela rád a s úlevou.

Po notné době Ie v lehce modrém županu potichu vstoupila do ložnice. Za ní postupně zhasela světla, jenom to jedno malé, zabudované v zadní desce postele, tlumeně drží stráž, než se oba uvelebí k spánku.

Naï přivřel dveře do parku, ale tak, aby do místnosti stále mohl proudit čerstvý vzduch.

„Naï,“ dosedla na postel a nezadržitelně zívla, „padla na mě hrozná mrákota, pojď mi dát *hubu*, nebo ti usnu. – Nebo ti uschnu.“

Roztomilá holka!

Uchopil ji lehce pod šíjí, dal jí *velkou hubičku*, přitiskl svoji tvář na její a na chvílku zabořil nos do jejích vlasů.

Mmm, ta zas neskutečně voní!

„Měj klidnou noc, Ie,“ popřál jí potichu, ale ona neodpověděla. Usnula snad už v jeho náruči. Zašel pro čistý ručník, přeložil jej napůl a pokryl jím polštář. Ie měla ještě dost vlhké vlasy. Pak ji opatrně vyvlékl ze županu, uložil, a přikryl. Ještě si ukradl kousek její vůně polibkem do vlasů.

Ale to už ona sotva mohla vnímat, neboť dozajista pokračovala ve zpěvném dvojhlasu dívčího klábosení, kdy s Ulleï určitě znovu probírají věci nesmírné důležitosti. Ale i kdyby byly jinak úplně bezvýznamné a nesloužily pro nic jiného, tak proto, že dvě nádherné bytosti to naplnilo radostí, spokojeností, pocitem sounáležitosti, a prožily zase jeden opravdovým životem naplněný den.

Naï si ještě vyčistil zuby. V koupelně zahlédl *jeho* dopis. Je venku z obálky, četla ho, asi ho tu zapomněla. A pak už se svlékl a potichu se uložil vedle Ie. Mávnutím ruky dal pokyn poslednímu strážnému světélku, že už taky klidně může jít.

Další světlý den. Už jich prožil víc než třináct set, a může se pokojně těšit na další. Bez nejistoty a bez obav, co bude dál. Žádný stres. Tehdy na Zemi byly dny tak, tak strašně tmavé! Opravdu *údolí šeré smrti*.^[61]

I ten nejslunnější letní den byl jenom stínem světla, kterým je naplněn každický den na Ie'harīa, a to tady dny nejsou zdaleka tak palčivě horké a slunce tak ostré.

Co přinese nový úsvit? Doufám, že věčnost nebude moc krátká, spřádá si Naï.

Na Zemi se čas táhl, bylo to často až k neunesení. Nejhorší byly *ty* letní měsíce a *ty* Vánoce, tak ho hnál, aby už bylo po všem. Tady by ho nejraději zastavil. Ale vlastně – vždyť on ve skutečnosti stojí! Zlomky dne, pomocí nichž se orientujeme, jsou jenom naše organizační pomůcka. Klávesy na klaviatuře piana.

A ten stále přítomný klid a smír, absence strachu, a pohled do dnů a let příštích, plný radostného očekávání (co nám zase A'h nachystá, usmál se), to je důvod, proč jsou všichni tak zdraví, proč jejich těla tak revitalizují, a proč jim život tak náramně svědčí.

A pak už stačilo pozměnit jenom jeden jediný gen, a – kde jsi ty, s tím stornem, tak předčasným, tak záhy?^[62] Jak nepřírozené to bylo! Sotva se narodíte, abyste zas šli. Tak potom k čemu to všechno...!

Děkuju, A'hu, tohle ti nikdy nezapomenu! Neboť paměť mi teď už taky funguje dobře...

Z parku za domem i ze vzdálenějších travin sem doléhá zvuk komorního nokturna v podání suity cvrčků. Zaposlouchal se. Vedle sebe vnímá tichý, pravidelný dech svojí ženy, a to je vše, co ještě ke svému dnešnímu naplnění potřebuje.

Ještě ani nezačalo svítat, když se Naï nečekaně odpočatý probudil. Vstal. Nevěděl, jaká je doba, ale protože byla ještě tma, neakti-

voval žádné světlo, jenom použil ruční svítilničku, kterou má v nočním stolku pro případ potřeby. Ie spokojeně oddychovala.

Přešel do haly, potichu za sebou zatáhl posuvné dveře, aby ji nevbudil. Rozsvítil si až v koupelně, to stačilo i pro osvětlení části haly. Zamžoural na dīivī, bylo něco po jedné pětině.^[63]

Co se děje? Vzpomněl si, jak se mu často na Zemi stávalo, že nemohl usnout nebo dospat, ale to se dělo, když se mozek nemohl dost uklidnit, anebo něco zpracovat, tak proti odpočinku zaprotestoval. Ještě není čas! Nebo pak taky ještě při výraznějších atmosférických změnách. Tady se mu to ale nikdy nestalo. Spával jak batole.

Nechtěl se tak neobvykle čerstvý povalovat v posteli, stejně by neusnul. V koupelně tedy provedl nezbytnou ranní hygienu a napil se trochu slabé ovocné šťávy, kterou si nechávají připravenou na lince kuchyňského sektoru v hale. Potichu vklouzl zpátky do ložnice pro oblečení. Žádný pohyb, nic. Klid.

Vrátil se do haly, aby se oblékl. Raději víc než jindy, protože takhle brzo ráno bylo mnohem chladněji. Půda není od slunce za celý den tolik rozpálená a nenakumuluje tolik tepla. A navíc je tu daleko vlhčí vzduch.

Naï vyšel před dům na rosou zvlhlý trávník, a jako včera večer se rozhlédl po obloze a hvězdách. Ještě nezačalo svítat, ale bylo vidět o poznání líp, jak odpočaté oči po noci zase nabraly na citlivosti. Ty stovky a tisíce malých vzdálených lampiček – no tedy na čtení by to nebylo – osvětlují krajinu tak, že by se v ní člověk mohl docela dobře vyznat. Taková měkká tma, řekl by Naï. A zase, ten vzduch, ta vůně... Někteří ptáci asi nemohou dospat, anebo to spíš nemají v popisu práce, a začínají prozpěvovat. Zatím ojedinele, avšak jejich sóla jsou tím zřetelnější.

Rozhodl se, že si udělá malou procházku. Jenom takovou krátkou. Kolem trávníků, parků a v nejbližším okolí, okolo jejich a sousedního stavení.

Sousedé mají právě dostavený, asi tak dvakrát rozlehlejší přízemní dům, zhruba čtvrt míle směrem proti proudu Rrĩa-nēe. Velká většina staveb na Voāi-ennuo-tarroa je přízemních, a to i když zde přebývají lidé volnějšího ražení, tedy ne tak těsně sepnatí s přírodou, jako je tomu na Voāi-natu-tarroa (*město lidí bližších přírodě*). Jenom přízemí, a pak prostory pod střechou. V patrových budovách lidé nebydlí, slouží pouze jako CDK. I tak jsou v nich maximálně tři, nanejvýš čtyři podlaží, zato jsou tyto stavby dost rozlehlé. Těchto objektů je ale opravdu málo.

Postavili ho minulý rok ve velmi krátké době za pomoci mnoha dobrovolníků, Naï a Ie se také párkrát přidali. Stavení pro čtyři až šest lidí stojí jenom malý kousek od lesa, či spíš před ním, při pohledu od řeky. Nechali si dost veliký prostor na park a trávníky kolem domu. A teprve nějakých dvě stě yardů před domem vede hlavní cesta. Pak aleje stromů, a cestičky a vyšlapané pěšiny k řece. Jsou tam moc hezké procházky.

Dalších několik obydlí je ještě nějaké dvě míle dál proti proudu. Jsou tu nádherná místa k žití, na rozhraní hustší zástavby na Voāi-ennuo-tarroa a prakticky panenské přírody, protože tu tady nikdo nedevastuje. Zdejšími obyvatelům je tak dostupná jak společnost lidí z blízkého města, tak i příjemné soukromí v jeho poměrně blízkém sousedství. Ie si uměla vybrat místočko!

Protože ale byla přece jen ještě tma, a na dobrodružnou výpravu mokrou travou a pod stromy neměl náladu, vyšel na hlavní cestu a volnou chůzí se vydal směrem k lesu, k sousednímu stavení. Ta čtvrt míle bude tak akorát.

Nestávalo se zase tak často, aby dva dny po sobě měl tolik prostoru na přemýšlení o samotě. Včera celé odpoledne, a dnes, ještě

ani den pořádně nezačal, je to tady zas. Copak já teď potřebuju něco řešit? Mám snad nějaké zvláštní otázky, které zrovna teď vyžadují být zodpovězeny?

Na nic takového nepřišel.

Zpozoroval první známky svítání. Ani tohle neměl příležitost vidat často. Vlastně – mohl by, kdyby chtěl, ale spalo se mu tak dobře, a říkal si, že se příležitost určitě někdy najde, že to nakonec vždy raději zaspal. Přece tu nejsem pro tohle svítání...

Pomalu došel téměř až k sousednímu stavení, k trávníkům, jež u hlavní cesty ohraničuje přírodní keřový plot. Na chvilku, kdoví proč, se zastavil. Chvilku se rozhlížel po krajině a kolem sebe, pohlédl také na oblohu.

Zadíval se zpět směrem, odkud přišel. V dálce nad řekou jako protihráč obloze hlídkovala světla Voaï-ennuo-tarroa, a odrážela se také od hladiny Rria-nēe. Tisíce svíček. Napravo táhlý svah s rozsáhlým ovocným sadem. Tam někde pod ním jeho dům.

Něco zpozoroval.

Průhledem mezi kopcem s ovocnými stromy a alejemi po levé straně hlavní cesty, prakticky přesně ve směru, kterým cesta vede, se na obzoru v jednom místě začíná něco dít. Naï se trochu posunul, aby mu v úhlu výhledu nic nepřekáželo. Tak, teď má obraz dokonalý.

Na obzoru, v hledáčku vytvořeném přírodními tvary, a cestou jako osou, se rodí cosi kouzelného. Slunce domáhající se svého východu naléhá na tmou nocí. Jdi už!

Není to trochu brzy? Zdálo se mu, že na svítání je čas tak nejméně ještě dvacetinu.

Chvilí výjev pozorně a upřeně sleduje.

To je... No jo! Z jiného místa by to takhle nebylo možné vidět. Fascinující scénérie rodícího se přírodního reflektoru pod kupolí před malým okamžikem ještě nočního nebe, a...

Lidičky, to je nádhera! Tohle není jenom takové nějaké svítání!

Jak hvězdná tma postupně světlá, hvězdy jedna po druhé ustupují a mizí. Zato horizont přírody nabývá konkrétních obrysů a tvarů. Jde to pomalu, velice pomalu, ale nezastavitelně, a ten pohyb je možné sledovat. Naï stojí bez hnutí a nemůže oči odtrhnout od toho zjevení.

A najednou je mu to celé nějaké povědomé. Nejdřív tma, a pak to připlouvající světlo. Co mu to jenom připomíná? Stále jako přikovaný na místě, táhne ho snaha přijít na to, co za tím je. Uvědomuje si, že obraz jako takový nikdy neviděl, ale má zřetelný pocit, že to, co v něm vyvolává, co symbolizuje a co představuje, zná určitě velmi důvěrně.

Náhle má dojem, že do tohoto kouzelného přírodního divadla (ano, divadla), mu začíná z ticha pomalu vystupovat známý akord. A zesiluje. Blíží se. Něco se blíží, jakoby to přilétalo. Odjinud. Možná z jiné planety. Už je to skoro tady. Ještě chvilku. –

Ale to je – to je přece souzvuk, na kterém připlouvá – Tell Me Way!

No ano! Připomíná mi to scénickou úpravu téhle písničky.

Za úplné tmy se z dálky začne pomalu vynořovat a přibližovat uhrančivá vlna pětizvuku spolu s dalšími zvukovými efekty, jež společně navozují dojem letu prostorem. Zvuk sílí, blíží se, přilétá. Když dorazí až k divákovi, přistane a ztichne. Chvilku nic. Náhle tmu rozlomí zlatavé bodové světlo, slunce jeviště, a v jeho kuželu je vidět zpěvák u klavíru. Kolem dokola obklopeni tmou. Jenom sólista a hudebního nástroj zavěšení v prostoru září jako těleso na cestě tmavým, nekonečným vesmírem. Teď právě si udělalo zastávku. Chce něco říct. Má nějaké poselství. Asi.

Po chvilce ticha začnou spolu. Klavír v bílém, zpěvák v černém. Tak obyčejně, tak jednoduše. Je to průzračné a prosté, nic nechybí, nic není navíc. A ptají se, *Tell me why I love you... and more?*

Skladba se teď po létech vynořuje a celá se mu přehrává. Zatímco slunce nad obzorem pomalu rozsvěcuje nový den. Zavře oči.

Nepotřebuje už vidět víc, to nejhezčí už bylo. A jak stojí stále na stejném místě, nechává ji v sobě hrát a pak doznít. Zní to tak stejně, a tak jinak! Pak poselství zpěváka a klavíru končí. Návštěva odlétá, a zase pokračuje v cestě do tmavé, nenávratné dálky. Reflektor zhasne.

Otočil se, aby došel ke dvěma lavičkám u plůtku trávníků připraveným pro ty, kteří si po cestě chtějí chvilku oddechnout. Na jednu usedá, udělá si pohodlí, a v přesvědčení, že ranní kulturní program je u konce, se několikrát zhluboka nadechne čerstvého vzduchu. Protože scéna před okamžikem mu do jisté míry způsobila kyslíkový dluh, když se mu dech párkrát doslova zastavil.

Trochu se zklidní, a za chvíli se pomalu vrátí domů. Ie bude ještě asi spát. Ale je tam, spokojená, doma... Ó, A'hu, jak ti za to všechno jenom poděkuju!

Naï si dal hlavu do dlaní a zavřel oči, aby vynuloval to jasné sluneční světlo, do něhož tak upřeně a fascinovaně ještě před okamžikem zíral.

„Naï?“

Trhl sebou. Nebyl zas tak dezorientovaný, aby se začal ohlížet, kdo že to na něho volá.

Abah'h!

Copak se asi stalo? To oslovení zdaleka neznělo tak všedně jako jindy. Bylo to vážnější, tedy jak to tak vidím, dnes asi rozhodně nebude humor, který A'h tak umí. Naï blesklo, jak v minulosti, když ho někdo takhle překvapil, ihned ho napadlo, co se zase děje, co mu zase jako obvykle budou vyčítat, nebo ho kárat, jaký průšvih je znova na obzoru. Už od dětství. Proto se překvapením snažil vyhubat, jak to šlo. Děsila ho.

Ale to teď nehrozí. Strach určitě nemá. Není důvod k jakýmkoli obavám.

„Naï,“ počkal A'h, než si to Naï porovná v hlavě.

„Tak už víš, proč?“

Naï-me'h si teď hned nebyl jist, k čemu se to *proč* váže. Jestli k textu písničky, to by mohlo být, anebo snad k tomu, že ho A'h vytáhl takhle brzo z postele, byť ano, podívaná to byla úchvatná.

„Už víš, proč tě miluji, a ještě daleko, daleko víc?“

Já jsem tušil, že to nebude jen tak. Jsem vůbec na takovouhle debatu připravený? Naï nevěděl dost dobře, jak na to reagovat, a v takových situacích raději mlčí, neboť to je to nejlepší, co se dá udělat. Takhle přímo a naživo položená otázka ho zaskočila, a nadto si až teď uvědomuje, že mu ji A'h zcela nečekaně obrací. Ta přece byla určena jemu! A teď chce on, abych mu já řekl, proč mě miluje...?

Pfff! Co na to říct...

Neví.

Pojednou Naï zčistajasna pocítil únavu, tak náhle, jakoby na něho padla deka. Ale co, nikam nespěchá. Opřel se tedy o opěradlo lavičky, aby si udělal větší pohodlí. Pokochá se pohledem na oblohu, která se zrovna už začíná zabarvovat. Ostatně, i na tohle se hezky kouká.

Vyhlídka mu nebyla dopřána.

„Naï, pojd' za mnou!“

Ale! Tak tohle slyší poprvé v životě nějak úplně jinak. Ten pokyn se ozval natolik blízko a zřetelně, jakoby ho vyslovil někdo těsně vedle něho. A'h, o tom není pochyb!

Ale...a pozor... ale ne! Úúúúh! Změna nebude na vysílači... --

Já – ne-jsem... nejsem... na ze-mi!

Snaží se zorientovat.

Ajaj, už to vidím!

Já sedím támhle dole, ale jsem tady!

Naï roztomile vrávorá v prostoru vedle samotného A'ha, ale neví to. Ani ve své čistě duchovní podobě ho nemůže vidět, a to abah'hovo nad nebe jasnější slovo nepovažoval za takové znamení, aby to hned mohl tak posoudit a přijmout. Jenom malý moment mu trvalo, než si uvědomil, že je ve skutečnosti stabilní a v prostoru visí

pevně. To setrvačnost logiky mozku a pocity, ty ho klamou, když je tak náhle nelimituje hmotnost těla.

„Kam za tebou?“ odvážil se konečně.

„*Ideme* k tobě domů, pozveš mě?“

Má ze mě legraci...?!

Avšak jakmile pomyslel na svůj domov, na Ie, a na park, a že tam mají být, tak...

Tak tam ihned byl. Okamžitě!

Vždyť je to čtvrt míle! No to je... Já jsem... hehé, jsem mistrem vesmíru na hladkou čtvrtku! V čase jedna k nekonečnu! Jakmile se Naï aspoň trochu v prostoru pocity ukotvil a upevnil a nabyl jistoty, projevila se jeho dětská hravost a otevřenost.

Takové vtípky v tak neuvěřitelně nové situaci by si nikdy nemohl dovolit jako malý kluk v domě svých rodičů. Ale ve společnosti dobrého a spravedlivého A'ha...

Naï nyní vidí svůj domov z místa asi tři yardy nad zemí. Rozhodně to není stejné. Jsou to pro něho důvěrně známá místa, ale není to totéž. Vidí ty samé věci, ale nějak odlišně. Stěny jsou průhledné, ale ne jako sklo, to vypadá jinak, prostě skrze ně vidí.

A způsob, jakým se může pohybovat, tedy spíš transportovat z místa na místo, jej doslova uchvacuje. Rozhodne se, alou do haly, a je tam! Není to plynulý, lineární pohyb. Je to okamžitý přesun, něco jako bleskurychlý skok. Akorát že vás při tom nic netíží, nebrzdí a necítíte žádnou námahu svalů. Jak by taky ano! Ty se válejí na lavičce u sousedů. Je to fantazie! Nemusíte hnout ani prstem! Jenom myšlenkou!

Teď konečně vidí, jak jeho dům doopravdy vypadá. Velká, prostorná hala. Naï se vznáší nad jídelním stolem s *jeho* kyticí ve váze, a hledí dovnitř místnosti. Za sebou v úrovni stolu má okno. Celá protilehlá stěna je uspořádána jako kuchyňská linka se všemi obvyklými proprietami, vysouvacími pracovními a odkládacími stolkami, stavitelnými pultíky a skříňkami k uložení nádobí a nejrůz-

nějších kuchyňských potřeb. Nemusí se ani pohnout, ani naklánět, aby změnil úhel pohledu, nic takového. Vidí všechno zřetelně, přehledně a naráz.

Ie všude udržuje pořádek a čisto, všechno vkusně uspořádané, štěstí, říká si, že na to máme podobný názor. Ona je nádherné stvoření. À propos, když je o ní řeč...

Ocitl se v ložnici. Všechno je stále tak, jako když ji ještě za tmy opustil. Teď už začínají do místnosti a na postel dopadat první ranní sluneční paprsky. Naï se nachází někde v prostoru úložných prostor. Kdyby se teď chtěl zdržovat geometrií a matematikou, musel by nutně dojít k závěru, že on je vlastně zadkem ve skříni.

Před sebou vidí dvojlůžko, nalevo spí Ie, jeho strana je prázdná. Nevzbudím ji? Ach, Ie, čím jsem si tě zasloužil...

Ie, štíhlá žena, výška pět stop, čtyři couly (162 cm), sto dvanáct liber (asi 50 kg), obdarovaná všemi křivkami, které ženu dělají ženou. Žádná brutální nadra, žádné napíchané rty, žádná vulgární vyzývavost, nic takového. Prostě *jenom* normální, půvabná holka. Vypadá být stále v nejlepším věku, a doufám, že v tom nejlepším věku zůstane na věky.

Vlasy střední délky, ale to jak kdy. Ne moc tmavé, na slunci se zabarvují od zlaté do mahagonové, v závislosti na denní době a úrovni světla. A sluší jí snad všechno. Je to spíš tak, že oblečení a účes nejsou tím, co určuje její hodnotu a její krásu. Jenom potvrzuje. Obléká se a upravuje opravdu vkusně. Naï si uvědomuje, že vůbec nedokáže její krásu výstižně popsat. Tak schopný lingvista! Je prostě jenom jeho, je to jeho žena, a to je to nejkrásnější, co si teď s ní umí spojit. I když by byla nádherná i sama o sobě. *Ale se mnou hezčí!*

Je pro něho přitažlivá snad pro všechno. Ale korunou toho je její důstojnost, vznešenost a taková prostá elegance. A skromnost, a také pro něho nebezpečná, nenápadně provokující zdrženlivost.

Naï má prostě oči jenom pro ni.

Když se vynadíval na svoji královnu, a rozhlédl se celou místností, upoutala jej čelní dřevěná deska širokého lůžka. Vlastně to viděl už mnohokrát, ale z téhle pozice ještě ne. Odsud to vynikne.

Na ní jsou palcovým písmem vyryty jmenovky. Na každém bočním okraji jedna.

Tam, kde spí Ie, je – zřejmě velmi pracně a pečlivě – vyvedeno jméno Ie'hata-naï. To znamená, *poskytuje domov, náruč, objetí, spojuje pod ochranná křídla domova*.

Na druhé straně je vyryto jméno Naï-me'h, což vyjadřuje *snoubící se s poznáním, věděním*.

Tato jména přijali po Slavnosti nezadaných asi sto dní poté, co Naï přišel na Ie'harīa. Přijímání jmen je krásným osobním svátkem každého člověka, a děje se tak veřejně a za všeobecného respektu a podpory ostatních. Je to jediný osobní svátek, jaký zde lidé mají, ale zato se rovná skoro narození, nebo spíš je něčím jako projevem znovu přijetí do společenství. Co si Naï pamatuje, používali je od chvíle, kdy se první den poznali. Před tento okamžik jeho paměť, co se jejich jmen týče, nesahá.

Jmenovky pro něho nechala potají vyrobit Ie. Běžně to zvykem není, ale jak Naï stále víc poznávala, cítila, že tohle je dar, jenž on velmi ocení, a který mu žádná nikdy nedala. Chápe, že příznaky domova mají pro něho mimořádnou cenu. A chtěla mu vytvořit takový domov, aby nikdy, aby už nikdy nezapochyboval, kde a s kým je opravdu doma. Nemýlila se.

A to byl její definitivní triumf, kterým s konečnou platností zhojila všechny jeho jizvy po předešlých nepodařených pokusech s ženami, a kterým získala u Naï místo po jeho boku bez jakýchkoli dalších podmínek. Je její zásluhou a zásluhou její moudrosti, že se podařilo vybalancovat *rozdílný původ* obou partnerů. S Naï, a s ozvěnami jeho minulosti, to není vždy úplně snadné.

Naï *pohnul* myšlenkou.

V koupelně stále leží otevřený dopis, jak ho Ie včera večer zanechala. Vidí to skrze stěnu, chodbu, a ještě jednu stěnu.

Pak jej A'h ještě přivedl zpět na cestu, k rozcestí, ze kterého vede pěšina k jejich domu. Stavení je odsud dobře vidět. Tam, na kmínku nevysokého stromu, je připevněna tabulka z kůry, na níž je vypáleno:

Zde mají svůj domov
Naï-me'h a Ie'hata-naï
Vítejte!

Všechno tohle Naï dobře znal. Dům, park za domem, trávnický, odpoledním sluncem prosvětlenou halu, prostornou koupelnu, kde visí jejich ručníky a osušky, ložnici, která ve dne vůbec nemusí působit a sloužit jenom jako ložnice. A všude otevřeno, všude vzduch, prostor, teplo, ty přírodní plůtky kolem trávníků, i ten venkovní sušák (osuška, co tam večer zapomněl, bude od rosy zřejmě vlhká), a teď ta tabulka na rozcestí. Tu také nechala vyrobit Ie. Zlatíčko!

Tenhle úplně nový a dosud nepoznaný pohled zřejmě nějak způsobil, že si Naï tohle všechno náhle daleko intenzivněji začal uvědomovat. Hned. Všechno viděl jakoby ještě očima třetí osoby. Velmi hluboce to na něho zapůsobilo.

Tak proto, to je ta vážnost, kterou vycítil u A'ha.

„Tak už víš, proč? Už víš, proč jsem povolal právě tvoji ruku, proč právě tebe, tak malého?“

Naï neodpovídal.

„Já jsem přece mluvil ke všem! Já jsem oslovil snad každého! Já jsem volal a křičel na celý vesmír! Já jsem pomáhal, nabízel, radil, dával, dělal jsem všechno možné, pro lidi, pro všechno a pro všechny. A kdo odpověděl? Kdo mě slyšel? Kdo mě vůbec poslouchal? Kdo má rád můj zákon? A kdo má rád mě? Kde nalézt

v těchto lidech lásku, odpovědnost, dobrotu, spravedlnost, trpělivost? To jenom malá hrstka, zbyteček mého lidu, po všechny věky, *jenom dvě tři na samém vršku a čtyři pět na plodných větvích.*

Ale musel jsem to dělat také pro sebe. Vždyť vy jste já! Vy tvoříte celou tuto klenbu spravedlnosti a pravdy, a držíte ji svojí důvěrou. Ke mně, i k sobě navzájem. Ano, jste to vy! A vy ji udržujete při životě! Neboť vy jste já a já jsem vy. Jste tak, tak velice důležití, jste tak nezastupitelní.

Přemýšlejte o tom, Naï. Nic není samo sebou. Nic není samozřejmé. Co je dirigent bez orchestru? I kdyby napsal tu nejfamóznější skladbu...

Proto vás všechny tolik miluji, a víc...

Já tu partituru napsal, a vy podle ní hrajete. A skvěle!

Nemám nejmenší pochybnost o tom, že i ty víš, proč máš všechny rád, a proč je ti s nimi tak dobře. Jsou potvrzením a důkazem tvé volby, neboť cesta, na kterou ses dal, má svůj smysl a svůj cíl. Také je přece jasné, proč miluješ Ie. Vždyť ona je tvoje druhá polovina, stejně cenná, jako ta první. Také protože si tě už dávno vybrala, ji miluješ. Také proto si tě už dávno vybrala. A aby tě doplnila. Abys ty doplnil ji. Tohle bys nedokázal ocenit. Proto také dobře víš, proč miluješ mě. A daleko víc. Vezmi na vědomí, milý brachu, že já potřebuji tebe, a Ie, a vás všechny úplně stejně, jako vy mě. Jsme v tom spolu. Spojení. Jsme jedno. Jakmile držíme spolu, ten náš koncert bude hrát na věky. Proto nechej Tell Me Way už minulosti, je to píseň volání ze Země. Tahle otázka má svoji odpověď."

Naï nestačil ještě ani pocítit, natož domyslet závažnost celého sdělení, když se ocitl zpátky na lavičce, najednou opět těžce přikován gravitací.

Jak dlouhé to mohlo být... Záleží na tom? Trochu se bál, aby neuběhly roky. Jenže, můžeš být klidný, Naï, nebyla to ani setina. Ale to je opravdu nepodstatné. Pár chvil trvalo, než se vzpamatoval.

Než si docela uvědomil, co se stalo. Než na něho s veškerou vahou dopadla abah'hova slova.

Není to tak, že by to pro něho byly úplné novinky, ale to je právě rozdíl mezi teorií – zaslechnout, pomyslet si, a praxí – prožít. Stát přímo před věcí samou. Na Zemi byl v poznání premiant. A i když mu už byly některé zkušenosti a vědomosti z tehdejší doby i tady užitečné, je zase v první třídě. Nebo si to aspoň ještě před rozedněním myslel.

Ale teď, teď by byl hrozně rád zase tím malým prvňákem, hravým, bezstarostným klukem. Ještě aspoň chvíli! Místo toho cítil, že abah'h na něho naložil něco ze sebe. A on teď neví, jestli jej to víc povznáší, nebo tíží. Jak ho znám, vyjde to nakonec nastejno, povzdychl si. Vyrovnanost, balanc, harmonie. Ano, tak nějak to bude.

Naï je přece kadetem poznání, a poznávat a dozvídat se a vidět a vědět, je přece růst. Nejsme v cíli, jsme na začátku.

Když došel k takovému závěru, docela ho to povzbudilo a potěšilo.

Děkuju, A'hu, poslal mu vzduchem, aniž už po takové náloži čekal ještě nějakou reakci.

„Meo iummo pe Naï, c'eoll!“ přijal Naï od A'ha úplně jasně a zřetelně, jakoby mu ještě stále stál po boku.

Párkrát se zhluboka nadechl. Na tíhu těla se už zadaptoval a zkusil vstát. Ale jo, půjde to. Zanechal za sebou příbytek sousedů, jejich trávníky a dvě lavičky, a pomalu vyšel zpátky k domovu. Tentokrát po svých.

Nejraději by se teď zabýval nějakými úplně obyčejnými prkotinami, ale vypadá to, že aspoň tu cestu ještě bude muset obětovat úvahám honícím se mu v hlavě. Jen do mě, já to zvládnu!

Dohánějí ho myšlenky, které ještě před nějakou chvílí nestačil pojmout. Bylo to přece jen moc nové a moc silné. Dochází mu, co všechno spolu s Ie za těch pár let vybudovali. Vypadá to skoro jako

v pohádce, a taky ho někdy pokoušejí obavy, zda se mu to všechno jenom nezdá. Nikdo mu nepřipomíná jeho chyby a nikdo mu nic nevyčítá. Nikdo nepřekrucuje smysl jeho slov, nikdo se proti němu nevymezuje, nikdo na něho neútočí ani nic neosnovuje za jeho zády. To vše je tady nemyslitelné. Takže není nic, co by v něm vyvolávalo obranné mechanismy a zbytečně evokovalo nastražení vůči druhým.

Když se mu na okamžik vrátí černá můra minulosti, pak opravdu současné dny mohou vypadat neuvěřitelně. Žil na Zemi příliš dlouho, a tady zatím velmi krátce. Ale to se změní! Proto si zas tak velkou malověrnost nepřipouští a odhání ji od sebe nekompromisně, razantně, a rád.

A teď, když mohl pocítit tu úžasnou energii a povznášející sílu živoucího ducha abah'hova v blízkosti, o které by se ještě před svítáním určitě domníval, že pro člověka není ani k unesení, mu náhle vůbec nepřišlo tak nemožné, že když ta energie a to povznesení jsou tak intenzivní, pak je dokonce mohou pocítit i vnímaví lidé v nepříznivých, možná i nelítostných podmínkách společnosti na Zemi. Tedy když oni se pro ně rozhodnou a dají jim k tomu příležitost.

A přece se tak někdy děje. To když skrz takový okamžitý prožitek prosáknou do těch výjimečně vydařených děl lidského ducha (nikoli výjimečných komerčním úspěchem), do literatury, hudby, poezie, obrazů, sochařských výtvorů, ale i do jakékoli jiné lidské činnosti a práce lidských rukou, a přirozeně tedy i písniček, které mají ke svému vyjádření k dispozici navíc i text. Je asi přirozené, že střípky tohoto vlnění energie a záchvěvů povznesení se objevují v projevech lidí, jež k hlubokému zamyšlení přivedly nejspíš dost tíživé starosti a velmi chmurné dny. Což podmínkou asi je, i když ne postačující.

To je ta energie, která drží všechno pohromadě a vzájemně propojené. Nelze ji zahubit, nelze ji zničit, dokud bude žít třeba jenom

jedno jediné stvoření, které ji vytváří a udržuje a zachovává. Lze ji snad pouze odmítnout, ignorovat, anebo se jí stranit. Ale to vše je krajně nemoudré, a navíc vždy zejména k vlastní škodě.

Na té čtvrt míli měli spolu A'h a Naï ještě krátký, ale důležitý rozhovor. Naï-me'h v období prvních dvou let často přednášel ve vzdělávacích centrech nejen na Voai-ennuo-tarroa, ale i v jiných městech a vzdálenějších místech. A'h viděl jako užitečné, aby jeho *experiment* posloužil mimo jiné k prostoupení znalostí a doplnění dojemového a emočního potenciálu, a to nejlépe všech jeho dětí na Ie'harīa. Než jako přednášky to ale vypadalo spíš jako vyprávění, debaty, rozhovory, a otázky a odpovědi. Byla to neformální, působivá a někdy i dojemná setkání, kde se Naï seznámil s mnoha a mnoha dalšími lidmi. A oni zase s ním.

Protože jim to sám říci nemohl, doufal A'h, že se touto přijatelnou formou dozvedí aspoň trochu o pozadí skutečnosti, že by mohly být i jiné světy, jiné společnosti, a povahově úplně odlišní lidé s docela jinými osudy. Aby si také uvědomili, že jejich situace není samotvorná, jednou provždy daná a uchráněna od případných změn. Neboť jim se zase možnosti změn, nebo i jiné alternativy, zdály nejen nepravděpodobné, ale úplně neuvěřitelné a hraničící až s nesmysly.

To, co si spolu potom pověděli, už asi navždy zůstane jenom mezi nimi.

Naï pomalu dorazil domů krátce po jedné čtvrtině (*ted' teprve mělo svítat*). Ráno je už zralé a voňavé a nádherné, zdá se mu, že snad ještě víc než jindy. Ten zážitek jakoby ještě víc projasnil jeho smysly, takže všechno vnímal ještě daleko citlivěji, než obvykle. Třeba se to do oběda srovná...

Prošel trávníkem před domem, potichu odsunul dveře čelního vchodu, nechal je otevřené, a vstoupil do haly. Shodil ze sebe teplé

oblečení, zima už mu nebyla, a omyl se. Pak se trochu napil a opatrně vstoupil do obýváku.

Pokradmu se zadíval do míst, kde se ještě před pár okamžiky vznášel v prostoru, ale nic zvláštního nepozoroval. Jakoby se to ani vůbec neudálo.

Ie stále ještě spí a spokojeně a nerušeně oddychuje. Leží na zádech, tvář natočenou ke světlu, k východu do parku za domem. Není přikrytá až po krk, jako večer, ale jen těsně nad prsy. Skoro jako kdyby už jenom relaxovala po hlubokém spánku. Zdá se mu, že se usmívá.

Sedl si na paty těsně u ní a ještě pár chvil ji pozoruje. Pro všechno, co se stalo a co dnes zažil, tohle nemůže být sen. Už jenom pro to, co si spolu s A'hem řekli na zpáteční cestě.

Ó, jaký jsi... abah'h! Takový, jaký jsi! Slova jsou na to krátká. Pocítil to nejsilnější požehnání, jaké je snad vůbec schopen unést. Je to tak správně. Je na správném místě. Je na místě, kam patří, kde je spokojený a naplněný. Je na místě, kde on být potřebuje, a kde ostatní potřebují jeho. A je nesmírně šťastný, že nezklamal.

Taky zavřel oči. Moment, který by jiní nazvali možná meditací. K čemu ty nálepky... Pousmál se. To už je za mnou. Za námi.

Ie se pohnula, narovнала hlavu na polštáři přikrytém ručníkem, a pomalu otevřela oči. Jenom se vzpamatovala, vyčarovala kouzelný úsměv. Úsměv, jako zrození, jako jaro, úsměv jako svítání, které ji vítá do dalšího dne.

„To je hezké, že jsi tady.“

Chvilí na sebe hleděli. Nai si půjčil její pravou ruku a políbil ji. Nechvátal.

„Spala jsi klidně, až doted?“ trochu sondoval, jestli přece jen něco nepozorovala.

„Výborně, jako vždycky. Jak jsem večer padla, tak mě tu teď máš. Byla jsem po vaně hrozně unavená. Tak najednou to na mě

přišlo, ani nevím, jak jsem se dostala do postele. A jak..." uvědomila si najednou.

"Ty Naï, to jsem přišla svlečená?"

"Ne, přišla jsi krásně a důstojně oblečená."

"No a teď?" malinko pohnula s příkrývkou, aby naznačila, že ale ví.

"Teď jsi nahatá."

Naï upokojilo tohle lehounké téma. Udělalo mu to moc dobře. Přál si všední den.

"Aha..." řekla, ale tečku za tím rozhodně neudělala.

Jenže Naï vyrobil takový pohled a doprovodil ho takovým úsměvem, že tohle téma vzalo za své. Vždyť i kdyby, tak co... Pro něho? Cokoli!

"Napsal jsi mi krásný dopis. Nádherný, Naï." stále s kouzelným kukučem a očima plnými laskavosti a otevřenosti.

"Nějak jsem se zasloužila?"

"Není za zásluhy. Nezasloužila ses ničím," díval se na ni upřeně.

"A vším..."

"Něco se stalo?" zbystřila.

"Ne, nic," zahrál trochu přirozeného údivu, jako co že by se mělo stát.

"Vůbec nic se nestalo. Všechno je tak, jak má být," potvrdil.

"Naï, miluješ mě?"

"Miluju tě, moc. A víc..."

Na skutečnost, že samotný A'h poslal vděk jemu a všem ostatním – bylo to asi zahrnuto v tom *a víc*, Naï už neměl dost síly ani odhodlání, a tak se k tomu už nedostal.

Možná také proto, neboť si už maloval, jak spolu usednou k snídani, každý na své oblíbené místočko před domem na trávníku, a jak se potom spolu půjdou projít třeba do stromového háje na svah nad jejich obydlím.

Jak jeho žena bude zase tak půvabně, vkusně a přirozeně oblečená a upravená, a on zase bude obdivovat, jak to každý den tak dokáže. A bude se muset držet, aby jí po tisíci prvé neopakoval, jak se mu líbí, a jak ho přitahuje.

V poledne pak možná navštíví jedno z líbezných míst na břehu řeky Rīa-nēe, kde si dají oběd, a kde se pravděpodobně také sejde společnost lidí z Voaī-ennuo-tarroa, a snad i odjinud.

Sní si, jak mu sem tam kolem nosu zavane její nevtíravá vůně, a on bude muset – nenápadně – dávat velký pozor, aby se mu nezavíraly oči a nezatočila hlava, a nenarazil třeba hlavou do stromu.

Těší se také na to, že by Ie mohl v podvečer umluvit ke koupání. Jsi krásná v plavkách, Ie, ale dnes, děvče, je přece dost teplo...

A těší se, až bude opět slunce zapadat, že tentokrát už na ni, jako včera, abah'h deku nehodí, ale ulehnou až později, a spolu.

A zatímco si tohle všechno Naï představuje a chystá a připravuje, a jeho milovaná Ie se jeho plánům nijak nebrání, naopak – těší se také, přece jenom kdesi uvnitř sebe pocítila, že *vůbec nic se nestalo* možná nemusela být tak docela přesná a úplná zpráva.

Ale Ie'hata-naï je natolik moudrá a vnímavá, že na sobě nedá nic znát, a nikdy se na to nezeptá. Protože kdyby Naï chtěl, řekl by sám.

Avšak to se nikdy nestane.

Z jiné planety

Rozdíl mezi tím, čím Daniel prochází dnes a denně ve viditelném koloritu pozemského světa, a tím, co prožívá skrze své nitro tam, kde je Domov společenství, je nebetyčný. Hluboká neslučitelnost se netýká zdaleka pouze a hlavně kulís, tedy obrazů prostředí. Je to v jakémsi vnitřním nastavení a vyladění osobnosti. Tam je pokojný, radostný, spokojený, slovo má svůj nezaměnitelný význam a platí. Řeč je srozumitelná a jednoznačná. Může také bez obav hledět vstříc k dalším dnům, a nemusí se bát nových seznámení s lidmi, ani různých překvapení, která by pociťoval jako nepříjemná. Život v prostředí takových souvislostí, a protkán takovými vztahy s podobně vybalancovanými lidmi, je pro něho naplňující a má jasný smysl.

To je asi důvod, proč namísto toho, aby ve fyzické realitě Země si prostě řekl, no pár let (desetiletí?) to vydržím, a pak *alou*, snáší přítomnost jenom s velkými obtížemi. A určitě se to nelepší. Ostatně přebývání v současném fyzickém těle – on to říct může – to je úplně něco jiného. Ta svázanost s fyzickou podstatou znamená značně odlišnou povahu životních podmínek, což zasahuje do všech oblastí lidského myšlení a konání. Přirozeně také do psychického stavu jedince, a dokonce i samotná duchovní podstata člověka s tím mívá velký problém.

Není divu, že i Ježíš se v jednu chvíli domníval, že je zcela odtržený od boha, a protože mezi lidmi žádné na slovo vzaté přátele ani kamarády neměl, tak i úplně opuštěný.^[64] Opravdu syn a otec? To je jenom náboženský obraz. To on sám se cítil od svého ducha odtržený a opuštěný!

Na veřejnosti se Dan ještě drží. V zaměstnání, které ho živí a za-
platpánbůh ještě trvá, má vztahy se spolupracovníky velmi ko-
rektní, v každodenním běžném jednání, kde o nic podstatného
nejde, nemá nejmenší problém. Ale jakmile nemusí držet společen-
ský status, a když je sám, bývá mu dost těžko. Vlastně teď nemá nic,
čím by smysluplně vyplnil čas, aby ho jenom tak nezabíjel. Není tu
nikdo, kamarád, přítel, partnerka, kdo by tu byl pro něho, a pro
koho by tu zároveň mohl být on. S kým by mohl prohodit slovo
o něčem jiném, než o počasí a jiných samozřejmostech, na nichž se
stejně nedá nic změnit, nebo o jiných banalitách všedního dne či
provozu fyzického života. Člověk žije a dýchá vztahy. Tak byl stvo-
řen.

Ale ani Ema a Jindřiška a jejich rodinné okolí to být nemohou.
Jednak mají své životy, a jednak ani u nich si nemůže být jist, jestli
by v hlubší názorové konfrontaci jejich vzájemný vztah obstál. Tak
se raději omezuje na nekonfliktní debaty a udržuje vztahy ve for-
málnější rovině. To se nedá vynutit. Nechce být ten, kdo dolomí na-
lomenou třtinu. Tady ne.

Zatímco v duchu, hluboko uvnitř něho, má naprosto jasno, jeho
postoje jsou jednoznačné a zřetelně dané, a ví, odkud a kam smě-
ruje, blíže k povrchu, na úrovni mentální a duševní, zažívá ne-
zřídka i značné problémy. Okolní kulisy a zkušenosti minulosti mu
stále a neúnavně předhazují témata typu, mládí je fuč, jestli sis ne-
našel ženskou dosud, tak nakolik je pravděpodobné, že se to může
stát teď, co když přijdeš zase o práci, jsi už starý, kdo se s tebou
bude vážně zabývat, které ho stále rozhazují, a on zažívá podobný
pocit, jako tehdy Ježíš, proč jsi mě opustil...

Daniel dobře ví, že neopustil, vždyť ho zná. Ale za tohoto stavu
bůh nemůže pro člověka nic udělat. Nic takového, co by si lidé ve
své situaci a pozici v těle představovali. Země není jeho soukromý
pozemek, a díky svobodné vůli patří člověk také nejdřív sobě. A on,
to dávno víme, není despotický násilník, jenž by kohokoli k ně-

čemu nutil. A mimoto jsou tu interdimenzionální bariéry. Tohle si musíme vybojovat sami, každý sám.

Takže by se zdálo, že jeho vnitřní svět a jeho tak reálné prožitky mu nejsou k ničemu, pokud ne dokonce přímo ke škodě. Ale tak to není. Stále totiž platí, že jedna a jedna jsou dvě, a přší z mraků dolů, a ne naopak. Po svém skoro čtyřletém prožitku Dan zjistil, že je úplně normální chlap. Jsem normální! Mně se, holenkové, ženský líběj, a jak! U mě zádrhel není!

Má až divokou radost z toho, že jako chlap nezklamal. Že je stále ten zdravý a eroticky vnímavý muž, kterému se ženy líbí, a kterého ženskost velmi přitahuje. To, že v těchto zeměpisných šířkách, a zrovna v těchto desetiletích ty ženy nejsou, je sice smutný fakt, ale s ohledem na jeho osobnost a budoucnost celkem podružný detail. No tak tady takové nejsou! Jaký potom div, že mě to nebere.

V tomto ohledu se ujistil a utvrdil, protože problém není u něho. Zároveň to ale vůbec neznamená, že by měl přestat být chlapem pevného postoje, jasné řeči a slov, která dodržuje, a to jenom proto, aby se nějaké zalíbil, nebo dokonce podbízel. Sice to nepřítomnost partnerky v jeho životě k vzájemnému naplnění jejich osobnosti vůbec neřeší, ale teď ví, že defekt je mimo něho.

Holky, jak já bych moh'! Ale to byste musely být opravdu – holky!

Jakmile totiž na vlastní oči uviděl, jak ženy mohou vypadat a jak se chovají a jednají, jaká jsou to nádherná a dokonalá stvoření – pravé protipóly mužů, a když i už může mít před očima obraz, jaká by ONA mohla a měla být, tak čím dál víc ho znechucuje pohled na jejich zdejší (ženské) parafráze, co jich jenom po ulicích běhá a kolem něho se na veřejnosti motá, jak by řekl – až zbytečně moc.

Má také radost, že nezklamal ani jako člověk.

Poté, co na vlastní kůži zažil svět lidí, kteří se lidmi oprávněně mohou nazývat, se jeho systém vnímání i v přítomném fyzickém

těle stal daleko citlivějším. Jednotlivé události prožívá mnohem intenzivněji. Cokoli je negativní, to v něm vyvolává silnou rozladěnost, trpkost a nechuť, což nakonec většinou shodně zaparkuje ve smutku. Naopak sourodné a pozitivní události, jichž ani nemusel být přímým aktérem nebo účastníkem, v něm plodí radost a pocit naplňování.

Jak citlivě vnímá i drobné počitky, ilustruje následující tragikomická příhoda.

Pokud v posledních letech Daniel sleduje televizi, pak zejména pořady o přírodě, v nichž snad – až na nějaké ty zvláštní představy autora komentáře, třeba jak a co vzniklo – nejsou možné nějaké dramatické mystifikace, jako je tomu v titulech jiných. Hodinový pořad o vrabci. Vrabec domácí, takový úplně obyčejný, malý pták.

Scéna. Na obraze je vrabčák. Sameček, poskakující u nějaké římsy či střešního převisu. Asi tam před chvílí ještě dotvářel obydlí pro budoucí rodinu, a nyní je hotov. Když je teď se svou prací spokojen, už tam jenom tak postává. V komentáři jde něco jako, sameček dokončil své nové obydlí a nyní čeká na nějakou samičku.

Po chvíli přilétne nějaká ta vrabčí ženština, a skutečně zalezla do skuliny, kde asi ten byteček je, to není pro málo světla vidět. Vrabec chlapec stojí před barákem. A komentář sekunduje, nyní si samička nové obydlí prohlíží, aby posoudila, zda je sameček hoden s ní vyvést mladé.

Dále je z obrazu patrné, že samička vylezla z příbytku, dvakrát poskočila sem a tam, a frrrr pryč. Komentátor situaci odsvědčil. Tak asi ne. Samička je nespokojena, domeček se jí nezdá, a letí dál. Sameček bude muset čekat na další příležitost.

Nato Dan přímo vyletěl ze sedacího vaku a rozhořčen do obrazovky zaklel: „Tak, ty krávo, jdi třeba do prdele!“ No, ne vždy se podaří včas vyskočit z těla.

Ještě jedna příhoda. Jednou zjara si zase povšiml, řeklo by se, úplné maličkosti. Bydlí v podnájmu v domku s malou předzahrádkou.

kou. Na té předzahrádce byl v tom čase jediný květ jemu neznámé rostliny (v těch se nevyzná, dělí je jenom na hezké a zbytečné). A kolem toho jediného květu krouží – čmelák. Přirozená situace, která se děje běžně.

Na tom by samozřejmě nebylo vůbec nic tak zajímavého, kdyby ten květ nebyl široko daleko jediným květem u jinak asfaltové silnice a cihlových a betonových staveb.

Tohle Dana bylo schopno úplně dopálit. Jak je to možné? Jak je tohle jenom možné? Pro toho čmeláka jsou desítky a stovky metrů velká vzdálenost. A on sem přesto přiletí kvůli tomu jednomu jedinému květu (jak věděl, že tu je?), udělá, co má, a zase jde. Ta kytka taky nedělá drahoty – jako, mladej, s tebou ani náhodou – prostě natočí k němu svůj květ a nastane oboustranně prospěšná akce. Za tak brutálně nepříhodných podmínek, ona tady sama samotinká, široko daleko nic, nikam nechodí, neukazuje se ve společnosti, není in, žádná seznamka, on taky kdoví kde lítá, a přesto. Příroda má červený puntík grandiózních rozměrů.

A co my lidi? A co on, Daniel? Žije ve více než milionovém městě, kde se na relativně malém prostoru mačká přes půl milionu žen. Nevyhýbá se společnosti, neschovává se v trávě nějakého domku, má k dispozici řeč, e-mail, jeho vzhled jej také nijak nediskvalifikuje, a je celkem fajn chlap. Lidi jsou si vzájemně fyzicky tak blízko. A nic! No to vás musí rozpálit do běla, jaká jsme to my dokonalá koruna stvoření (nebo evoluce, jak kdo chce)! Ale blbej čmelák jede kolem, a má to tam.

Ve skutečnosti ho to ale potěšilo. Jak ten jednoduchý hmyz s nějakou kytkou dávají ve znalosti života a vztazích nejdokonalejšímu stvoření na frak!

Daniel si racionálně uvědomoval, že takové reakce jsou důsledkem pobývání v tomto těle a za tohoto stavu společnosti, ale protože není bezcitné poleno, někdy si zkrátka nemůže pomoci. On přece ví, proč ty věci tak jsou, a proč to ve společnosti nefunguje,

tím méně mezi ním a lidmi konvenčního ražení, bez názoru a páteře. Naštěstí ale zároveň ví, že to fungovat může, že kvalitní a hodnotně prožívaný život existuje. Že to prostě lze! On to viděl, on to zažil, on *tam* byl.

Když se výjimečně někdy má možnost vyjádřit, jak je nespokojen s tím, co vidí stále kolem sebe, tu podlost, tu nízkost, tu špínu, tu bezohlednost, ty ustálené a navyklé způsoby jednání, a ty osoby bez hlubšího vhledu mu na to stále říkají, takový je prostě život, na světě to už tak chodí, s tím nic nenaděláš, jsi idealista, nehodlá se uspokojit tím, že právě *ted'* to takhle je. Pro dočasnou pochroumanost či zvrácenost mnoha věcí, na které se podívá, je přece nebude kopírovat, podporovat a uznávat. Protože takový svět být prostě nemá!

A když máme před sebou ty, co jsou plni nenávisti a intrikují a pomlouvají. Necháme to tak, ne? Takový je svět. Jsem idealista, že? A co zpronevěry, krádeže, vraždy a ubližování druhému? Necháme to být? Na světě to tak chodí, nebo ne? Nehneme prstem, nebudeme se do toho míchat, nic s tím nenaděláme, není-liž pravda? To není naše věc, nebudeme idealisty, že...

A mimochodem, dodával, nevymlouval bych se na svět. Člověk takový být nemá! (I kdyby byl na světě sám.)

Když byl někdy už už lákán do splavného koryta prosperity světské řeky, v níž viděl spíš stoku, odrazil nabídku s drsnou elegancí, kvůli pár letům relativní slávy si nezaseru celou věčnost.

Daniel se liší i tím, že nereaguje příliš na to, když se jej někdo snaží hodnotit. A to ani tehdy, pokud je to snaha o hodnocení pozitivní, neboli chvála. Lidé si často hrají s tím, jací jsou, vyplňují kdejaké testy, čtou horoskopy, nechají si hádat z ruky a kdoví, z čeho všeho ještě.

Dan vůbec. Přičítají to pak něčemu, co si mylně vykládají jako jeho aroganci. On nic takového nepotřebuje. Nepotřebuje, aby mu někdo o něm cokoli říkal. On se zná. Kdyby jej někdo pochválil za

to, co k pochvale na sobě i cítí, pak by velmi ohleduplně tuto pochvalu přijal a poděkoval za ni. Ale lidé většinou nechválí, spíš mažou med kolem huby, když něco potřebují.

Ale není to tak, že by zahořkl a zůstával si ve své ulitě. Stále se snaží svědčit o tom, co viděl, o čem ví, že tak je, k čemu vede logika stvoření a života, neustále se snaží k lidem propracovat různými formami pomoci a vstřícností, aby se tak jejich prostřednictvím mohla otevřít cesta nebo kanál k předání informací a zkušeností, jež by jim třeba mohly být užitečné. Určitě by jim byly užitečné! A Dan by měl dobré svědomí, že nic nezakrýval, ale poskytl to, co bylo v tu chvíli potřeba. Kdyby tak mně kdysi někdo pomohl otevřít oči, říkal si kolikrát. Jenže to se nikdy nestalo.

Neboť může snad začít otevřeně vyprávět o le'harīa, o fungujícím, a tím veskrze nejlepším člověčenstvím prosyceném světě? O světě, kde muži jsou chlapi a dělají to, co chlapi dělat mají, a kde ženy vypadají a také jednájí a chovají se jako ženy. O světě bez ozbrojených konfliktů, bez náboženství, bez peněz, bez reklamy a marketingu? Může někoho přesvědčit, že to jde bez dopingových skandálů, bez právníků, exekutorů, podvodníků a politiků? Bez policie a armády, protože není na koho útočit, a před kým se bránit? Může snad nahlas říkat, že lež, pomluva, podvod, intriky, zpronevěra, ublížení na zdraví a třeba vražda, jsou tam neznámými pojmy? Jak by asi dopadlo, kdyby prozradil, že byl pár metrů nad zemí, mimo své tělo, a na dosah ruky měl samotného abah'ha (boha)?

Nemůže – jak rád by to vykřičel! – ani v pravých barvách vyjádřit, jakých hlubokých, intimních a hodnotných vztahů je člověk schopen, a jakých zkušeností se může nadát a dočkat, a co on – i zatím za tak krátkou dobu – se svojí partnerkou prožil.

Nemůže popsat, jak neuvěřitelně *boží* má bůh humor. Nemůže v jednoduchosti popsat skutečnost, jak on umí mít rád, a co pro nás

dokáže udělat. Nemůže ani říct, že i on může a umí být vděčný, a že také svůj vděk umí projevit. A už vůbec nemůže ani pouhým gestem naznačit, že bůh není všemohoucí a vševědoucí tak, jak v to věřící ve svých představách doufají, ale že i on si dá říct.^[65]

Dan to nemůže vyprávět i proto, že by se na něho mohla sesypat sprška otázek různých koumáků a věčných šfouralů pídících se donekonečna po podrobnostech, jako jsou měření času, fungování infrastruktury, absence peněz, stále slunné počasí, dostatek jídla a ošacení a všeho ostatního bez konkurence na trhu, nic jako zaměstnání a práce za mzdu, dobrovolné činnosti pro společnost – a mají tam pop music, zkrášlují se ženy šperky a malováním, a co hokej, tablety a chytré mobily? – a mnoha, mnoha dalšího. Nemůže.

Na všechno má přirozeně odpovědi. Není to nijak složité ani nepochopitelné, a ani to není nic tak podivuhodného, aby se z toho dalo vytřískat nějaké to *wow*. Ale k čemu to, jsou to jenom marné pokusy zase se vyhnout prázakladní podstatě věci. Jsou to jenom jednotlivé dílky do mozaiky, z níž jsou poskládány kulisy. Zajímavé, hezké, někdy i obdivuhodné, ale jenom kulisy.

Možná by mu to chvíli procházelo. A možná by časem mohlo následovat doporučení na hospitalizaci na uzavřeném oddělení příslušné psychiatrické léčebny. Ale nejspíš by to skončilo jenom tak, že by mu nikdo nevěřil. A stal by se nechtěnou raritní figurkou, v nejlepším případě šaškem. Nic proti královským šaškům, ale tenhle by nebyl královský.

A možná, kdo ví, že by to byly příliš velké perly, naházené před příliš velké... Ale stále se na lidi s takhle nekompromisním odsudkem dívat odmítá. Přece tu někde musí být i jiní... Což to nikdo nevidí? A on, nezaváže si oči jenom proto, že mnozí jsou slepí.

Problém lidské společnosti na Zemi, a není to defekt pouze posledních několika generací, je v tom, že prakticky ze všeho si

vytvořili instituce. Služby, hospodářství, průmysl, kultura, zdravotnictví, tady nejsou proto, aby posloužily lidské společnosti jako celku, tedy všem a každému bez rozdílu, ale aby sytily kšefty. A prachy a celý bankovní systém jsou pastí, ze které se už bez vážných traumatických změn nevyhrabou. Chtějí dosáhnout všeho. Patlají a prodávají levné potraviny z *umělotin* a nejrůznějšího odpadu, vyrábějí peníze z ničeho, ty nejsou podloženy žádnou hodnotou, stavějí megalomanské stavby, navozují si libé pocity umělými prostředky, případně i drogami, nechají se obelhávat a ujišťovat sdělovacími prostředky, že systém je celkem v normě, naučili se zabíjet lidi po tisících, mají skvělé počítače, technologicky jsou relativně celkem daleko (a chvástají se tím – jenže co já viděl, si neumějí představit!), létají na Měsíc (prý), a chtěli by na Mars, ale jinak...

Jinak nemají nic.

Takzvaní věřící. Čemu vlastně věří? To je totéž jako *chodící*. Ale kam jdou? Postavili si mešity, chrámy, modlitebny, kostely, synagogy. Vybrali si své proroky. Napsali doktríny. Vytvořili strukturu a hierarchii náboženských skupin, jejich hodnotáře barevně oblékli a dali jim moc. Ve jménu své víry už ublížili mnoha lidem! Tohle všechno mají a pečlivě si to udržují a stráží.

Ale boha nemají. Neznají ho. Nevědí, kdo je *ten, který je*.

Politika. Mají zastupitele, starosty, parlamenty, senáty, prezidenty. Mají krále a královny, mají místodržící a guvernéry. Organizují volby. No jo. Ale opravdovou svobodu, skutečný řád a pořádek a skutečnou vládu lidí nemají.

O soudech, zastupitelstvích, věznicích, a jejich pojetí spravedlnosti nechci vůbec mluvit. Kde je spravedlnost? Není. Právo? Jak pro koho.

O vojenské mašinérii a stálém vyzbrojování taky. Kde je ale vítězství jednoho či druhého, které by něco řešilo? Jenom hrůzy a škody. Nic to nepřináší.

Nač staví kostely? Nač banky a burzy? Nač vojenské a raketové základny? Nač, nač, nač... K čemu hřbitovy? Bůh je nepotřebuje, a ti, co opustili své tělo, taky ne.

Nemají nic.

Nic z toho, co člověka činí člověkem, co život naplňuje životem. Nemají trpělivost, nemají lásku, nemají ani pokoj, nevědí, co je obětavost, ohleduplnost, velkorysost, tolerance, netuší, co je a jak pracuje moudrost. Nic.

Jsem snad proto já jediný geniální?

Ale kdepak. Nic jako geniální člověk není, tím méně já. Když už mluvíme o těch prázákladních věcech a vlastnostech. Každý tvor, jenž si chce říkat *homo sapiens*, by je po překonání věku zeleného mládí měl zvládnout pochopit, a na úrovni vlastní osobnosti i realizovat. Jsem obyčejný člověk, ten nejobyčejnější. Na nic si nehraju, a snažím se dělat ty nejzákladnější a nejpřirozenější věci, které činí člověka člověkem. Nejen dnes, ale které byly pro člověka charakteristické vždy, už od počátku. Snažím se, aby moje mysl nebyla ucpána nánosem zbytečných informací, které život neobohacují, ale dusí. Jsem normální, obyčejný kluk bez dalších přívlastků. Žádný akademický titul, žádný mistr čehokoli, žádná vlivná funkce, co jich jen svět nabízí, zřejmě za kompatibilitu a za věrnost. To má ale u mě smůlu.

Zdaleka nevíme všechno. Vlastně můžeme poznat jenom zlo-mek. Ale víc není potřeba. A pokud to poznat můžeme, asi jsme povinni se o to pokusit. Celý oceán obsáhnout nedokážeme. Ale z kapky slané vody můžeme usuzovat na povahu celého moře. Ovšem pravé poznání a skutečné povědomí do nás nenaleje televize, reklamy, ani hitparáda posledních rockových hitů nebo pop music. Samo to nepůjde. Snad by i šlo, ale ne na téhle planetě, a ne v téhle době.

Lehké to tedy určitě není. Ale je to snad omluva? Jsme proto snad z toho vyviněni? Určitě ne. Já vím, někdy je těžké na první

dobrou zareagovat tak, aby to vyvolalo ten správný dojem. Kdo to ví líp! Ale proto je tak důležité vzájemně si poskytovat více prostoru a více možností. Každý by měl dostat druhou šanci. A možná třetí, a další. Nejsme bezchybní. Chyby a omyly se přihodí každému a dějí se všude. Dokonalost člověka není bezchybnost!

Pochybení ale musíme přísně odlišovat od úmyslných nepravostí.

Taky se vám stalo, že jste koupili potravinu podle obrázku na obalu, ale nemohli jste se jí ve skutečnosti dobat, protože po rozbalení vypadala nějak jinak? To je vinou food stylerů, kteří se starají o to, aby reklama na potravinový produkt vypadala tak, jak si to představují výrobci. Nikoli podle skutečnosti. Takové ty orosené sklenice piva s bohatou pěnou, čisté jahody v jogurtu, anebo celé krásné kousky tuňáka na obalu Insalatissime RIO mare. To je prostě mystifikace. Lež.

Zhlédnul jsem náhodou televizní pořad, kde se jeden takový asi pětatřicetiletý food styler pyšnil tím, že oni jsou vlastně takovými *malými* podvodníky. A když se ho redaktorka zeptala, jestli mu nevadí, že tím podvádí a ve svém důsledku napomáhá okrádat své spoluobčany, bezelstně odvětil, že je to přece zakázka, jako každá jiná.

Tak na to se podívejme zblízka. Co takhle zakázka někoho okrást přímo, bez zprostředkujících obrázků? A co zakázka někoho vystrašit výhrůžkou, nebo rovnou přizabít? No co co, je to zakázka, jako každá jiná, ne? A už zase slyším, *to je něco jinýho*. Není!

To je jedna z nejmohutnějších zvráceností, myslet si, že někoho můžete *tak trochu* okrást, a že proto můžete zůstat jenom *malým* – myslí se asi ještě tolerovatelným – podvodníkem, nebo že lze někoho pouze *trochu* zabít. Takže docela *malý* vrah. Moc hezké! A co takhle někoho *poněkud* okrást? Už slyšíte, jaká je to hovadina? Ale

malá lež, nebo polopravda, to už jsou termíny, nad kterými se mnoho lidí už ani nepozastaví.

Ne. Pro mě ne! Jsou jenom podvodníci, zloději a vrazi, a snaží se nám s rádoby sympatickým úsměvem namluvit, že jenom *tak trochu*. Přátelé, nelze lhát jenom trochu. To odstupňování slov a zamlžování pravého významu sdělení jednou lidi totálně zdegeneruje. Chlapec je zkrátka regulérní potravinový lhář a podvodník. Ó ne, v jeho překladu to zní – food styler.

A to vůbec nejde jenom o lháře s potravinovými obaly. To byla jenom ukázka. Co takhle slevy, akce a podobné lumpárny. Nechci žádné diskontní ani akční ceny. Nechci žádné slevy. Cena je tak jako tak chiméra prodejce, a reprezentuje ji při nákupu a prodeji pouze konkrétní aktuální číslo na kousku papíru. Neříkejte mi už, kolik ušetřím, jsem velkej kluk a tolik ještě počítat umím. Nejvíc ostatně ušetřím, pokud s vámi nebudu mít nic společného.

Copak si neuvědomujete, že jsou to jenom kecy kolem a dokola, abyste zmátli zákazníka? Snažíte se ho oklamat, využít jeho nepozornosti nebo neinformovanosti. Není vám to trapný? Chcete ošálit vašeho bližního, souseda, příbuzného, tátu, bráchu... A chcete vydělávat i na dětech. Což si neuvědomujete, jak je to odporné? Váš zisk je jejich prodělek, a oni nejsou tak pozorní a pohotoví, jako já. I tak se jich zastávám proti vám.

Nenabízejte mi už žádné služby ani zboží. Stále vyrábíte další a další produkty a nepotřebné krámy, a máte jich už tolik, že se toho nemůžete zbavit. A pak to vnucujete lidem hlava nehlava.

Když už mi chcete stále něco nabízet, nabídněte mi to, co potřebuju. Lásku, pochopení, porozumění, empatii, pocit sounáležitosti, a... Ale vy sotva víte, o čem je řeč. Tak raději nabízíte další a další bezcenné věci. Je to hnusná hra, a já ji odmítám hrát. A budu k tomu nabádat ty, které potkám.

To už nejsou chyby nebo omyly. To se nikdo jenom nespletl. To jsou zruďné úmysly.

A pak jsou situace, které nelze považovat za pochybení či omyl v pravém slova smyslu, ale možná ani za vykalkulovaný marketingový tah. Spíš jsou důsledkem nevědomosti a neuvědomění si jejich dopadu. Bývá totiž neméně zhoubný.

To když na vás z reproduktoru zaútočí nějaké to *Love Is All Around* (Wet Wet Wet). To mě může vzít d'as. Chlapci, při vši ústě, a nic ve zlém, ale promiňte, není, není, není! Láska není všude okolo, prostě není. Vy asi myslíte tu erotickou, totiž že všude kolem na vás čekají připravené dívčí klíny.

K tomu bych rozhodně měl co říct. Za posledních minimálně čtyřicet let jsem takový obraz společnosti neidentifikoval, a to mám kolem sebe neustále více než pět set tisíc žen. Asi žiju na jiné planetě.

Ale ani pokud byste měli na mysli *agape*, tu jedinečnou a jedinou skutečnou lásku, co nepochází z člověka, tak tady bych se, s vaším laskavým svolením, cítil nanejvýš kompetentní, abych mohl vydat věrohodné svědectví. Jste úplně vedle. Láska není všude okolo. Co se týká toho *okolo*, tak tam vůbec, a co se týká v nás, tak tam pouze *po jednom z města, po dvou z čeledi, ... lidí maličko, dvě tři olivky na samém vršku a čtyři pět na plodných větvích*.

Dají si takový slogan do titulku a nenápadně vytvářejí dojem vyľhaného světa, kde je všechno celkem ó ká. A namísto toho je většina věcí ká ó. A je jasné, že se nejedná jenom o ně. To je celý zástup takových *urovnávačů, uhlazovačů a uklidňovačů*, a to jak z jejich vlastní iniciativy, tak i v institucích, kteří si dali za úkol pacifikovat samostatnou a nezávislou mysl, jež by pak nedej bože mohla zjistit, v jakém skutečném stavu se nacházíme.

A dokud se lidé nedozvědí jasně a srozumitelně, jak si stojí a jak na tom společnost opravdu je, nic je nepohne ke změně. A ti, kdo jim tohle zatemňují, jsou... Inteligentnější bytosti si nálepku pro ně najdou samy.

Navzdory těmto zkušenostem a zjištěním Daniel nikdy nad nikým nelámal hůl. Stále si myslí, že přece není možné, aby jako takový byl na světě sám. Stále se domnívá, že tady někde musí být ty další *olivky*, i když ví, že jich bude málo.

Kolikrát za všechny ty roky slyšel, a stále znova mu to vracejí, chceš něco extra, něco mimořádného, jsi moc náročný, jsi snílek. Přestože jej takový povrchní přístup dráždí a popuzuje, trpělivě se snaží vysvětlovat, že dojem, který z něho snad mohou mít, nemá opodstatnění. Že je to holý nesmysl. Že lidé mohou být lidmi bez zvráceností této civilizace. Že mohou být dobrými kamarády, fajn kolegy a spolehlivými a důvěryhodnými přáteli. Že by si mohli být příjemnými příbuznými a skvělými životními partnery.

Že jeho *náročnost* je jenom iluzorní. Protože touží po partnerce k sobě přiměřené, úplně normální, která bude sama sebou, beze snahy si na něco nebo na někoho jiného hrát. Po ženě, jež se k němu hodí, patří k němu, a která k němu pasuje. A že je to naopak – nevyžaduje od ní nic jiného, nic navíc, než je schopen nabídnout on sám. Ani by si nedovolil očekávat víc, vždyť přece lidé si vybírají partnery zásadně sobě rovné. A nemůže přece jít pod to! Je snad on něco extra? Jedná snad nějak nestandardně nebo neobvykle, když chce získat období toho, co sám dává?

Ano, párkrát se zkusil spokojit s *méně*, než nabízel a dával sám. Ale dlouhodobě to nevede nikam. Takové ženy si nemohl vážít, nedokázal ji ctít, nemohl se přinutit ji milovat. Nebyla ve skutečnosti dospělá, a v jeho očích nebylo dost co uznávat. To prostě nejde! Ta nevyzrálost, a čím hlubší, tím víc se projevující namyšleností, nadutostí, nerespektováním základních pravidel párového soužití, co párového, soužití vůbec, ta se na delší trať po nějaké době stávala nesnesitelnou.

Ale hlavně – proč? Proč by na to měl přistupovat, proč by to měl snášet? Když tak jasně ví, jak má prosperující pár vypadat, a jak to může fungovat!

Tři roky po rozchodu a rozvodu napsal Karolíně e-mail. Celé tři roky se neozvala a on měl pocit, že je to možná z pocitu viny, a taky aby snad v něm nejitřila hojící se ránu. Daniel nechtěl, aby mezi nimi cokoli zůstalo nevyřčeno. Nejen kvůli ní, ale také kvůli sobě. Proto jí napsal. Poděkoval jí za dvanáct let společného života, a za všechno, co se vedle ní naučil. Přiznal chyby, kterých se dopustil. A ujistil ji, že jí nic nezazlívá. Rozhodla se jít vlastní cestou a je to její právo. Nic jí nevyčítá, ona mu nic nedluží. Nezlobí se na ni a nesmýšlí ve svém nitru o ní nijak negativně. Zůstane v jeho srdci, to konečně ani jinak nejde. Má-li v sobě nějakou bolest, jí se netýká. Nic si vzájemně nedluží, nic je do budoucnosti nesvazuje. Jeho dopis přijala, dokonce se pak dvakrát nebo třikrát viděli. To Danovi potvrdilo, že tento bolestivý zážitek už překonal.

Ale nezapomínej, Dane, že jsi stále ještě na Zemi.

Nějaký čas nato mu poslala e-mailovou zprávu s pozdravem, a jak se máš, co zdraví a podobně. A požádala jej o pomoc a spolupráci s nějakým projektem o historických oděvech a v jejím nově vytvořeném pěveckém souboru.

Kdyby mlčela! Kdyby to nechala tak! Kdyby se už neozývala! Mohla v jeho vzpomínkách zůstat celkem se ctí. Ale takhle? Tohle tady už bylo, před patnácti lety. A pak znova před třinácti. Copak opravdu nic nepochopila? Chodí po světě desetiletí a nedozraje ani o týden? Neposlouchala mě, neslyšela mě? Chová se, jako by těch dvanáct let trvajícího partnerství vůbec nebylo.

V blbém románu by mu autor zavelel znovu se zamilovat, a vyklenul by plytký příběh o nepoučitelném a vytrvalém romantikovi a jeho věrné lásce až za hrob. A podobně disponovaní lidé by to četli a zřejmě by i zaslzeli.

Ale Daniel je z jiné planety. Rozhodně nebude opakovat své chyby.^[66]

Karolínu nyní uviděl v jejích pravých konturách. Jeho zrak se tentokrát nezastavil na stále velmi pohledném a udržovaném zevnějšku, ale šel až na dřevě kosti. Karolína je nezralé dítě, které vůbec nerozlišuje význam životních peripetií, a nedoceňuje jejich souvislosti a jejich dopad na lidské osudy. Ona se vůbec nepoučila!

Naproti tomu on, rostoucí každým dnem svého života, zrající na slunci pochopení, porozumění a poznání, a využívající každé příležitosti, jak se přiblížit k dospělosti a moudrosti, vidí nejenom to, co vidí většina těch, kteří – až na hmotu – jinak nevidí prakticky vůbec nic, ale i to, co mu dává povědomí o životě takovém, jakým kdysi byl, jak byl zamýšlen a jak byl stvořen.

Proto jejich manželství nemohlo prosperovat. Živila ho jenom bezbřehá Danova tolerance, a ano, jeho touha aspoň po nějakých příznacích domova. Odpověděl jí ale velice shovívavě, jakoby si kousek té tolerance pro ni na závěr přece jenom uchoval. A možná také proto, že přece jenom byla tou, co mu byla kdy ze všech lidí vůbec nejbližší, i když stále velmi, velmi daleko. A to je pro jeden lidský život docela málo.

Ahoj Karolíno,

společný oběd jsem už poněkolikáté oželel, třikrát jsi ho odložila, ačkoli já jsem nebyl iniciátorem těch setkání. No tak aspoň jsem rád, když vím, že jsi v pořádku.

Pokud jde o Tvůj projekt na téma historie odívání, tak jestli si dobře vzpomínám, dotkli jsme se přece skutečnosti, že to bude asi běh na delší trať, protože ten materiál, aby byl zpracován kvalitně a zodpovědně, zabere daleko víc času, než se mohlo zpočátku zdát. No jo no, to všechny velké věci dají práci. Aspoň Ti to dá smysluplnou náplň využití času.

Mé zdraví je ok, vypadá to dokonce, že jsem v daleko lepší kondici, než ve třiceti (a pětadvaceti samozřejmě taky). Celkem se mi podařilo svoji situaci, hlavně ekonomickou, stabilizovat, aspoň cítím, že mám svůj život víc pod kontrolou. Prostě co si určím sám, to je celkem v pořádku, guláš mi

v tom dělají jiní lidé. Já už jsem o tom někde psal, v nějaké slohové práci ve škole, tak někdy v r. 2004/5, bylo to na téma „Zamyšlení nad mými úspěchy“, vycházelo to tehdy z Žalmu 1. Pokud mám možnost si za svůj život odpovídat sám (a ovšem také určovat, co a jak), tak není žádný problém, a nemám si ani na co stěžovat.

Bohužel, to pro naplnění jednoho života nestačí... Aspoň ne mně.

Změnilo se u mě hodně. Nepíšu „já jsem se změnil“, ale „u mě se změnilo“. Ne náhodou, zákonitě a přirozeně, a ve shodě s mojí vůlí. A jasně – není samo sebou, že by i okolí muselo nad jednou každou změnou u mě jásat. Ne každý by musel nutně tyhle posuny vnímat pozitivně. Ale já jsem odpovědný za cestu, kterou jsem si vybral, a kterou jdu.

Z mých stránek si teď třeba můžeš přehrát Za osudem opuštěných cest, ovšem když na to budeš mít náladu a klid, klid... Víím, že máš raději zpívané, ale nemyl se, já nejsem zpěvák! Ne takový, jaké znáš. Mně je blízké prostředí, příroda, okolnosti, souvislosti. Nějaký sólista je toliko rovnocennou součástí toho všeho (a to ještě pouze tehdy, když do toho sourodě zapadá). A jakmile na sebe strhává pozornost a snaží se dostat stůj co stůj do popředí, nemůžu to poslouchat.

A pak Ti ještě nabídnu jednu, aby sis mohla vzpomenout, Greenfields. TH mi to vlastně nikdy takhle nedali. No jo, zpěv je zpěv, to určitě, ale když já tolik toužím po harmonii, porozumění, pochopení, slučitelnosti a sourodosti. Určitě si na to dobře pamatuješ. Je to stejné, a přece tak jiné. Kytara hraje to, co má, flétna taky, všechno ladí, a to nejen samo o sobě, ale hlavně, HLAVNĚ pospolu, pohromadě a vcelku, takový soulad! Nikdo z toho neční, nikdo se nesápe před druhé, žádný instrument nešlape po ostatních. Prostě se doplňují. Nemusím nikoho přesvědčovat, že je to přece tak jednoduché, jen pár dutých not (říkával jsem), a to jen právě proto, abych to zpřístupnil i průměrnějším hráčům, nevytahoval jsem se, nehauroval, snižoval náročnost, kam až to jenom šlo. Tolerance...

To abych druhým umožnil se na tom podílet, přece je to tak úžasné... A nemusím trnout, že to zase někdo zvorá, že kytara nenastoupí, píšťala zamutuje, a kdovíco ještě, co mi ani na mysl nepřijde, mě může nemile

překvapit, a pořád a pořád ty obavy z ostudy, že ani něco tak triviálního... Jak potom z toho mít radost?

Ne, to tady nehrozí. Je to jednoduché, prosté, průzračné a dokonalé. Plyne to s takovou samozřejmostí, a všechno je na svém místě. Na svém správném místě, o kterém by každý měl být přesvědčen, že je to to jeho správné místo. Žádný strach. Ležíš na hladině, ona Tě nese, přivřeně oči a pocit, že (Tvůj) svět je takový, jaký má být. Není to takové nebo makové, je to prostě tak. Tohle je ze mě. To jsem já.

Změnilo se při mně hodně.

A ty změny také zasahují do mého postoje k mému působení v oblasti muziky. Nejsem ten, koho lidé chtějí poslouchat (masověji) a komu snad rozumějí. Ale konečně ani oni nejsou těmi, pro které to chci dál dělat. Je to škoda, a je mi to líto. Ale musí to tak být. Neboť nerozumějí, co muzika je, jak má působit, jak hovoří, uchvacuje, zušlechťuje, nabíjí, naplňuje, hladí, konejší. Přeji si ve skutečnosti něco úplně jiného, sólisty, co se snaží prorazit, exhibicionisty, co se předvádějí, instrumentalisty masturbující v ekoilibristických výkonech na své nástroje (je snad hra na instrument atletika), dychtí civět na hvězdy a celebrity (jak jim říkají). Egoisty, kterým nejde o hudbu, ale o ně samotné. Hudba v jejich podání je pouze kulisa. Jaká hanba! Taková devalvace...

Nechci to už, a vím, o čem mluvím. Zpočátku jsem taky tak uvažoval, a stopy tohoto přístupu – jakkoli se mi to protivilo a nesnášel jsem aplaus (nevěřil jsem mu) – ve mně byly ještě docela nedávno. Ale je to pryč, zošklivilo se mi to. Muzika je krásná a svatá a požehnaná, ale má smysl ji dělat jenom pro lidi. Ale to oni by ji museli být schopni také aspoň s porozuměním přijímat.

Karolino, není řeč jenom o známých hudebnících na výsluní a celebritách, ale i o docela běžných konzumentech tzv. hudby, ti tu nehezkou hru totiž hrají s nimi... :(

Je to jako se sexem, s milováním. Je to nádherné, ozdravující, „okysličující“, požehnané. Ale musíš mít alespoň nejméně jednoho dalšího do hry. Jinak to úplně ztrácí smysl! Protože milování není přece potřebou indi-

viduální, ale společenskou (párovou). Ale když to není komu dát... Co s ním...?

Dát a dávat... Tomu, kdo to přijme, ocení, tomu, komu to prospěje. Těm, kterým to udělá radost, přinese náboj, daruje život, ukáže povznesení, krásu, něhu, půvab. Těm, ze kterých TO (hudba, milování) udělá lepší lidi, anebo nasvítí cestu, jak se k tomu „lepší“ mohou dostávat.

To jen malý úvod jako osvětlení skutečnosti, že s muzikou Tobě, ani Tvým přátelům nemůžu pomoci. Jsem tak úplně jinde, a nechci zpátky! Do tohoto proudu (či spíš stoky) už podruhé nevstoupím. A když už se mi podařilo konečně po tolika letech se z něho vymanit a vysvobodit, a současně jsem na své rozhodování jen a jen sám, pro nic za nic neudělám najednou kotrmelec, a nevrhnu se zpět. Abych ve své mysli mohl uchovat hudbě její čistotu a schopnost povznášet a nést pozitivní energie, nemůžu ji nechat dál promíchanou v korytě plném patologické lidské nadutosti a prapodivně deformovaných lidských eg a jejich skutků. Zní to hnusně, já vím, a taky to hnusné je, ale hudba je pro mě povznášející a čistá. A naučil jsem se toho o ní příliš, příliš jsem o ní poznal a dostal jsem se k ní tak, tak blízko! A má-li to alespoň pro mě tak zůstat, nemůžu jinak.

Byl jsem v životě velmi tolerantní (říkal jsem, chodící tolerance). Ale jak v oblasti muziky a její tvorby a interpretace, tak i ve vztazích, ale konečně i ve všem ostatním – a to zejména v posledních patnácti letech – jsem tuto toleranci napínal, jako na skřípec, až tolik, že jsem to pravděpodobně... Víš, jak se to říká o luku? Přepjatá tětíva. A pak je po všem...

Tolik jsem se snažil, aby věci fungovaly, opravdu tolik... To proto tolik tolerance. Možná Ti třeba ani nepřišlo, že jí bylo tolik, když to teď píšu, ale já cítím, že asi víc, než bylo možné unést. Co z toho všeho!? Jen snad poznání, že takhle už raději ne.

Vím, nikdy neříkej nikdy...

Někteří věří, že budou žít více životů. Tak kdyby to tak bylo, snad někdy potom bych to ještě někdy zkusil, snad tedy někdy příště, ale to lidé budou muset sakra vypadat a projevovat se jinak, a být trochu víc – lidmi.

Tohle všechno jsme si mohli říkat na společném obědě, nebo při kávě, bylo by mi to příjemnější, nerad volám do tmy, a bylo by to pro mě i jednodušší, popisuje se to fakt těžko.

To není výčitka, to není stížnost. Není to ani zoufalství, ani bezradnost, a není to lítost, smutek, není to ani pláč. A jestli se u mě neděje nic zlého...? No není to zlé, ani špatné, ani to není dobré, nebo jakékoli. Je to zkrátka prostě tak.

Daniel

Na toto psaní už nikdy nikdo nezareagoval. I když ta zpověď zřejmě není určena jenom pro ni, a i když takhle a podobně Dan mluví vlastně stále, je-li k tomu příležitost, a ke komukoli, kdo je ochoten o tom něco slyšet.

Hudba u Dana ale o všechny pozice nepřišla. V létě a na podzim 2013 jezdil často na výlety, do přírody, a taky po památkách, na hrady, zámky, nebo i jenom jejich zříceniny. Ty tak hezky a vkusně zapadají do typicky české krajiny. Bylo to prvně, co se odhodlal vyjet si na takové akce sám. Vždycky byl přesvědčen, že bez nikoho nikam nepojede, že o samotě je to zoufalství, není s kým si povídat a podělit se o zážitky. A doba letních prázdnin navíc vždy přinášela největší útrapy. To se rozumí, že s někým na sedadle spolujezdce je to daleko lepší.

V témže roce se jakousi shodou okolností dostal na internetu k několika písničkám Maranatha! Music. Poslechl si několik ukázek, a pak začal cíleně vyhledávat vše, co tito *kolektivní* zpěváci kdy nazpívali. Dohledal dvacet cédéček. Byla to precizně zpracovaná písňová tvorba, která měla na pozadí biblické texty. Ne křesťanské, nebo aspoň jemu se zdálo, že ne tak prvoplánově a naivisticky, to by asi neunesl. Spíše biblické, takže je bylo možno vnímat pouze jako podklad vytvořený z konkrétního historicky kulturního materiálu.

Ale ta muzika! A ten způsob, jakým se zpěváci s docela prostými nápěvy s lehkostí vypořádávají! Jak jsou hlasy vedeny! Jak spolupracují! Mužské hlasy jsou chlapské, a ženské skutečně ženské. A jak se vzájemně podporují, doplňují, jaká součinnost ke společnému užitku! Jak tak vytvářejí hlasové pramínky, které se nakonec sejdou v řece spojení! A nejen zpěvy. Aranžmá muziky včetně instrumentace je provedeno tak vkusně, nevtíravě, působivě a zkrátka správně. A na takovou kvalitu i nebývale skromně. Takhle nějak by to asi napsal on. Rovněž ani v tom, co se mohl dozvědět o protagonistech a jejich zázemí, nebylo nic, co by mu dojem z písniček nějak pokazilo.

I proto to Daniel snesl v nebývale početném množství skladeb. Ne všechno se mu líbilo, zejména velmi staré kousky ještě ze sedmdesátých let. Ale z těch dvaceti desek koupil za dvaadvacet stovek na e-shopu dvanáct, ze kterých si pak ještě udělal výběr asi devadesáti titulů. A ty mu byly společností, když třeba v pátek odpoledne, nebo v sobotu vyjel někam na výlet. Každý víkend, když to počasí dovolilo. Tím mu aspoň jeden den uběhl rychle. Druhý den pak zpracovával fotografie, které předešlého dne udělal, a tak si zážitek vlastně trochu prodloužil, a nějak využil čas, se kterým by si jinak sotva věděl rady.

Jezdil pomalu, aby dobře slyšel. Byl aspoň trochu rád za to, že když už on k tomu lidi nikdy nesehnal, těmhle se podařilo dostat do světa takovou parádu. Takhle nějak si to přál vždycky dělat. Ve společnosti více dobrých zpěváků, zpěvaček a muzikantů, mezi mnoha lidmi, kde by jenom skládal, hrál a zpíval nějaký ten vnitřní hlas, a nevyčníval, schovával by se za pianem, a přední místa by nechával ostatním. V partě lidí, kteří tomu rozumějí nějak podobně, žijí tím, není zde místo pro pyšné nosy, ale jde o tu muziku samotnou. Jo, takhle nějak by to napsal a zaranžoval on. Dobře, že to někdo dokáže.

Tahle muzika byla pro Dana doslova zhmotněním pohlazení, pochopení a povzbuzení. Okamžitě na něho zapůsobila vlna energie, jež v něm vyvolala zážitek podpory, otevřené náruče a atmosféry rodinného společenství. Co z té muziky na něho dýchalo, bylo přesně to, co v tu chvíli potřeboval.

A jednou, sedí ve svém autě, vlastně jediném kousku domova, který je *jenom jeho*, krajina ubíhá, stalo se, že ta hudba, ten její vliv a to její působení byly tak intenzivní, až mu přivodily skutečný nefalšovaný zážitek, jak jej právě kdosi uchopil, a oběma dlaněmi objal jeho srdce.

„Neboj se, já jsem s tebou. Rozumím ti, znám to. Je to moje síla, moje láska a moje náruč, které teď způsobují tvůj pláč. Protože jsi můj, ale zatím jsi jinde. Ale to jen na chvíličku. Neboj se. Já jsem s tebou, a budu na věky!“

Abah'h!

„Ach, abah'hu, ale je to hrozný, hrozný...“ nahnuly se Danovi do očí slzy, až musel ihned zastavit. A skrytý před zraky světa brečel jak malý kluk.

„Já vím. – – Já vím...“

Jsi přece Naī-me'h! A ty nikdy nevymažeš z paměti *ten* náš rozhovor!“

Jak by mohl! Vždyť to je to, čím žije. Na co čeká, v co doufá, k čemu se upíná, co jej drží.

Tak přece bůh zase našel cestu, aby Daniel nepropadl zoufalství docela, aby nepodlehł totálnímu znecitlivění, zatvrzelosti a nakonec cynismu. Bez citu, bez lásky, a tentokrát ve skutečném a definitivním opuštění a odloučení.

Toho léta a podzimu najezdil mnoho kilometrů, byl na mnoha místech a pořídil mnoho fotografií. Ten rok překonal toto pro opuštěné osoby kritické období s nebývalou grácií.

Přešla zima, je čtrnáctý rok třetího tisíciletí. A Daniel má ze všech těch světských hluků a ruchů nejraději – ticho. To mu dodává klid k soustředění a ještě trochu citlivějšímu vnímání. Víme, jak lidé postižení ztrátou funkčnosti některého z čidel mají daleko vnímavější smysly zbývající. Slepci výborně slyší, hluší nebo hluchoněmí cítí vlnění a vibrace, a podobně. Jaké jsou limity těchto schopností člověka? Zdá se, že v Danovi se asi ještě více aktivovalo nějaké centrum komplexního vnímání s neobyčejnou schopností posoudit validitu slučitelnosti a sourodosti. Jestli to tak půjde dál, říká si s humorem, tak to za chvíli moje budíky neunesou.

A pak citlivě reaguje i v podobných příhodách.

Právě měl ve svém zaměstnání se svou novou, nikoli nepříjemnou, a celkem i pohlednou spolupracovnicí, několik rozhovorů, původně čistě pracovních. To povídání mu nebylo vůbec proti mysli. Jenže mu, tuším napotřetí to bylo, vypálila, škoda, že nejste o dvacet let mladší.

Tak prosím. Co je tohle za svět!

Tolikrát slyšel, jsi ještě příliš mladý, na všechno máš dost času. Všechno máš před sebou. A podobně. A pak, byl den, přešla noc, a je další den, je to stále a týž Daniel Mann, ale najednou, kdybyste byl o dvacet let mladší. Jaký je tohle svět a lidi v něm! On se přece na nic takového neptal. On nedal ani hnutím brvy najevo, že by jeho nebo její věk měly přijít na přetřes, nebo že by na tom vůbec mělo záležet. Říká snad on kdejaké ženě na potkání, madam, škoda, že nejste o dvacet kilogramů lehčí? Nebo o několik tříd hezčí?

Napsal jí hned při dobré paměti e-mail, že plně respektuje její *všechno, nebo nic*, ale on zase nesnáší limity a dopředu zbytečně vykolíkované mantinely. Reakce – nula. Přitom iniciativa nebyla vůbec na jeho straně. Jaký nesourodý a nesrozumitelný svět! Proto se dnes už snaží na něm být pokud možno nezávislý, a být s ním ve spojení jenom natolik, aby fyzicky přežil, anebo když si to nějak okolnosti vynutí. Dřív tomu tak nebylo, dnes už ano.

Ten život v tichu, jak to jen jde, a ve vlastním světě, k němuž je přístup čím dál méně zanesen marnostmi a zbytečnostmi každodenního provozu fyzického přebývání, a pak Danovo přesvědčení, že snad už jenom stromy a keře, a ostatní flora, a cesty, louky, lesy, řeky, kopce, ale také zvířata, zkrátka celá tahle část přírody, snese jeho pohled, a že on snese pohled zase jenom na ni, ale jinak ho společnost lidí – přestože po ní celý život upřímně toužil – jen většinou dráždí, provokuje, otravuje a znechucuje. A způsobuje neviditelný, ale neúprosný posun v jeho vnímání a přístupu ke všemu, co by se dalo nazvat současnou fyzickou realitou.

Samozřejmě že touží po blízkosti člověka, tak jsme byli stvořeni, ale rozhodně ne už za každou cenu, a ne za každých podmínek. Už nechce mít s tím tratolištěm neadekvátnosti, nepřiměřenosti, nesouladu, neslučitelnosti, nesourodosti, nedůvěry, nespolehlivosti, nezodpovědnosti, neznalosti, a vším tím marasmem současné civilizace, nic víc společného, než je nezbytně nutné.

Přirozeně je v něm automatizmus, který ho vede k otočení se za pohlednou, nebo jinak zajímavou ženou, nebo za tou, kterou za pohlednou a zajímavou považuje. Ale neustále se opakující zjištění, že ta správná tady skutečně nikde není, mu nedělá dobře, až se raději snaží už ani neohlížet.

Daniel v čistotě a ryzosti svého ticha objevil půvabné a přesné připodobnění k partnerskému vztahu muže a ženy.

Šroub a matice, blesko mu hlavou.

Spojovací materiál. K čemu je spojovací materiál? Jasně, asi ke spojení. A tedy dejme tomu šroub a matice. Každý z nich je svébytný kus, jenž drží vlastní, nezastupitelnou roli. Šroub není lepší a důležitější než matice. Matice není o nic lepší a významnější nežli šroub. Otázka porovnávání hodnot a důležitosti je úplně mimo. I u lidí.

Spojovací materiál byl stvořen – tedy vyroben – za účelem spojování vyšších celků. Smyslem existence šroubu a matice je spojení. Šroub s maticí, matice se šroubem. Jejich vzájemného spojení, a zároveň spojení na daleko vyšší úrovni, jež ty dva svým spojením umožní. Jak jsou to důležité kousky! Bez nich spojení také vůbec nemusí být! A někdy rozpojení těch dvou může na jiných úrovních způsobit hotovou katastrofu. V té vyšší dimenzi.

Smysl *života* každého z nich je jasný. Šroub byl vyroben přesně k tomu, aby vnikl do matice a učinil s ní spojení. Pevné, nerozlučné, trvalé. Jeho tělo vypadá, jako tělo šroubu, a slouží k tomu, k čemu slouží šroub. Je to šroub a není o tom sporu. Je to jasné jemu, maticím, a všem. Nikdo jej nezamění za matici.

Konstrukce matice je určena k tomu, aby jejím středem šroub pronikl, a došlo ke spojení. Pevné, nerozlučné, trvalé. Tělo matice vypadá, jak vypadat tělo matice má, její uspořádání slouží funkci, jež má matice naplňovat, a konečně – je to matice. O tom nikdo nepochybuje. Ví to ona, vědí to šrouby, vědí to všichni. Nikdo si nemyslí, že by snad mohla být šroubem.

Kdyby šroub mohl mluvit, musel by říct něco jako, chci se spojit s maticí, to je můj úkol. Nechci rozhodně zklamat (šrot). Chci být dobrý, potřebný a užitečný šroub. Můj cíl je spojení s maticí k naplnění mému a užitku věcí, které mě přesahují.

Kdyby matice mohla mluvit, bylo by to asi, toužím po spojení se šroubem, to je to, proč tu jsem. Nechtěla bych být nějak vadná, abych neskončila s ostudou (šrot). Toužím být kvalitní, upotřebitelná a ke spojení vhodná a užitečná matice. Mým cílem je spojení se šroubem k naplnění mému a užitku věcí, které nedokážu pojmout, a které mě daleko přesahují.

Nikoho by nenapadlo dávat k sobě šroub a matici, když jejich rozměry a parametry k sobě jasně nepatří. No, lidi to napadne! Někteří chlapi se rvou do některých žen i přes závit, třebaže je jasné, že se k nim nehodí. Mnohá žena by se ráda navlékla na muže, jehož

si vyhlédla, i když on k ní vůbec nejde, neboť například její otvor je daleko větší a závit má zcela jiné stoupání, což neodpovídá charakteristice jeho dříku.

A teď otevřete oči! Když šroub odmítne matici, protože jejich závitů do sebe vzájemně nezapadají, a ke spojení by tak nemohlo dojít, co celou dobu slyším říkat člověka dneška? Jsi moc náročný, chceš něco extra, moc si vybíráš...!

A když matice k sobě opravdu dlouho nemůže sehnat správného parťáka, protože spojení by se buď vůbec nemohlo podařit, nebo by to bylo násilí, a pak by to stejně nestálo za nic a nemohlo by to dlouho vydržet. Co jí řeknou kamarádky? Holka, abys nepřebírala... Bude asi divná, že...

Co je tohle za uvažování?!

Šroub ani matice si nemusejí nic vyčítat a mít komplex jenom proto, že k nim v tuto chvíli a na tomto místě není možné nalézt vhodný protikus. Jejich hodnota tím není nijak umenšena. Chyba není v nich.

V čem spočívá jediný skutečný význam spojovacího materiálu? Pouze a jen ve schopnosti se spojit (a umožnit tak spojení na vyšší úrovni)! Vhodný šroub je pro matici pouze takový, který do ní jde úspěšně zašroubovat. Ne narvat! Musí to jít hladce. Správná matice je pouze taková, která se bez problémů natočí na vhodný šroub, a tak jej obepne. Lehce, ne silou.

Nezáleží na tom, jestli mají hlavu kulatou, čtyřhrannou, nebo šestihrannou, krátkou, nebo dlouhou, se zapuštěným otvorem, nebo bez, nebo zkrátka jakoukoli. Nezáleží většinou ani na materiálu a jeho zabarvení. Klíčové jsou parametry závitu. Buď k sobě jdou, nebo ne. Nic jiného. Buď to sedí, a pak k sobě mohou patřit, nebo to nepůjde, a pak si prostě nejsou souzeni.

Ve světě šroubů a matek – a ostatního spojovacího materiálu – pracují všichni na tom, aby docházelo k vydařenému spojení. Nepomlouvají se, nenasazují na sebe, neubližují si. Nemusí se mít rádi,

respektive nemusejí si to donekonečna omílat. Podstatné je spojení a jeho přirozenost a kvalita.

Lze si vůbec představit, že by nějaká matice na sebe vědomě brala podobu a roli šroubu? Co by s ní udělali? Šrot. Ženy takhle jednají. Ani šroub by beze svých proporcí neuspěl, ani jako nešťastný invalida, ani jako blb, co se snaží vtěsnat do podoby matice. Šrot. I muže jsem takové viděl. Neexistuje taková nepatřičnost, aby se šroub pokoušel našroubovat do matice, v níž už někdo – totiž promiňte, jiný šroub – je. Vyloučeno!

Mohou kvalitní spojení, takové, jak je tvůrce vymyslel, navrhl a vyrobil, uskutečnit dva šrouby? Nebo dvě matice? Přemýšlejte o tom. Zejména vy, kteří jste za sexuální svobodu rozpalené žehličky s vychlazeným jogurtem.

Mně to přijde jasné. Vám ne?

A navzdory té čiré a průzračné srozumitelnosti se najdou chytáci, kteří když jim dojdou argumenty, nebo asi nikdy žádné neměli, dují to své tolikrát obehnané kosmické zaklínadlo, *to je něco jinýho!* Tak to bych opravdu nejraději vylít' z kůže, a kdyby to šlo, tak raději rovnou z celého těla (a už se nevracel).

Co něco jinýho? Jak něco jinýho? Nic jiného není! Všechny věci fungují podle stejného principu. Vždyť prapůvodní autor je jenom jeden. Jeden jediný rukopis. Něco jinýho... Tohle říkají ti, kteří nejsou schopni ani elementárního rozlišení, a věci zkrátka a dobře nevidí. Anebo vidět nechťejí, protože se jim to nehodí do krámu, do jejich myšlenkové soustavy. A to je ještě horší, protože slepý snad může prohlédnout, ale vidomý, který nevidí, to je hotové neštěstí.

I Danovi tenhle obraz něco ukázal. Konec s kompromisy. Dost už nemístné tolerance! Přineslo to snad někdy něco? Vedlo to ke kýženému cíli? Nikdy! Navenek bude s lidmi jednat stále seriózně a s respektem k jejich osobnosti, jak tomu velí etiketa toho kterého prostředí. Stále jsme zatím na Zemi. Ale jinak, už toho bylo dost.

Tak ano. Chci ženu perfektní a dokonalou. Ne bez chyb, takový není nikdo. Žena, která patří ke mně, je pracovitá, čistotná a pořádkumilovná. Je vnímavá a empatická, její projev je kultivovaný. Je trpělivá, nezávidí, není namyšlená. Není také ani hysterka, ani esence infantilinity. Nesmýšlí pouze o věcech materiálních. Moje žena je rozumná a jedná moudře. Ráda si povídá, ale umí taky mlčet. Straní všemu dobrému a krásnému a má smysl pro humor. Miluje děti a miluje mě. Voní.

Pasuje ke mně figurou i vším ostatním. Má se mnou *kompatibilní závit*. Je to žena, se kterou jsme společně schopni uskutečnit spojení dvou svobodných, nezávislých a dospělých lidí, a budeme z toho prosperovat nejen my dva, ale i celé naše okolí. Protože naše hodnota pro ně tím vzroste.

To je žena, která se ke mně hodí, a která ke mně patří. A ke které pasuju a patřím já. Ano, je dokonalá, stejně jako já jsem. Chci ženu sobě rovnou.

To by sice mohlo vypadat, jako ultimátum celému světu – a ženám zvlášť. Avšak ve skutečnosti je to úplně obráceně.

Kdo Dana celá desetiletí odmítal? Kdo jej pro jeho přirozenost vytlačoval ze společnosti lidí na sám kraj? Kdo zneužíval nejdříve jeho nezkušenosti, poté stále ještě slabosti, a pak jeho tolerance? Kdo to byl, který přes jeho vynikající pracovní návyky a kompetence ve více oborech, jej nepustil celé roky k možnosti výdělku, a tak fakticky blokoval Danovi přístup k základním životním zdrojům? Kdo mu chtěl v posledním ročníku základní školy znemožnit další postup ve vzdělání? Kdo jej proklel, že si ženu nenajde? Kdo namísto toho, aby mu byl prvním a největším vzorem, mu z dětství udělal neradostné a potměšilé údolí plné obranné nastraženosti, uzavřenosti, stresu a strachu?

Daniel to není.

Naopak. On se stále snažil k lidem přiblížit, porozumět jim, podělit se s nimi o to, na co přišel a co zjistil, aby z jeho poznání mohli všichni prosperovat, a nemuseli objevovat stále znova a znova americký kontinent. On jim nesčetněkrát nabízel své schopnosti, radu a podporu, a tolikrát jim také pomohl, přirozeně bez kompenzace. On to byl, kdo vždy miloval ženy a ženskost, a na rozdíl od mnoha jiných jim byl ochoten a schopen nabídnout mužského podle jejich nejniternějších představ. Jenže když pak přišlo k věci, ony si najednou vybíraly podle kdovíjakých prapodivných pravidel, a na jejich sny, třebaže by byly relativně snadno splnitelné, tak zákonitě nemohlo dojít. Zato si neustále stěžují, že pořádní chlapi nejsou.

Daniel byl ten, kdo do vztahu přicházel z toho jediného a jedinečného důvodu. Propojení osobností a jejich doplnění o polaritu toho druhého. Nikdy by neoslovil ženu, aby si řešil nějaké své problémy. Nikdy by nepřišel s nabídkou k ženě zadané.

Nebyl to on, kdo opustil svět, kdo se odtahoval od lidské společnosti. Avšak oni to dělali! Neustále. Svým paličatým trváním si na pouze viditelných, hmatatelných, a velmi, velmi dočasných věcech a *hodnotách*, svým charakterem, svojí relativizací spravedlnosti a pravdy (a vlastně všeho), svým chováním a svým jednáním. Což pro Dana logicky nemohlo být přijatelné. Podle něho se to také vůbec neslučuje s výbavou nejdokonalejšího stvoření, jež si hrdě chce říkat člověk.

Daniel lidi nikdy neopustil. To oni ho nechali tak. A proto byl vlastně přinucen hledat pravdu a spravedlnost a lásku a věčnost, po nichž – jako každý druhý – má touhu od narození nahranou ve startovacím sektoru svého harddisku, jinde.

Jaký div, že si připadá jako z jiné planety! Za těch pár desítek let na té krásné modrozelené kouli poznal, jak to tady chodí a jaká je jeho pozice ve společnosti pozemských obyvatel. Bohužel, je taková navzdory tomu, že od začátku přistupoval ke svému životu s po-

ctivou snahou jednat podle všech pravidel, jaká byla lidem dána od počátku. Pravda, oni dnes a tady mají pravidla jiná. Zjištění to sice není zrovna radostné, ale každá, i velmi nepříjemná pravda, je na konec vždy lepší, než jakkoli přitažlivě a nevinně vypadající lež.

Proto také ticho, zbavené všeho toho světského lomu a ruchu, je nakonec tím nejlepším stavem, ve kterém jeho vnitřní člověk může přebývat. Vlastně – úplné ticho to není, je to jenom absence rušivých zvuků okolního viditelného světa. A to ticho je tak milosrdné, plné porozumění. Je to náruč...

Ticho. Ticho...

--

Daniel Mann je padesátník středního věku, což v žádném případě nemá být pokus o vtipný protimluv, nýbrž vyjádření velmi dobrého stavu člověka toho věku, jemuž byste hádali příslušnost k dekádě spíše předchozí. Je střední postavy...

--

Okno odnaproti už nesvítí, jenže já nemůžu spát...

Trochu se bojím, jsou tak jiná, tak prázdná...

--

Dávejme si druhou, třetí šanci...

--

„Já jsem přece mluvil ke všem! Já jsem oslovil snad každého! Já jsem volal a křičel na celý vesmír! Já jsem pomáhal, nabízel, radil, dával, dělal jsem všechno možné, pro lidi, pro všechno a pro všechny...“

--

Nosorožec tuponosý, jinak také bílý, je hned po slonu druhým největším suchozemským savcem. Je to vzácný a krásný živočich...

--

Pět mi bylo let, byl jsem pouhé děcko...

--

... nechej Tell Me Way už minulosti, je to píseň volání ze Země...

--

Hugo má malý červený puntík za sebeovládání.

--

Zde mají svůj domov Naī-me'h a Ie'hata-naī...

--

Prosazení sebe – neboli osobního zájmu – je prosazení, protlačení, nebo vyzdvížení zájmu privátního na úkor zájmu ostatních. Společnost jsou spojité nádoby, nelze tedy prosazení realizovat mimo ni, a proto jednoduše musí být na úkor druhých. A o to tady ve skutečnosti jde. Proto je to špatně.

--

Many times I've been alone / And many times I've cried
Anyway you'll never know / The many ways I've tried

--

Ticho.

--

Neboj se. Já jsem s tebou...

--

Je to důležité. Je to tak důležité! Co mluvíme, jaká slova vyslovujeme a do jakých souvislostí věty zakomponujeme. Vždyť musíte vědět, že slovo lze pronést vícerym způsobem, a pak na nás velmi, velmi rozdílně zapůsobí. A tóny, barvy nástrojových hlasů, rytmus, metrika, melodie, harmonie, a dokonce i postup, jakým je hudba do fyzického světa vtělena, to vše hraje v instrumentaci hudby stejnou roli, jako naše slova...

--

„Tak mluv o věcech skutečných, Naī!“ uslyšel Ie...

--

Under the stars / So many others here and still
Space seems so deep / Yes I see it through the clouds
Maybe I fly / And listen true: Just now I'm clear
It causes my cry / All just for tiny one

--

... ve věku slov, která tady na počátku nebyla...

--

Ticho.

--

„Vždyť vy jste já! Vy tvoříte celou tuto klenbu spravedlnosti
a pravdy, a držíte ji svojí důvěrou. Ke mně, i k sobě navzájem. Ano,
jste to vy...

--

Já jsem je neopustil!

--

„Naī, miluješ mě?“

„Miluju tě, moc. A víc...“

--

Ticho.

--

Šroub a matice, blesklo mu...

--

„Ach, abah'hu, ale je to hrozný, hrozný...“

--

Ticho.

--

Ticho...

Světlo skutečností

Řetězec myšlenkových útržků co chvíli proložený krátkou pomlčkou ticha začínají narušovat sílíci zvuky, jež do tohoto snového toku nějak nezapadají. Lehké zvonivé údery, rachtání momentových klíčů a syčení oddychujících si hydraulických pístů. Znamé zvuky se vlamují do bizarní inscenace, roztrhávají ji na kousky, a postupně zahánějí barevné obrazy do pozadí, a pak dál, až za scénu. Ztrácejí se, a nakonec tonou v temném nenávratnu.

Okolní ruch jej pozvolna vynáší z neuvěřitelného snu do nového standardního světla. Všude kolem je ale stále tma. Oslepl jsem? Ještě před okamžikem toho viděl tolik, a teď jenom tma. Chvíli potrvá, než se trochu vzpamatuje a uvědomí si, že je stále přikrytý nějakým měkkým textilním materiálem. Pokouší se ohlédnout zpět za vytrácejícími se vyobrazenými událostmi. Soustředí se, aby se zorientoval a snad se pokusil i pochopit, co se to celou tu standardní tmu odehrávalo, kde všude byl, co všechno si musel prožít, a co to všechno znamená.

Co to bylo?!? Co má znamenat ta neuvěřitelná a děsivá výprava do světa, který je mu cizí a kterému nerozumí, třebaže jednotlivé malé útržky myšlenek mu trochu povědomé byly, a výjevy, které se mu nabízely, mu místy a vzdáleně přece jen něco připomínaly. Co to mělo znamenat...?! Co to bylo za strašidelnou atrakci, kterou kdoví proč, musel absolvovat? Brrr! Oklepal se.

Šroubek měl už jeden hrozný zážitek za sebou. Ale to bylo bum bum, rachot, rána – a hotovo. A bylo po všem. Ano, bylo to hrozné, bylo to strašné, ale neštěstí se stalo, a rychle odešlo pryč. A nastalo období nápravy. Teď už je to skoro zapomenuto. Ale tohle...

Tohle panoptikum trvalo celou věčnost. Dochází mu, a stále ještě vyděšený se znovu začíná obávat – co když to neskončilo? Co když to má se mnou nějakou spojitost? Co když to bude zasahovat i sem, k nám? Jak to, že mi některé události byly tak povědomé? A jak je možné, že navzdory totálně odlišnému prostředí a příhodám, jichž bych tady nikdy svědkem být nemohl, jsem přece jen principům některých prožitků porozuměl? Co bude, až nastane další standardní tma? To už mu nahání rovnou strach.

Chvíli se zaposlouchal do důvěrně známých zvuků, jakoby se jich chtěl chytit, opřít se o jejich frekvence a získat tak pro tento okamžik aspoň nějaký pevný bod. Nebyly zdaleka tak tlumené, jako tehdy, když ještě ve své schránce přebýval se svými kolegy. Tady znějí o poznání silněji a výrazněji, ale to je vlastně dobře, a je rád. Protože proti tomu, co všechno slyšel a viděl v tom neskutečném *dívadle*, je to pro něho rajská hudba a balzám na jeho na kusy rozeřvané jistoty. Malinko ho ty zvuky dokonce uklidňovaly.

Šroubek ve svém snu samozřejmě nic takového, jako lidi, ve skutečnosti vidět nemohl. Je to nad rámec jeho vnímání, neboť není uzpůsobeno k tomu, aby je tak mohl identifikovat. Může však rozumět slovům a větám, je schopen rozeznávat příběhy nakreslené do jeho představ, dokáže chápat souvislosti a zákonitosti, a velmi dobře zvládá rozlišovat osoby, charaktery a vztahy. Jeho vnímání je ze všeho nejbližší myšlenka spojení a s ním související okolnosti, a jeho senzory jsou připravené pochopit vše, co se nějak k těmto vztahovým záležitostem váže.

A tomu se opravdu nestačil divit...

Znovu se pokouší vybavit si aspoň některé scény, protože jen těžko nese, a na klidu mu nepřidává, když něčemu nerozumí.

Co je to za prazvláštní stvoření, která nechápou smysl základních věcí? Jakou prapodivnou podobu tam má touha po spojení? Jakoby ani neměli zájem. Jakoby si neuvědomovali a nevěděli, že je to tak důležité. Nejenom pro ně, ale i pro sféry významnější...

Jak divně se chovají, jak nevhodně a z jakých podivných důvodů se vybírají. Jak všechno znepřehledňují a zatemňují, a tak všem, ale i sami sobě komplikují situaci. Proč tak složitě? A proč znemožňují výběr správného protikusu, a znemožňují tak vzniknout přirozenému spojení. Ublížíují tím sobě, ubližují si mezi sebou navzájem, ale hlavně, hlavně na vyšší úrovni se nemůže nic pohnout, a to ani v jejich prospěch...

Tady také někdy někdo nedojde naplnění ve spojení. Ale to jenom proto, že byl nějak nekompletní, nekompatibilní, něco mu chybělo, a spojení nebyl schopen. Není to tak, že by nebyla vůle ho použít pro společnou a užitečnou věc, nikoho by jistě nenapadlo mu jakkoli bránit, kdyby to jen trochu šlo. Všichni si to přejí, všichni vědí, jak je to prospěšné. Ale tam... Zřejmě mnoho jedinců se k přirozenému a kvalitnímu spojení vůbec nedostane, i když by pro ně byli dobře vybaveni a připraveni. Jaké mrhání talenty, a schopnostmi, a nadějami...! A materiálem! Jaká marnost! Co zničených kusů, jaká ztrátovost, to by si našinec dovolit nemohl. A celý ten jejich svět... Jaké slzavé údolí, plné křivd, nespravedlnosti, bolesti a trápení! Když už se radují, tak je těší takové podivnosti. A někteří se dokonce radují z neštěstí a neúspěchu druhých. Úplným vrcholem je, že se i navzájem likvidují. To je neskutečná zrudnost! To by nikdy nikdo nikomu tady neudělal. Jak strašně, jak strašně si ubližují! Copak nechápou a nerozumějí tomu, že tím ničí také sami sebe?

Šroubek nedokázal pochopit, jak je vůbec tohle všechno možné, a jak ti, kteří by měli možnost věci ovlivnit a něco užitečného udělat, všechno tohle mohli dopustit.

Z vizuálního popisu osobností, jejich charakterů, slov a činů, nešlo Šroubkovi na rozum téměř nic. A jeho údiv nebere konce.

Jací jsou to podivní tvorové! Jejich funkce a role zřejmě vůbec nemusí korespondovat s tím, jak asi vypadají a jak působí. Jejich hlas kolikrát nesedí k jejich roli a jejich postavení. Velký a hmotný

jedinec není zárukou síly, a menší a drobný zase příznakem lepší hbitosti a obratnosti. Co mi ale vůbec hlava nebere je, že on vůbec nemusí být *on*, ona zase *ona*. A *ona* se dokonce často chová jako *on*!

Vůbec si nedokázal představit, že *on*, Šroubek, by nevypadal, nejednal a nepůsobil jako šroub, se vším, co k tomu patří. Že by měl problém se svým určením, se svojí úlohou. Nebo že by nějaké matice měly dírk – fuuuu!, závlačky nezvládly svoji zajišťovací roli, nýty nenýtovaly, a hřeby, ty by se při prvním úderu roztekly s tvrzením, že se cítí být spíš lepicí pastou. O co jde, každý jsme nějaký...

Zdá se také, že vůbec u nich nerozhoduje kvalita a hodnota a vhodnost zaměření, ale nějaké jiné, podružné, podřadné, často vůbec nesouvisející faktory. Jakoby pro mě nebyla určující například kvalita materiálu, tvrdost, pevnost, odolnost, soudržnost, povrch a shodná metrika závitů, ale třeba okolnost, že se znám s Velikášem. Neskutečné!

Mnozí se nějak snaží být někým jiným a přesvědčují o tom ostatní i sebe. Chovají se jakoby všechno znali a jakoby měli kdovíjakou jistotu ve své osobnosti a mohli se opřít o svoje schopnosti. Zatímco většinou působí chaoticky, bezradně, zmateně bloumají, jakoby ani neviděli nebo neznali svůj cíl. Ti, co se nejvíc kasají, jednají nakonec jako slaboši a zbabělci. A všichni společně se snaží tyhle věci zakrývat, aby vypadali líp před ostatními, a taky před sebou, protože nemohou věřit už ani sami sobě. Hlavně ať to nikdo nevidí! Podvodníci! To oni ty mimikry dělají schválně, aby oklamali okolí? Ale vždyť tak klamou i sebe!

Šroubek si nevěděl rady, jak s tím vším naložit. Bylo mu líto osudu osamocených, a na druhou stranu byl velmi rozhořčen na ty, kteří tím, jak prosazují jen a jen sebe a své zájmy, boří, rozkládají, rozeštvávají a znemožňují i ostatním úspěšné spojení, a brání jim vytvářet příhodné prostředí pro další a další úrodu vztahů, pro další spojení na jejich i na jiných úrovních. Zároveň ho hřálo, že

i v tak neuspořádaném, nespravedlivém, chaotickém a podivnými náturami ovládaném světě, se našly i jiné, úplně odlišné povahy. Jejich počínání rozuměl, jejich slova mu byla blízká, činy sympatické, a jejich bolesti a trápení, ale i skromné radosti sdílel.

Stále mu však vůbec není jasné, proč to všechno, a co on s tím má společného. Jenže – byl to tak hluboký a natolik otřesný zážitek, že mu stejně bude asi velmi dlouho trvat, než se nad to bude moct povznést a nahlédnout na všechno s odstupem. Teprve potom snad najde odpověď. Teď je to ještě ale příliš živé.

S tímhle se pro teď upokojil. Vždyť se už naučil, že si má nakládat jenom tolik, kolik je schopen zvládnout, pojmout a vstřebat. Tohle je nyní na něho moc veliké sousto. Vlastně jediné tato schopnost mu nyní umožňuje se zklidnit, a nejitřit si nervy z věci, která je určitě mimo rámec jeho současného myšlenkového dosahu.

Všechno se jednou dozvím. V pravý čas. I tohle. Teď jsem prostě tady. Na místě, kde spojování a naplnění naší existence si přejí všichni, a nikdo tomu nebrání. A proč taky... I pro toho, kdo to celé vymyslel, naplánoval a vytvořil, pro toho, kdo tím vším hýbe, kdo stanovuje priority, kdo připravuje trasy a slaďuje cesty, takže se nic nesrazí a ani nevznikne konflikt, i pro něho je to přece prospěšné. Má přece rozum, a koná všechno dobře. Aspoň co jsem já vypožeroval. A sousedi okolo taky.

Pro tento okamžik smířen se uvelebil, aby se pokusil vyčistit si hlavu, a aby zcela zahnal ten děsivý zážitek z panoptikálního světa, kde se mu toho pramálo líbilo. Stále tma, naštěstí v jeho nitru se cizí obrazy a hrůzostrašné výjevy už neobjevovaly.

Podřimuje a odpočívá. Byl to vyčerpávající zážitek. Pro jednoho takového malého Šroubka určitě. A přichází smír. A pokoj. Vyrovnává se. Už je to skoro dobré. Bude to v pořádku. Je to zase on.

Najednou – ne tak zvolna, jako obvykle – naráz zmizela tma, a veškerým prostorem se rozlilo oslňující světlo. Šroubek je na chvíli oslepený, i ostatní šroubky, které pod tím kouskem textilu až doteď pokojně odpočívaly. Jen moment, jenom se zorientovat. Ano, je to přesně to místo, které si upamatovává, než je přikryla ta *deka*. Nedohlédne do stran ani nahoru, jenom pod sebe. Vlastně trčí na takové plošině uprostřed prostoru zalitého světlem. Pár okamžiků, a už sice neoslňuje tolik, ale je to opravdu jasné světlo.

Teď si všiml o kousek dál další podobné plošiny, a pak ještě několik takových. Na každé z nich jsou nějaké spojovací materiály, některé odkrývané až teď. A na té plošině, která je nejbližší a sousedí přímo vedle nich, ji uviděl – Matičku! Totiž bylo jich tam víc, jedna jako druhá, a asi v takovém počtu, jako je šroubků vedle něho (ovšem kluci taky nestačí civět).

Ale on vnímá jenom jednu. Ve skutečnosti bylo úplně lhostejné, kterou viděl a na kterou z nich by se zaměřil. Každá z nich mohla reprezentovat všechny, a naopak. Všechny byly stejně hodnotné, stejně pro něho vhodné a on by pasoval ke každé z nich. Uááááá! Vydechl. To je ona! To je ta, která ke mně patří! To je ta, ke které patřím já! Bude jenom pro mě. Spojení? Jedině s ní! Nemusím ji zkoušet. Nemusím si ji otestovat. Nemusíme si přeměřovat závit. Vidím to! Je to ta pravá! A já pravý pro ni.

Teď má dokonce dojem jakoby se na něho dívala. Jejich nitky se propojily. V jejím pohledu je očekávání, porozumění, pochopení, radost, naplnění, touha po sdílení a taková šroubkům neznámá něha, po které ale podvědomě stále touží. Po chvilce se přívětivě pousmála, jen tak mírně, ale tak přirozeně a vnímavě. Tím vším vytváří zážitek blízkosti. To není možné! Jakoby ji znal odjakživa, jakoby prošla podobnými událostmi, zažila podobné věci a získala stejné zkušenosti, nebo dokonce jakoby to všechno prožívali spolu...

A náhle se Šroubek ocitá v prostoru (to zřejmě ten, kdo tvoří a připravuje cesty) vysoko nad plošinou s jeho kolegy – toho si ještě stačí všimnout. Pak se ale už nedívá zpět, jenom dopředu, dopředu časem. A tam, někde naproti němu, úplně stejně, jako byl povznesen on, čeká připravena ONA. Matička.

Všechno se seběhlo tak rychle, ale věc je úplně jasná. Musí být jasná všem. On je na řadě. On je vybrán, on je vyvolen. On, tak malý, sám o sobě tak bezvýznamný, v tom obrovském světě spojovacího materiálu. On, malý, nejmenší, Šroubek.

Právě v tuto chvíli se ale nestará o nic, co v minulosti bylo, a netuší do detailu ani to, co bude. Je zcela uchvácen přítomností, a – Matičkou. Jaká dokonalost, jaké tvary, jaká sourodost, jaká harmonie! Padne jak ulitá... ke mně! To je nádhera! Děkuji za moudrost toho, který tohle naplánoval, vymyslel a teď to realizuje. Že mě nenarval k nějaké... (to bych radši do pryč). Děkuji za toho, který je! Olééé!

Někde na Zemi by se řeklo, je v sedmém nebi. To ale Šroubek nemá zapotřebí. Ví totiž své. On nezklamal! On to nebude, kdo zabrání dalšímu spojení a spojování na jiné, významnější úrovni. On patří mezi ty dokonalé *tvary*, které jsou vyvoleny ke spojení (což jsou původně všechny)! On bude prospěšný! On nepropadne do – pryč! On dojde svého naplnění! A bude mít podíl i na naplnění té kouzelné holky naproti. Bude se podílet i na významné, obrovské věci, která je oba dva daleko, daleko přesahuje. A není vůbec důležité, že neví přesně, o jak obrovskou a jak úžasnou záležitost, a v jaké dimenzi, se jedná. On tomu opravdově vznešenému dílu pomůže.

On a ona. Šroubek a Matička. Kluk a holka. Tak přece mi ten sen k něčemu byl!

Tak to mělo *odjakživa* být. Šroubek to věděl. Matička to věděla. Tady to vědí všichni. Mají tu instrukci v sobě od svého stvoření. Nosili ji v sobě a jí se vždy řídili. Je to světlo v nich. Od samého

začátku. K uvědomění toho vnitřního světla se museli postupně, trpělivě a pracně prokousávat. Nebývalo to snadné, ale vždycky se chovali a jednali tak, aby k tomuto cíli, právě v tom vnitřním světle, úspěšně došli. A je to tady. Konečně!

Tento cíl má dvě tváře. Dvě strany, dvě podoby, dva póly. Máte-li jej před sebou, a jakmile dojdete až k němu, můžete vidět, co je na něm napsáno – **KONEC**. A pak stačí jeden jediný malý krok, a když se otočíte, z druhé strany vás vítá nápis – **ZAČÁTEK**.

Nuže pojdme, děvče!

A potom, v tom nekonečném, bohatě osvětleném prostoru, jak se ten okamžik přiblížil, se Šroubkovi zatočila hlava, a s ním celý svět...

A světlo, světlo naděje, světlo radostného doufání, světlo touhy po poznání, to světlo, které po celou dobu od narození nosil v sobě, se nyní stalo skutečností.

A to je všechno, děti, co jsem vám chtěl říct.

- [1] jednotka osvětlení
- [2] jedna z hlavních postav opery G. Pucciniho *La Bohème* (1896)
- [3] Kreml, příjmení zástupce ředitele ZDŠ Novovysočanská 500, Praha 9, ve druhé polovině šedesátých let
- [4] nesoulad ve slučitelnosti, sourodosti, soudržnosti, souvislosti a v důsledcích
- [5] Iz 28,10
- [6] nejedná se o typickou zdobnělinu, Jindřiška je ženský ekvivalent mužského Jindřich
- [7] Leonard Bernstein, *West Side Story*, Maria (1957)
- [8] skupinová technika zaměřená na generování co nejvíce nápadů na dané téma [Wikipedie]
- [9] pozadí, hudební kulisa
- [10] *The Boxer*, Paul Simon a Art Garfunkel (1969)
- [11] Komunistické strany Československa
- [12] zasloužilý umělec, sólista Armádního uměleckého souboru Víta Nejedlého
- [13] český dirigent, hudební dramaturg, sbormistr a hudební skladatel
- [14] Poštovní novinové služby
- [15] *Jak to vidím já* (1983)
- [16] Milan Teslevič (1957), výtvarník a vynikající kreslíř (komiksy, příběhy Jaroslava Foglara aj.), milovník dobrodružných indiánek (Vinetou) a hudby (country, Beatles)
- [17] přesněji Starého a Nového svědectví, odkazu (Testament)
- [18] Ž 73,13
- [19] Gal 5,22
- [20] rok 1985
- [21] Rozhovor beze slov (zima 1977)
- [22] J 1,1; v Bibli i citacích samozřejmě „Slovo“ s verzálkami:
Ev αρχή ἦν ὁ Λόγος / Na počátku bylo Slovo

- [23] Ex 3,14
- [24] Paul Joseph Goebbels (1897 až 1945), jeden z nejvyšších nacistických představitelů a válečný zločinec, byl říšským ministrem propagandy (vedl ministerstvo pro lidovou osvětu a propagandu), zmocněnec pro vedení totální války, říšský velitel domobrany a jeden z nejbližších spolupracovníků Adolfa Hitlera [Wikipedie]
- [25] Gn 11,7
- [26] Vlasta Redl, Až na poslední stránku, album O kolo zpět (1997)
- [27] narážka na Vlastu Redla [viz 26]
- [28] z řeckého τὰ βιβλία = knihy, svitky, soubor spisů (také knihovna)
- [29] Iz 52,7
- [30] z Tarsu, apoštol Pavel, hebrejsky Šaul (Saul), česky také Šavel, jedna z nejdůležitějších biblických postav, o jeho osudech vypráví Nový zákon. Je řazen mezi apoštoly, přestože mezi původních dvanáct nepatřil a s Ježíšem se osobně nesetkal, vyjma zázraku obrácení na cestě do Damašku. Jeho zásluhou se křesťanství začalo šířit mezi pohany a stalo se světovým náboženstvím. Proto je často považován za faktického zakladatele křesťanství. Podle tradice je autorem 14 listů Nového zákona, z nichž 7 se mu připisuje i dnes [Wikipedie]
- [31] Mt 5,48; L 6,36; 1P 1,15
- [32] Mi 6,8
- [33] J 8,32
- [34] J 16,13
- [35] Jan Nedvěd, Na kameni kámen (1985)
- [36] L 6,31
- [37] Iz 10,19; 17,6; 24,6; Jr 3,14
- [38] Neale Donald Walsch
- [39] 1K 1,27
- [40] Mk 11,28-33
- [41] Šalomoun, Kaz 1,9
- [42] Jr 9,23

- [43] sample = zvukový vzorek, v této souvislosti velmi krátký základní zvuk hudebního nástroje
- [44] autorů J. Říhy a J. Zubryckého (1979)
- [45] Serge Lama a Alice Dona, Je suis malade, album Serge Lama (1973)
- [46] Nessun dorma (árie Calafa), Turandot, Giacomo Puccini (1924)
- [47] fade out = způsob uzavření skladby snižováním hlasitosti a postupným odezníváním
- [48] mastering = závěrečná úprava zvukového díla připraveného do výroby CD, DVD, nebo BD
- [49] feeling = hudební zážitek, vjem, pocit
- [50] švédský filmový a divadelní režisér, spisovatel a dramatik, jeden z nejvýznamnějších autorských filmařů 20. století
- [51] zásadnější přesun harmonie z jedné tóniny do jiné, na rozdíl od krátkodobého, což je tonální vybočení
- [52] kytarový riff je krátký hudební motiv vyjádřený typickým kytarovým způsobem, který se většinou vícekrát opakuje; často takový riff předá, nebo až vnutí, skladbě svůj nezaměnitelný charakter
- [53] houpáčka; termín používaný v hudební teorii pro stále se opakující posloupnost harmonických funkcí: tónika, zástupce tóniky (nebo obdobná funkce), subdominanta nebo její zástupce, dominantní septakord nebo funkce v jeho roli
- [54] dozvuku; jeden z efektů vytvářejících dojem prostoru
- [55] Kaz 10,6
- [56] materiálně technické zabezpečení
- [57] The Beatles, Paul McCartney, album Let It Be (1969)
- [58] Andrea Bocelli, Con te Partirò, album Romanza (1997)
- [59] A'h je zkrácenou, uměle vytvořenou jmenovkou pro výraz abah'h, což znamená „ten, který je“
- [60] jména se samohláskou v koncovce jsou v češtině nesklonná
- [61] Ž 23,4
- [62] 1K 15,55

[63] dīvī·te'h = nástěnná časomíra; čas kratší než jeden den (26 hodin na Zemi) se na Ie'harīa identifikuje zlomky dne: polovina, šestina, dvanáctina, osmačtyřicetina, setina, ale i třetina, pětina, dvacetina; zápis je jednoduchý, jako spodní část zlomku, $\bar{2}$, $\bar{6}$, $\bar{12}$, $\bar{48}$, $\bar{100}$, $\bar{3}$, $\bar{5}$, $\bar{20}$; pokud je v čitateli jednička, nepíše se (absolutní hodnoty nemají smysl, jsou jenom měřítkem v aktuální dimenzi, neboli čas jsou pouze pražce na krku strunného nástroje); příklad: $\bar{48} = 0:32:30$, $\bar{6} = 4:20:00$; něco po $\bar{5}$ je tedy něco po 5:12 ráno měřeno pozemskými hodinami a minutami; pro doplnění 1 je právě jeden celý den

[64] Ž 22,2; Mt 27,46; Mk 15,34

[65] Jk 3,17

[66] Př 26,11

Hudební ukázky

<http://www.bolt-and-nut.cz/book/audio/greenfields.mp3>

<https://www.bolt-and-nut.cz/book/audio/je-suis-malade.mp3>

<https://www.bolt-and-nut.cz/book/audio/nez-vysvitlo-slunce.mp3>

<https://www.bolt-and-nut.cz/book/audio/pohlazeni.mp3>

<https://www.bolt-and-nut.cz/book/audio/pojd-uz-spat.mp3>

<https://www.bolt-and-nut.cz/book/audio/queen-comes-unto-me.mp3>

<https://www.bolt-and-nut.cz/book/audio/svetlo-skutecnosti.mp3>

<https://www.bolt-and-nut.cz/book/audio/tell-me-why.mp3>

<https://www.bolt-and-nut.cz/book/audio/za-osudem-opustenych-cest.mp3>

<https://www.bolt-and-nut.cz/book/audio/zamavame-si.mp3>

<https://www.bolt-and-nut.cz/book/audio/znelka-pro-skrivanky.mp3>

Kniha na webových stránkách a v PDF pro tisk

<https://www.bolt-and-nut.cz/book/>

<https://www.bolt-and-nut.cz/book/download/bolt-and-nut-tale.pdf>

Dalibor Mašek 2014
<https://www.dalibormasek.cz>